SEMNE
PARTICULARE
Facla

VALERIU BĂRGĂU

SEMNE PARTICULARE

Coperta i EMIL FLORIN GRAMA

Redactor : MARCEL TOLCEA
Tehnoredactor : IOAN I. IANCU

Bun de tipar : 18.9.1987
Apărut : 1988.
Coli tipar : 14

întreprinderea Poligrafică „Banat”
Timişoara, Calea Aradului nr. 1
Comanda nr. 55

VALERIU BÂRGĂU

SEMNE PARTICULARE

— roman —

EDITURA FACLA
TîniţMra, 1988

Meto :

... Arborii nu cresc pînă la cer şi vieţile oamenilor îşi dau hotare dinăuntru, se hotărăsc şi ele, chiar atunci cînd pătrund şi stau să r amină în nehotărîrea veşniciei. Există împlinire fără înveşnicire. Arhetipul fiinţei rămîne, dar întruchipările ei trec şi se petrec. Mincinos este mne nu crede —

Constantin Noica

(„Sentimentul românesc al fiinţei”)

„Femei sînt multe-n lumea asta mare / Frumoase ca şi cerul înstelat / Găseşti..

Eufim se repezi cu pumnii strînşi asupra casetofonului cenuşiu ce abia se ghicea pe noptiera de la capătul patului, îi apăsă toate cele patru butoane deodată, cîntecul se întrerupse, dispăru încet ca un ecou neplăcut.

îl durea capul, nu-şi aducea aminte cu precizie de unde avea înregistrarea asta neoriginală, un „Gică Petrescu” lălăit mai mult din gîtlej decît din inimă. Afişul vechi reprezentând un Cuţov în poziţie de atac, îl privi de pe peretele din faţă. Pe coridor se aud paşi tîrşiţi. Cineva trece prin faţa uşii. Işi încordă auzul pînă ce paşii nu se mai auziră. După o scurtă tăcere, uşa unei camere din baraca-dormitor este trîntită cu putere. îşi aşează palma pe peretele din carton melaminat şi simte cum pereţii vibrează în urma izbiturii de adineaori...

Se linişti puţin cîte puţin, durerile din moalele capului deveniră ceva mai surde, le simţea ca pe nişte lipitori încălzite de sîngele supt cu lăcomie.

Gîndul îi zbură la Boton şi mai ales la venirea lui pe acest şantier, primele zile de „şantierist” i se derulară cu încetinitorul prin memorie. De multe ori avea impresia că memoria lui funcţionează cumva dirijată de acele zile devenite de neuitat. Călătoria cu trenul, sosirea în gara mică şi prăfuită de colbul uriaşelor basculante, ceferistul bătrîn care îl arătase

cu mina încotro sa află şantierul, un cîine lăţos care îi taie calea fără să latre. Trecuse de partea cealaltă a străzii şi se oprise să-l privească. Pe cîinele acela nu-l mai zărise de atunci. Uneori, duminica, trecea prin faţa gării cu gîndul că îl va revedea ...

Autobuzul muncitoresc îl purtase din faţa einematografului pină la poarta şantierului. Coborîse ultimul şi acolo a rămas .. .

Nu putea uita nici palma lată a lui Boton, îl fleşcăise obrazul cu destulă neruşinare, apoi pielea se întinsese şi căpătase o culoare vînătă spre negru. 11 pălmuise şi plecase mai departe. Ca şi cum nu se întîmplase nimic. El, tînăr şi caraghios, stătuse ca un tîmpit sub laba scorţoasă şi arsă de calcare a maistrului zidarilor.

Femeia lui Boton, cu doisprezece ani mal tlnără, sudoriţă la atelierul mecanic, îl sudase acum trei zile în cabina buldozerului. Trei puncte negre ieşite de sub fusta flăcării electrodului îl făcură să aştepte o jumătate de oră sechestrat în interiorul cald al cabinei...

Pe coama dealului de la răsărit, un soare roşu îşi încerca puterea asupra şantierului abia dezmorţit din somn. Ieşi din baracă, îşi pipăi obrazul, îl simţi ceva mai retras decît aseară, îmbrăcă din mers cămaşa ruptă la subsoară ce fusese mai demult roşie. Sări peste băltoaca de ulei din faţa sa, suflecă pantalonul de tergal verde, schiţă un fel de salut spre patru ucenici care se spălau pe dinţi turnîndu-şi apa în gură direct din marmidele albicioase de aluminiu. Zîmbi. Obrazul începu să-l doară. Undeva în interior, carnea fusese strivită, iar ţesuturile prea îmbibate cu sînge se revoltau. Afurisitele ! Ce le pasă lor de Boton, de femeia lui, de inginerul Prună şi de directorul Albu ?!

Se căută îndelung prin buzunare pînă găsi cheia, deschise lacătul chinezesc de la uşa excavatorului, privi soarele roşu de deasupra orizontului, alungă gîndul urît (să-l bat măr pe Boton, să-i sucesc oasele de să i se dezlipească osînza fleşcăită, să cadă pe jos, să o zdrobesc sub şenile, să-i piară cît-colo duhoarea . . .), pe bîjbîite puse lacătul în cutia de scule, încercă rezervorul pocnindu-I cu degetul arătător îndoit, chircit înspre podul palmei, în care uleiul şi motorina făceau imposibilă ştiinţa chiromanţiei.

În mîinile odihnite, manetele de comandă erau prea uşoare, le şterse cu bumbac, ebonită neagră lucea. Porni motorul, duduitul cailor putere îi dădea întotdeauna o linişte ciudată. Simţea dedesuptul său o putere nemăsurată, o putere pe care doar **el** reuşea să o stăpînească, să o călăuzească pe drumurile şi la treburile şantierului. Dealtfel, cu cît era mai mare gălăgia undeva, Eufim se simţea mai singur, sufletul lui ticăia normal, în contratimp cu ceasul de buzunar pe care îl purta legat cu un lănţişor de argint la gît.

Prin geamul lateral-stînga văzu un ucenic ce se apropia **în** fugă gesticulînd cu amîndouă braţele. înţelese că trebuie să aş-tepte, dădu motorul la relanti şi deschise uşa. Puştiul ajunsese deja în apropiere şi îl întreba -dacă nu a pierdut ceva. Ţinea mina stingă la spate, iar degetele de la dreapta le strecurase între nasturii bluzei de salopetă.

Ieşi în uşa cabinei, îl privi atent, se cotrobăi prin buzunare, nu părea să fi pierdut ceva. Totuşi, copilul ascunde ceva în mîna stingă. îi răspunse impasibil :

„Nu cred să fi pierdut ceva... dar, mai ştii... Ce ascunzi acolo” ?

„Vă rog să ghiciţi, altfel n-o fi căzut de la dumneavoastră **şl** altcineva e păgubaşul.. .”

în gînd se supără, voi chiar să-l repeadă cît colo, dar re-nunţă, îi răspunse cu vorba moale, chiar în glumă : „N-o fi de la mine, dacă zici. Hai că plec, mă aşteaptă băieţii să le scurm pă-mîntul de sub picioare .. .”

Ucenicul îşi juca picioarele pe loc. Se vedea că e nehotărîî dacă să-şi aducă mîna stîngă în faţă sau nu. în creierul său se putea ghici o luptă cruntă. Pînă la urmă nu rezistă şi o întinse încet înainte, desfăcînd pumnul mic, slăbănog. Chiar pe podul palmei stătea o fotografie 3/4 pe care Eufim nu putea s-o dis-tingă de la distanţă. Se observa doar o umbră cenuşie pe petecul de hîrtie albă. Sări din cabină şi din doi paşi ajunse lîngă ucenic, îi luă mîna în palma lui mare, văzu fotografia şi, în acelaşi timp, scuipă, chiar lîngă adidaşii băiatului...

Iarba arsă de soarele necruţător, lipită parcă de pămînt, se lua acum în fîşii late pe salopeta îmbibată cu ulei şi vaselină. Eufim se întoarse cu faţa în jos. Din cauza soarelui începuse să-l usture pielea de pe frunte şi de pe obraji. Voia niţică umbră. Dar parcă lucrurile de pe munte fuseseră văduvite de umbră. Doar coşul de fum arunca pînă la el o linie subţire, transparentă. Palma lui Boton, lată şi ameninţătoare, i se arăta mereu în faţa ochilor, degetele boante i se înfigeau în obraji, pielea scorţoasă a maistrului zidarilor îi irita toate gîndurile despre existenţa imediată.

Alungă nişte muşte sîcîitoare care i se aşezaseră pe gîtul transpirat din abundenţă. Una dintre ele zbură cît zbură prin aer, apoi se aşeză pe mîna stingă, înţepîndu-l cu o tenacitate demnă de invidiat. O strivi cu o mişcare fulgerătoare. Parcă un resort nevăzut – declanşase imediat după înţepătură, lovitura. Pe dosul palmei rămase o pată. Aruncă resturile tăunului agresiv şi încercă din nou să adoarmă. începu să numere în gind, aşa cum făcea cînd era copil şi trebuia să adoarmă repede. Numără pînă la o sută trei zeci şi trei, oftă din toate puterile plămînilor striviţi de cele 76 de kilograme pe care le avea, rînji către palma maistrului Boton, care începu să bată în retragere, şi adormi profund.

O vreme nu visă nimic, somnul îi fusese liniştit, alunecare de ape într-un vad fără piedici. Apoi... se făcea că buldozerul său coboară drumul prăpăstios ce venea dinspre Şomer. Aceeaşi căldură pe care o părăsise în realitate, veghea şi drumul buldozerului său. Pe lama ridicată cîteva palme de la pămînt stătea drăcoaica de nevastă a lui Boton, flutura spre cabina lui o batistă albă, semn de bună pace, rîdea şi deodată începu să se dezbrace. Se mută ceva mai în spate aşezîndu-şi dosul direct pe crucea hidraulică. îşi dezbrăcase bluza de salopetă şi acum se chinuia să-şi scoată de pe pielea arsă de soare un maiou bărbătesc, larg, îmbibat de transpiraţie. Eufim înghiţi în sec şi apucă în ultima secundă să tragă de maneta buldozerului care scăpă uti

lajul de la o cădere sigură în prăpastia ce se deschidea neprimitoare sub brîul şoselei.

îşi făcu semnul crucii dar femeia lui Boton era tot acolo pe lamă, îşi scoase maioul şi acum se chinuia să-l pună Ia uscat pe muchia fierbinte. Bîjbîind cu mîinile după rufa ce se încăpăţină să nu atîrne în mod egal peste bucata de fier, îşi pierdu echilibrul şi o văzu cu groază cum se balansează gata-gata să alunece sub şenilele ce veneau ameninţătoare din spate. Eufim îşi duse mîinile la ochi pentru a n-o vedea strivită sub tractor. Dracu' s-o ia de lipitoare ! Cine-o pune să se ţină de capul meu ...

Deschise ochii. Se afla tot acolo. Complet goală pînă la mijloc, Eufim o vedea cum rînjeşte provocator. Puse o frînă bruscă şi buldozerul greoi se zgudui din toate încheieturile metalice. Aşteptă s-o vadă căzînd în praful drumului, dar femeia nu căzu, cu mina dreaptă îşi ţinea pieptul mare coborît puţin iar cu stingă se prinsese strîns de un furtun de presiune. Nu era aşa de grasă după cum o arătau salopetele largi de sudoriţă...

Eufim nu mai rezistă. Opri buldozerul şi, cu mişcări tremurate de emoţie, coborî. Femeia se dădu şi ea jos de pe lamă şi o zbughi în pădurea de pini. Doar maioul îi flutura în continuare pe muchia metalică lucioasă. Era nehotărît. Ar fi fugit după femeie în pădure. Cine ştie dacă nu rîde de după copaci de nehotărîrea lui. Poate crede că nu e bărbat ? Sări şanţul drumului prin care un izvor îşi săpase o vînă de apă limpede. Pădurea de liliac şi trandafiri sălbatici e greu de străbătut. Dacă ar fi numai mestecenii ! E o junglă în toată regula.

O găsi ascunsă într-o tufă de liliac şi o cuprinse în braţe, îi privi ochii de o culoare neobişnuită. Parcă ardeau în orbitele încadrate de nişte sprîncene naturale, bătînd spre o culoare deschisă. Avea carnea tare, iar pielea îi era lunecoasă ca la şarpe...

Apoi, o pasăre mare veni glonţ asupra celor doi, îi zgîlţîi, îi înfricoşă, încercînd să-i dezlipească unul de celălalt...

Se trezi. Cineva îi trăsese bluza de salopetă de pe ochi şi acum razele soarelui îi cădeau necruţătoare direct pe obraz. Constată că se zvîrcolise serios în somn, se întorsese pe partea dreaptă şi apoi cu faţa în sus. De aceea şi visase urît. Privea soarele drept în ochi. Nici nu observă imediat cine îl zgîlţîise aşa de tare şi îl trezise din somnul plăcut. Un ucenic roşcat, stropit pe faţă cu picături mici de vopsea se trăsese la doi metri de zbaterea dintre somn şi trezie a buldozeristului, privindu-l

cu oarecare teamă.

Eufim se sculă de jos, îşi frecă o vreme ochii, după care se xborşi la flăcăul vopsitor pentru a afla de ce-l trezise. Ucenicul se bîlbîi şi izbuti să îngaime pînă la urmă că l-a trimis nenea Făt de la fierari-betonişti. 11 prinse de nas şi cu amîndouă palmele îl mîngîie de două ori apăsat pe creştet şi pe faţă. Stropii mici de vopsea se întinseră pe faţa ucenicului care începuse să smiorcăie. îşi şterse palmele de pantaloni şi plecă cu paşi mari şi legănaţi spre şantier. îi era sete, gura i se uscase iar buzele i se strînseră destul de caraghios. Le simţea ca pe nişte felii de măr uscat la soare, acoperindu-i dinţii mici şi alveolaţi. Ocoli groapa uriaşă unde betoniştii turnau temelia cine ştie cărui alt edificiu şi ajunse la baraca femeii care scria într-un registru maşinile ce cărau pămîntul către pădure. Sub dogoarea soarelui, muntele arăta ca o bucată informă de diamant. Lipsa pădurii îi accentua strălucirea nefirească.

Bău două căni de apă, aruncă hîrbul de aluminiu şi auzi clar drăcuiala femeii care fusese atît de amabilă. îi păru rău de gestul său dar nu se mai întoarse s-o îmbuneze. Ar fi fost inutil să se întoarcă pentru a-i cere scuze. (Femeia tot femeie rămîne. Drăcuie, blestemă şi trăncăne. De toate la un loc. Mie- liţă ...) Privi totuşi înapoi şi o văzu cum se chinuie să îndrepte hîrbul de aluminiu, bătînd în el cu o bucată de fier.

Maistrul Boton îşi dezbrăcă bluza de salopetă ce abia îl cuprindea peste mijloc, îşi scoase cămaşa şi maîoul şi acum îşi privea cu oarecare plăcere trupul borţos. Fusese un ţînc sfrijit, îl bătea vîntul şi îi scîrţîiau încheieturile cînd îndrăznea să se urce cu ceilalţi copii în pomi după fructe. Aflase tîrziu că şatra îl furase de prin părţile Moldovei bîntuite de secetă şi boli. Creecuse departe de ai săi cei adevăraţi, era urît, negricios, mîncăcios şi rău. Plîngea atunci cînd nu reuşea să

obţină ceea ce îşi dorea. Ştia tinichigerie din familie, cum s-ar spune, ciocanul devenea în laba lui păroasă o unealtă de bijutier. La unsprezece ani îşi bătuse zdravăn tatăl adoptiv, un ţigan înalt cît toate zilele, îi furase cinci kilograme de argint în tacîmuri şi lingouri mici turnate direct în dopuri de frasin. Cu toate acestea îndesate într-un sac, fugise din şatră, apucase pe drumul Braşovului, pierzîndu-se în mulţimea de la poalele Tîmpei. Stătuse o vreme lipit de®un tinichigiu care făcea gărduleţe pentru mormintele celor răposaţi întru Domnul. Cînd se topi tot argintul şătrarului, tinichigiul îi făcu vînt în stradă alto- indu-l cu o coadă de topor pentru băgare de seamă să nu se mai întoarcă pe unde a călcat o dată. Jură să se răzbune şi în noaptea aceea dormi într-un gang întunecos alături de o duzină de pisici ce miorlăiau de plăcerea împerecherii. îl trezi un cîine jigărit care alungase pisicile şi acum se mulţumea să-l lingă pe faţă. Vedea în el un posibil stăpîn sau un „frate”. Numai la gîndul din urmă îi dădu un picior în burtă, cîinele sche- lălăi pierzîndu-se între lăzile de gunoi menajer ale locatarilor, iar el, Boton ieşi din gang cu paşi anemici. Se lumina de ziuă, două măturătoare îl îmbiară cu o bucată de pîine neagră făcută din făină de mălai amestecată cu de grîu, o mîncă fără să spună mulţumesc şi rămase cu ţigăncile pînă-şi terminară zona de lucru, purtă şi el tomberonul de colo pînă colo, se miră cît de uşor alunecă roţile mari, cauciucate. Cînd şi-au terminat treaba, au dosit măturile, lopeţile şi tomberonul într-o curte dărăpănată şi au plecat împreună spre marginea oraşului. în autobuz era o aglomeraţie de nedescris. Oamenii mergeau sau se întorceau de la serviciu. Era cît pe ee să se piardă de ţigănci. Le auzea vorbind prin mulţime dar nu le vedea. Numai după ce s-a mai golit culoarul de trecere a reuşit să ajungă iarăşi lîngă ele ...

Locuiau într-o casă veche, greu de zărit chiar de foarte âproape din pricina arborilor ce o înconjurau. Puteai crede că era construită direct dintre crengile joase ale duzilor înconjurători. îl culcaseră la ele. Pînă adormise le auzi sporovăind în limba aceea pe care el n-o cunoscuse încă. Mai bine spus, cunoştea cîteva cuvinte, ştia să ceară mîncare, apă, să spună că-l doare burta, capul, că-i este somn, dar refuza categoric să o vorbească.

Trei zile şi trei nopţi a stat în acea casă, i-a cercetat colţi-şoarele umplute cu zdrenţe, sticle goale în care fusese ulei şi gospodinele leneşe le aruncaseră la gunoi decît să le spele, pantofi scîlciaţi rău sau numai cu talpa desprinsă, chiar şi cîteva perechi de cizme de damă ce aveau doar fermoarul stricat. Dar ceea ce era cu totul deosebit pentru el, copilul crescut mai mult în căruţă decît pe la popasuri, fusese grădina mirifică în care se scufunda dimineaţa, ocolind cu grijă crengile de pe care, dacă le-ar fi atins, s-ar fi scuturat o adevărată ploaie de rouă. Se obişnuise să le facă şi cumpărăturile. înainte de a se întoarce ele din oraş, trecea pe la băcănia din colţ şi le cumpăra pîine şi rachiu de drojdie. Dar asta dură pînă într-o după-amiază cînd, din întâmplare, ajunse în marginea grădinii. De acolo se vedea mahalaua îmbietoare a oraşului, cerul senin şi liber chemînd pe oricine să împrumute din libertatea sa. Plecase de la ţigănci fără regrete. Fuseseră bune cu el, dar mai mult nu putea să aştepte de la ele .. .

Vara fusese anotimpul marilor schimbări din viaţa sa. Vara îl furaseră ţiganii, vara îl fugărise tinichigiul cel viclean şi hrăpăreţ, vara o cunoscuse pe Frăsina, vara terminase şcoala primară, liceul la fără frecvenţă şi cursul de maiştri, maistru al zidarilor de la termocentrală. Tot vara terminase cu echipa lui zidirea coşului de fum, după ce, tot vara, aşezase prima că-rămidă „la temelia" viitoarei termocentrale de pe munte. Aici trăise cele mai frumoase clipe ale sale. Pînă la venirea pe acest şantier lucrase mai mult pe la particulari, participase şi la construcţia unor poduri, a unor blocuri la Piteşti şi Suceava, făcuse mai mult muncă brută, necalificată ...

Se scărpină pe pîntec, apoi chemă un zidar zbîrcit care terminase de mîncat. îl privi drept în faţă, voi să-i facă un re-proş, dar pînă la urmă renunţă. îl trimise să-i aducă o sticlă cu apă rece de la izvorul de dincolo de şisturi. „Să n-aduci de la cisternă, c-aia-i clocită şi mă arde pe stomac !" mai strigă după cel cu sticla, care nu se opri, făcu doar un gest cu sticla la spate, semn că a înţeles şi că aşa va şi proceda.

în aşteptare se trînti pe o targă cu urme proaspete de mortar. Privi coşul de fum al gigantului ce se înfiripase sub ochii săi, îşi aminti că acolo sus a lucrat şi el, cărămidă peste cărămidă, lapte de mortar peste lapte de mortar, zi peste zi şi noapte peste noapte, ceasuri grele peste ceasuri bune şi invers. Unde îşi scrijelase numele, nu mai ştia la al cîtelea

metru de jos în sus sau de sus în jos, rău e că nu se vede de aici, poate îi sînt ochii obosiţi de soarele necruţător ...

Mîine e sîmbătă şi va pleca la Maial, va bea o bere rece, va trece şi pe la Sofronie, vor sta de vorbă cîteva ceasuri, îi va povesti lucruri noi despre termocentrala lor iar Sofronie îşi va scoate la iveală gramafonul şi vor asculta nişte cîntece de-ale iui Tănase, se va simţi din nou odihnit. Ar fi vorbit cu Sofronie şi despre ce va face el după terminarea coşului de fum, va lucra la cuptorul unu sau doi, se va întreba singur cîte luni mai rămîne aici şi tot singur va răspunde că va rămîne pînă la terminarea lucrării, a gigantului energetic. Cînd se vor aprinde primele becuri cu energie obţinută aici atunci poate să-şi spună că i s-a încheiat misiunea. Pînă atunci ar trebui să se gîndească la Frăsina, dacă ea va reuşi de data aceasta să păstreze copilul care a mişcat la patru luni şi femeia îl simţise deja în mărun-taie, chiar se speriase de vietatea care se anunţa aprigă. Pe cei-lalţi îi pierduse pînă ce ajunseseră la patru luni. Nu voiau să şadă mai mult în pîntecele ei. De fiecare dată se înfuria, ar fi aruncat cu barda şi în Dumnezeu pentru fiinţele care mureau înainte de a se naşte. Nici doctorii nu ştiau ce să-i facă. Dar în urmă cu două nopţi îl simţise cum se zbate, ţinuse palma pe burta femeii pînă ce îşi începuse bătăile din picioruşe. Om în toată firea a plîns pînă după miezul nopţii, a plîns şi s-a bucurat pentru copilul ce va să vină, pentru copilul ce îi va purta numele, pentru copilul pe care nici doctorii nu-l mai aşteptau

Atunci le va rîde el în nas tuturor celor care glumeau pe seama copiilor morţi ai lui Boton. îi va da un nume frumos .. . Alexandru sau Cari, Ion sau Gheorghe, Jean sau Nicolae, Bul-găr sau Amza___Şi dacă va fi fată ? Nu-şi răspunse imediat şi chiar renunţă să caute prin memorie un nume pe care l-ar fi dorit pentru fata lui. Să mai caute şi Frăsina ! Să nu aştepte totul de-a gata ...

Dar pauza de masă s-a terminat. Oamenii se adună de peste tot şi îşi reiau uneltele. Trei dintre bărbaţi sînt deja urcaţi pe schelă. O femeie îi întreabă cu o voce bărbătoasă dacă li s-a întărit mortarul şi aceştia răspund să le trimită o găleată cu apă. Femeia plecă să aducă găleata. Ceilalţi zidari aşteaptă dispoziţiile sale. îi lasă să mai aştepte, de fapt îi priveşte cu mîndrie, e întotdeauna mîndru de oamenii săi, poate să spună că el i-a format, i-a învăţat meserie, poate să vorbească cu ei

prin semne,.să-şi exprime nemulţumirea pentru un lucru rău făcut şi printr-un simplu .gest. Soarbe cu lăcomie aproape tr,ei sferturi din sticla cu apa adusă de „zbîrcit” Şi se apropie de oamenii săi____. • . ' ¡

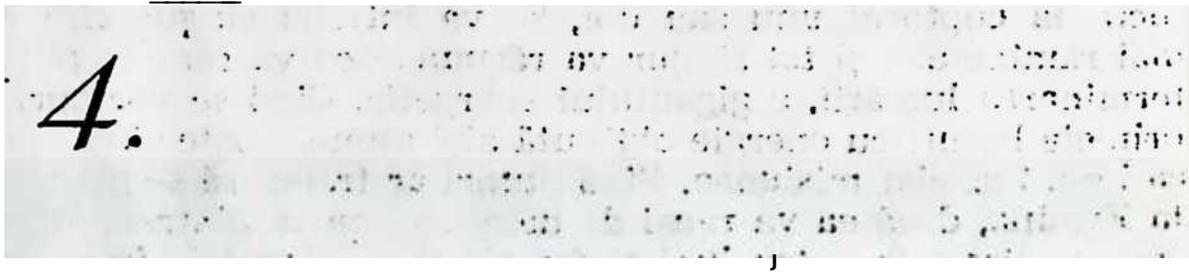

Inginerul Primă avu încă de dimineaţă *o* senzaţie de greaţă. De aceea nu se mai duse ca de obicei să vadă ce fac săpătorii de la temelia cuptoarelor. îi lăsă în plata Domnului, să răsufle şi ei cel puţin astăzi cînd lui îi era greaţă. Simţea în stomac *o* caracatiţă rănită de moarte. Un lichid amar i se urca în gîtlej, o şuviţă subţire venea pînă la rădăcina limbii, o îmbiba cu amărăciune şi se retrăgea înapoi plină de viclenie. Un muncitor îl învăţase să-şi bage degetul în cerul gurii pentru *a* provoca vărsătura din stomac, procedă întocmai dar pe pămîntul uscat nu reuşi să depună decît un scuipat sărăcăcios. Avea şi temperatură. Fruntea îi era aburită de sudoare. Mîncase o tocăniţă de ciuperci şi probabil că între cele strînse se strecuraseră şi unele necomestibile. Seara se întrerupse curentul electric .şi pînă aprinseră ei un felinar de vînţ, bucătăreasa deja pussfce ciupercile în cazanul sub care ardea smoală şi rămăşiţe de uleiuri. Mîncarea ieşise destul de gustoasă, un fel de tocătură cu maioneză. Apoi băuse 0‘ sticlă cu vin de Cotnari, vin dulceag, fără apă minerală. Peste noapte se trezise cu un fel de arici în stomac, se tăvălise în aşternut, nu putuse să închidă un ochi pînă la ziuăi Blestemase în gînd ciupercile şi pe bucătăreasă, voi să citească ceva dar nu reuşi. Apoi simţi **aşa ca** o tăietură în lungul stomacului, ţipă şi nişte ucenici din camerele alăturate veniseră să vadă ce s-a întîmplat. Mai întîi li repezi ctt colo, apoi îl strigă pe unul dintre ei şi îl trimise după centralistă, singura fiinţă care nu avea voie să doarmă, fiindcă trebuia să stea de veghe lîngă zecile el de fire. Ii aduse o cană cu lapte, lichidul alb şi gros pregătit pentru cine ştie ce, dove- dindu-se binefăcător, oprise zvârcolirea ariciului cuprins de nebunie, înăuntru stabilindu-se doar o greaţă insistentă, ce devenise pînă la urmă insuportabilă. Bucătăreasa care pregătire ciupercile nu venise dimineaţă la

serviciu, avea săraca stomacul mai slab şi fusese internată la miezul nopţii în spitalul din O. fiind dusă, după ce i se făcuseră analizele, direct la Timişoara să o consulte un specialist.

Vestea se întinse dimineaţă pe tot şantierul şi asta îl făcea pe inginerul Prună să nu scoată capul din baraca administraţiei. O găleată albă, plină cu apă rece, nişte lămîi şi sticla de vin băută aseară stăteau pe măsuţa cu trei picioare pe care o cumpărase pe un preţ de nimic de la un ţăran de lîngă Craiova. Dintre toate, alese sticla de vin, o prinse de gît şi o aruncă scirbit pe fereastra, barăcii. Auzii bufnitura, apoi cioburile împrăştiindu-se pe pietrele din bătătura taberei...

îi era ciudă pentru noaptea pierdută din cauza unor blestemate de ciuperci, pentru ziua asta în care nu era în stare să facă nimic, darea în funcţiune a termocentralei se apropia vertiginos, mai erau destule lucrări de construcţie, de asamblare, trebuia adus generatorul, mai trebuia să vină şi nişte electricieni de la termocentrale, nu mai fusese nici pe acasă, nici măcar nu apucase să răspundă fetei de la Bucureşti..-.

Opri lungul şir al gîndurilor ce voiau să-l năpădească din nou, reproşurile pe care singur le fabrica şi se înciuda, îşi apasă cu amîndou mîinile stomacul, bău o cană cu apa şi se apucă să ronţăie o lămîie. Mai întâi se strîmbă din pricina acreliii, apoi înghiţi o dată şi simţi cum se răspîndeşte prin tot corpul, îi pune în mişcare sîngele otrăvit de ciuperci. Albu n-are decît să mai aştepte. Se va înfuria că n-am ajuns la prima oră să-l informez despre mersul lucrărilor. N-are decît! Să iasă şi el pe şantier.. .

Numai de n-ar fi aflat problema cu ciupercile... Să vezi ce va rîde de mine... Un ditamai inginerul care stă gata să moară din pricina unor ciuperci... Aşa îmi trebuie. Să mă învăţ minte ...

Totuşi va trebui să ajung în biroul directorului Albu. Nu se poate altfel. Ucenicul care îl chdmase, plecase lăsînd uşa deschisă în urma lui. Se simţea o uşoară adiere de vînt. îşi trase cămaşa militară direct pe piele şi se încheie la pantaloni. Măi bău o gură de apă rece, trase o altă înghiţitură zdravănă de aer curat în piept, îşi aruncă privirea într-un ciob de oglindă, văzu chipul unui necunoscut gălbejit, scofîlcit şi cu ochii traşi în fundul capului. Maxilarul de jos îi tremura de o furie ascunsă. încercă să se liniştească dar nu reuşi...

5.

Maşina cu alimente urca încet panta spre şantier. Se vedea de departe că trage din greu. Şoferul teveului îşi plimba mîna dreaptă pe genunchii însoţitoarei, grăsana Ella, nemţoaica. Fata îi îndepărtează mîna din cînd în cînd, de fapt numai încearcă să facă lucrul acesta, mîngîierea bărbatului îi place, îi produce nişte furnicături plăcute. Le simte cu toată fiinţa, parcă o mie de gândaci ar trece la pas de plimbare pe sub pielea, pulpei.

Au discutat cîte în lună şi-n stele, despre căldura asta care nu se mai domoleşte, despre şantier, despre oraşul vechi, despre cum va arăta oraşul dinspre termocentrală şi cum se va vedea termocentrala de pe munţii vecini. Apoi au discutat despre modă ; prilejul le fusese oferit de un tînăr netuns şi cu pantaloni trapez. Le făcuse semn să-l ia la şantier. Ella ar fi fost bucuroasă. Băiatul ar fi avut loc în cabină, uite, deţ pilda ar fi putut să şadă între ea şi şofer, s-ar fi simjţit şi' ea în mai mare siguranţă. Dar Tibi n-a vrut să oprească, a făcut un semn cu arătătorul în jos, semn că nu merge prea departe şi s-a întors spre Ella pentru a-i zîmbi cu subînţeles r „Uite, ce isteţ sînt! Cum ştiu a mă descurca faţă de au- tostopişti...”

Apoi discuţia despre modă dispăru de la sine aşa cum rămase departe în urmă băiatul cu pantaloni trapez. Trecură la altceva. Nici nu mai ştia la ce anume. De o săptămînă se află într-o crîncenă cură de slăbire. îi era o foame de lup. Avea voie să mănînce doar castraveţi verzi cu tot cu coajă şi cîte un

ou fiert, răscopt. în primele zile avusese impresia că va muri. Stomacul golit de mîncare parcă i se urca în gîtlej. îl simţea cum îi blochează traheea, îi oprea aerul, o sugruma. Era cît pe ce să renunţe la cura de slăbire (s-o ia dracu', doar n-o să dau ortul popii din pricina că sînt grasă !). Dar mama ei o încurajase, o îndemnase să nu renunţe, mai mult o obligase să ţină mai departe regimul scris de o doctor|iţă pe fila ruptă, dintr-un caiet dictando. Fila se mototolise în buzunar, voise ia un moment dat să o arunce cît-colo, să-i spună mamei că n-o mai ştie, să o roage să revină la mesele lor de altădată ..,

După ce terminase liceul dăduse examen la limba germană dar nu avusese noroc. Cîteva centime o despărţiseră de cei aflaţi pe tabelul reuşiţilor. Tatăl le scria din ce în ce mai rar. Se vedea de colo că nu avea de gînd să-şi ţină promisiunile. În primele două scrisori afirmase că o duce foarte bine, s-a angajat deja ca inginer-ajutor la o uzină care produce ceva secret. Dracu' să-i ia cu secretele lor de capitalişti ! Promitea că foarte curînd le va chema la el. „Să vedeţi ce bine o să fie cînd *o,* să fim din nou împreună ! O să trăim ca la A. noastră ...".

Dar promisiunile rămăseseră în faza aceasta. Nu mai reveni în celelalte scrisori, care ajunseseră la destinaţie la intervale destul de mari una de alta. Două pachete cu mărunţişuri, ciorapi, o pereche de blugi, o pereche de pantofi cu clape lipicioase, ciocolată, cîrnaţi foarte uscaţi şi cam atîta primiseră.

Apoi le telefonase. Vorbise doar cu mama, pe care o găsise acasă plîngînd în hohote. Nu reuşi să afle nici pînă astăzi ce putuseră vorbi, din ce pricină mama ei se schimbase atît de mult. Nici înainte de acel telefon mama ei nu se arătase încîntată de o posibilă plecare. Acum însă nici nu voia să-şi amintească de bărbatul ei, încerca să şi-l scoată din memorie. O repezea ori de cîte ori îi aducea aminte de el. Devenise nervoasă, scosese din şifoniere majoritatea lucrurilor ce-i aparţinuseră şi le dădu de pomană de sufletul părinţilor ei. Oamenii ziceau „mulţumesc" sau „Bogdaproste" luau lucrurile şi se minunau de comportarea femeii...

Ella nu avea nici un prieten şi asta o îngrijora pe mama ei. încercase să-i explice cum e cu bărbaţii, cu fetele care riscă să îmbătrînească, dar ea nu se arăta interesată de toate astea. Şoferul de pe teveul ăsta îi făcea din ce în ce mai insistent curte. îl verificase cu intuiţia ei feminină pe care maieă-sa nu

l-o recunoştea, nu era însurat, se trăgea dintr-o familie necă-jită, mai avea cinci fraţi undeva într-un sat din Moldova. Nu era beţiv, nu fuma şi nici nu se arăta că ar umbla toată ziua după fuste. Putea fi socotit şi un bărbat ideal. îi mai trebuia o calitate pe care nu avea posibilitatea să o verifice. Trebuia să fie gospodar, casa lor arăta destul de rău, n-o mai zugrăviseră, gardurile se stricaseră, cocina porcilor era în fiecare an goală, numai cîteva găini şi două raţe mai puteau fi văzute în curtea lor. Trebuia o mină de bărbat, o mînă de fier. . .

Făcuse de mai multe ori curse din acestea cu Tibi, aducea alimente de la O., pe drum o distra de minune, povestea întîm-plări hazlii din copilărie, despre fraţii săi, despre oamenii hîtTÎ din sat. Simţea că trece foarte repede timpul cînd era cu Tibi, ajungea de cele mai multe ori să regrete că au ajuns prea re-pede cu alimentele la cantină. îi plăcea de el şi pentru faptul ? ă nu era din cale afară de obraznic, insistent. . .

Acum Tibi şi-a împins mîna prea sus, îi simte degete. * aspre pe pielea din ce în ce mai fină a coapsei. Socoti că-i biw să-l oprească la timp. îl prinse de braţ, i-l ridică prin surprîr. dere şi îşi dezveli în acest fel şi mai tare piciorul. Cu cealaltă mînă îşi trase fusta la loc. Tibi se înroşi pînă sub bărbie şi nu spuse nimic. Crezu că s-a supărat. îi reţinu o clipă mîna între ale ei, un singur moment, după care i-o depuse pe bordul atît de apropiat al maşinii. Abia atunci descoperi cartea ce zăcea deschisă sub o bucată de bumbac ... „Pe aripile vîntului”, da, o carte pentru toate vîrstele... I-o ceru împrumut. Tibi îi făcut semn că poate să o ia. Apoi opri maşina, puse o frînă bruscă, neaşteptată. îl privi întrebătoare dar el nu-i răspunse. Deschise portiera şi trecu şanţul către pădurice. îşi aminti că acolo există un izvor. Coborî şi ea pentru a bea apă. îl urmă pe Tibi care mergea într-un fel ciudat cu capul aplecat înainte, parcă fusese lovit în moalele capului...

Dintr-o scorbură subţire, ciudată, uscată, dintre rădăcinile ei încă umede, izvorul subţire susura printre cele cîteva cărămizi puse de cine ştie cine acolo. O tufă de alun crescuse chiar deasupra apei. Tibi se aşează în genunchi, atinse cu palma lucrul apei, parcă ar fi încercat-o, se înfioră de răcoarea ei, apoi îşi aplecă tot corpul înainte, asupra apei, părul îi căzu pe frunte, atinse apa deodată cu pletele rebele şi cu buzele lacome, însetate. Sorbi îndelung, parcă din corpul

subţire ieşea abur, nu ştia de ce ei i se păru că din corpul lui Tibi, prin oămaşa roşie

ca sîngele, iese un abur subţire, se formează deasupra corpului sau un norişor de ploaie. Simte că adie înspre ea, era o plăcere să vezi trupul vînjos al bărbatului aplecat asupra apei, sorbind vinişoara lucioasă care ieşea dintre rădăcinile ciudate ale fostului copac. Se uscase din pricina apei ce răzbise printre rădăcinile sale, cine ştie de cîţi ani era uscat, fusese un arbor. – uriaş, nu putea prea bine să-şi dea seama dacă fusese stejar sau carpen ...

Bărbatul mai sorbi odată din răcoarea izvorului, apoi se retrase de deasupra apei şi o pofti să soarbă dacă îi este sete. Ea refuză categoric. N-avea cum să se aplece pînă la vina de apă care o poftea cu ochiul viclean. îi era sete dar preferă să rostească un nu categoric. Tibi insistă. Se lovi cu palma peste frunte. Numai atunci îşi dădu seama că Ella nu poate să pă trundă cu buzele pînă acolo unde susura apa. Plecă în fugă la maşină şi se întoarse cu un pahar din plastic înflorat, avînd pe faţa dinspre Ella doi tineri îmbrăţişaţi, doi tineri pe plaja unei mări. Apa se vedea departe, un albastru intens. Se aplecă şi după ce clăti paharul şi aruncă apa între furnzele de anul trecut, o servi cu apă. Paharul fusese întins într-un mod tea trai, aşezat pe podul palmei de la mîna dreaptă ca pe o invi-zibilă tavă. Apa era foarte rece, din două-trei înghiţituri bău întregul pahar. l-l întinse înapoi lui Tibi care îl luă şi-l aruncă în iarba călcată de picioarele lor .. .

De data aceasta ajunseseră destul de tîrziu la cantină. Pe drum mai trebui să oprească de cîteva ori din pricina că i se incinsese motorul. Administratorul gesticula şi amenin̦a în stingă şi în dreapta. Scuzele adevărate sau inventate de Tibi nu aveau nici un efect asupra bihoreanului Nodea : „Ce mă interesează pe mine pana ta de cauciuc ! N-ai decît să-ţi pui maşina la punct. Că ţi se încinge motorul ? Să fii sănătos ! N-ai decisă te duci pe maşinile grele că alea nu se încing cu una cu două ... Cu păpica muncitorilor nu merge aşa cum credeţi voi 1 Eu am de hrănit cîteva sute de oameni. Răspund de ei. Mie îmi cer mîncare, nu vouă. O să-l anunţ pe tovarăşul director Albu. Să ştie şi dînsul ce şoferi avem aici la cantină. Toată ziua staţi degeaba şi mai şi mîncaţi fără să plătiţi un ba». Las’ că ştiu eu că vă înţelegeţi cu bucătăresele.... Aici se face termocentrală nu se plimbă ursul cum faceţi voi...”

Ella şedea deoparte. Nu-i plăcea să se amestece în cearta bărbaţilor. încă nu se liniştise. Căldura exagerată din maşină

îi făcuse rău. Gălăgia din jur şi umbra pe care o arunca asupra lor baraca o readucea, încetul cu încetul, la normal. Nu putea să definească exact starea prin care trecea. Era ceva confuz, o moleşeală întinsă asupra cărnii, asupra sufletului, se preumbla de una singură prin corp, prin fiinţă. Administratorul continua să mormăie. O făcea din ce în ce mai încet. Tibi nu se mai justifica. Descărcau amîndoi pîinea din lada de lemn direct în nişte coşuri împletite din răchită ...

Ce poate să fie cu starea asta de sfîrşeală continuă ? Provine de la faptul că nu mîncase nimic ? Sau poate chiar de la apa extrem de rece băută în timp ce fusese transpirată ? ... .

Bărbaţii terminaseră de descărcat pîinea şi acum descărcau nişte bucăţi mari de carne de vită. Era aproape o vită întreagă din care lipseau doar măruntaiele. Privind animalul tăiat avu un sentiment de milă după care urma unul de scîrbă, un tremur ii trecu prin trupul încins, căută ceva de care să se sprijine, se prinse în ultimul moment cu mîna dreaptă de suportul metalic pentru marmide, simţi că nu-i este de ajuns, căută altceva şi găsi doar o stivă de navete pentru pîine cine ştie cum ajunse acolo, în spatele cantinei. Se aşează pe ele. Exact în acel moment simţi că puterile o lasă cu totul. Veni mamă-sa, se aplecă asupra ei, o prinse în braţe, simţi că n-o poate susţine şi plină de disperare ceru ajutor celor doi bărbaţi aflaţi în apropiere. Nodea se întoarse, încetă să mai bombăne, se apropie de fată, o prinse pe după cap şi o săltă cu forţa în picioare. Capul fetei căzu în faţă, nu şi-l mai putea sprijini, atunci simţi şi bihoreanu că nu e de glumit, strigă la Tibi care şedea în continuare ca prostit şi privea undeva dincolo de acest spectacol ca şi cînd nu el îl provocase şi nici nu l-ar fi privit în mod direct. într-un tîrziu se desprinse de capota maşinii, veni tîrşindu-şi picioarele, privi cu gura căscată la Nodea pînă ce acesta se înfurie şi trase o înjurătură : „Ce-ai mă, parcă te uiţi la poartă nouă ? Nu vezi că fata asta a leşinat ? Pune mîna colea să o ducem în cantină, uj. Tu ai venit cu ea pe drum ... Ce i-ai făcut ?”

Mama fetei îl privi într-un anume fel. Nu-şi dădu seama dacă îl privise cu subînţeles sau cu ură. Nu zise însă nimic. îşi frîngea mîinile fără nici un rost. Tibi se scutură ca de un vis întunecat şi se depărta cu paşi mari către şantier. în eîteva minute dispăru printre maşinile grele din apropiere. Nodea îşi în- crucişă mîinile cu ale mamei lui Ella şi aşezînd cu grijă

trupul

fetei între braţele lor săltară povara şi o duseră în cantină. Ce-lelalte femei se speriară. Marta începu să bocească. Alte două începură să se văicărească. Numai mama fetei nu plîngea, arăt-a mai mult speriată de ceea ce vedea. Nodea se răsti la ele să se ducă dracului la o parte, să nu încurce drumul, apoi căută cu ochii o suprafaţă plană, nu văzu nici una mai acătării, se opri în faţa mesei pe care tăiau de obicei zarzavatul, împinse cu piciorul un fund de lemn pe care se odihneau două cuţite uriaşe, săltă trupul fetei şi-l aşează cu grijă pe masa metalică. îşi şterse sudoarea ce îi năpădise fruntea, tresări, parcă şi-ar fi adus aminte ceva, se repezi cu mîinile la gîtul fetei, îi descheie bluza la toţi nasturii şi aruncă un pumn cu apă drept între sînii jucăuşi care se depărtară încet unul de celălalt. I se păru că fata a şi tresărit. La puţină vreme deschise ochii. Părea rătăcită cu totul. Mama ei se aplecă şi o cuprinse în braţe. Nodea o trase deoparte să n-o înăduşe sub trupul ei de matahală. Femeia încercă din nou să se apropie, dar bărbatul o opri la timp. Ella continua să clipească des, se trezise din leşin, avea ochii mari, Întrebători. Nu-şi dădea seama de ce se află aşezată pe masa metalică din bucătărie, mişcă o mînă, un picior, încercă să se ridice dar nu reuşi decît să-şi stîrnească nişte înţepături în coaste. întrebă cu glas tremurat :

„Ce e cu voi aici ?”

{Ii răspunse Nodea care se aţinea ca mama Ellei să nu se apropie de fata care respira încă anevoie :

„Nimic. Uite, aşteptăm să-ţi revii . . .”

„Dar ce s-a întîmplat ? Ce e cu mine ? De ce mă aflu aici ? Mamăăă !”

„Las-o pe mamă-ta în pace. N-ai nimic. Probabil ţi-a venit rău de la căldura asta îngrozitoare . . ,[u]

„Dar ce-am făcut. . . Doamne fereşte ..

„Doar ţi-am spus că n-ai făcut nimic rău. Stai liniştită. Era să adormi în picioare. Am avut noi grijă să nu te loveşti de zidul cantinei..

„Chiar aşa de rău mi-a fost ?[tt]

„Nu chiar cum crezi tu. Un fleac, acolo . . .”

„Atunci de ce mă ţineţi aici ?”

„E gata. Acum poţi să te ridici. Poţi ?”

„Să văd .. .[tt] încercă să se ridice şi în acel moment interveni maică-sa, care încetase să-şi mai frîngă mîinile :

„Spune, fata mamei, ce-ai păţit ? Ţi-a făcut ceva rău ne-

norocitul ăla de şofer ?”

Ella care nu mai încercă să se ridice răspunse :

„Nu, mamă, nu s-a întîmplat nimic. Are dreptate nenea Nodea. Probabil că mi-a venit rău de la căldură. în cabină a fost tare cald. Cînd am coborît trebuia să-mi răcoresc puţin obrajii . .. Am uitat. Doar ştii că sînt foarte sensibilă la căldură .. . Sînt şi lihnită de foame ... Cura asta a ta mă omoară cu zile . . .”

„Hai, fata mamei scoală de acolo. Parcă eşti pe masa de operaţie. Doamne fereşte de doctori şi de injecţii 1”

Ella încercă din nou să se scoale. Simţea doar o uşoară nă- duşeală în coşul pieptului. Nodea o ajută. O prinse de umeri, o sprijini cu palmele de spate şi fata se ridică anevoie în picioare. Mama ei profită de neatenţia lui Nodea, de tulburarea acestuia care ţinuse în mîini carnea fragedă a fetei şi se repezi la Ella ca o apucată, o strînse la piept, apoi se depărtă, o privi şi se repezi din nou să o prindă în braţe, parcă o regăsise după o îndelungată despărţire. O muncea gîndul că nu ştia ce i se întîm- plase fetei. Trebuia să o ia cu binişorul pentru a-i mărturisi totul. Dacă fusese ceva . . .

Văzînd că amîndouă sînt liniştite, Nodea plecă de lîngă ele. le lăsă să-şi explice singure fericirea sau nefericirea. Se întoarse la descărcatul maşinii. Tibi nu mai era acolo. înhăţă o bucată mare de carne, un picior din spate de vită, îl propti pe umăr şi intră cu el în bucătărie. Era furios că şoferul plecase şi nu mai prididea cu descărcatul. Se întoarse la maşină şi strigă din toată puterea plămînilor săi : „Tibiiii – 1 Tibiiii – ! Unde eşti măi băiete ?” Dar Tibi nu răspunde de nicăieri. Precis că se va în- tîrzia cu mîncarea. Strigă la două bucătărese care nu-ş’ ce moş- modeau lîngă o maşină de tocat carne. Acestea veniră să-l ajute. Nu lucrau cu tragere de inimă. Nodea voi să le înjure, dar renunţă.

După ce termină descărcatul cărnii, mai aduse două marmide cu smîntînă şi le spuse femeilor să se întoarcă la treaba lor. „Să 1 meargă treaba aşa cum merge arcuşul pe strună ! Să n-aud că

se întîrzie cu mîncarea oamenilor ...”

Tibi nu se vedea nicăieri. Dădu telefon la centrală, dacă îl vede careva să-l trimită urgent la bucătărie, să-şi pornească maşina, s-o ia naibii de aici că încurcă circulaţia ...

Şoferul se speriase rău de tot. Se refugiase în baraca pom-

pelor, se aşezase pe un scaun şi îşi cuprinse tîmplele în pumni. Stătu aşa o vreme. Parcă adormise. Prin creierul său se perindau o duzină de gînduri şi întîmplări. N-avea ceas, aşa că nu putu să ştie cu exactitate qît dormise în casa pompelor...

6.

Intîlnirea întîmplătoare cu profesorul care se afla în voiaj prin aceste locuri îi dădu lui Eufim o şi mai mare încredere că n-a greşit de loc atunci cînd a venit pe şantier. Bucu- reştiul îl obosise şi el nu mai avea altă dorinţă decît să se ducă într-un loc unde se poate respira un aer curat. Chiar şi profesorul plecase în acest voiaj tot din pricina asta. El, care nu ieşea niciodată din Bucureşti, ajunsese de această dată în A. O surpriză mai mare pentru Eufim nici că se putea ...

„Dragul meu, trebuie să ştii să iei viaţa aşa cum este. Şi nici acest lucru nu e destul. Gestul tău de a pleca din facultate pentru a lucra ca buldozerist pe acest şantier e un gest eroic. Ar trebui să ştii acest lucru... Faptul că susţii în continuare că ai venit pentru a cunoaşte realitatea, e lăudabil. Tot pentru asta am plecat şi eu în vara aceasta din Bucureşti. Simţeam că mă mănîncă tălpile picioarelor... Spune, ai simţit vreodată că te mănîncă tălpile picioarelor şi dacă nu pleci din acel loc ai să faci rană ? Nu. Dar ce m-am găsit să te întreb chiar pe tine. Desigur că ai simţit aşa ceva odată ce ai fost în stare să-ţi laşi facultatea pentru a veni la construcţia unei termocentrale. OeJ puţin dacă ai fi fost la o facultate tehnică, la politehnică, de pildă. Aşa te-aş fi crezut. Cînd colo, matale ai fost la filosofie...”

Profesorul îmbătrînise exagerat de tare. îi murise soţia într-un accident de automobil. Asta îl afectase cel mai mult. Acum mînca la o cantină. Slăbise şi nu mai avea nimic din ţinuta aproape sportivă de altă dată. Discutase cu el de toate. Promo-

ţi» lui terminase în această vară. Aflase despre cîţiva unde fuseseră repartizaţi. Nu aflase nimic despre Tania. Profesorul nu-şi mai amintea nimic despre repartizarea ei. Vorbiseră cîteva ceasuri bune ...

... „Prin mînă mi-au trecut cîteva mii de studenţi. Unii mai buni, alţii mai răi, toţi cu particularităţile lor, făcînd o impresie mai bună sau mai rea. Dacă ar fi să reiau viaţa de la capăt cred că nu mi-aş mai alege meseria de profesor. Nici universitar şi nici altfel. Tot bătaie de cap, unii ascultă alţii nu, activităţi cu duiumul, unii pe care poţi să-i nedreptăţeşti, alţii pe care poţi să-i favorizezi prea mult, orele de curs, viaţa ta personală. Prea mare bătaie de cap. De regulă îţi fixezi privirea asupra cîtorva care ţi se par răi şi asupra altora care ţi se par eminenţi..., adesea pe unii nu-i cunoşti de loc, nu poţi şti niciodată ce se petrece în sufletul lor. Doar îi simţi acolo în amfiteatre sau în sălile de curs ... Nu mi-ai spus însă cum ai plecat .. .”

„Au .trecut cîţiva ani şi nu-mi amintesc bine. Cît am lucrat pe şantier mi-am spălat bine sufletul. Ploile de aici au o putere de curăţire cel puţin egală cu cea a săpunului grecesc. Ştiaţi că grecii fabrică un săpun din măruntaie de broască ţestoasă, un săpun excepţional, are puterea de a decoji rîia de pe epidermă ... Formidabil..

„... drept că e formidabil să trăieşti. Ar fi bine să trăieşti încă o viaţă pentru a te obişnui cu viaţa, să-i cunoşti dedesupturile numai după aceea să te pui pe trăit, să-ţi alegi filosofia cea mai convenabilă, locul de trai cel mai apropiat cerinţelor tale, meseria cea mai apropiată pornirilor lăuntrice, talentelor pe care le posezi etc. Asta ar fi tare bine dacă s-ar întîmpla. Pe cînd noi deocamdată sîntem trimişi în lumea asta mare ca nişte pui golaşi, gata să moară sau să trăiască într-un fel cu totul nepotrivit fiinţei fiecăruia dintre noi..

După o pauză de cîteva minute, timp în care căutase ceva într-o agendă mică pentru telefoane pe care o scosese din buzunarul de la piept al sacoului din pînză albă, profesorul continuă :

„De aceea am uneori impresia că unii dintre noi reprezen**tăm** pe alţii care ar fi trebuit să fie, să existe pe locurile noas

tre de astăzi sau chiar pe altele . . . Uite, de pildă cel pe care îl reprezint eu, profesorul de ştiinţe sociale, profesorul de filosofic, ar fi putut foarte bine să treacă o probă concretă dinaintea unui zbor în cosmos. S-ar fi integrat rapid într-un colectiv tînăr, agitat din pricina necunoscutului ce îi aşteaptă pe toţi. M-aş fi sculat dimineaţa din aşternut, aş fi „comis” o gimnastică după manualele cosmonauţilor, apoi aş fi mîncat cine ştie ce pastile pentru cosmonauţi, m-aş fi dus apoi în sala de încercare a modelelor, acolo aş fi stat multe ceasuri scufundat în cifre şi dinamici superioare, aş fi căutat nişte puncte gata cîştigate pe o hartă a traseului indicat, apoi aş fi mîncat din nou, puteam să şi dorm un ceas după amiază, somnul face bine cosmonauţilor, viitorilor zburători în cosmosul vast. ..

Da, să ştii că ar fi ieşit din mine un cosmonaut bun. Observi că nu am zis foarte bun. în general, nu-mi place să aleg extremele ; foarte bun, excelent, slab, nesatisfăcător. Fiinţa mea le-a refuzat cu încăpăţînare şi eu n-am putut face nimic împotriva fiinţei care sălăşuieşte în mine. Ştii că voi ieşi la pensie ? Sînt sigur că nu ştii. Doar te-ai rupt de facultate pentru a ajunge aici. Trag o concluzie pripită, că te-au muncit şi pe tine marginile fiinţei ce zace în creier şi în corp ; altfel nu ai fi ajuns la ruptura ce te-a adus pe şantier. Ai plecat din Bucureşti pentru că ai vrut să vezi cît se poate „întinde” fiinţa ta, cît poate să cuprindă atunci cînd e pusă să-şi arate extremele ... Să nu-mi spui că nu este aşa... Chiar dacă o să susţii asemenea aberaţii, nu te cred şi chiar te sfătuiesc să vezi dacă între gîndul tău de atunci, între fierbinţeala de atunci şi ceea ce am spus adineaori nu există o legătură ? Nu se poate. Trebuie să existe. Noi exprimăm aceleaşi gînduri dar în limbaje diferite... Dar uite unde am ajuns . .. Tocmai vorbeam despre locul nostru în lume, despre meserii, despre catedra mea, despre buldozerul dumitale..

„Bine, domnule profesor, dar în cazul acesta ce părere aveţi despre proverbul „Cum îţi vei aşterne, aşa vei dormi !” sau cam aşa ceva ?”

Profesorul nu se lăsă intimidat de această întorsătură, de această întrerupere neaşteptată, îşi scoase din nou agenda căută ceva pe ultima filă, pe faţa sa nu tresări nici un muşchi, nu-şi dădu seama dacă a căutat ceva cu adevărat, dacă a găsit sau nu. Răspunse numai în momentul cînd agenda fusese lăsată să alunece în acelaşi buzunar de la piept :

„Vorbe, dragul meu. Multe vorbe au o înţelepciune făcută din cuvinte pe care dacă le decojeşti de aşa-zisa înţelepciune,

te trezeşti că nu ai nimic în, mînă, eventual găseşti zgura cuvintelor şi a tradiţiei acestor vorbe luate prea repede şi puse la locul de închinăciune ca să le privim şi să ne închinăm la ele ca la ceva adorabil şi perfect. Te rog să mă crezi că..., dar stai puţin, spune-i te rog fetei ăleia să mai aducă două cafele şi doua votci mici, ştii, în felul acesta nu mă îmbăt aproape niciodată, deşi, să fiu sincer, nu mi-ar strica să mă îmbăt de data aceasta. Uite, un student de-al meu munceşte pe un şantier .. . Zău, dacă mi-ar fi spus cineva, aş fi pariat şi aş fi pierdut un pariu pe care eram sigur că-l cîştig. Ce-ai spus că faci ? A, mi-ai mai spus, eşti buldozerist. Nu de alta, dar cînd am să le spun ălora de la facultate, şi n-or să mă creadă, le voi da detalii despre ceea ce faci. Nu-i exclus să propun o excursie pînă în aceste locuri minunate. S-ar putea să te trezeşti cu cincizeci—şaizeci de stu- denţi, încolo, prin octombrie, noiembrie ..."

„Mă găsiţi sigur. N-am de gînd să plec pînă ce nu se termină lucrarea. Cînd se vor aprinde primele lumini cu energia produsă aici. Am mai spus asta şi cu altă ocazie ... Desigur, puteţi veni... Dacă ne anunţaţi din timp e şi mai bine. Să pregătim locuri pentru cazare, mîncare la cantină, voi vorbi cu directorul să vă primească, poate vin chiar eu să vă arăt cum se conduce un buldozer făcut la „Progresul" Brăila. Aşa scrie în cartea lui tehnică. Mai există şi alte modele de buldozere indigene. Sînt şi buldozere mari de tot. De-alea cu ajutorul cărora s-a lucrat la canal. Aţi văzut canalul ?"

„N-am apucat. Am tot zis că merg, ba anul acesta, ba la anul viitor şi de ajuns n-am ajuns. De cîteva ori am fost pe punctul de a pleca şi tot de atîtea ori au intervenit o seamă de treburi urgente care nu mi-au permis să plec din Bucureşti. Acum doi ani am condus o delegaţie de bulgari prin Dobrogea şi nu ştiu cum s-a făcut că pe la canal tot n-am ajuns. Aşa a fost să fie. în schimb, l-am văzut după ce a fost gata. O splendoare, o minunăţie a minţii şi forţei omeneşti. Am rămas înmărmurit pe malul său. Atunci mi-a părut cel mai rău că n-am reuşit să-l văd în timpul construcţiei... Te cred. Acolo nu s-a putut lucra decît cu buldozere uriaşe. Cred că dacă ar calcula cineva cit pă- mînt, cîtă piatră a fost dislocată din loc pentru a face loc apei, ar ieşi foarte uşor un munte de mărime deloc neglijabilă... Nu ştiu cum de nu s-a gîndit nimeni la chestia asta ... Eu am văzut acest canal ca pe Marele Zid Chinezesc, un lanţ uriaş de ape în mima uscatului..

„Iertaţi-mă că vă întreb, cît mai aveţi pînă la pensie ?”

„Trebuia să mă pensionez de un an şi jumătate. Nu m-au lă'sat nici ei şi la urma urmei n-am prea vrut eu. Ce să fac de unul singur ? Să ies la pescuit ? Să cutreier ţara ? Poate asta aş face. .. Mă gîndesc să ies la vara viitoare. Cum se termină anul, ca să pot să-mi iau rămas bun de la amfiteatrele pe care le-am servit atîţia ani. De aceea am şi plecat de unul singur prin ţară. Vreau să mă obişnuiesc, să văd o groază de locuri şi lucruri pe care n-am reuşit să le văd cît am fost în activitate. Cît *a* trăit s>oţia a trebuit să merg la Felix în fiecare vară. Numai acolo îi plăcea. Ajunsesem să mă plictisesc acolo, totul devenise monoton pentru mine la Felix, mă simţeam aşa cum aş fi fost în apartamentul de pe Buzeşti, aşa cum aş fi fost în cabinetul de la facultate. Mă obişnuisem şi cu personalul staţiunii. Dacă într-o vară nu regăseam o ospătară la cantina-restaurant, eram intrigat, întrebam în dreapta şi-n stingă ce s-a întîmplat cu ea. Bineînţeles, că aflam foarte curînd că s-a măritat şi a plecat cine ştie unde, sau că a divorţat şi a plecat altundeva ... Mărunţişuri, domnule . . . Dar acum m-am hotărît, aşa cum spuneam şi mai înainte, de fiecare dată merg în alt loc. Pînă mă plictisesc. Cînd se va întîmpla şi acest lucru, atunci cînd voi pune cu ochii închişi mîna pe hartă şi voi descoperi că pe acolo am trecut, voi face excursii peste hotare. Plec prima dată să văd Peninsula Iberică . . .”

„De ce neapărat Peninsula Iberică ?”

„Uite-aşa ...”

„Nu-nţeleg ...”

„M-am trezit într-o bună dimineaţă cu gîndul la Peninsula Iberică. Se făcea că eram băştinaş acolo şi mă ocupam de un teren agricol imens. Un vecin de-al meu tare arţăgos mă toi purta prin tribunale... îţi dai seama că am visat ceva tare insipid, ceva care n-are nici o legătură cu viaţa mea, cu activitatea mea. Nici nu ştiu dacă m-am gîndit la Peninsula asta, de cinci- sase ori în viaţa de pînă acum .. .

Am văzut mai apoi un film despre reîncarnare şi cred că de atunci am rămas cu fixul ăsta că eu am trăit şi o altă viaţă, ca ţăran în Peninsula Iberică ... De-aia ţi-am vorbit mai înainte despre dedublare ... Dar, zău, ce face fata asta de nu mai aduce

un. rînd de cafele. Şi votculiţa de care vorbeam ... Hei, fetiţo, adu un rînd mare ! Ah, am uitat să te întreb dacă mai poţi bea ?”

„Cred că una mai merge ... Mai multe, însă, nu cred ...” „Cum ? Nu te-ai obişnuit să bei ? Aici nu se bea ? Cred că glumeşti prietene ..

„Nu glumesc de loc ..

„Mă faci să rîd ca de o glumă bună... Şi zici că nu se bea pe acest şantier ? Dar, ce, dom’le, s-au călugărit bunii noştri şantierişti... ?”

„Nu-i vorba de călugărit. Nu vă ascund faptul că de obicei aici, pe şantier, cînd se iau salariile se bea zdravăn. Nu vreau să înţelegeţi nici faptul că s-ar petrece adevărate orgii, aşa cum ne-au învăţat unele cărţi, unele aventuri povestite de te miri cine ştie cine .. . Am încercat să evit însă chefurile de acest gen. Chiar şi pe cele de la salarii, pe care de obicei, puţini reuşesc să le ocolească. Vreau să fiu un personaj model, aparte. Pentru mine, extravaganţa nu poate îmbrăca haina băuturii. Semnele mele particulare pe acest şantier nu privesc mulţimea în care trăiesc ...”

„Ce vrei să spui ?”

„Exact ceea ce am spus. Adică n-am venit aici să fac chiar tot ceea ce fac ceilalţi. Tocmai de lipsă de identitate îmi venea să plîng în Bucureştiul iubit... Doar n-am venit aici să mi-o pierd de tot...”

„Deci ţii totuşi la demnitatea ta de intelectual plecat să trăiască în burta uriaşă a realităţii ?”

„Frumos spus. Frumos şi mai ales poetic, romantic. Totuşi, nu ştiu dacă e bine spus aşa... Bănuiesc eu că aveţi dreptate şi pentru faptul că intuiţi ceva sau totul din ceea ce am vrut să fac...”

„Chiar crezi că am ghicit ceva ?”

„Ceva mă face să cred asta...”

„Dar, de fapt, ce ai vrut să faci ? Ai vrut să dovedeşti cuiva că poţi...”

„Nu ştiu ...”

„Chiar nu ştii ?*

„Nu ştiu dacă am dorit în principal să dovedesc ceva, cuiva. Mai bine spus, realitatea a vrut să-mi dovedească mie că se poate trăi şi altfel de cum am ştiut, am fost eu format... Nu cred că mă înţelegeţi ..

„Fii, te rog, mai concret... Vrei să-ţi spun asta în lati-

neşte ?”

„Nu. Nu e nevoie. înţeleg mai bine de cuvintele limbii materne . .

„Atunci, s-auzim ..

„O să auziţi. în fond, atunci cînd am plecat de la facultate, ce credeaţi că puteam să fac ? Să devin bişniţar ? Să fiu copilul bun la toate, ici-colo... La un moment dat chiar m-am gîndit la asta, credeam de altfel că e singura posibilitate de a nu mă sinucide .. . Mai apoi am ajuns la concluzia că nu-i cel mai bun lucru. Mi-am adus aminte de undeva, nici astăzi nu-mi dau seama de unde, o vorbă, mai bine spus, nişte vorbe : omul trebuie să înveţe în fiecare zi să devină om ... Atunci, de ce să-mi treacă prin minte tot felul de gînduri necugetate ? Aşa cred că m-am întrebat atunci. Tot aşa mă întreb şi astăzi. Stau de vorbă cu dumneavoastră şi îmi spun că sînt fericit pentru acest lucru . .. Mîine voi ieşi în şantier, voi trece jos la decopertare . . . Ştiţi ce facem acolo ? N-aveţi de unde să ştiţi... Decopertăm un strat imens din sol pentru a da la iveală şisturile. Practic, vom rade un munte de pe faţa pămîntului. Lîngă el construim termocentrala ... De fapt, ce spun, e aproape construită ... Ştiu că am făcut şi eu ceva durabil... Dacă o să am copii, mai tîrziu am să-i aduc aici... Nu. Mai întîi am să le povestesc în tihna casei, acolo unde va fi ea, cum am ajuns să construiesc termocentrale ... E o poveste pe care n-o povestesc des. E mai bine să nu fie scoasă din sufletul meu. Mă simt mai sigur pe mine atîta timp cît o ştiu nedescoperită de cineva ... Şi dumneavoastră o să zîmbiţi, poate, cînd vă voi spune că am fost la un cinematograf unde am văzut un film prost despre un tînăr cane se înrolează pe un şantier, se arată acolo, în imagini bine colorate, felul cum a fost primit tînărul pe şantier, cum l-a trimis un şantierist să aducă curenti electric alternativ într-o găleată, cwm s-a împiedecat de nişte sîrme din care nu mai reuşea să se descurce, cum a vrut să-şi calce pantalonul de la salopetă atunci cînd i-a primit de la magazie... Chestii din astea ieftine ... Regizorul mizase mult pe gaguri, sau cum le spune la abţibildurile astea pitoreşti, bune de făcut publicul să rîdă de-a gata, nicidecum să se implice în acel rîs, să înţeleagă ceva. ..”

„înseamnă că tu eşti convins că se poate rîde în mai multe feluri. ..”

„Asta am învăţat de la Caragiale . .. L-am citit din doască-n doască şi n-am rîs niciodată superficial. Nu ştiu cum să vă spun ... Cred că ar trebui totuşi să vă mărturisesc pînă la capăt. L-am citit pe Caragiale în mai multe rînduri. Nu mă prindea ... îmi era ciudă şi-mi spuneam că sînt un prost. L-am înţeles pe Brăescu şi nu-l înţeleg pe Caragiale... Aşa că am citii o ediţie

completă a lui Caragiale fără să rîd ... L-am citit – matematic. Parcă sugeam cuvintele în gură, le mai învîrteam cu limba ca să le simt rotunjimea, cînd ajungeau prea aproape de gîtlej, ameninţau să se rostogolească în stomac, intram în panică, *le* scoteam afară, nu voiam să le înghit aşa ca pe nişte bile colorate, ca pe nişte bile bune pentru rîs, pentru zîmbit, măcar . . ”

„Cine te-a învăţat să citeşti aşa ?”

„Nimeni. Eu mi-am zis să încerc în alt fel decît cel obi.şnuit. . . Lectura obişnuită făcută în pat, pe fotoliu, pe iarb^, oriunde, n-a dat rezultate. îmi trebuia altă modalitate şi cum n-am găsit alta, am apelat la cea pe care v-am spus-o. . .”

„Ai încercat să citeşti şi alte cărţi în felul acesta ?”

„Să fiu sincer, nu cred că am mai încercat. E şi greu să u stăpîneşti. îţi trebuie o răbdare de fier. Lectura presupune <> mare pasiune, o dezvoltare continuă de idei, o ficţiune şi o alta funcţiune critică... Obişnuim să fabulám şi noi pe marginea fabulaţiilor din cartea ce se desfăşoară sub ochii noştri. ..”

„Bine. Dar n-ai apucat să termini povestea cu cinematograful ...”

„Să ştiţi că nu e o poveste ... E ceva mult mai serios. Eon motiv. O . ..”

„Te cred ...”

„. .. cînd am ieşit de la cinematograf, îmi era foame, nu mîncasem din seara zilei precedente, hălăduisem fără rost prin oraş . . ., am mîncat un covrig uscat, mai mult l-am ros, am mers pe peronul Gării de Nord, un miliţian se tot uita după mine, cam dubios, mă fila ; deşi nu aveam de ce să mă tem, am luat-o de-a lungul liniei pînă la Gara Basarab, acolo m-am aşezat pe o bancă, mă urmărea, mă teroriza imaginea tînărului din film ... Era de vîrsta mea. .. îmi era ciudă pe regizor ... De ce să-şi bată joc de un tînăr ? Cine îi permite acest lucru ? Dacă l-aş fi întîlnit în acele momente, nu ştiu dacă reuşeam să mă abţin să nu-l iau de guler ..

„La ce ar fi folosit ?”

„Aveţi dreptate. Probabil aşa am gîndit şi eu atunci . . . Vreau să spun că m-am liniştit pînă la urmă . .. Repet, filmul era prost realizat, chiar şi profilul tînărului nu era de loc reuşit. îmi aduc aminte şi nişte amănunte prea puţin semnificative. Crod că şi actorul juca un pic fals. Nu reuşea să intre în „pielea” personajului. Prea trebuia să o facă pe prostul, pe neştiutorul, pe omul aiurit,

lipsit de contact direct cu pămîntul, cu oamenii, chiar şi cu elementarele cunoştinţe de fizică, de electricitate .. . Cînd „întîlneşti” asemenea personaje, îţi dai seama imediat că ele nu există, au fost create ca să nu existe, să nu fie credibile, mor săracele înainte de a se naşte, în cel mai bun sau rău caz – mor în timpul şi din cauza naşterii... Dar sper că nu vă plictisesc ? Poveştile mele nu sînt prea interesante . . . Mai bine aţi vorbi mai mult Dumneavoastră. Aveţi atîtea de spus, aţi cunoscut o mulţime de oameni despre care aţi putea să-mi vorbiţi ... De fapt, eu sînt de vină, v-am împiedecat sistematic prin aceste „clarificări” ale mele . . .”

„13a să ştii că nu-mi displace de loc ceea ce-mi spui . . . D; n contra . . .

„Atunci înseamnă că pot să vă toc în continuare la cap . . .[u]

„Fără nici o grijă. Te urmăresc aşa cum aş urmări pe fiul meu pe care nu l-am avut. Niciodată ca astăzi nu regret mai mult faptul că boala soţiei a împiedecat-o să-mi dăruiască un prunc. Dacă îl năştea în urmă cu douăzeci de ani, acum era aproape de vîrsta ta. îmi place să cred că ţi-ar fi semănat..

. am plecat deci fain-frumuşel pe un şantier cît mai departe de lumea dezlănţuită, acolo încercînd să-l apăr de adaptările filmice pe eroul care mă incitase la acest joc serios. Era, cum se spune, „în joc” viaţa mea. Puteam să încep o coborîre lentă sau chiar abruptă către neant.. . Poate unii chiar îşi zic în sinea lor atunci cînd îşi aduc aminte de mine, că m-am dus . .., sînt poate hoţ de cai sau barcagiu pe Dunăre . .

„Exagerezi... Spune mai bine cum ai procedat mai departe . ..”

„Cînd ?«

„Ce-ai făcut în primele zile de şantierist ?”

„Da, în primele zile ... Ce să fac ? îmi studiam fiecare mişcare, fiecare gest, nu voiam să calc nici măcar o dată pe urmele acelui regizor, acelui personaj care, între noi fie vorba nu era fals în totalitate, avea pe ici colo şi momentele sale de trăire individuală, organică, autentică .. . Ştiţi, cum vine asta ... Pe un om n-ai cum să-l transformi în fiară şi nici pe fiară în om .. . Dintr-un om deştept nu poţi să faci pentru multă vreme un om prost..

„Hai, tinereţe, că mă faci să zîmbesc. Ce înţelegi dumneata prin trăire autentică, prin om şi fiară ?”

„Să ştiţi că poţi să existi şi în cea mai tulbure mediocritate şi să ai o trăire autentică, trăire care să te exprime pe tine ca persoană unică şi inconfundabilă, cum ar spune cineva care îl iubeşte pe bătrînul şi tînărul Shakespeare ... Iar în ceea ce priveşte ce înţeleg eu prin om şi

ce înţeleg prin fiară, la prima întrebare, aceea despre om ne răspunde tot bătrînul Shakespeare. El ne învaţă totul despre om. Nici Domnul Montaigne nu nc-a învăţat ceva în plus atunci cînd vorbim despre om. Nu pot să bag mîna în foc în ceea ce priveşte învăţăturile lui Dom’ Sigmund Freud ... S-ar putea ca acesta să ne fi învăţat mai multe lucruri .. . Oricum, problema ar trebui să fie în atenţia specialiştilor. Aşa cum ar trebui să ne gîndim serios dacă nu cumva părintele psihanalizei a fost tot Shakespeare... Vă rog să nu rîdeţi... Psihanaliza are darul de a ne desparte pe cei originali de restul lumii. .. Nu credeţi..

„Nu ştiu ce să cred în acest moment. Totuşi, ceea ce spui, merită să avem în atenţie ... Bine, dar dacă toţi am încerca să fim originali, să ieşim prin ceva anume din comun, am risca mulţi dintre noi să încălcăm legile, să intrăm în conflict direct, cu autorităţile, cu semenii noştri ... Uite, că vine şi ospătară . . .”

O ospătară trecută binişor de prima tinereţe, se apropie de masa lor. Purta pe o tavă două cafele aburinde. Aşează una în faţa profesorului şi pe cea de a doua în faţa lui Eufim. Acesta îi reproşă că nu a adus votca, cele două votci mici, iar profesorul adăugă : „două votci mari...”

Eufim scoase un pumn de bancnote mototolite din buzunar şi îi ceru femeii să facă nota de plată. Profesorul socoteşte gestul fostului student drept o ofensă şi îl prinde de mînă, zi- cînd femeii că el face plata : „Vedeţi cine e mai serios la masa h asta ! „

Femeia zîmbeşte, apoi rîde, calculează în gînd cît fac două cafele şi cu două cafele de acum, primeşte banii din mîna celui mai bătrîn, se scotoceşte după rest, celălalt mulţumeşte şi atunci ea pleacă mai departe printre mese ...

Profesorul îl întreabă ceva şi el se scuză că n-a auzit, n-a fost atent. Privise la oamenii rari prezenţi în local, la fumul de ţigară ce se adunase sub tavan formînd acolo un norişor compact. Fostul restaurant devenise, de cînd cu şantierul, un loc al constructorilor. Băştinaşii nu mai prea veneau aici. îşl mutaseră ceasurile de răgaz în parc, acolo, la grădina de vară îşi serveau în linişte cafeaua şi micul păhăruţ cu lichior. Pe unii dintre ei îi filmase şi Studioul „Sahia”, un regizor înalt cît o prăjină locuise aproape două săptămîni în oraş, apoi îi veniseră ajutoare de nădejde, cîţiva operatori cu nişte aparate lungi ca nişte ocheane, două fete îmbrăcate în pantaloni scurţi desenau nu ştie nimeni ce pe nişte cartoane de mărimea unui bloc obişnuit de desen .. .

„Da, desigur, plăcerea a fost de partea mea. Am luat şi eu legătura cu lumea bună, am schimbat cîteva vorbe cu un profesor de-al meu, sînt liber astăzi şi pot să spun că e pe cale să devină o zi neobişnuită. Să ştiţi că eu îmi ador aproape toţi profesorii, chiar şi pe cei care în mod deosebit erau numiţi de către unii dintre noi „pisălogi”. Pisălogeala e un mod de a fi al didacticii. Unii oameni nu înţeleg decît dacă stă cineva pe capul lor şi îi pisează. Ştiu că expresia nu e cea mai fericită. Nici modul de a face educaţie nu e chiar atît de plăcut. Vorba aceea ; nu e plăcut dar e util. ..

Aşa că îmi pare rău. Trebuia să mă lăsaţi să plătesc eu. Era plăcerea mea. .. Nu voiam nici să credeţi că o fac pentru a mă lăuda, să vă arăt dumneavoastră, uite, eu, şantieristul Eufim sînt cu buzunarele pline cu bani.. . Deşi, aşa e . .. Am destui bani pentru munca mea, pentru ceea ce pot să-mi ofer aici . . .”

„Să n-o luăm chiar aşa în tragic sau în tragicomic. Hai să rămînem prieteni şi să ne aducem aminte doar vorbele bune care au circulat peste această masă ..

Adăugă într-un tîrziu :

„Cînd ai de gînd să te întorci la Universitate ? Sper că eşti convins de întoarcerea ta în amfiteatre . .. Termină aici construcţia termocentralei şi gata ... Trebuie să ne dăm cu toţii porţia de romantism revoluţionar .. . Numai învăţînd şi muncind putem fi de real folos .. . Dar uite că m-a apucat şi pe mine să ţin discursuri elementare ce devin insipide într-un asemenea loc ... Cînd vii – să mă cauţi. Trebuie să revii acolo unde îţi este locul . ..”

3 – Semne particulare

„Domnule profesor, trebuie să credeţi, să încercaţi să credeţi că şi aici e locul meu. Aici, la Bicaz, la Sînnicolaul Mare, ki Vălenii de Munte, la Dorohoi . . . Pot să merg oriunde vreau ... De ce credeţi Dumneavoastră că trebuie să mă întorc în amfiteatru ?”

„Nu mă aşteptam să-mi pui o întrebare atît de simplă . . Mi-ar place să te reîntorci, să-ţi reiei cursurile de acolo de unde le-ai întrerupt, să ştiu, eu, sau ceilalţi profesori că te am printre studenţii . .

„Un fel de material didactic ?”

„Dacă vrei şi nu te deranjează prea tare . .

* „Ei, vedeţi, asta cred că mă împiedică să mă reîntorc la Bucureşti. Nu vreau să fiu dat exemplu pentru nimic. Experienţa a fost pentru mine şi poate să-mi servească numai mie . .

„Lasă că n-o să te scoale nimeni în picioare să spună în faţă : Uitaţi-vă la el, e un erou

„Cînd am văzut cum munciţi voi aici, mi-am spus că sînteţi cu adevărat eroi. Mai sus do voi pot exista foarte puţini oameni . . . Dar n-ai terminat ceea ce spunea-i mai înainte. Ţi-ai înghiţit vorbele. Crezi că ai reuşit să dai replică filmului care te-a trimis pe acest şantier ?”

„Uitaţi, de aceea n-am reuşit să reiau fraza. Nici pînă în prezent nu ştiu cu aproximaţie dacă am reuşit acest lucru teoretic, abstract sau cum naiba să-i spunem . . . Dacă în primele trei-patru zile, poate şi mai mult îmi studiam cu atenţie fiecare gest, fiecare vorbă, fiecare vorbă a cuiva o întorceam pe o parte şi pe alta, mai apoi am uitat de ce venisem şi am intrat pur şi simplu în sînul acestei mulţimi devoratoare pentru orice experienţă am fost înghiţit de noul care năvălea prin fiecare centimetru pătrat al corpului, al fiinţei mele sătule şi flămînde în acelaşi timp . . . Mă credeţi ?”

„Să vedem ce urmează !”

„Mai tîrziu uitasem cu totul de ce venisem. îmi aduceam aminte doar seara tîrziu cînd rămîneam singur în cămăruţa mea ; citeam Montaigne şi mă temeam să nu mă pierd în masa asta cum am spus – devoratoare. Era devoratoare pentru că era ceva nou pentru mine, chiar apa pe care trebuia să o beau o beam intr-un anume fel, şi să ştiţi că atunci cînd susţin asta n-o fac pentru a mări doza de exotic, doza aceea de superreali-

tate . . . Lecturile au fost singura mea legătură pe deasupra realităţii, a realităţii dure de aici, a realităţii care nu suportă să fie amendată de nimeni . . . Nu ştiu dacă sînt destul de convingător în ceea ce spun, dar sînt sigur că mă înţelegeţi . .

„încerc . . . Nu înţeleg totuşi distincţia pe care o faci între realitatea şantierului şi cealaltă „realitate", a cărţilor . .

„Ştiţi, realitatea şantierului nostru nu are timp de filosofie, a se citi Montaigne, nu primeşte o idee dacă nu are legătură imediată cu munca oamenilor, cu mîncarea oamenilor, cu spiritul lor . .

. vrei să adaugi şi cu : un şurub, cu o piuliţă, un generator, un aparat de sudură . .

„Eu nu glumesc de loc, domnule profesor . . . Nici măcar nu doresc să devin un tip didactic, un cicălitor . . . Credeţi că eu nu mă revolt împotriva mea ? Mă revolt chiar mai mult de cît trebuie şi de mai multe ori pe zi decît aş dori. Faptul că aţi amintit adineaori despre promoţia mea, m-a răscolit pînă în cel mai tainic locşor din suflet . . . Aşa că trebuie să mă înţelegeţi atunci cînd nu glumesc ci doar încerc să bravez cîte un pic în faţa Dumneavoastră . . .

„înţeleg că nu glumeşti . . . Nici măcar nu bravezi cît ar trebui. Sînt gata să înţeleg, asta . . . Dar tot aşa de bine pot să înţeleg că eşti gata să te transformi într-un brav reformator . .

„Nu e cu totul inexactă această înţelegere. Să nu vă supărăţi . . . Poate încerc să mă re-formez pe mine însumi şi cred că nu e rău . .

„Ai şi făcut acest lucru . .

„L-am făcut într-o oarecare măsură şi nu-mi pare rău Asta e, nu-mi pare rău că am venit aici, nu-mi pare rău că am învăţat o meserie, că stau de vorbă cu dumneavoastră . . . îmi clarific cu voce tare nişte gînduri . .

„Metoda nu e nouă . .

„Ştiu şi acest lucru. Vă pot spune mai multe personaje din romane care au procedat întocmai . .

„Te rog să adaugi acelor personaje pe care le ştii, încă unul şi să ştii că acela eşti tu ..

„Mulţumesc, domnule profesor, am totuşi trebuinţă de multă linişte. Un personaj e hărţuit de cititori, pus să vorbească vrute şi nevrute . . . Sînt un tip de o luciditate înspăimîntătoare . .

„Sînt gata să te cred ... Pe lingă această luciditate, ai şi o

doză importantă de ciudăţenie, de originalitate ... Şi cînd mă gîndesc că am cunoscut unii tineri care neagă un fenomen înainte de a-l cunoaşte, a-i cerceta profunzimile. .

„îmi este milă de ei . . . N-am timp să mă gîndesc prea mult la aceştia.”

„Nici aşa nu e bine . . .”

„Ce pot să le fac eu ? Să-i iau de guler pentru a-i aduce să le arăt realitatea acestui şantier ? De multe ori în dosul negării se ascunde necunoaşterea, influenţă nefastă, neaşezarea unor caractere pe picioare proprii, plutirea într-un aşa-zis cunoscut care de fapt este o puternică nebuloasă . . . Nu ştiu dacă citeşti ziarele. Ai văzut ce şcoală de matematică avem printre elevii noştri de liceu ? Nu ? îţi spun eu. Am luat atîtea premii cu ai noştri copii de ne putem mîndri mult şi bine. La un concurs recent am ajuns cu ei pe locul întîi urmaţi la o distanţă apreciabilă de către americani. Şi te rog să te gîndeşti la un amănunt foarte demn de băgat în seamă. Noi selectăm cîţiva dintr-un anume număr de elevi pe care îi avem, pe cînd americanii selectează elevii dintr-un număr de cîteva sute de ori mai mare . . .”

„Recunosc sincer că îmi face plăcere să discut despre ţeluri, idealuri şi alte fenomene ce ţin de viitor, cu toate că atunci cînd am plecat din facultate eram hotărît să nu-mi pun asemenea probleme . . . Teoria ca teorie – dar practica e cu totul altceva. însăşi plecarea mea din Bucureşti era prima treaptă a unui ideal pe care îl îmbrăţişam de bunăvoie şi nesilit de nimeni . . . De fapt a fost revolta mea, revolta ce mi se cuvenea’. .

„Vezi că începi să recunoşti . .

„N-am negat asta nici pînă acum . . .”

„Ai negat ideea că ai putea fi unul dintre miile de eroi al ţării tale .. .”

„Neg şi acum ceea ce spuneţi dumneavoastră... Cum aţi putea crede că Eufim, care se află în faţa fostului său profesor, ar avea lipsa de modestie să se creadă erou, atîta timp cît el ştie că pe şantierul acesta sînt oameni care de treizeci-patruzeci de ani lucrează numai pe şantierele unor termocentrale clasice, au trăit cu „casa în spate” de la Mintia la Paroşeni şi de acolo în alte zeci de locuri au fost. Ar trebui să subliniez cu o linie foarte groasă acest cuvînt fost. . . Trebuie să înţelegeţi că au fost iar eu nu vă fac un reportaj, nu vă redau un reportaj

despre ei . . spun chiar adevărul. .

„Adevărul ? Ce să fac cu el ? Eu mă bucur pentru faptul că te-am văzut şi am discutat cu tine. Te pot considera cel mai bun adevăr cunoscut în acest an . .

„Vă mulţumesc pentru încredere ! Oricum, aţi pierdut cîteva ceasuri bune cu mine. Trenul dumneavoastră pleacă exact peste o oră. Trebuie să ieşim pentru că altfel riscăm să nu fie autobuz şi să nu avem cu ce merge pînă la gară. Dacă plecăm pe jos facem pe puţin o jumătate de oră în marş forţat. Cum credeţi ?”

„Ce să mai cred ? Mergem. Chiar că am amorţit pe scaunul ăsta incomod. Şi acasă cînd mă aşez să lucrez, muncesc cît muncesc şi din cînd în cînd mă ridic, fac cinci-şase paşi prin cameră. Altfel îmi amorţeşte piciorul stîng şi e nevoie să stau întins circa o oră pînă începe sîngele să circule normal, să hrănească ţesuturile mele de om bolnav şi bătrîn . .

„Exageraţi. Nu sînteţi chiar atît de bătrîn ca să luaţi totul în tragic . . .”

„Vorbe de complezenţă, dragul meu. Pe mine nu mă duc. Poate în urmă cu cîţiva ani aveau un efect întăritor asupra mea, astăzi, însă în nici un caz. De ce nu vrei să crezi că e necesar ca şi eu să-mi cunosc exact puterile, forţele puţine care mi-au mai rămas, atîta timp cît dumneata ai venit aici, te-ai refugiat aici ca să vezi cît poate să reziste un om în afara mătcii lui, ba cred că ai început să-ţi creezi o matcă chiar în mijlocul acestor locuri aş zice frumoase, dacă nu m-aş teme de retorică . .

„Nu vreau să filosofez pe seama vieţii mele. Ar fi şi ridicol. La anii mei, la experienţa mea . .

„Nici n-am pretins că facem filosofie . . . Discutăm ca doi oameni impresionaţi de momentul revederii, de descoperirile pe care le fac unul în biografia celuilalt. Sînt momente, cred eu, de mare luciditate. Situaţia ta ne ajută să nu bîjbîim, să nu batem oîmpii. Am discutat de toate cele . . . Pînă şi de Domnul Montaigne pe care spui că îl citeşti noaptea în dormitor . .

„Aşa e. După oboseala zilnică a şantierului, plonjez între filele cărţilor sale, între glndurile sale. . . Un coleg, la Bucureşti mi-a spus că e demodat Montaigne şi că ar trebui să aleg pe altcineva. Cred că n-am vrut să caut. Am rămas fidel discursurilor sale morale . . . N-aţi avut niciodată o carte fundamentală, un autor fundamental care să aibă grijă do sufletul dumneavoastră ?”

„Nu ştiu dacă m-ai întrebat aşa într-o doară . . . Eu cred că au fost mai mulţi. Primul autor care m-a fascinat profund a

fost Mark Twain. E impresionant şî astăzi dar cred că atunci în copilărie înfierbîntase înspăimîntător de tare sufletul meu Dormeam cu volumele americanului sub cap, visam că sînt cutare sau cutare personaj din cartea cutare . . . Dar, n-am înţeles, îmi iei un interviu ?”

„Pentru uz propriu. Nu-l vom da publicităţii. Păstrăm discreţie absolută . . .”

„Mulţumesc !”

„11 folosim pentru zilele ce vin . ..”

„Cînd eu nu voi- mai fi . . . Dar n-ar trebui să plecăm ? Ai menţionat că dacă nu există autobuz trebuie să mergem o jumătate de oră pe jos . . .”

„Da, aveţi dreptate.- în cinci minute trebuie să fim pe scările localului dacă doriţi să prindeţi trenul, singurul tren . . „

7.

Luminile şantierului ardeau intr-un fel ciudat. Clipeau continuu, arătau ca nişte ochi obosiţi, frecaţi cu degete murdare, nedormiţi de cîteva nopţi. Eufim simţea efectul cafelei băute, pînă în creier. Băuse două cafele duble, ceea ce însemna aproape patru cafele mari. Excesul îl făcea să fie mai nervos şi mai obo- sit-decît ar fi trebuit să fie după o zi întreagă petrecută în afara şantierului. Era ziua lui liberă, ziua cînd putea să facă orice, t- să citească, să se plimbe prin împrejurimi. . . Preferase să iasă

de dimineaţă în orăşel, trecuse pe la gară, şezuse o jumătate de oră pe banca uriaşă cu schelet din fier forjat, privise cum face manevră un tren de marfă. Avea opt vagoane mari şi late, două cisterne cu motorină, altă cisternă pe care scria „LEŞIE”, şi cinci vagoane mari de marfă. Nu vedea ce se află în ele. Voi să întrebe ce este aceea leşie, dar pînă la urmă renunţă. Apoi la „linia una” sosise personalul de la R. din care coborîseră douăzeci şi opt de oameni şi patru copii. îi

numărase fără să vrea, apoi calculă în gînd cîţi oameni sosesc zilnic în orăşel . . . Femeia de serviciu de la gară mătura cu un ciot de mătură, peronul. Scuipa din cînd în cînd în palme de parcă ar fi tras la lopată. Un călător din cei coborîţi din tren îl întrebă pe impiegatul cu şapcă roşie, ceva. Acesta îi răspunse cu voce tare şi mai mult, îi arătă cu mîna dreaotă întinsă pe unde să iasă către centru. Instinctiv îl privi fix pe cetăţeanul necunoscut şi avu o tresărire. Era chiar profesorul său din facultate. Sărise ca ars do pe bancă şi apoi il urmase toată ziua prin urbe şi prin împrejurimi . . .

Acum, drumul părea nesfîrşit, marginea oraşului îl cuprindea intr-o hlamidă caldă, leneşă. Amurgul începea să ţeasă o umbră calmă peste lucrurile înconjurătoare, peste case şi arbori. Ar fi intrat într-o curte de om gospodar la care să ceară găzduire, să-l roage să fie lăsat să doarmă oriunde, în şură, pe prispă, într-o cămăruţă de vară. Se temea că oboseala îl va birui, că nu-l mai ţin picioarele pînă la barăci. Era lucid şi totuşi avea senzaţia unei oboseli cumplite, lăuntrice, a unei domoliri exagerate a fiinţei sale. Era probabil începutul unei boli, a unei gripe ciudate care îl cuprindea cîteodată şi în toiul verii. Suferea cumplit exact trei zile şi trei nopţi, noaptea dormea învelit într-un cearceaf muiat în alcool sanitar, simţea că se înăbuşă, alcoolul îi trăsnea în nări, trebuia să ţină şi capul sub ţesătura albă, udă. Era singurul leac pentru gripele sale. Cele mai bune medicamente, antibioticele nu aveau efect, putea să ia cîte un pumn de două ori pe zi. . .

Simţea că nu-şi mai poate coordona în mod normal mîi- nile, picioarele, privirile. Picioarele îi călcau tot lateral, parcă ar fi devenit dintrodată crăcănat, parcă maică-sa ar fi uitat să-l înfeşe ca lumea cînd fusese mic, îl lăsase liber în pătuţul său de copil. Luminile oraşului din depărtare jucau, clipeau, se ascundeau şi apoi iarăşi apăreau atunci cînd te aşteptai mai puţin . ..

Mintea sa era cutreierată de o mulţime de gînduri ce se învălmăşeau, căutau să aibă prioritate în acest eeas de dinaintea nopţii. ..

„Totuşi, ce a căutat profesorul ? Cum de intuiţia lui îl purtase de dimineaţă către gară ? Cum de şi-a luat chiar astăzi liberul ? La toate întrebările nu putea răspunde, nu le putea găsi o rezolvare plauzibilă şi ele continuau să năvălească pe banda memoriei sale- invizibile dar simţite aproape dureros . . .

încetul cu încetul gîndurile pe care şi le făcea în legătură

cu vizita profesorului erau ceva mai limpezi, aveau oarecare coerenţă, parcă dădeau şi trupului o verticalitate necesară în asemenea momente. Ciudat, de cîte ori îşi amintea de profesor, simţea nevoia să-şi îndrepte corpul, numai oboseala din braţe îl împovăra încă, ar fi vrut să-şi îndrepte ţinuta, să-şi aranjeze pantalonul de tergal ieftin, să aranjeze creţurile, cutele cămăşii pe care o simţea udă de transpiraţie. Noaptea se anunţa frumoasă, o noapte de vară care vine în mod firesc în continuarea unei zile de vară, netulburată de nimic şi de nimeni . . .

încercă să-şi privească ceasul, să ştie cît e ora, dar ceasul dispăruse de la mînă, se opri puţin îngrijorat, căută prin buzunare, scoase toate lucruşoarele din buzunarele pantalonilor, cîteva hîrtii de douăzeci şi cinci de lei mototolite căzură pe jos, făcu un efort deosebit să le ridice, băgă totul în buzunare, mai cotrobăi o dată, pipăi fiecare obiect, ceasul nu se afla nicăieri, începu să caute şi în buzunarele de la piept ale bluzei deşi acolo se putea observa cu uşurinţă că nu e. Căutarea asta îl obosi şi mai mult, încercă să-şi amintească dacă nu-l scosese de la mînă cît fusese în restaurant, da, îşi amintea cît de cît că nu-l scosese, cînd s-au ridicat de la masă ca să plece la gară îşi privise ceasul, asta îşi amintea cu precizie acum, îi spusese profesorului cît era ora, chiar îl grăbise să plece mai repede, se speriase la gîndul că bătrînul profesor avea în plan să rămînă peste noapte în aşezare, că va voi să urce cu el pînă la barăcile şantierului. Nici nu avea unde să doarmă. Hotelul vechi, nu mai ştia nimeni cînd şi de cine fusese construit, era deja dărîmat, la casa de oaspeţi se ajungea foarte greu, practic nu ajunsese nici unul dintre cei care ceruseră asta din proprie iniţiativă. Casele mici ale locuitorilor din orăşel nu puteau găzdui pe cei care veneau aici cu treburi. Singurele locuri acceptabile deveneau în asemenea ocazii tot barăcile şantierului. Baraca dinspre muntele întreg avea chiar două camere destinate acestui scop ...

Simţea din ce în ce mai mult că nu va mai reuşi să meargă, tot plumbul din organism şi din aer se solidificase şi se retrase în picioare, genunchii se umflaseră, capul şedea din ce în ce mai greu pe umeri, un fel de moleşeală stranie îi pusese stăpînire pe corp şi fiinţă. Semnele gripei deveniseră şi mai vizibile. Ar fi vrut să se aşeze pe marginea şoselei, dar

îi era ruşine să nu treacă vreun cunoscut pe acolo să-l vadă şi să creadă că e beat, că şi-a pierdut minţile. Işi aduse aminte din nou de ceas, ce naiba făcuse cu el ? unde reuşise să-i cadă de la mînă ?, n-avea cum să dispară de pe curea, era nouă, avea cataramă galbenă şi puternică, înseamnă că el îl scosese cu mîna dreaptă, dar unde anume ?, de ce fusese nevoie să-l scoată ? unde îl pusese . . . ? Profesorul avea ceas de buzunar, era din aur masiv, cum naiba de nu-i este frică să poarte asupra sa un asemenea obiect, o asemenea bijuterie, de unde l-o fi avînd ? trăise profesorul epoca aceea cînd aurul era ieftin, sau poate că îl avea moştenire de la părinţii săi, de la părinţii părinţilor săi . . Totul e posibil, un ceas de aur vine din generaţie în generaţie pînă azi şi de aici pleacă mai departe către viitor. . .

Ce gînduri pot să mă locuiască, ar trebui să-mi fie ruşine să mă gîndesc la ceasul profesorului, el a apucat vremurile grele ale începutului noii epoci în ţară, luase parte la colectivizare, se pare că participase şi la înfiinţarea primei întovărăşiri în Bărăgan, nu mai ţinea bine minte dacă îi spusese acest lucru astăzi sau atunci cînd încă era student. .. Poate că îi spusese acest lucru un alt ins, cine ştie . . .

E absurd . . . Profesorul n-are ce face cu ceasul meu . . .

De, e absurd. Poate că l-am pierdut pe drum în timp ce veneam către barăcile care naiba ştie de ce nu se mai văd. Poate că e bine să mă opresc o jumătate de oră, să stau o jumătate de oră întins pe iarbă, pe iarba şanţului, să mă lovească drept în suflet răcoarea pămîntului, răcoarea sau fierbinţeala pămîntului... Despre aceste două stări – răcoarea şi fierbinţeala pămîntului – îi vorbise mai întîi tatăl său, bătrînul ţăran vorbea rar despre pămînt, obişnuia mai mult să muncească pă- mîntul, primăvara intra cu plugul în brazdă, da, uite că am uitat, mai întîi arunca boabele de porumb peste cîmp ; el stătea cu mama sa la marginea ogorului şi nu lăsa stolurile de păsări să le mănînce. . . Plugul venea scîrţîind din toate încheieturile, muşca lacom muşuroaiele de astă vară, în urmă rămînea totul negru, un negru pătat ici colo de paiele şi cocenii din gunoiul de la grajd, încă neputrezit. Pînă seara ter

mina ogorul din spatele casei, o costişă calmă, căpătată de bunicul său la împroprietărirea din ’916 .. .

„Poate dacă stau cu mlinile sub cap îmi adu? aminte unde e ceasul, unde l-am pierdut, ah, am rămas fără ceas, cîte va sute de lei trebuie să pregătesc .pentru altul . .

Intr-un fel îi era ciudă că pierduse ziua asta de pomană Profesorul putea să vină în orăşel şi să se plimbe tot aşa de bine singur, poate avea să vadă şi mai bine împrejurimile, să cunoască oamenii, să vorbească cu ei. Aşa, mai mult am vorbit de-ale noastre, vechi, n-am reuşit să ne debarasăm de tot ce e vechi în noi. . . Doi bărbaţi care se întîlnesc la un pahar de vorbă – vor începe să discute mai întîi despre femei, cîte sînt, cîte cunosc ei, cum sînt, cum se rujează, cîte au avut. Apoi, poţi fi sigur că vor discuta despre armată, unde au făcut armata, cîte grozăvii au putut să facă ei acolo unde au stat un an şi şase luni . . .

Trebuie să alung şi gîndul ăsta ... Ce mă interesează pe mine ceea ce vorbesc bărbaţii între ei ? Realmente nu mă interesează ... Să fie sănătoşi cu toţii şi eu o dată cu ei . . .

Uite, un subiect bun pentru mine care sînt gata bolnav ar trebui să fie cel al căsătoriei . . . Da, nu rîdeţi . . . Trebuie să o fac şi pe asta o dată.- Găsesc o fatăăăă . . . Dar unde s-o găsesc ? Pe aici fetele sînt mai rare decît ciupercile care nu obişnuiesc să crească pe sterilul de la minele de cărbuni . . . Cînd va fi gata şantierul . . . Da, atunci o fac .; . Dacă eram însurat puteam să fi stat astăzi acasă, să fi citit din Montaigne . . . Iarăşi Montaigne . . .

Trebuie să mă aşez pe iarbă, să caut un loc cu iarbă deasă, să caut un petec de pămînt unde iarba să nu fie călcată recent de picioarele nimănui, nu-i bine să dormi în locul altuia, fiecare om are felul său de a dormi, unii dorm ghemuiţi, parcă gata pregătiţi să-şi facă trupul cît mai mic, cît mai neobservabil, alţii dorm cu picioarele crăcănate şi mîinile duse în lături. . .

.Ce mă fac ?, în mijlocul drumului nu pot să şed, pe acolo mai trec maşini, obişnuiesc să circule maşini şi gata, s-a zis cu mine şi e păcat, să mor dar să mor cu trupul întreg, cum ar fi aia să mori cu trupul tăiat în două – trei sau chiar mai multe părţi ; nu faci o afacere în acest fel, e mai bine să mori întreg şi pe lumea ailaltă să nu fii schilod. Un schilod se mişcă foarte greu, are şi sufletul cătrănit, e un om însemnat, eu nu vreau să fiu un om însemnat, vreau să fiu un om-om . ..

Pe şantierul acesta am învăţat cum se devine om şi cum se cămine om. Şi directorul Albu şi Boton şi Aristide şi Boţoghină, şi Arvinte şi Pîndaru, toţi sînt oameni de la care am învăţat. Aristide s-a lăsat de băutură şi de fumat. De la Boţoghină am deprins cum se lucrează cu buldozerul doar pe una din şenile . . . Ştiţi cum vine aia ? Cred că nu ştiţi. Nici eu n-am învăţat la curs . . . M-a iniţiat Boţoghină cum poţi să păstrezi un buldozer pe suprafaţa pămîntului în timp ce una dintre şenile e ca şi dusă în prăpastie . . . Tragi de manetă aşa şi apoi aşa, frînezi în aşa fel să nu porneşti scoarţa de piatră spre fund, dai drumul încetişor la manetă . . . Totul e să ai stăpînirc de sine . . . Stă-pînire de tine. . . Asta te ajută la fel de mult ca şi ştiinţa de a putea lăsa maneta cu atîta uşurinţă şi delicateţe... Delicateţe, am zis ? Da. Nu e nimic exagerat. După felul cum ştii să împingi sau să tragi manşa – de asta depinde dacă stai la suprafaţă sau te duci. . . Nu ştiu bine cum să vă explic . . . Mai bine aş putea să vă arăt cum se împinge şi cum se trage maneta, cum se pune frîna, cum reuşeşti să-ţi stăpîneşti şi cel mai interior tremur al degetelor, al picioarelor încălţate în saboţi cu talpă de lemn, talpă cu totul neindicată conducătorilor de utilaje . . . Da. Aşa ne-a spus în T. cînd eram la curs şi noi am crezut. . . Nu ştiam cum va fi aici. Uite, .acum sînt vechi şi hîrşit prin locurile astea. Ştiu o mulţime de lucruri ... Pe toate le-am învăţat de la oameni. Şantierul e-o lume fantastică . . . La el mă gîndesc chiar şi în aceste momente cînd îmi este rău, simt că-mi fuge pămîntul de sub picioare, în suflet am aşa un fel ae amăreală, o amărăciune, un gust de cafea multă pe stomacul gol, da, simt un gol, parcă plutesc în gol prin inima acestei nopţi fantastice... Ce le pasă stelelor de fiinţa mea puţină şi gata să fie bolnavă de gripă, înfometată, tristă că nu poate să simtă fantasticul acestei nopţi de vară pe streaşină muntelui ...

Brrr... Ce romantic plicticos am devenit. Mi-ar trebui o noapte petrecută în vînzoleaki unei săli de aşteptare pentru a mă trezi... Acolo, viaţa aşteaptă să călătorească, aşteaptă să facă ceva, se află în faţa unui mare eveniment mare . . . Ce-mi veni şi cu sala asta de aşteptare ? Ce treabă am eu cu sala de aşteptare ? Simt cafeaua cum îmi vine pe gît. Ce naiba fac ? Trebuie să mă culc, să dorm undeva, oraşul e în urmă, muntele gol mă priveşte hîd, parcă ar rîde de minuscula mea fiinţă care se tîrăşte la poalele lui, parcă eu sînt de vină că oamenii

s-au apucat să-i scormonească măruntaiele, ce treabă am eu cu el, să-şi vadă de treaba lui . . . Grasul ... A înghiţit de-a lungul miliardelor de ani tot ce a fost deasupra lui. A devenit un om gras. îl sperie pe toţi cu grămada de grăsime care se zbate să iasă din întuneric. Ce-mi veni şi cu amnioticul ăsta ? Ce treabă am eu cu el ? Intr-un fel, aerul din jur este cel mai bun amniotic, poate că şi este, toată zbaterea noastră pe pămînt are un rost bine determinat, aşa şi cu muntele ... A acumulat şi acum trebuie să ne dea înapoi totul. . .

Şi pantoful ăsta care începe să mă strîngă tocmai acum. Ce mă fac ? Cred că mi s-au umflat picioarele de cît am umblat încălţat... Ce şi cine naiba m-a pus să umblu atîta cu profesorul ? Ar trebui să fac o colecţie do cele mai drastice reproşuri pe care şi le poate face un tip, să le colecţionez cu atenţie, să le adun sub acoperişul meu şi singur să mi le spun atunci cînd mai greşesc, atunci cînd voi face nefăcutc . . .

Chestia cu reproşurile e interesantă, am să încerc să o pun pe picioare, să le adun cu discreţie, să nu creadă cineva că adun reproşuri pentru cine mai ştie ce . . . Mă declar un ins care doreşte să-şi facă cele mai grele reproşuri, dar atît, nu vreau să-mi facă alţii .. ., vreau să le rostesc singur cu voce tare în faţa chipului privit în oglindă, să fie bine auzite de către urechile mele, ele, săracele care au auzit atîtea reproşuri în decursul existenţei lor, s-au obişnuit cu ele şi se vor mai hrăni din carnea lor tare pînă ce din urma lor va răsări un tip formidabil, născut şi crescut pentru epoca lui. . . Va fi omul nou în frumoasa lui istorie . . . Eu voi locui într-o istorie nouă ... De aceea umblu acum pe acest drum plin de hîrtoape. Maşinile nu iartă nimic, tonele lor sînt în stare să găurească numai în trei zile asfaltul, roca . . . Iar eu umblu pe acest drum, începe să se înnopteze de-a bine- lea, să se facă pace pe munte, nu se mai aud nici buldozerele, nici pikamărele, nici sfredelele uriaşe care mănîncă încetul cu încetul muntele .. . Noaptea se odihnesc pînă şi utilajele grele iar oamenii visează că aşa peste noapte a fost terminată termocentrala, marile ei lumini sînt gata să aprindă pîntecul cerului, uite, norii au dispărut din calea noastră, sar bieţii oameni din paturile de fier, îşi aduc aminte că sînt pe un şantier, că mîine va fi o zi, că mîine au de făcut cutare şi cutare lucru . . .

Aerul tras în piept doare, căldura de peste zi se transformă în răcoare, parcă mi-aş fi trecut trupul printr-un tifon

muiat în apă încălzită la soare, cafeaua îmi vine înapoi pe gît, ar trebui să mă gîndesc la profesor, pe unde o fi acum trenul său ?, poate că deja a adormit, îşi reazemă capul de pernele moi ale vagonului de a-ntîia ... Eu sínt cu gustul amar de cafea băută pe stomacul gol, nu mai am nici miros, noaptea o deasupra mea, eu sínt în miezul ei dulce-amar . . .

„Orice miros ar fi, uimitor este cit se prinde de mine şi cit e de făcută pielea mea ca să-l soarbă. Cei care se văietă că firea nu a dat mijlocire nasului ca să ducă mirosurile pînă la el nu are dreptate : căci ele nu ajung de la sine. Dar, mai ales la mine, îmi slujesc mustăţile care sínt dese ; dacă-mi apropii de ele mănuşile sau năframa, mirosul îmi ţine o zi întreagă ; ele dau de gol de unde vin.

îmbrăţişările tinereţii, gustoase şi lacome mi se prindeau altădată de mustăţi şi-mi rămîneau cîteva ceasuri. Totuşi nu prea sínt pradă bolilor luate din mulţime prin atingere şi nu mă molipsesc prin suflare ; scăpat-am de cele din timpul meu, care bîntuie în multe feluri prin oraşele şi oştile noastre, (c) Se citeşte despre Socrate că nu a ieşit vreodată din Atena, în timpul deselor molime de ciumă, care de atîtea ori făcură prăpăd, el singur nefiind atins vreodată de rău . .

Montaigne – „Despre mirosuri”

Nu mai pot. Fie ce-o fi. Stau o clipă. Uite, o stea chiar acum s-a repezit de pe boltă într-o direcţie necunoscută. Săraca ! Pînă în clipa asta i-a fost dat să trăiască şi să strălucească sus. Iată că s-a ascuns undeva în spatele muntelui, lumina ei s-a împrăştiat ca şi cum nici n-ar fi existat vreodată. Ca şi cum ar fi fost un simplu fenomen optic . . .

Stau întins pe iarba reavănă. Troscot plăcut la atingere, scurt ca o ţeastă de recrut gata de lăsare la vatră. Şederea e plăcută, stomacul s-a liniştit, nu se mai zbate ca o viperă în cuşcă. E mai plăcut decît să mergi, să acorzi toată atenţia mersului, te cuprinde o lene ca un vin dulce .. ., să stai eu mîinile sub cap, să simţi creierul în podul palmei, să ştiu ce mai plă- nuieşte vicleanul de el ascuns acolo în ţeastă . . sínt obosit şi bolnav şi totuşi trebuie să-l controlez^ creierul uită că a fost domesticit de cîteva zeci, de sute de ani, de mii de ani : încă nu se ştie prea bine, şi, cu toate astea, bucăţica asta informă din celule aşa şi aşa e capabilă să mai aibă ascunsă în interiorul ei cine ştie ce taină încă nefolosită, conservată acolo de milenii. Oamenii de ştiinţă au recunoscut învinşi că noi nu folosim decît o foarte mică parte din creier în activităţile zilnice,

restul se pierde sau moare acolo înăuntru din pricina inactivităţii. Moare, păcat de sufletul acelor celule, acelor taine care poate ne-ar rezolva multe probleme.ale vieţii şi ale timpului . . .

Cu mîinile sub cap poţi să priveşti în voie cerul, bolta asta e nemaipomenită, îşi permite să şadă atît de neclintită deasupra mea, ba nu, greşesc, eu stau dedesuptul ei, parcă a început să se clatine, să se mişte de colo pînă colo, e ca un lighean cu fundul întors în sus pe caro o mină nevăzută îl poartă pe deasupra privirilor mele, parcă aşa e . .., ce gînduri năstruşnice îmi trec prin minte, mai bine ar trebui să dorm, să dorm şi să mă trezesc dimineaţă liniştit şi fericit că am şezut o noapte di- direct pe pămînt. . ., pe pămîntul acestui drumeag de ţară, acestui drum care duce direct la barăcile noastre, oraşul de carton al constructorilor termocentralei. Acolo e inima noastră, a tuturor...

Ce gînduri domnule, ce gînduri ! Mă întorc cu faţa în jos, lichidul amărui care urcă pînă sub limbă e din ce în ce mai insistent, îl simt în gură, e din ce în ce mai abundent, de unde naiba o fi apărut atîta lichid do la fiere după ce am băut doar cîteva cafele, acum mă ameninţă cu evacuarea din stomac, mai bine ar fi să se ducă dracului, aşa ştiu una şi bună, poate că îmi revin mai repede, cum să fac?, stau cu faţa în jos. încerc să ridic, să-mi ridic ochii, să mă ridic în patru labe dar e imposibil, pămîntul mă trage cu o forţă extraordinară către el, către măruntaiele lui. Mă las în voia pămîntului. El are grijă întotdeauna de oameni . . .

Acum nu mai c nevoie să număr pînă la o sută, cred că voi adormi chiar fără să vreau pe bucata de pămînt de la marginea şoselei...

„Dîntr-odată pămîntul iubit rămase undeva în urmă, în amintire, nu-l mai simţea, poate că era în continuare o pată neagră, murdară şi plicticoasă, un sentiment trăit pe jumătate în Timpul vieţii şi un alt sentiment care ne conduce spre moarte

în faţă îi apăru o pată imaculată, o zăpadă mare pe suprafaţa căreia şedea el. Era cu picioarele goale, zăpada frigea, din văzduh se derulau valuri valuri de căldură, însă şi zăpada era mai mult fierbinte decît rece, aşa cum îşi aduce aminte dintr-o altă viaţă . . cea de după somn ... Pe întinderea albă nu se mai afla nimeni, totul

era pustiu nici un arbore nu se clătina, aerul părea din sticlă abia solidificată, nici un om nu îndrăznea să întineze cu tălpile sale zăpada, zăpada .. .

Deodată, în timp ce încerca să ajungă cu privirea cît mai departe pe întinderea albă, pe cer apăru un cîine mare, un dulău ciobănesc alergînd cît îl ţineau picioarele, fugea pur şi simplu pe un fel de pîrtie săpată în acrul sticlos . . .

El începu să-şi taie unghiile de la picioare, descoperise cu o clipă mai înainte că are nişte unghii mari, negre, ce contrastau în mod vădit cu zăpada albă, lucitoare . . . Cîinele venea spre mogîldeaţa de pe luciul argintiu, se apropie la cîţiva stîn- jeni, adulmecă aerul grosolan, murdar, fierbinte, apoi începu pur şi simplu să vîslească spre nordul magnetic, încet, încet dispăru într-un fel de orizont incert, într-o linie ce nu semăna de loc liniei obişnuite a orizontului, un fel de linie ce avea pîntec . . .

Era linişte din nou, fîşîitul aerului prin care înnotase cîinele dispăru, înlocuit cu o linişte de sfîrşit de lume, unghia mare de la piciorul stîng îi dădu mult de furcă, avea capetele îngropate adînc în carne, săpase două lăcaşuri adinei în carnea semicornoasă a capătului degetului . . .

în zare văzu din nou un punct negru. Da, i se păru că aude şi vede un duduit subpămîntean, o tulburare a regnurilor, zăpada pe care şedea se făcuse mare de tot, punctul creştea vă- zînd cu ochii, părea să fie o beretă de marinar, ce naiba să caute un marinar pe zăpezile astea calde ? !

Şi totuşi era din ce în cc mai sigur că e un marinar, un marinar părăsit de navă în aceste pustietăţi albe, da, îşi amintea perfect că marinarii pot fi pedepsiţi în acest fel de către căpitan . . în sfîrşit era mai bine, nu avea să mai fie singur pe întinderea asta albă, aveau să plece amîndoi să caute un loc al oamenilor, poate că undeva în depărtare se poate trăi, se poate face o casă, se poate găsi o bucată de pămînt pe care să şadă, el şi bereta de marinar, să nu mai sufere de singurătate pe zăpada asta imaculată, pe zăpada asta caro nu prevestea nimic bun. Marinarul se apropia, venea din ce în ce mai încet, probabil era sfîrşit de oboseală, poate se temea de mogîldeaţa ce i se ivise în cale, ar fi vrut să se ridice să-l facă semne prieteneşti cu mîna da, sînt eu, prietenul tău, omul cu gînduri bune, vreau să ne împrietenim, să trăim amîndoi pe întinderea asta, să-i dăm de capăt, să izbîndim aşa cum numai omul ştie să izbîndească totul şi în orice împrejurare . . . Hai să căutăm petecul de pământ din zare, să ajungem acolo, zăpada asta mi se pare că e artificială, mă strînge de subsiori, parcă e gheaţă autentică . .

Da. Pata creştea vertiginos, începea să nu mai semene cu un marinar e din ce în ce mai convins că în faţa sa nu se află un marinar, pare că seamănă izbitor de mult cu un personaj întîlnit undeva, cu un personaj de care auzise, era cineva „special”, nu era desigur vorba de cineva comun de care ar fi uitat imediat... Bereta îi era cunoscută din viaţă sau din cărţi, nu avea panglici cum au marinarii militari, era o bonetă ceva mai specială, parcă o văzuse într-un război sau într-un film cu război, nu-şi aducea decît vag aminte. Personajul devenea mai burduhănos, acoperea o suprafaţă din ce în ce mai mare din cîmpul vederilor sale. Mintea îi lucra cu febrilitate, căuta prin toate colţişoarele, nu găsea şi apoi era trimisă din nou să caute prin cele mai necunoscute celule ale creierului, ar fi fost în stare să facă moarte de om numai să afle cine e persoana din faţa privirilor sale care pînă mai adineaori nu se loviseră decît de un cîine mare ce înota prin aer . . .

Marinarul se apropie vertiginos, îl vede do departe cum 1 se scufundă picioarele în zăpadă, vine repede, ciuleşte urechile şi parcă îi aude şuieratul aerului în plămîni : un – doi, trage aerul în piept îl sloboade, trage aerul în piept – îl sloboade . . Are ceva în spate, probabil o raniţă, nu poţi să rătăceşti pe întinderea asta pustie fără mîncare la tine, fără să ai nişte haine de schimb, fără să ai nişte amintiri care să-ţi readucă mereu în memorie locurile pe care le-ai părăsit, locurile prin care ai trecut nepăsător pentru a ajunge aici unde nimicul te înconjoară, te cuprinde cu atîta indiferenţă îneît îţi vine să urli pînă ce rămîi mut, pînă ce îţi plesnesc în două coardele vocale, şi aşa nu te aude nimeni ; acum dacă aş începe să urlu m-ar auzi marinarul acesta care vine direct spre mine, vine ca un om lipsit de curiozitate, cum poate un om ce descoperă în pustietăţile astea de zăpadă pe un alt om, să nu dea de departe semne de

reală bucurie, uite cum s-au schimbat oamenii, pînă acolo de a nu se mai bucura atunci cînd întîlnesc un semen de-al lor, nu-şi mai dau mina, nu-şi mai fac semne de bună vedere ...

Poate că în rucsacul sau în raniţa aceea, străinul are un baston de mareşal, nu se ştie cu exactitate cine e, de unde vine şi unde călătoreşte, poate că bastonul de mareşal stă ascuns acolo în întunericul din raniţă, aşteaptă să fie scos la iveală, aşteaptă aerul şi pompa marilor ceremonii, atmosfera aceea îi place cel mai mult, să fie admirat, să fie aclamat de istorie . . .

Am spus istorie ?, bun, istorie, beretă, Napoleon . .. Da, poate că acest om din faţa zăpezilor e însăşi Napoleon, tiranul, împăratul, uzurpatorul, ducele, generalul, mareşalul, călăul, geniul, numaiştiucumnumitul de popoare şi oamenii care le alcătuiesc . . .

Napoleon între zăpezi ? Unde a fost Napoleon între zăpezi ? în Rusia... Napoleon afundîndu-şi pînă la glezne cizmele în zăpezile acestui teritoriu necunoscut... Şi totuşi nu cred că e el.. . N-arc cum să ajungă pînă aici. . . Deodată, insul din faţă începe să se dilate, se transformă încetul cu încetul într-o liydră albă care îşi întinde cinci degete dintre cele douăsprezece, înspre mine ; eu le aştept cu încredere şi frică, încerc să nu-mi fie frică de un împărat în exil, el nu mai poate prezenta un pericol potenţial, duşmanii săi l-au uitat cu totul în insula Elba . . cum am spus ? insula Elba ? înseamnă că mă aflu chiar pe insula Elba ... Ce chestie îngrozitoare să ajung pe insula Elba . . . Poate că acolo am crescut dar n-am apucat să bag de seamă, cine ştie unde mi-a fost capul, parcă reţin că am trăit în altă parte, nu-mi aduc aminte decît fragmente de timp, fragmente dintr-un timp aproape uitat, memorabil, imemorabil, nu ştiu cum se spune în mod corect..., poate că nici nu mă interesează, nici nu interesează pe nimeni aceste fragmente de timp din fosta mea meserie . . ., poate că nici n-ar trebui să mă frămînte nişte chestii învechite ; eu trebuie să trăiesc în prezent, ce mă interesează pe mine trecutul cu semne făcute cu fierul roşu, cu animale de povară care au cărat pe spatele* lor cele mai luxoase epoci, au mutat din locul lor munţi şi i-au transformat în piramide, în morminte...

Ce chestiune tristă ! Să transformi munţii în morminte I De ce oare oamenii au dorit să-şi zidească asemenea morminte care se aseamănă foarte bine cu munţii ? Ce vină au munţii de sini puşi să vegheze sfîrşitul oamenilor, îi ascund în cele mei

4 – Semne particulare

îndepărtata locuri cie sub minerale, îi transformă încet dar sigur în minerale ...

Ce trist sînt în această zi ! Parcă aş sta culcat pe o zăpadă infernală, aş avea în faţă un împărat înfrînt de viaţă şi pus să continuie ceea ce mai rămăsese din linia vieţii – pe o întindere de zăpadă. Binevoitori, judecătorii coi proşti i-au lăsat în raniţă bastonul de mareşal, de împărat al Franţei, de curajos, de cel mai de seamă geniu militar care a adus atîtea cadavre pe cimpurile de luptă din Europa ...

Geniul vino cu paşi din ce în ce mai mici şi mai încep, se pare că şi geniile obosesc, creierul le funcţionează bine, sînt capabile să osîndească trupul la cele mai grele cazne, la ceie mai obositoare suplicii, ce îi pasă unui creier de geniu că nv este aşezat într-un trup cu rezistenţă de geniu, oboseala e ur lucru firesc de care nu scăpăm nici noi şi nici geniile .. . Să-L opresc pe împăratul acesta nebun, să-l opresc şi să-i spun bin ' ai venit majestatc ! ai făcut bine cii tc-ai abătut pe aici, altfei râmîaeam singur şi poate că muream fără luminare între zăpezile acestea calde, ai făcut bine că ai lăsat dracului împărăţia şi toate măririle ei, ai uitat deschise toate hîrtiilc de la statul tău major, toate hărţile, ai uitat de ele, bine ai făcut, şi împăratul ■! omul de rînd, era să spun ostaşul de rînd, toţi, da, toţi au nevoie de odihnă, de momente de reculegere, să ieşi în mijlo- ul naturii, să miroşi un aer proaspăt, să simţi în nări vîn- tul ce la miazăzi – „vîntul de la miazăzi cu zăpadă se hrăneşte / într-o noapte şi-ntr-o zi / el pe dealuri o topeşte...”, acolo e loc do reculegere, poţi să-ţi aminteşti totul sau poţi sâ renunţi la totul, ce te mai interesează ceea ce ai făcut, ceea ce n-ai făcut pentru că n-ai chibzuit bine, pentru că tc-a trădat cutare curtean linguşitor, pentru că ţi s-a udat pulberea de puşcă, pentru că ţi s-a rupt sabia, pentru că a căzut un pod chiar în faţa armatelor tale, pentru că duşmanii s-au coalizat, pentru că o lume întreagă a pornit împotriva unui singur om şi tu ţi-ai pierdut minţile, minunatele tale minţi, minunatele tale calităţi militare şi te-ai pornit să cutreieri zăpada cînd poţi foarte bine să aştepţi venirea primăverii, să aştepţi oprirea ninsorilor abundente, să nu pui foc unui turn, să ocoleşti locurile sălbatice, sâ rămîi un militar convins, să ai încredere oarbă în victoriile tale...

To reg, majestate, te rog să mă aştepţi, vreau să mergem împreună mai departe, nu mă părăsi pe această întindere nes-ftrşită şi necunoscută, să trecem dincolo de zăpezile astea, poate o să-ţi fiu de vreun folos, poate ai nevoie de un soldat, un

soldat care să te slujească şi în aceste momente cînd ai rămas singur, să-ţi ţină de urit, să-ii ducă raniţa în care ai bastonul de mareşal, bastonul tău de împărat – dar uite cum mătăhăleşti zăpada alături de mine..., situaţia mă îndeamnă la oarecare respect şi dragoste pentru tine ca om, ai reuşit să strici nişte rinduieli clare ale artei militare, ale strategiei în Europa, ai fost un om deştept, boneta îţi este şi acum şifonată, probabil ai dormit cu tîmpla pe masă înaintea vreunei bătălii, ai meditat la soarta bătăliei de a doua zi, şi ... deodată te-ai trezit de unul singur pe zăpada asta, uite, ai ajuns aproape de mine..., nici ea nu ştiu cum am ajuns aici, nu-mi explic. ..

Uzurpatorul a ajuns lîngă mine, cinci paşi de infanterist îl ¡f ai despart de mîna mea întinsă în zăpada afinată, merge în- tr-un fel tare ciudat, parcă se sprijină pe bastonul ascuns în raniţă, cred că nu vede nimic în faţa sa, poate că priveşte undeva în interiorul său, în interiorul memoriei sale, cine ştie dacă nu se gîndeşte la campania din Rusia, poate că pe atunci con- diti'le erau similare, poate că tot aşa era de mare zăpada, dir- '• cio de prezenţa sa pe acest cimp poate să fie de fapt altă existenţă a sa, poate că Napoleon n-a murit nici acum, s-a reîncarnat şi îşi duce zilele în mod invizibil, poate că eu îl zăresc, îl zăresc silueta datorită faptului că ne aflăm pe acest cimp imaculat, aici se vede totul, văd aşa cum vede un sculptor din vremea mea – microbii cum mişună într-o rană de cal împuşcat pe cîmpul de bătaie, părăsit acolo sub bătaia muştelor, în drumul de pradă al vulturilor, ciorilor şi altor păsări scîr- bavnice...

Da, asta fac geniile, colindă lumea cu ochii sticloşi, nu văd decit ceea ce n-au văzut în cealaltă viaţă, nu se miră de nimic, :nm?.gazinează totul în memoria lor formidabilă, strîng imaginile cu o fervoare extraordinară într-o cutie neagră aflată în creier, se spune că lucrurile fixate vreme de un minut de aătre un geniu pălesc, îşi schimbă culoarea, nu mai au înfăţişarea de mai înainte, fiinţele îşi pierd din vlagă, sîngele lor o mai apos decît în mod obişnuit, parcă li se scurge printr-un locaş nevăzut în pămînt...

Sire, să ştii că nu am nevoie de ajutorul tău, nu doresc tcrHn nimănui, cu atît mai mult a unui uzurpator, poţi să treci

liniştit mai departe, şi aşa eşti cocoşat de oboseală, dacă plecăm amîndoi pe acelaşi drum, peste puţin timp trebuie să te duc în spate, ai nevoie de ajutorul meu pentru a merge mai departe, nu uita că sînt tînăr şi mai în putere decît tine, n-am trecut nici prin atîtea războaie cum ai trecui tu, am purtat şi eu războaiele mele, mai grele sau mai uşoare, mai sîngeroase sau mai superficiale (am vrut să spun miloase !) dar tot războaie se numesc, au fost purtate cu mine însumi, războaie pe care le-am purtat de unul singur, nu a pus nimeni mîna, umărul sau spada, n-am avut ostaşi care să strige : „Trăiască Eufim ! Trăiască Eufim ! Cel mult, unii s-au rugat sau au strigat în sinea lor : „Să moară Eufim ! Să moară Eufim !” Dar am avut noroc mare că nimeni nu s-a luat nici după primii şi nici după ultimii. Tu ai murit iar eu încă mai trăiesc. Singura legă tură dintre noi este această întîlnire stranie, cu adevărat stranie, întîlnire pc care tu eşti în stare să n-o recunoşti, să n-o menţionezi în jurnalul tău de război perpetuu, probabil aşa sin- tcţi voi împăraţii, chiar dacă ajungeţi să oferiţi un regat pentru un cal -— nu vă dezminţiţi mărirea voastră, lipsa de milă, aş spune lipsa de scrupule, dacă acest cuvînt nu şi-ar fi pierdut foarte mult din sensul lui original, de aceea mă feresc sâ spun aşa, după ce ai să treci impasibil sau obosit am să mă gîndesc Ia un cuvînt adecvat, am să văd eu pînă la urmă ...

„Mergi cu bine împărate / ce e scris şi pentru mine .. uite că pot să-ţi fac şi un cîntec, un cîntec prost de urare, îţi urez să mergi cu bine ; nu-i nimic, eu voi rămîne aici pînă ce se va topi zăpada, împăratul poate să circule sănătos, nu doresc să-l opresc din drumul său, uite-l, pare teleghidat, parcă o comandat dc la distanţă de propriul destin, raniţa i s-a mişcat într-o parte, nu mai are nimic din ţinuta ostăşească de altă dată, parcă şi-a pierdut din demnitatea militarului de carieră, într-un fel, trebuie crezut, a îmbătrînit pe aceste cîmpuri de zăpadă, a obosit cărînd în raniţă bastonul de mareşal sau bastonul de împărat, îl poartă cu sine, este o amintire pe care o preţuieşte atît de mult...

într-un fel ar trebui să am puţină milă faţă de mogîldeaţa aşta co umblă prin zăpadă, o fi doar umbra lui Napoleon, umbra uzurpatorului ... Sau poate e chiar umbra mea ... Poate ar trebui să strig, dacă e umbra mea va simţi nevoia să tremure,

sâ se scălîmbăie, să încerce să se gudure puţin, să se simtă fericită că o bag în seamă ...

Dacă e însuşi uzurpatorul, va continua să meargă, să păşească cu aceeaşi linişte, cu aceeaşi nepăsare, cu aceeaşi tristeţe dramatică, raniţa va continua să stea într-o rînă pe umerii săi slăbiţi sub hainele ce par mari şi impozante pentru un trup puţintel, parcă scurs în zăpada pe care păşea, trebuie să mă ridic să văd dacă i se cunosc urmele, dar e mai bine să-l las să se depărteze, să se ducă ceva mai departe, n-am nici un chef să vorbesc cu un împărat, deşi, sincer să fiu, nu mi-ar strica să schimb cîteva vorbe chiar şi cu o mogîldeaţă de împărat, în felul ăsta mă simt şi eu din nou om, cam de multişor n-am schimbat o vorbă cu cineva, am devenit un posac, de fapt am devenit ceva mai posac decît am fost vreodată ...

Acum îmi pare rău, trebuia să mă mişc din locul acesta unde stau ca o cloşcă, trebuia să mă apropii de împărat şi să-l zgîlţîi foarte puternic, să-i dau bineţe şi el să-mi răspundă, să aud o vorbă de om, să simt o răsuflare de om peste aceste ţinuturi îngheţate ...

N-am făcut acest lucru şi uite că deja regret, îmi pare rău, simt o durere între coaste, parcă cineva m-ar zgîlţîi cu oarecare furie, mi-ar şopti printre dinţi : „Lasă-l dracului de împărat !, vezi că ai atîtea lucruri de făcut... Ieşi de pe cîmpia asta de gheaţă, mergi departe de aici, scapă-ţi sufletul şi trupul de îmbrăţişarea zăpezilor veşnice ... împăratul e un insensibil . ..

Eşti un insensibil domnule împărat, umbră sau ce naiba eşti ! Asta o. Glasul meu lăuntric are dreptate. Te gîndeşti doar la burta ta (tu ai şi spus : conştiinţa soldaţilor trece prin stomac 1) la scăparea ta, la binele tău, de aceea ai şi plecat de unul singur . . .

Deodată întreaga cîmpie de zăpadă dispăru, totul deveni negru, la început se sperie aşa cum te sperii la ieşirea dintr-un vis plin de coşmaruri, un vis agitat. Probabil l-am vorbit de rău pe uzurpator, de aceea visul a dispărut, bine că s-a dus, deasupra mea clipesc o mie – un milion de beculeţe mici, parcă se sting şi se aprind, ori stau în permanenţă aprinse şi ochii mei obosiţi de zăpada din vis nu pridîdesc să le observe continuitatea. Nu-mi dau bine seama unde sînt, în ce poziţie stau, cred totuşi că e noapte şi deasupra mea sînt stelele care în mod obişnuit răsar doar noaptea, cine a mal văzut stele ziua .... de aceea e noapte, de aceea e întuneric, de aceea zăpada s-a transformat în întuneric, ceva mă înghionteşte în spate, e ceva tăios ca o piatră, ce poate fi ? sînt un om singur pe un podium de piatră de pe care privesc stelele ... Ce minunat lucru e să te afli de umil singur în univers ! Stau şi privesc stelele. Mai bine aş spune : „Privesc stelele .. .” Trebuie să mă

ridic, stelele astea mă înnebunesc, dacă le mai privesc multă vreme simt că or sa mă omoare înainte ca eu să vreau să mă ridic pentru a le prinde în mîna stingă şi numai după aceea să le trec în mina dreaptă. . .

E noapte, da, e noapte, sînt undeva pe cîmp, un cîmp negru, aici am visat un vis pe care încep să-l uit, nu e întuneric de să-ţi bagi mîinile în ochi, aşa cum ar spune un romancier de groază, e un întuneric moale, lînos, apos, văd prin el ca prin nişte ochelari cu multe dioptrii aplicaţi pe nişte ochi sănătoşi : cred că sînt culcat cu faţa în sus, da, cred că sînt gol, cum dracu am ajuns să stau gol şi cu faţa în sus ? Cred că sînt pe iarbă, a dispărut zăpada de adineaori, i-a luat locul iarba, sînt gol pe iarbă, ce romantic, ce penibil, am ajuns să stau undeva pe iarbă, gol !, am făcut plajă şi am adormit sau cine ştie ce s-a întîm- plat . .. Capul mă doare, îl simt ca pe un butoi clătinat cu înverşunare de un beţiv care nu-i găseşte cepul, da, oare cum am spus ... ? asta e, am stat prea mult azi/ieri cu profesorul, cu el am stat la taifas, apoi am băut o droaie de cafele, am sim- f’t a'-a ca o ameţeală în tot corpul, îmi era greaţă de atîta nemîncare, îmi era somn şi îmi era ciudă că am pierdut o zi întreagă de dragul fostului meu profesor, ce naiba am reuşit să facem decît să pălăvrăgim vrute şi nevrute, să ne amintim lucruri frumoase şi lucruri urîte, să pierdem vremea în faţa unor cafele . ..

Cum merg cu pînă acasă ?

Ceasul li lipsea, nu-şi putea da bine seama cît e ora, nu putea ghici cît trecuse din noapte, cît mai e pînă la ziuă, livminile şantierului se vedeau departe, stelele parcă se loveau una de alta sus pe boltă, cîtă armonie în univers !... pînă la barăci trebuia să mai fie un kilometru, poate şi mai mult, în- tro jumătate de oră se putea ajunge, pînă atunci nu avea cui» să se lumineze de ziuă ... îşi scutură maioul de iarba arsă de soare care se prinsese în bumbacul ars de sodă şi săpunuri, £çi

masă îndelung muşchii înţepeniţi de nemişcare ai picioarelor, îi era ciudă pentru că nu reuşise să se trezească în timp ce individul sau indivizii l-au dezbrăcat, cine ştie pe unde se afla el cu visul atunci, poate că Napoleon sau umbra acestuia trecuse de locul unde se afla, poate că ajunsese la remuşcări, la remuşcări că nu-l oprise pe împărat să schimbe o vorbă cu vi, la remuşcări că nu plecase împreună cu acesta pe cîmpia albă . . . în acest timp, unii l-au dezbrăcat binişor... Ce naiba am putut face cu pantalonii de tergal, pătat ici-colo cu ulei, necăleat şi ros în genunchi ! Probabil că cineva a vrut doar să-şi bată joc de el. Poate că i-a şi aruncat lucrurile undeva prin preajmă, poate că s-au murdărit pe ele, desigur au fost nişte glumeţi, nişte oameni veseli puşi pe şotii, pe glume prosteşti ..., mi-au sucit corpul într-o parte şi-n alta în timp ce eu păcătosul n-am spus nimic, n-am opus nici un minim de rezistenţă, cine ştie prin ce etapă a visului mă aflam, poate că eram un ins fericit sau un om trist pe o zăpadă fierbinte, în preajma unei umbre celebre . . .

îşi aduse aminte de profesor, ii era cînd ciudă, cînd se bucura pentru că îl întîlnise, nu avea chef să înjure, profesorii nu trebuie înjuraţi, mai cu seamă că al său era un om de treabă, un ins liniştit, un bătrînel ce putea fi iubit pentru ideile sale mai noi... A făcut totul pentru a-i spulbera profesorului ideca preconceptă că toţi şantieriştii beau de sting, că fac asta din pricina izolării, a lipsei de familie, a căminului lor, a copiilor lor .. . Profesorul nu-l crezuse şi el insistase, pledoaria îi fusese urmărită cu oarecare neîncredere la început, apoi se părea că profesorul a început să creadă cu adevărat ce îi spunea Eufim, trebuia să îl creadă, el, Eufim, nu băuse nimic atîta timp cît stătuse cu profesorul, se abţinuse . ..

Nu mai ştia cu precizie, se pare că îi vorbise şi despre directorul său Albu, despre felul lui de a fi, despre cîteva dintre acele rare întîlniri ale lui Eufim, cu directorul şantierului şi al viitoarei termocentrale . . . Vorbise chiar despre mai mulţi, poate chiar despre toţi cunoscuţii săi care acum dorm liniştiţi în barăcile dormitor, nu pierd vremea aşa cum face el, nu umblă în maiou şi chiloţi pe drumul aflat chiar dedesuptul stelelor, măreţelor

Directorul Albu avusese ieri şedinţă la R. Rămase în pană de benzină la întoarcere. Fuma pe marginea drumului şi privea la afurisitul de Grosu cum cerşeşte doi litri de benzină de Ia şoferii care treceau în mare viteză pe lîngă maşina lor. Era sigur că nu va rezolva problema prea uşor, între timp fuma ţigară după ţigară şi se gîndea cu ciudă firească la faptul că iarăşi vor fi nevoiţi să amîne şedinţa C.O.M. din pricina sa. Numai gîndul că la această şedinţă trebuiau să se discute problemele cele mai delicate ale apropiatei intrări în funcţiune a termocentralei, îl făcea ca din cînd în cînd să-şi treacă mîna prin părul rar, ar fi preferat să se scarpine în cap aşa cum făcea tatăl său atunci cînd trebuia să ia o hotărîre importantă pentru el şi pentru familia sa. Aşa îşi scosese căciula de oaie ţuguiată în mod nefiresc, şi-o scosese cu mîna stingă iar cu dreapta se scărpinase, apoi hotărîse că e de acord ca fiul său să meargă la facultatea de automatizări.. . Mai tîrziu i-a mărturisit că n-a înţeles mare lucru ce înseamnă această facultate de automatizări, reţinuse doar faptul că e vorba de ceva care ţine de „automat”, adică ceva care se face singur şi fusese tare bucuros că fiul său va absolvi o facultate unde totul se face şi răsface singur, lucrurile se aşează singure acolo unde trebuiesc, el stă şi priveşte ca fiecare lucru să se aşeze acolo unde trebuie, va avea în faţa sa o hartă aşa cum văzuse el în timpul războiului, ofiţerii mutau nişte beţişoare de colo pînă colo, în noaptea aceea îi spusese un locotenent că acele beţişoare nu erau altceva decît companiile şi plutoanele lor şi comandanţii lor căutau să mute acele beţişoare în funcţie de amplasamentul inamicului, cu oarecare viclenie faţă de acesta ...

ţ. îi veni să rîdă de gîndul care îl cuprinsese aşa ca o trans piraţie venită din senin, mai duse o dată mîna prin părul rar, privi să vadă ce face Grosu, aceleaşi semne disperate ale şofe-rului cătde ceilalţi şoferi îl făcură de această dată aproape să rîdă, să simtă nevoia de a sta cîteva clipe pe marginea şanţului sau să intre pur şi simplu în lanul de floarea-soarelui cu florile gata ofilite, cutreierate de milioane de albine flămînde să adune ultimile resturi de polen ...

Cîţiva paşi îi fură de ajuns pentru a intra printre pălăriile grele de seminţe. Erau mari şi de o rotunjume aproap,e perfectă. Se vede că pămîntul gras al cîmpiei bănăţene îi priieşte de minune acestei flori ciudate... Mîngîie cu palma o pălărie – două,

trase uşor către el o plantă, apoi îi dădu drumu, aceasta se retrase imediat pe locul ei, se bălăngăni cîteva clipe după care îşi reluă locul, reîncepu să privească cu aceeaşi încredere soarele de deasupra lanului, soarele care deasupra acestei cîmpii de floare a soarelui era parcă de cîteva ori mai frumos şi mai fierbinte...

Ieşi din lan. Chiar în ac'el moment lîngă Grosu oprise o maşină şi de la volan coborîse un şofer înalt, nefiresc de înalt şi bărbos, parlamentă cîteva secunde cu Grosu, după care se duse direct la rezervor şi scoase cu ajutorul unui furtun exact două sticle de cîte un kilogram cu benzină. Grosu se căută vreme de un minut prin buzunare şi îi dădu bărbosului o brichetă făcută dintr-un cartuş de carabină şi un pics cu ceas electronic. Bărbosul mormăi ceva după care schiţă un fel de salut către Grosu, urcă în cabină şi porni cu mare viteză, parcă ar fi vrut să recupereze timpul pe care îl pierduse...

I se păru că mirosul florilor venise odată cu el în maşină, l se infiltrase în haine, îl simţea puternic, acaparator. Dacă la început, cînd rămăseseră în pană se jurase să dea dispoziţie celor de la personal să-l schimbe pe Grosu de pe această maşină, acum, buna dispoziţie îi reveni, numai şedinţa de C.O.M., amînarea acesteia îl făcea să se uite cu grijă şi oarecare teamă la ceas ...

La urma urmei nu i-ar fi stricat şoferului o mică sancţiune, să ştie şi el că înainte de a pleca la drum trebuie să caşte bine ochii în rezervor, să se îngrijească un pic de maşina asta, o fi alcrgînd ea pe toate coclaurile munţilor, dar nici aşa... O să vadă ce va face, poate că va ajunge pînă nu se împrăştie oamenii, poate că totuşi şedinţa va avea loc. Materialele erau pregătite, pe cîteva dintre ele le citise ieri, pe unele chiar le corectase, nu putea suferi lauda, prefera ca în materialele *ce* se prezentau prin şedinţe să fie puse în primul rînd lucrurile ce fuseseră făcute prost sau nu fuseseră încă făcute, să se ilustreze cu cea mai serioasă autocritică – cine se făcea de vină pentru nercalizări, indiferent că era vorba de el, de îngirverul-şcf sau

de ceilalţi din conducerea şantierului. Asta se realiza pină la ultimul om. Nu era iertat nimeni. De aceea şedinţele erau scurte, nu se lungeau cu tot felul de laude, fiecare venea şi propunea ce trebuie făcut pentru ca treaba să meargă bine, pentru ca greşeala să fie reparată în cel mai scurt timp. Faptul că încă nu sosise generatorul de la Dunăre era un lucru de neiertat pentru inginerul-şef care nu calculase cu precizie cit timp va face convoiul de la fluviu pînă aici. . . Apoi erau şi altele, forţa de muncă, calificarea oamenilor pentru viitoarea termocentrală, pregătirea cadrelor de conducere, de execuţie şi a celor pentru exploatarea uriaşului care prinsese deja trup. Mai erau doar elteva săptămîni de lucru, apoi veneau clipele cele grele ale încercărilor dinaintea punerii în funcţiune ; fiecare utilaj, fiecare motor trebuia încercat pe rînd, separat de restul pentru a nu se întîmpla avarii, urechile trebuiau bine aţintite la zgomotele ce păreau a fi anormale ...

Dar pînă atunci mai e... Grosu a devenit taciturn, se aştepta să-l cert pentru lipsa de benzină şi pentru timpul pierdut în şosea, bănuieşte că dacă tac, cine ştie ce surpriză îi pregătesc, lasă-l să fiarbă în zeama lui, şi aşa cred că îl voi sancţiona . . ., deşi pauza de pe şosea m-a făcut să intru în acel minunat lan de floarea soarelui, uite, şi acum îmi miros hainele a clorofilă şi a polen, a soare care răzbate pînă în inima plantelor, le dă viaţă, le întreţine viaţa ...

Işî aduse aminte de promisiunea ce şi-o făcuse, aceea de a-l sancţiona pe Grosu, deşi ajunsese la timp şi participase la şedinţa C.O.M., totuşi, şoferul trebuia să ştie că directorul său obişnuieşte să se ţină de promisiuni...

Aşa că apăsă butonul soneriei şi dădu dispoziţie secretarei să-l cheme urgent pe inspectorul de la personal. îi şi specifică wsă vină blondul ăla, nu, nevasta inginerului Balint..Secretara telefonă mai departe dispoziţia directorului şi exact în opt minute şi jumătate inspectorul de personal Bumbu se afla Sen anticamera directorului. Scund şi gras, omul din faţa secretarei, pare neliniştit, nu ştie de ce a fost chemat aşa de dimineaţă, îşi recapitulează în gînd momentele importante din activitatea sa, de cîte ori a mai fost chemat de director, întotdeauna plecase supărat, directorii ştiu să facă numai reproşuri, dacă ar fi şi ei la „personal” ar vedea că nu e chiar atît de uşor ; pune mîna şi verifică oamenii, cască bine ochii la actele pe care le aduc, vezi r.ă nu le greşeşti

încadrarea, caută şi dibuieşte să vezi care e bun meseriaş şi care e doar vîntură vînt prin toate şantierele tării . . .

Ar fi vrut să o întrebe pe secretară dacă directorul e în toane bune, dacă a venit cineva să-l reclame cu ceva, el se ştia nevinovat, cea mai mare vină pe care putea să i-o reproşeze cineva era aceea că încă nu reuşise să recruteze forţa de muncă necesară dării în funcţiune a termocentralei, dar tot aşa era şi că mai e destul timp pînă la terminarea lucrărilor şi că el singur nu va reuşi nici chiar pînă atunci să facă totul. . . Nu poate să o întrebe pe secretară, simte că îi este ostilă, probabil că nu-i plac oamenii scunzi şi graşi, în fond e treaba ei care oameni nu-i plac, nici mie nu-mi place figura ei, parcă e un pescăruş mort şi purtat de valuri, va trebui să se uite prin dosarul ei să vadă unde e născută, de unde a venit pe aceste meleaguri, ce studii are, dacă e căsătorită .. . Dar gîndurile îi fură retezate cu vioiciune de către secretară, aceasta deschise uşa şi îl pofti cu un gest larg, parcă prea larg, oarecum ironic : „Intraţi tovarăşe Bumbu . .

Voi să o privească în ochi dar nu reuşi, femeia privea cu o anume intensitate filele calendarului pompierilor atîrnat pe peretele de lîngă tocul uşii ...

Directorul şedea pe scaunul din faţa biroului. Răscolea nişte hîrtii. Părea că nu observă intrarea lui Bumbu. Numai într-un tîrziu, vreme în care inspectorul de personal îşi schimbă de cinci- şase ori poziţia corpului de pe un picior pe altul, îi făcu semn ca şadă pe unul dintre cele doua scaune tapiţate din faţa sa. Inspectorul fabrica în gînd o sută şi unu motive pentru justificarea lipsei forţei de muncă la lucrările grele, avea notate într-un carneţel, pe care îl tot frămînta între degete, toate deplasările pentru recrutări în satele din jur, erau în total cinsprezece,Juna care trecuse, luna asta efectuase numai două în timpul cărora adusese cinsprezece oameni din care au rămas să lucreze doar zece. Cei mai mulţi căutau să se califice imediat şi dacă nu li se putea crea în cîteva zile această posibilitate, renunţau la şantier sau plecau pe alte şantiere ...

Acum directorul citeşte ceva, o hîrtie albă şi cu antet roşu, urma tuşului violet al ştampilei se observă pînă aici. încearcă să devină indiferent, să aştepte pînă ce directorul îi va reproşa wva, numai după aceea să vadă cum poate ieşi din încurcătură,

nu putea să se dezbare de obiceiul de a intra imediat în panică, de a lua totul în rău, de a crede că orice om care vine în biroul său, ar avea ceva cu el, cine ştie ce răbufniri mai vechi îi observa în ochi. Mai apoi desluşea că nu e vorba de nimic rău, aproape că nu-i venea să creadă, încerca să uite totul pînă se ivea un nou motiv de a intra în panică ...

Acum pîndeşte, încropeşte rapid o sumă de răspunsuri la altă sumă de întrebări posibile. Directorul Albu nu spune însă nimic, aşază mai departe nişte hîrtii, pune rezoluţii pe colţul lor, pare că a şi uitat de inspectorul ce aştepta respectuos. Bumbu se hotărăşte să tuşească uşor. Nu observă nici o schimbare în comportarea directorului, nu-i tresare nici un muşchi pe faţă. Se hotărăşte să mai tuşească o dată, mai tare, e o tuse de om care obişnuieşte să bea un pahar de ţuică la fiecare masă, directorul recepţionează mesajul, ridică ochii dintre hîrtii şi rosteşte rar :

„Să-l sancţionezi imediat pe şoferul Grosu. Aştept să-mi aduci decizia de sancţionare. La orele paisprezece sînt aici pentru a o semna . . . Sper că ai timp pînă atunci ?”

întrebarea directorului îl năuci. Nu se aşteptase să scape atît de uşor. Iarăşi panica lui de toată ziua îi jucase o festă . . . Apucă doar să întrebe ce motivaţie să folosească în decizie . . .

Glasul lui Albu părea că se află într-o continuare firească n vorbelor rostite mai înainte . ..

„Vezi, să facă referat cei de la parcul auto. Ieri dimineaţă am plecat la R. şi am rămas în pană de benzină pe drum. Am pierdut aproape o oră în şosea ... De atîtea ori i-am atras atenţia să alimenteze înainte de a pleca în cursă, să-şi revizuiască maşina, să caşte ochii că eu n-am timp de pierdut aşa de pomană ... Ai înţeles ?”

„Da, tov* director... Să trăiţi tov’ director ...” apucă să strige îneît celălalt tresări, apoi o luă mai mult de-a-ndărătelea către uşă, nevenindu-i să creadă că a scăpat doar cu atît, urechea stîngă îi ţiuia, simţea că se petrece ceva cu el, nu ştia ce, îi venea să jure că nu se va mai speria niciodată, că nu va mai intra niciodată în panică aşa pe degeaba ...

Secretara îl privi cu un ^mestec de ironic condescentă, ar fi vrut să o înjure, măcar să scoată limba la ea, prea de multe ori îl privea cu ironie, parcă ar fi fost o gîză ce se munceşte să răstoarne o stîncă, naiba s-o ia ..în fond n-ar trebui să o bag în

scamă, poate simte că sînt fricos şi de aceea mă priveşte cu acei ochi pe caro dacă aş avea o putere mare de tot – i-aş scoate din orbite şi aş hrăni nişte cîini vagabonzi cu ei.. . Se hotărî să se liniştească, încercă să-şi impună acest lucru, descoperi că nici nu e atît de greu să simţi că eşti un om pe picioarele tale, că eşti egalul oricui întîlneşti, deci şi al tovarăşului director . . . Observă că o luase spre biroul său şi făcu la stingă către parcul auto, problema pusă de Albu trebuia rezolvată întîi, dacă maistrul de la parc nu o la serviciu ?, dacă o fi plecat pe undeva şi nu mai vino decît după orele paisprezece ?, dacă nu mai vine de loc ?, ce naiba face ?, cum va reuşi să se achite de sarcina încredinţată de tov' director ? Se opri pentru a trage o cantitate apreciabilă de aer în plămîni, îi era ciudă că iarăşi îşi pune întrebări ielioate, iarăşi îşi pune o sumă de întrebări ce îl fac să intre cu atîta uşurinţă în panică . . ., la naiba cu toate semnele de întrebare din lume . . nu mai vreau decît să observ adevărul şi numai adevărul . . .

Maistrul de la parcul auto se afla în ghereta sa, fuma un „Carpaţi" fără filtru scuturat, fumul era gros şi aproape negru, în faţa sa se afla un maldăr serios de foi de parcurs, lua cîte una între degete, privea foarte de aproape ceea ce scrie pe hîr- tia plină de linii albastre nota ceva într-un carneţel şi apoi o punea alături... îl rugă să vină cu el la biroul personal şi acolo H dictă referatul parcului auto privind sancţionarea şoferului Grosu V. Ion pe motive de grave abateri de la disciplină, dese întîrzieri de la program, comentsrea ordinelor şefilor şi mai ales lipsă de interes faţă de maşina pe care îşi cîştiga banii... în consecinţă, atelierul auto propunea sancţionarea şoferului conform articolului 130 litera „b", cu „Avertisment". Dactilografa Popa Lenuţa bătu la maşină decizia scrisă de Bumbu care suna cam aşa : „Decizia nr. 367 din 8 iulie 198 .. . Albu I. Carol, directorul Şantierului nr. 5 Construcţii termocentrala A ; avînd în vedere referatul nr. 4 126 din 7 iulie 198 . . al parcului auto, din care rezultă abaterile săvîrşite de către conducătorul auto Grosu V. Ion, în timpul serviciului, avînd avizul Comitetului sindicatului din Şantier, decidem : sancţionarea cu „AVERTISMENT" conform articolului nr. 130 litera „B" din Codul Muncii, a susnumi- tuiui. în cazul eă numitul Grosu V. Ion se socoteşte nedreptăţit de efectele acestei decizii se poate adresa cu o contestaţie în ter**men** de 30 de zile la C.O.M."

Cele cinci exemplare scoase din maşină căpătaseră la orele paisprezece şi ultima semnătură, fură ştampilate şi fiecare exemplar luă un drum sigur către lume. Cel de-al patrulea ajunse la conducătorul auto Grosu V. Ion care mai întîi nu crezu, pipăi hîrtia subţire, se uită la semnătura lui Albu, i-o recunoscu, era aceeaşi ca toate celelalte de pe numeroasele foi de parcurs pe care le avusese în cele treisprezece luni de cînd era şoferul tovarăşului director ...

Grosu văzu negru în faţa ochilor, literele întipărite de în digo se dilataseră enorm, hîrtia nu mai avea spaţii albe, se prinse cu mîinile de cap şi imaginea neagră dispăru, făcu loc unei maşini Aro care părea să fie chiar aceea pe care lucra în mori obişnuit, era murdară de noroi şi ulei negru, ars, o roată de p< faţă zăcea dezumflată, cineva aruncase cu o piatră mică de tot şi găurise într-un loc parbrizul, îl găurise şi acesta crăpase în cîteva mii de bucăţi ce se croiseră sub forma unui soare care răsare dimineaţa de dincolo de linia orizontului... Desigur ca totul dispăru într-o clipită, se afla tot în faţa barăcilor-cantina. în mînă avea un petec de hîrtie pe care scria „Decizie”, înseamnă că tovarăşul director nu m-a mai iertat, oare să se f' supărat chiar atît de tare ieri că am rămas în pană de benzină ?

Mai întîi voi să arunce hîrtia care îl frigea la degete, apoi renunţă, o introduse în buzunarul de la piept al vestonului subţire din pînză de o culoare indecisă, intră- în cantină şi ceru un bon să mănînce. Fata de la casă îi zîmbi dar el nu răspunde avansului ei, era cătrănit rău, ajunse sus la linie de unde alese o ciorbă de perişoare, înaintă către farfuriile cu felul doi, ezită, se întoarse pentru a aşeza ciorba de perişoare la loc, se fripse la degetul mic, luă de pe tava metalică o ciorbă de văcuţă, o apropie de nas, mirosea plăcut, mai alese o farfurie de ciolan cu fasole, doi ardei iuţi, o sticlă cu frucola şi trei chifle. Plăti fru- cola şi ardeii care nu intrau în valoarea bonului şi căută din ochi o masă mai retrasă, nu avea chef de vorbă cu nimeni, nu trebui să caute multă vreme, la ora aceasta sala de mese era mai mult goală, cîţiva ucenici mîncau şi rîdeau într-un colţ, aveau cu ei o pisică albă pe care o îndopau cu bucăţele de carne, unul dintre ei îi turnă şi nişte apă într-un pahar spart pe jumătate. Privi spre ei cu ciudă, uite-i cum se hlizesc în timp ce eu sîn-t sancţionat, am decizia de sancţionare în buzunar iar acum înghit cam fără poftă

ciorbă de văcuţă ..., e şi asta atît de fierbinte ...

Lama buldozerului scrîşnii ncputînd să pătrundă într-o slin că ascunsă sub dealul de pămînt înţesat cu rădăcini. Eu/im simţi că motorul trage din ultimele puteri, ambala puternic clar fără nici un rezultat. Piatra era foarte adîncă în jos, nu se urnea cu una cu două şi se pare că nu avea de gind nici să se rupă. încercă să mişte puţin buldozerul înapoi, reuşi să introducă în marşarier, îl mişcă circa douăzeci de centimetri spre pădure, după care ambală din nou cu toată puterea şi namila de oţel se repezi cu furie asupra stîncii ce se încăpăţîna să nu cedeze. Simţi că înaintase ceva mai mult ca înainte, tractorul se ridică de faţă în sus, motorul tuşi de cîteva ori şi se opri. Cobori din cabină. Stînca se rupsese undeva în adînc şi, urnită din loc, ridicase lama tractorului şi pe acesta, o dată cu ea. Pînă la prăpastie mai era doar o jumătate de metru. îşi şterse cu dosul mîinii sudoarea de pe frunte, tuşi, îşi trecu dreapta prin părul tuns scurt. Tractorul nu mai putea fi urnit din loc. O singură mişcare nechibzuită şi ar fi pornit-o de tot spre adîncul prăpastie!. Trebuia tras cu grijă înapoi. în orice clipă putea să-şi reia drumul început către afund. Pe tot şantierul nu găsi nici o macara mobilă. Toate cele trei din dotare se aflau la O. pentru a ajuta Ia aducerea corpului generatorului. Apelă la un şofer ce minca brînză cu roşii pe un sac de hîrtie cine ştie cum ajuns pe aceste stînci, să-şi aducă Belazsul aproape. Prinse un cablu între cele două namile de oţel şi strigă şoferului pe jumătate ieşit afară din cabină pentru a vedea mai bine în spate : „Dă-i înainte, încet 1” Belazsul se legănă ca o balenă în gropile din faţa sa, cablul se întinse la maxim. Cu a întîia, scoţînd un fum gros ce îi învălui din toate părţile, Belazsul trase buldozerul câţiva metri de la buza prăpastiei. în acelaşi timp, stînca eliberată din strtnsoarea lamei se slobozi spre prăpastie cărînd după ea o mulţime de rădăcini. în locul ei rămase o groapă adîncă şi neregulată. Piatra avuse.se forma unei păsări moarte, îngropate pe o parte. Cei doi tresăriră la auzul bufniturii stîncii ajunse pe fundul prăpastiei. Li se păru chiar că pămîntul se cutremură o fracţiune de secundă. Şoferul Belazsului făcu o cruce aşa ca pen

tru sine, mai mult în sîn, dccît creştineşte. Eufim îi mulţumi pentru ajutor, urcă pe tractor, porni cu băgare de seamă motorul, îi ascultă bătăile, ridică lama şi se îndreptă în pas de melc spre platoul maşinilor grele. După cele prin care trecuse nu se mai simţea în stare să lucreze la îndreptarea muntelui. Mai erau o oră—două pînă se înnopta. încuie uşa tractorului şi începu să coboare spre colonie ...

Voia să doarmă. Voia să doarmă sau să citească ceva uşor, un roman poliţist, de pildă. Dacă ar fi adormit în clipa aceasta era sigur că trei zile şi trei nopţi ar fi stat sub pătură. Nimeni şi nimic nu l-ar fi scos de acolo. S-ar fi gîndit la cîte în cer şi pe pămînt şi atunci cînd n-ar mai fi avut la ce, ar fi adormit şi tot aşa ar fi luat-o de la capăt, mai bine ar fi să sileascâ, să citească aşa ca şi cum ar fi călătorit prin nişte ţări necunoscute, lipsite de civilizaţie, ca şi cum ar fi descoperit singur Atlantida, îşi aduse aminte că în clasa a patra îl întrebase învăţătorul ce ar vrea să se facă atunci cînd va fi mare şi el a răspuns cu toată siguranţa de sine că marinar. Atunci, toate fetele l-au privit cu mirare, cîteva zile fiecare ar fi vrut să-i intre în voie, îl primeau să se joace cu ele, Laura, verişoara lui părea chiar că se îndrăgostise, în pauze încerca să-l mîngîie, să-şi treacă mina ei albă prin părul creţ al lui Eufim ...

La întrebarea bucătăresei „Ce mai faci, dom' Eufim?", răspunse destul de nepoliticos doar cu un gest de lehamite. Parcă avea nisip sub limbă. Simţea că dacă ar fi scos o singură vorbă, pumnul acela de nisip în care îşi simţea învelită limba ar fi fost înghiţit fără voia lui. Se strîmbă numai la gîndul că cineva l-ar sili vreodată să înghită un pumn de nisip. Citise undeva că cei împuşcaţi pe front mănîncă pămînt pînă ce mor înăbuşiţi, de fapt, înăbuşind durerea rănilor. Intră în bufet să-şi cumpere ceva dulce, găsi o cutie cu drageuri de ciocolată. O desfăcu şi îşi umplu gura cu bomboane mici de culoarea ciocolatei.

Femeia de serviciu de la barăci bombănea încercînd să bată un cui în teul cu care spăla pe jos. îi tremura mîna sau nu ştiu ce se întîmpla că ciocanul nimerea tot pe alături de cui. O ajută, bătu cuiul care pătrunse cu uşurinţă prin lemnul umezit, femeia Li mulţumi şi plecă bombănind în continuare ...

Se împiedică de un borcan în care probabil fusese gem de mure, da, aşa indică şi eticheta intactă, îl ridică de jos şi-l arunaă spre containerul de gunoi. Pe o pătură, lungit la soare se afla un bolnav de la infirmerie, nu-l cunoştea, văzu alături de el o

carte, pe coperta căreia abia reuşi să desluşească : „Animale bolnave” de Nicolae Dreban. Un exemplar ferfeniţit cu toată sirguinciozitatea de atîta citit. întrebă femeia de serviciu dacă nu sosise poşta şi aceasta îi strigă că-i pusese ziarele pe masă şi că scrisori nu veniseră. Găsi doar „România literară”. Se întinse şi începu mai întîi să o frunzărească. Da. O proză a lui P.P., două coloane de poezie a două tinere poete, un sonet de M.S. pierdut în cele două pagini ale fragmentului de roman, lată că reintră în atenţia romanului lui S.A., cartea de foiletoane a lui Alex. S., la paginile de teatru întîlneşte fotografia Anei C.. fosta lui colegă din elementară zîmbeşte către cronicarii teatrali şi poate chiar către public . . . Merita să citească şi fragmentul din „The Scorpion God” de William Golding. Nu reţinu numele traducătorului. Simţi că traducerea e destul de rău făcută. Nu mai era Golding cel din „lord of the”. Ori poate că romanul o mai slab decît celălalt ? Se întoarse la pagina de poezie, cele două coloane de poezie nu-i reţinură în mod deosebit atenţia, poezie în nota obişnuită a autoarelor puse pe desentimentalizări. Fragmentul de roman era prea lung şi îl lăsă pe duminică, citi articolul despre cartea de foiletoane a lui Alex. S., trecu în mod dezordonat peste alte materiale, se opri la calendarul naşterii şi morţii scriitorilor . ..

Ajunse din nou la fragmentul lui Golding, citi notele însoţitoare. Nu reţinu nimic... Trecu la ştirile despre literaturile străine. Piestriţe dar interesante .. .

Un ţînţar îl pişcă de frunte şi el îl strivi rapid cu dosul palmei . .. Suflă resturile ţînţarului şi se şterse de marginea patului. . .

A doua zi la orele 13 şoferul Ion V. Grosu aştepta o maşină de ocazie către oraş. Astăzi era liber şi aproape fericit... Se pare că totuşi norocul 11 ocolea deoarece majoritatea maşinilor erau

de pe şantier, mergeau prin preajmă şi se întorceau precum albinele la stupul de unde au plecat. Aştepta de vreo oră, îşi dorea loarte mult să fie calm, să nu se enerveze de loc, era totuşi în ziua lui liberă, voia să meargă la cinema, să mănînce o prăjitură, să bea o bere rece, să facă ceea ce i-ar fi poftit inima. Deocamdată îşi cerceta o unghie zdrobită care se tumefiase. Nu făcuse vaccinul antitetanos şi îi fulgeră prin minte gîndul că ar putea să moară de la păcătoasa asta de unghie. O mai privi cîteva minute după care se decise să o lase în plata domnului, să nu se mai uite la ea, să uite pur şi simplu că are o unghie lovită . . .

O maşină roşie opri chiar lîngă el, ce ciudat !, nici nu făcuse obişnuitul semn de „ia-mă nene !”, insul de la volan deschise portiera şi intră repede pe bancheta din spate. Un căţel pechinez îl luă în primire cu lătrături scurte şi repezi. Probabil că îl trezise din somn . . . Insul de la volan, tuns scurt, conducea cu îndemînare pe serpentinele periculoase. Căţelul lătra clin ce în ce mai rar, îl privea atent, îl cerceta cu ochii săi mari ce iradiau o oarecare inteligenţă cîinească. întinse mîna spre el să-l mîn- gîie dar cîinele se înfurie, se trase cîţiva paşi înapoi, ajunse la portiera cealaltă şi văzînd că nu mai are încotro, începu să latre atit de repede încît şi stăpînul său îşi aruncă privirile în spate şi strigă : „Fii cuminte, dragă Bismark !” Aşadar, războinicul şi vicleanul politician neamţ dăduse după moarte numele său unui cîine pechinez lîngă care aveam plăcerea să călătoresc de această dată . . .

Bismark se mai linişti. Individul conducea cu aceeaşi îndemînare. Se vedeau deja primele case din oraş. Sanatoriul rămase în urmă. Din pricina lui Bismark uitase să privească aşa cum făcea de fiecare dată clădirea ciudată a sanatoriului, arhitectură care îl fascina şi niciodată nu reuşise să-şi dea seama prin care dintre liniile sale . . .

Totodată îşi aminti că peste cîteva clipe va trece din nou pe lîngă Casa de cultură, unde se spune că însuşi marele Eminescu ar ii participat la un spectacol cu trupa de teatru pe care o însoţea . . .

Maşina de ocazie opri înainte de podeţul ce ducea la tîrg Grosu lăsă pe banchetă alături do Bismark o hîrtie de zece lei, mulţumi şi coborî. Maşina viră scurt şi dispăru pe o străduţă îngustă ce urca spre Judecătorie. Ochi în cîteva clipe starea tîr-

gului după care se îndreptă spre primărie. Voia să-l vadă pe văru său, primarul din O. Cum urcă cele 28 de trepte care te conduceau în incinta primăriei, omul de serviciu îl luă în primire : „De ce ai întîrziat, tovarăşu . . .? Crezi că tov' primar o să stea toată ziua în sediu pentru audientele voastre ? Tov' primar are atîtea treburi în industria oraşului, trebe' să vadă de gospodăria oraşului . . . Voi \ ă treziţi să veniţi acum cînd e pe piecatelea . .Grosu nu băgă în seamă vorbele omului de serviciu, bătu la uşa masivă pe care scria „PRIMAR" şi intră fără să mai audă dacă de dinăuntru spune cineva : „Intră !"

intr-adevăr, vărul său, primarul, avusese audienţe pină adineaori şi acum se grăbea să semneze corespondenţa bogată a primăriei, să pună rezoluţii cit mai aproape de nevoile fireşti ale oamenilor care lăsaseră fel de fel de petiţii. Era morocănos şi Grosu \ăzu asta din clipa cind intrase aici. Avea ochii înroşiţi de nesomn şi oboseală. Primăria se dovedise o treabă mult mai grea decît serviciul său dinainte de alegeri. Lucrase câţiva ani pe un şantier din R. după care terminase Institutul do subi-ngineri din oraş şi lucrase mai mult de şase ani la Cocseria Combinatului Siderurgic ... De acolo fusese transferat ca direc tei al fostei termocentrale, acum scoasă din funcţiune şi apoi fusese ales primar al oraşului. încrederea oamenilor în el îi dădea mult de furcă, pentru el noaptea devenise ziuă, nu mai avea astîmpăr, mereu se afla printre oameni, totodată încerca să schimbe şi mentalitatea aparatului său de la primărie, oamenii fuseseră puşi la muncă şi ceea ce îi înfuriase la culme pe unii era faptul că primarul instituise ca în fiecare săptămînă ziua de joi să fie zi de producţie pentru toată lumea din primărie. Dimineaţa se adunau cu toţii la sediu, semnau condica şi plecau în sectorul de construcţii unde era cea mai mare nevoie de ajutor. De ia asemenea acţiuni nu-i era permis nimănui să lipsească, o dactilografă nu voise să se supună dispoziţiei sale şi atunci fusese pontată nemotivat în prima lor zi de producţie. Mai apoi oamenii se obişnuiseră, lucrau cu adevărată tragere de inimă, de cîteva ori concentraseră forţele primăriei chiar în sectoarele unde se construiau blocuri în care aveau să primească apartamente chiar unii colegi de-ai lor, oamenii prinseră drag de ziua de joi . . .

Grosu nu ştia, nu se hotăra să spună de ce venise la vărul său ... Se foia pe scaun, apoi se ridică în picoare pentru a privi nişte fotografii mari înfăţişînd zona nouă a oraşului, cele două cartiere aflate în plină construcţie. îşi aruncă ochii şi pe macheta pe care o mai văzuse şi data trecută, nu ştia ce să

facă, uncie să-şi mai arunce privirea . . . Vărul său scria mai departe, îl în- trebase o dată „Ce vînt te-aduse la mine, vere ?”, întrebarea rămăsese suspendată între ei doi, poate că mai plutea şi acum prin încăpere, Grosu nu avea curajul să răspundă ... De fapn voise să-l roage pur şi simplu să pună o vorbă bună la Albu pentru a nu fi schimbat de pe Aro. Se obişnuise atît de mult cu maşina aceea şi i-ar fi fost greu pînă se obişnuia cu alta. Cînd primise sancţiunea gîndul îi fugise imediat şi la o eventuala schimbare de pe Aro .. . Hotărîrea lui eroică de a veni pînă la vărul său cu rugămintea de a interveni la director să nu fie schimbat se dovedise pînă la urmă atît de lipsită de hotărîre . îl vedea pe celălalt atît de preocupat încît renunţă cu totul să-i mai spună de ce venise, abandonîndu-şi posibila mutare direct în mâinile hazardului. . .

Grosu rîse din toată inima cînd văzu o încăierare în toată regula la poarta tîrgului. Două ţigăaci, una tînără şi cealaltă mrc bătrînă se păruiau de zor, o droaie de puradei care se învîrteau printre picioarele lor, mai mult le încurcau decît să le despiu'tâ Amîndouă blestemau pe limba lor şi desigur foarte puţini dintre cei aflaţi în jur înţelegeau ce-şi strigă una alteia. în încăierarea asta doar gesturile contau. Se trăgeau reciproc de haine, de păr, cea mai tînără, se vede că era mai voinică şi mai în putere decît cealaltă, reuşi să o trîntească pe aceasta la pămînt şi acum i se aşezase ca o cloşcă pe cap, pe piept, continuînd să c scotocească prin fuste de unde scoase cîteva pungi din plastic reprezentând doi tineri ce se sărutau, nişte mere mari şi roşii, c jachetă neagră, doi ştiuleţi de porumb fiert, un portofel bărbătesc, o geantă de damă şi o găină cu gîtul rupt. Cea de jos începu sâ ţipe, se vedea dovedită asupra faptelor, îi era frică să nu apară păgubaşii, nişte negricioşi mai măricei ieşiră din mulţime, o traseră jos pe cea tînără, iar cea bătrînă dispăru repede pe lîngă gardul de beton, strecurîndu-se într-o curte. Luă cu ea doar jacheta neagră. Veniră doi miliţieni, „bruneţii” o rup- seră]a fugă, oamenii se amuzau şi nimănui nu-i trecuse prin cap să-l apuce de păr pe vreun puradel. Cea tînără îşi adună lucrurile de pe jos şi dispăru în mulţimea ocrotitoare. Numai găina rămase jos, privea cu ochi semideschişi de dincolo de moarte mulţimea înfierbîntată a tîrgului. ..

Grosu V. Ion scuipă în pălme ca şi cum s-ar fi pregătit să taie lemne şi plecă mai departe. Se opri şi căută prin

buzunare descoperi doar o hîrtie de cincizeci de lei, o desfăcu atent, încercă să o îndrepte dar se răzgîndi şi o împături la loc. Erau bani buni pentru zilele ce vor urma ...

îi părea rău că venise în oraş, vărul său era prea ocupat pentru a sta la taclale cu el, o luă de-a lungul străzii celei mari şi încadrată de o parte şi alta cu zeci de magazine şi mici dughene cu de toate. Intră într-o cofetărie şi ceru un pahar cu bragă, fată care servea îi răspunse că nu au aşa ceva, se mulţumi cu un pahar de citronadă, era rece, dulce-acrişoară. Plăti şi plecă mai departe.

Vru să intre la cinematograf dar nu mai găsi bilete. Rula „Jandarmul se însoară" şi biletele se vînduseră încă de la ora deschiderii casei. Dădu a lehamite din mîini şi se îndreptă fără tragere de inimă spre staţia de autobuz . ..

77.

Maistrul Boton le explica oamenilor săi că nu mai are **chef de** glume proaste ... „Gata cu accidentele în şantierul nostru :.. *Gel* puţin la mine în echipă nici un om nu mai are voie să se accidenteze ... Toate ca toate dar cu accidentele nu-i de glumit .. . Mai întîi, sufăr eu care în fond n-am nici o vină că nu ştiu care dintre voi căscaţi gura după păsările în loc să vă uitaţi pe unde căleaţi, să căscaţi ochii cît cepele la locul de unde vă fixaţi centura de siguranţă, nu căleaţi pe schelării neverificate, asiguraţi la pămînt toate cablurile, cereţi electricienilor să-şi facă datoria, purtaţi în permanenţă casca pe cap .. . Cine n-ascultă de ceea ce vă spun, acum, n-are decît să plece mai departe, eu nu-l ţin cu forţa la zidirea termocentralei.. . Numai luna trecută mi s-a tăiat cinşpe la sută pentru că domnul Economu **a** uitat că are cap pe umeri şi s-a lovit de o grindă din beton ... Spuneţi şi voi, care **e** vina mea ? Aşa, că nici una ? Şi-apoi **mai e** o treabă, de ce să suferiţi fraţilor ... Spuneţi voi 1 Nu mai bine aveţi grijă pe unde căleaţi, fiţi cu ochii în patru să nu **mal**

avem nici un accident . .. Aşa a spus şi tovarăşul director Albu . . . Om de treabă, mă, om de pus la rană, bun de întins pe piine aşa cum faci cu untul de cea mai bună calitate .. . Mi-a iest ruşine de să-mi crape obrazul cînd a zis de Economu . . . Cică, „să ne spună tovarăşul maistru Boton, cum a făcui el instructajul oamenilor din subordine, dacă un zidar de-ai său şi-a spart capul lovindu-se de o grindă de beton ?[u] Şi eu ce să răspund . . . Spuneţi, voi. . . Era ceva de răspuns la o chestie ca asta ? Voi aţi fi răspuns ? Spune, tu, Bragadiru, dacă ai fi avut tupeul să deschizi gura în faţa unei asemenea întrebări .. . Apoi ştiţi ce-a mai spus ? Nu . . . Vă spun tot eu ... A spus că va face ei instructajul colectivelor de muncă în care se va mai în-tîmpla accidente... Şi-apoi să văd eu... Da, gata pe ziua de astăzi. Trebuie să terminăm lucrarea cît mai repede . . . Scurtăm şi pauza de masă la numai jumătate de oră . . , Să nu prind unul că stă mai mult, că vă foiţi de colo pînă colo ... Şi acum treceţi să semnaţi lisele de instructaj . . . Dădu fişele lui Brigadiru şi se retrase la umbra unei bascule pentru a observa care era reacţia oamenilor săi la cele spuse de el . . . Era cald, se opărise sub- soară şi între degetele de la picioare . . . Luşa se chinuia să coase cu e bucată de sîrmă subţire carîmbul cizmei drepte. Işi ridicase pantalonul de şalopetă pînă la genunchi şi astfel el îi văzu piciorul alb ca spuma laptelui. Stătea într-o rînă pe un butuc de brad, cine ştie cum uitat acolo. îi ghicea prin salopeta verde coapsele mari, umflătura uşoară a pîntecului. Primea lunar un mandat poştal cu 500 de lei de la Bucureşti. Era pensia alimentară pe care i-o trimitea fostul bărbat, inginer chimist pe Platforma Pipera. Fosta conducătoare de tramvaie de la I.T.B. se descurca binişor cu munca pe şantier, nu se dădea în lături nici de la corvezile mai grele, bărbăteşti. Nu ţipa şi nici nu bîrfea pe nimeni din echipa lor. Rîdea destul de rar iar vocea îi era subţire şi puţin cîntată. Lucrau la temelia coşului de fum în momentul cînd o văzuse pentru prima dată ieşindu-şi din fire. Un şofer o prinse pe neaşteptate în braţe pe la spate. Se smulse din mîinile lui şi cu latul palmei îl lovise fulgerător în gît pe îndrăzneţ. Şoferul se prăbuşise ea trăznit şi pe gît i se ivi o gîlmă ce creştea văzînd cu ochii. Cei mai mulţi s-au speriat, cîţiva l-au udat cu apă, l-au lovit cu palmele pe obraji şi cu mare greutate au reuşit să-l repună pe picioare. Plecase omul împleticindu-se din mijlocul hazului general .. .

Pe Boton îl asculta, nu-i ieşea din cuvînt, dar nici el nu îndrăznea să-i ceară mai mult decît sarcinile zilnice ale zidarului. De altfel şi ceilalţi bărbaţi o ocoleau. Se mulţumeau să o cîntărească din ochi, să plescăie din buze sau să fluiere admirativ cînd treceau pe lîngă ea.

Işi mută gîndul de la Luşa la nevastă-sa, drăcoaica . .. Bine că în sfîrşit a rămas însărcinată . .. Va avea şi el un urmaş . . . Poate că o fi băiat... Cine ştie. . .

Acum o vedea îmbufnată, aşteptînd la rînd să-şi pună iscălitura pe fişa de protecţia muncii. Voi să o cheme, numai aşa să o mîngîie cu palma lui grea, dar, renunţă în ultimul moment. Sunetul nearticulat nedus la capăt se împrăştie prin jur, zidarii îl priviră o clipă uimiţi pe maistrul lor după care îşi văzură în continuare de semnături.

Nu mai putea aştepta. Prea se mişcau încet. în »itmul ăsta nu mai aveau să termine lucrarea la timp. Nu aveau să stea montorii din pricina lor. Mormolocul de Bragadiru ! Se sculă şi îi smulse fişele din mîini, le împrăştie pe tabla groasă de cinci milimetri ce servea drept masă de lucru, le ceru să-şi caute fiecare fişa şi să semneze în căsuţa albă care urma. „Gata cu protecţia muncii. Acum, treceţi la treabă !” Dinspre apus se iviră cîţiva nori albi. Le făcu un semn a lehamite, degeaba veniţi voi, îngeraşilor, că n-aveţi putere să ne opriţi de la treabă . . ., apoi smulse lopata din mîna femeii de lîngă el şi începu să arunce mortarul gata pregătit în găleţile ce erau ridicate sus, pe schele.

Bragadiru adună fişele şi le duse în baraca din foi de tablă, îmbinate cu sîrmă şi nituri de aluminiu. Boton făcuse un efort destul de mare, umpluse cele douăzeci de găleţi cu mortar, care acum aşteptau să fie golite sus pe zid, să crească zidul cel mare al termocentralei. Porni motoraşul schelei mobile. Zidarii urcau fiecare cu găleata în mîini. îi privea bucuros că au început lucru. Era mîndru de fiecare dintre oamenii săi şi nu ar fi admis nimănui să-i vorbească de rău. Prefera să-i facă el cu ouă şi cu oţet, dai' n-ar fi lăsat pe nimeni să le facă observaţii .. .

Dinspre cantina de jos venea inginerul Prună însoţit de cineva. Nsa le dădu atenţie. Aduna cu mistria fără miner mortarul căzut pe lîngă găleţi, pe platforma de scîndură. Nu mai urcase de două zile pe schelă din pricina gîndurilor tulburi de care era cuprins de la o vreme încoace. Visele îi erau fulgerate de tot felul de accidente, care mai de care mai îngrozitoare, aseară visase că turnul de fum se prăbuşise peste oameni şi

maşini, el scăpase nevătămat dar ajunsese în faţa unui complet de judecată format numai din ciungi şi schilozi scăpaţi de la nenorocirea ce se întîmplase pe şantier. îl întrebau dacă are ochi să vadă, minte să judece ceea ce vede, dacă este convins că merită să moara spînzurat. Nici mai mult nici mai puţin . .. încercase să fugă din sala de şedinţe a tribunalului întunecos şi chiar era cît pe ce să scape, ajunsese în stradă, unde un drac de copil îi pusese piedică şi căzu cît era de lung şi greu. Gardienii l-au prins de subsiori şi încercau să-l ridice de jos. Tevatură mare. Nu reuşeau. Se adunase lume multă în jurul lor, unul dintre oamenii ordinii îl tot împingea cu degetele să se ridice, descoperise că nu mai avea nici o putere în trup, totul era doar o sfîrşeală nedesluşită, un sunet de corn îi intrase în venele golite de sînge. îşi privi picioarele pe care le simţea gata putrede. Se lăţea încet pe pavaj ... El, maistrul Boton, omul care zidea din temelii pînâ la ultima cărămidă o fabrică, o termocentrală, acum se vedea terminat ca fiinţă . . . Apoi, preşedintele, judecătorul, procurorul şi grefiera au venit în-stradă cu tot cu scaunele lor înalte, s-au aşezat, au scos un dosar voluminos (i se păru că e cît coşul de fum al termocentralei I), o maşină de scris, patru perechi de ochelari şi o masă lungă, patru robe negre ca la înmormîntare. Pe pieptul judecătorului strălucea steaua galbenă de şerif. Laşa veni pe sub mîinile gardienilor şi-i întinse o cană cu apă rece. Aşa cum ştia că-i place lui să bea şi apoi să se şteargă cu dosul palmei. Bău pe nerăsuflate. Din degetul arătător de la mîna stingă i se scurgea sîngele în praful drumului, printre movilele mici de bălegar de cal, pe acolo trecuseră o mulţime de cai. Sîngele îi era roşu spre negru şi fu impresionat de această descoperire. Era importantă, foarte importantă pentru existenţa sa . . .

Mai departe nu mai visă nimic pentru că-l trezise nevas-tă-sa, îi aşează mîna pe pîntec ca să simtă şi el pruncul dinăun-**tru,** să se bucure şi să nu se mai zvîrcolească atîta în pat. într-adevăr, simţise în podul palmei un fel de zbatere a pînte- culuí, a adîncului din el, nu putea fi altceva decît copilul, ce naiba avea să se răscolească aşa în puterea nopţii în burta femeii **de** lîngă el ! Puse urechea pentru a se convinge şi mai bine, atizi un fel de bolboroseală stranie, parcă un balon cu apă căuta să scape afară din pîntec, dintre măruntaiele calde, un fel de zgo-**mot surd** aşa cum face mortarul cînd nu e îndeajuns de moale, **îi** mai trebuie apă, mai trebuie frămîntat în betonieră sau mai

trebuie învîrtit cu lopata pînă ce clefăie. Nu-i zise nimic femeii pentru că-l trezise din. somn, n-o certă ca altă dată, în fond ascultase şi simţise în podul palmei propriul copil, unicul prunc ce probabil i-l va naşte nevasta ... O să-l dea la carte, să înveţe, să înveţe să şi muncească, îl va ţine o vreme pe lîngă el . . . Omul e bine să ştie mai multe meserii. îi va pune numele Alexandru, Alexandru Boton, copilul său cel drag, cînd se va naşte îşi va lua trei zile de concediu şi se va îmbăta de bucurie, să ştie toată lumea că el, Boton – are un copil frumos şi deştept, că Luşa nu e o femeie de lepădat, că el are o familie bine închegată pe acest şantier . . .

Alexandru Boton va creşte mare şi el va fi pe atunci bătrîn, îi va creşte barba pînă la genunchi, va fi bunic, îi va construi cu mîinile lui o casă cu două odăi ; în una va sta el cu muierea şi pe cealaltă o va ţine de curat. . .

Işi aminti că trebuie să facă pontajul oamenilor din echipă. Intră în baraca verde şi începu să răscolească hîrtiile pînă ce găsi cîteva file răzleţe de pontaj.

12.

Convoiul se scurgea cu viteză de melc. În depărtare se ve**dea** bine oraşul, blocurile sale cu cinci, şase etaje. La cincizeci de metri de şosea se vedea calea ferată, un tren mărfar alerga **cu** mare viteză înspre T. Soarele asfinţea liniştit. Puteai să-l vezi eu ochiul liber cum se scurge în gura lacomă a orizontului. Toată ziua fusese o căldură înăbuşitoare, obosise şi el de atîta muncă **pe** bolta cerească, probabil că-şi oprise o clipă ochii asupra convoiului lor ciudat. Un necunoscut privind de departe ar fi zis că-i vorba de cine ştie ce armă întortocheată şi infernală pe care un grup de oameni o transportă către munte. De aceea oamenii priveau lacomi

convoiul. îl cercetau cu palmele puse streaşină la ochi, şoşoteau între ei. Da, venea dinspre Dunăre, înseamnă că-l aduseseră cu şlepurile pînă aici. Corpul generatorului era cu adevărat uriaş, convoiul măsura de la un capăt la celălalt exact o sută cinsprezecc metri luaţi în linie dreaptă. Cei de sus aşteptau generatorul, convoiul se mişca încet, ba plesnea o roată, şoseaua era îngustă, maşinile întîlnite intrau pe ogoarele din jur, n-aveau scăpare din faţa colosului pe zeci de roţi.

Inginerul Pap sări furios din cabina maşinii în care se afla şi se răsti la doi şoferi care tocmai acum se găsiseră să cerceteze ceva lîngă capota ridicată a unei maşini din convoi. O „aripă" a generatorului se sprijinea pe caroseria maşinii respective. Şoferii nu ziseră nimic, trîntiră cu putere capota la loc şi urcară la volan . ..

Inginerul Pap îşi puse în gînd să treacă omida convoiului dincolo de oraş, pînă la apusul soarelui. Nu i se părea imposibil. Nu avea însă cum să-i anunţe pe toţi şoferii de intenţia sa. în urbe nu putea staţiona iar înaintea aşezării era prea devreme să oprească. De sus de la termocentrală i se telefona mereu să grăbească transportul generatorului. Unde ajungea, aproape în fiecare comună era aşteptat de un telefon, o telegramă care îl ameninţa că dacă „generatorul nu va ajunge pînă la data de .. se vor lua măsuri drastice de sancţionare împotriva celor răspunzători ..." La început le luase în seamă, mai apoi se mulţumea să dea din cap în semn că a înţeles atunci cînd vreun primar îl căuta şi îi aducea la cunoştinţă despre telefoanele primite de la termocentrală . . .

Maşinile porniră, drumul era ceva mai lat şi mai bun pentru asemenea deplasări. Pap se apucă să calculeze pe o hartă cam cîţi kilometri mai au de parcurs pînă sus, odată îi ieşiseră 18 kilometri, apoi îi ieşiră 23. Şoferul, un bătrînel tuns chilug, îl lămuri că de fapt pînă la lucrare ar mai fi vreo 17 kilometri. Pap aruncă harta pe bordul maşinii şi începu să-şi roadă unghiile de la mîna stingă. Era nervos. Cartea de vacanţă pe care o tot scotea din geanta diplomat mai mult îl enerva decît să-l deconecteze cum ar fi dorit. Nu putea să-şi închipuie că cineva ai putea să rîdă de bancurile proaste ale unor pescari, atunci cînd are sarcina să ducă viu şi nevătămat un convoi de 115 metri de la Dunăre pînă la vîrful tocit al unui munte, în timp ce

drumurile sînt destul de înguste. Pe deasupra mai era şi căldura asta care îţi cocea creierii în cap, dacă stăteai afară mai mult de cinci minute. Şi totuşi generatorul trebuie să fie sas, el, Pap, inginerul Pap, energeticul şef al şantierului trebuie să raporteze de executare, pînă atunci trebuia să-i ţină în mină pe toţi şoferii ăştia destul de tineri şi năbădăioşi, gata să se plîngă de căldura ucigătoare din cabine, gata să anunţe că s-a spart un cauciuc, că vor să umple bidonaşeie cu apă rece . . . Mai iutii urcase în prima maşină din convoi, era condusă de un tinere' din Bacău, discutase cu el cîteva ore în şir, avea familia la R. şi mergea acasă din două în două săptămîni. îi plăcuse de băiat, conducea cu multă îndemînare şi tact, era destul de stăpîn pe volan, se felicitase în gînd că tocmai pe el îl pusese în fruntea convoiului. Apoi urcase şi în alte maşini, majoritatea erau nişte copilandri, mulţi dintre ei terminaseră şcoala de şoferi la Caransebeş, şcoală vestită prin buna pregătire a profesorilor şi instructorilor, a şoferilor ce terminaseră şcoala acolo. Numai doi dinte şoferii convoiului erau mai în vîrstă, cel lîngă care se află acum e cel mai bătrîn, pare şi taciturn, răspunde doar prin da şi nu la ceea ce este întrebat, parcă nu ştie cum se alcătuieşte o frază. E viclean, nu mai termină să-l cerceteze cu coada ochiului, mai bine şi-ar cerceta scăfîrlia strălucitoare şi caraghioasă, probabil se tunsese pentru a i se îndesa părul, spera să-i iasă păr negru, să nu se mai vadă că e bătrîn. îl privi şi el cu coada ochiului, la urma urmei de ce n-ar face-o, doar fusese provocat ; avea nasul mare, borcănat, uşor coroiat. Faţa nu-i mai văzuse de mult briciul şi era de-a dreptul caraghios, tuns în cap dar nebărbierit pe obrajii pătaţi de vărsat. Pe bord, în faţa sa zăcea lipită fotografia Sofiei Vicoveanca. Moldoveanca era surprinsă cu gura întredeschisă, mai bine spus ţuguiată, probabil fusese fotografiată în timp ce cînta. îi veni să rîdă de asocierea bizară : o cîntăreaţă de muzică populară în mijlocul hărăbaiei ăsteia, privită de atiţia ochi de bărbaţi, cu gura deschisă, dar, fără să se audă cîntecul ei gros şi ciudat.

O vreme privi ţintă soarele care tocmai apunea, îl usturau retinele, apoi îşi plecă ochii din nou pe fotografia Sofiei Vicoveanca. Altceva nici nu putea fi zărit pe bordul acestei ma-

şini. Se pare că bătrînul nu iubea decît pe Vicoveanca ...

Partea din faţă a convoiului atinse deja primele case din oraş, teveul de intervenţie trecuse pe lîngă ei, voi să strige, să **le** reproşeze ceva celor din cabină, dar renunţă în ultimul moment ... Bătrînul de lingă el deschise chiar atunci gura şi spuse doar atît :

„Ar fi bine, domnu inginer, să oprim matahala asta înaintea oraşului. Aşezarea e lungă şi nu avem timp să o străbatem cit **e** lumină. Pe întuneric va fi greu de mînuit un asemenea balaur pe nişte străzi late cit cureaua pantalonilor mei. ..‘‘

Receptă întrebarea-răspuns rostită de şofer, temerea acestui bătrîn ras pe cap, poate că avea dreptate, se gîndise şi el **ia** asta, dar, ce să faci cu dreptatea lui, cînd directorul Albu mi-a trimis telegramă să merg non-stop. Ştia că şoferii sînt obosiţi, mai bine spus, plictisiţi de mersul ca de melc la care sînt obligaţi să recurgă. Noapteti se anunţa a fi întunecoasă. Dinspre apus ieşiră nori grei şi lacomi să acopere cerul de deasupra şirului nesfîrşit de maşini.. .

Nu-i răspunse imediat, de fapt nu-i răspunse de loc, nu **era** obligat să răspundă unei simple şi destul de neutre constatări, nu schiţă însă nici un gest care ar fi însemnat oprirea convoiului. Poate că e bine ca viaţa să fie lăsată şi singură să **se** descurce cîteodată. Fie ce-o fi...

Cînd noaptea atinse cu mina ei parbrizul maşinii de la mijlocul convoiului, erau intraţi cîteva sute de metri pe străzile tipice ale oraşului de munte, primii curioşi ieşiseră deja la porţi, copiii se retrăgeau înspăimîntaţi din faţa uruitului surd de motoare trăgînd din greu, venind parcă din fundul pămîntului...

Dintr-o dată convoiul se opri, şi el, inginerul Pap, energe^ ticianul, se înfurie de-a binelea, sări din maşină şi o luă la fugă pe lingă coloană. Voia să vadă ce s-a întîmplat acolo în faţă de s-a oprit convoiul..., poate şoferii nu vor să mai meargă, bine ar fi să fie aşa, ar fi absolvit de orice vină, îi vor da afară pe cei mai căposi şi va telegrafia să i se aducă şoferi mai bătrîni, oameni cu nervii relaxaţi de aerul tare al şantierului. Intr-un fel se bucura şi el de staţionarea convoiului, noaptea îi înăbuşise prea brusc din toate părţile, casele de pe o parte a străzii se

băgau unele în altele, în faţa lui de om alergînd – parcă se împreunau cu cele de pe malul celălalt al străzii, îşi dădeau mina prin miezul întunecos al aerului spart de faruri obosite ...

Ploaia de o noapte abătută asupra şantierului înecase căldura uriaşă acumulată în roci, culoarea celor mai multe dintre sţînci se schimbase brusc, cei care se sculaseră dimineaţă să plece la treabă, nu-şi mai recunoaşteau locurile de muncă. Partea dinspre barăcile vechi, denumită în termenii şantieriştilor ^Fata de cinsprezece ani[46], fusese cea mai afectată. Nu era exclus ca acolo să se fi rupt vreun nor, apa băltea pînă deasupra şenilelor tractoarelor. Ieşiseră cu toţii să sape canale de scurgere, toate excavaţiile adînci erau pline ochi cu apă, fuseseră aduse motopompe de la Mina de jos pentru a suge şi trimite apa pe versantul de alături. Aproape o zi întreagă fusese pierdută şi încă lucrările nu puteau să scape cu totul de puhoiul de apă ce venise din cer. Salopetele erau ude pe oameni, transpiraţia făcuse casă bună cu ploaia de astă noapte, oboseala căldurilor se accentuase acum prin adăugirea oboselii căpătate la desecări. Şi cîteva barăci dintre cele vechi fuseseră înnămolite, oamenii fuseseră scoşi peste noapte de către ofiţerul de serviciu şi duşi prin celelalte barăci, nu dormiseră aproape de loc toată noaptea, toţi şezuseră la pîndă în dosul geamurilor cit palma, şedeau gata să intervină în caz de nevoie. E adevărat că nevoie fusese din plin, zece bărbaţi adunaseră toate maşinile şi excavatoarele pe un fel de podium încă neatins de apele lacome. Acolo se aflau în siguranţă, putea să plouă încă o zi şi o noapte .. .

în atelierul mecanic era linişte. Tractorul şedea pe jumătate demontat. Fără chiulasă, şuruburile numeroase care ieşeau din blocul motor păreau nişte ţepi de arici gata să fie rostogolit în apă. Doi mecanici bătrîni încercau pe rînd cu buricele degetelor tăişul unui cuţit de vînătoare fabricat cu îndemînare. Trei ucenici slabi ca nişte ţîri scriau pe o pancardă lozinci mobilizatoare Una dintre ele era deja scrisă, aştepta alături să se usuce vopseaua : „Un minut de funcţionare în gol a unui strung înseamnă echivalentul a doi saci cu ciment, cinci metri material plastic în grosime de 50 de centimetri”. . .

Eufim se apropie de motorul excavatorului său, era rece,

chiulasa veche sfărîmată în patru, afumată din pricina efortului depus, şedea alături pe o măsuţă metalică improvizată grosolan. Inginerul-şef îi spusese că va plăti chiulasa din buzunar... Că trebuia să fie atent, utilajul trebuie cruţat, că un asemenea utilaj costă aproape un milion . . .

Mai întîi Eufim se speriase. Apoi discutase şi cu mecanicii care demontaseră chiulasa şi umblaseră în motor. Nici vorbă de sforţare ieşită din comun. Probabil, chiulasa avusese o mică defecţiune, o fisură încă de la turnare. Oricui i se poate întîmpla să scape şi un produs mai puţin bun . . . Cînd fusese să dea notă explicativă – spusese purul adevăr, acel bolovan uriaş ascuns sub pămînt fusese pricina spargerii chiulasei ... A specificat că nici el nu putea şti ce se află la cîţiva metri sub pămînt . .. Funcţionarul de la tehnic, un bătrînel roşcat, care luase nota explicativă, o citise cu mare atenţ,e dînd din cap în sens afirmativ de mai multe ori. Eufim mai adăugase o frază . . . „Muntele nu poate fi sfărîmat doar cu braţele ... De aceea sînt făcute utilajele, pentru a lucra din greu. Să-l ajute pe om. Să lucreze la randamentul maxim.” Nu-l mai chemase nimeni la birouri, tehnicianul cu piesele de schimb semnase devizul de începerea lucrării, doar mecanicii întîrziau cu hărnicia. 11 căută pe maistrul de atelier Boanfă şi cu devizul semnat luă o chiu- lasă nouă de la magazie, şterse cu atenţie blocul motor, schimbă garnitura de presiune şi peste numai o oră chiulasa era montată. Ar fi vrut să pornească, să-şi scoată utilajul de pe linia de montaj, totuşi n-o făcu, urmă sfatul lui Boanfă, care le ceru celor doi mecanici de la întreţinere şi reparaţii să verifice reparaţia şi să semneze de lucrare. Fără chef, Bozorcea pipăi cu degetele de la mîna stingă strîngerea chiulasei, încercă mai mult copilăreşte cîteva piuliţe. Eufim zîmbi. Era gata. Completă t nivelurile de ulei şterse capota să nu spună lumea că n-a fost

la reparaţie, porni motorul, bătea regulat, fumul de la eşapament era albastru, semn că arderea era completă şi uleiul nu mai ajungea în cilindri. Coborînd din cabină, deschise larg uşile atelierului şi scoase buldozerul afară. Soarele trecuse de amiază, mai pierdu o oră pînă ce montă lama pe faţă. Muntele se mai zvîntase, urmele ploii erau încă evidente. Nu măi avea rost să urce. încuie şi o luă spre cantină. Nu mîncase nimic de aseară. Işi simţea maţele arse pe dinăuntru de aerul care probabil se mai afla în ele . .. Citise toată noapte«.;. pe la orele două, hotărise să adoarmă, numărase în gînd pînă la două mii şi ceva şi totuşi nu reuşise să închidă ochii, se apucase din nou de citit, în zori făcu gimnastica de înviorare şi nu mai trecuse pe la cantină. Mersese direct la atelier . . .

Prima serie de muncitori care lucrau mai pe aproape ieşiseră deja, pe jos erau bucăţi de pîine, cîteva linguri scăpate pe beton acum arătau destul de rău. Un sudor îşi uitase şorţul de piele pe speteaza scaunului pe care şezuse. Doi ostaşi piperniciţi ajutau la strîngerea veselei, altul se hlizea lingă o bucătăreasă grasă care abia se mişca printre şirurile de mese. Mai tîrziu se retraseră într-un colţ al bucătăriei şi se apucaseră de spălat farfurii într-o albie de aluminiu. Eufim calcă pe o bucată de castravete murat şi era cît pe ce să cadă cît era de lung. Voi să înjure cu o sensibilă mişcare a buzelor pe cel care aruncase castravetele pe jos, dar renunţă, se bucură chiar că reuşise să-şi menţină echilibrul. . . Bucătăreasa cea grasă îl luă la rost : „Ce faci, nene ?, nu vezi că nu-i pregătită sala de mese... Te grăbeşti ? Ţi-o fi foame. . . Pune mîna colea şi strînge farfuriile de pe mese dacă tot îţi ghiorăie maţele de foame . . .”

Eufim nu se dădu în lături de la această trebuşoară, în zece minute strînsul farfuriilor era deja gata, bucătăreasa se ţinu de cuvînt, ii puse o farfurie zdravănă cu fasole peste care se lăfăia o bucată de picior de porc. Curăţă atent şoricul de pe carne, simţi în gură un vag miros de fum, de afumătură, îl mîncă, nu mai înainte de a curăţa cîteva fire de păr ce nu fuseseră pîrlite ca lumea .. . Apoi se aruncă cu lăcomie asupra fasolei, reuşi să o termine într-un timp record. Din pricina lăcomiei dezlănţuite îşi muşcă limba şi repezi un ucenic negricios care fără să aştepte încuviinţarea sa încercă să-i ia sarea de la masă.

Casiera se afla în cealaltă parte a barăcii-cantină, trecu pe acolo să-şi ridice chenzina, numără cu atenţie banii, erau sute noi-nouţe, fata de la ghişeu îi dădu şi trei hîrtii de cîte zece lei, i le puse pe seîndura roasă de atîtea coate ce se sprijiniseră pe ea, în aşteptarea „mălaiului”, cum era denumită aici, retribuţia.

Era zi de tîrg, vremea se arăta într-o îndreptare continuă, dacă nu de-a dreptul frumoasă, pe munte nu se putea lucra din pricina apei, ar fi vrut să meargă la O. pentru a-şi cumpăra o pereche de pantaloni de vară, dar îi era prea lene să se dezbrace de salopetă, să îmbrace nişte haine ca lumea, să aştepte o maşină de ocazie, să intre într-un magazin, să scotocească printre şirurile de costume, sacouri şi pantaloni, să găsească o pereche pe care apoi să o probeze la „cabina de probă” care de cele mai multe ori era doar o perdea cusută din catifea sau din alt material gros şi greu grena sau maro . . . Apoi să se întoarcă la altă maşină de ocazie, iar aşteptare la „ia-mă nene !” pînă ce îi vine să urle. . .

Erau prea complicate aceste gînduri pentru a le pune în aplicare. Prefera să meargă la tabără şi să se culce. Un somn la

vreme de vară, o zi liberă face cît cincizeci de aventuri pe străzile din O. Scoase din geamantanul uriaş de la capătul patului o sticlă roşcată şi trase două guri după care se strîmbă. Se mal strîmbă o dată şi în faţa peteculuí de oglindă fixat pe partea dinspre interior a uşii . . . Slăbise, întotdeauna vara slăbea ci te oinci-şase kilograme, corpul său era obişnuit să transpire mult, de aceea trebuia să bea multă apă, pe excavator avea întotdeauna un bidonaş din aluminiu cu apă de la izvoarele din preajmă Sînd avea pauza de masă înfuleca repede ce era de mîncare şi apoi trăgea o fugă pînă la izvoarele din costişă umplea bidonul şi abia după aceea se urca pe tractor . . . Acum, gura de rom îl înfioră plăcut stomacul, voia să adoarmă cît mai repede posibil, îşi simţi într-un tîrziu gîndurile încîlcite, îşi aduse aminte de Sonia, de părul ei galben ca spicul de grîu, de umerii ei pe care mîinile lui se odihniseră doar de trei ori . . . Apoi se făcea că e pe Dunăre, că barca pe care plutea de cîteva zile nu mai avea cîrmaci, nu mai avea pe nimeni la visle, apucă cele două vîsle, le înfipse în apă şi apa i le respinsese, vîslele săreau pe deasupra valurilor, nu aveau putere să pătrundă în apă, nu voiau să-l ajute să ajungă la mal, malul nu se vedea nicăieri, o ceaţă groasă pînă-n marginea apei îl împiedeca să ştie cît mai e pînă la cel mai apropiat mal, sat, oraş sau ce naibi o fi . . .

Apa în jurul său începuse să se agite, se părea că ceaţa va dispare cît mai curînd şi va începe o furtună nemaivăzută, o furtună care să urmeze zidului de ceaţă . . ., o furtună care parcă venea din apă, dinspre fundul nevăzut al fluviului . . poate nici nu se afla pe Dunăre, poate că ajunsese fără să ştie în apele mării, cine ştie cît de departe a ajuns ...

Departe, pe apele dulci ale somnului . . .

Vocea actorului răsuna liniştitor în microfon. Poţi să juri ru mina pe inimă că e vorba de un fante, un slăbănog cu plete, îmbrăcat fistichiu. Nimic din toate acestea, Telly Savallas e în majoritatea filmelor un comisar de mîna întîia, un împărţitor de dreptate într-o lume de metrouri, limuzine şi. . . Nu mai trebuie nici un şi – deoarece limuzinele nu mă mai interesează pentru multă vreme, s-a dus dracului Dăciuţa mea, de mîine, adică de azi – mă pedepsesc singur, plec de pe maşina directorului, nu mai merg nici cu Dacia şi nici cu Aro •— voi parcurge dragile de drumuri într-un Belaz scăpat ca prin urechile acului din două incendii, scos altă dată de pe fundul unui şanţ de aduc- tiune. Acestea erau peripeţiile prin care trecuse maşina pe care o privise ieri pentru prima dată, maşina pe care el singur şi-o dorise, ceruse în scris directorului Albu că ar dori să treacă pe o maşină grea, o maşină de la şisturi, directorul a zîmbit şi a aprobat, apoi a aşteptat ca Ion Grosu să se întoarcă pentru a cere propria lui cerere înapoi, dar şoferul n-a făcut acest gest, a plecat de la director direct la garaj, acolo a cerut să vadă care maşină e liberă, cu ce se poate începe de mîine treaba . . .

Se dezobişnuise de a mai conduce maşini grele, se obişnuise cu volanul uşor al Daciei şi cu cel al maşinii Aro. Mai înainte lucrase ca brigadier la Canalul Dunăre-Marea Neagră. Acolo lucrase la căratul pămîntului excavat, lucrase şi ziua şi noaptea, apoi fusese trecut tot pe un Aro ce deservea comandamentul şantierului tineretului, aşa reuşise să vadă îndeaproape marea lucrare a canalului, de la Dunăre la Mare, pătrunsese peste tot, cunoştea pe cei mai mulţi dintre ultimii constructori ai uriaşei lucrări.

E adevărat că la terminarea şcolii lucrase pe un S.R. cam hîrbuit, recondiţionat de cîteva ori, avînd montate pe ea o diversitate înspăimîntătoare de piese şi ansamble ce aparţinuseră în mod evident altor mijloace de locomoţie. în satul acela din Bărăgan, maşina mai putea fi încă de folos oamenilor, cu ea erau căraţi cooperatorii de la cîmp atunci cînd se arătau nori grei de ploaie, tot ea trebuia să intre toamna pe tot felul de arături

pentru a scoate sfecla de zahăr ce era dusă la baza de recepţie şi de acolo mai departe la fabricile de zahăr. Se obişnuise cu munca lui motorizată la pămînt, îi plăcea să-şi spună agricultor mecanizat, oamenii îl îndrăgiseră şi chiar ţăranii mai bâtrin se obişnuiseră să-i spună : „Măi, nea Grosu, venişi după noi

Apoi Lia îi făcuse bucata, se măritase cu tehnicianul veterinar, el se înfuriase atît de tare îneît cei care l-au văzut cît de băut a umblat prin sat timp de trei zile, au spus în sinea lor că tehnicianul veterinar va muri de mîna lui. Unii au susţinut după aceea că Grosu chiar l-a ameninţat pe soţul fostei sale logodnice, dar el nu putea susţine asta nici astăzi cînd trecuseră deja cîţiva ani buni de la acea întîmplare care îl făcuse să părăsească satul şi maşina lui, să ajungă la oraş, acolo a stat o săptămînă, un fost consătean îi găsise serviciu la poştă, chiar îi scrisese mamei sale că e poştaş şi are o geantă minunată, pînă la urmă renunţă la funcţia de poştaş, îl ameţeau sutele de adrese scrise mărunt p plicurile ce trebuiau duse la fiecare om acasă, teancurile de bani care trebuiau duşi la apartamentul cutare, la numărul cutare, zecile de avize pe care trebuia să le lase în cutii, să le introducă sub uşi, teancurile do ziare care îi mînjeau palmele cu cerneală tipografică . .lăsase totul baltă şi plecase la Canal . .. Cei doi ani petrecuţi acolo erau cei mai frumoşi din viaţa sa, se obişnuise cu şcoala aspră, bărbătească a muncii, învăţase să cunoască oamenii, să-i deosebească pe adevăraţii oameni de cei palavragii, văzuse pentru prima dată marea şi avusese sentimentul că e un cer răsturnat, un cer pe care norii se mişcă în mod necontenit de colo pînă colo, cineva stă ascuns sub undele ei şi o agită, n-o lasă să se odihnească niciodată . . .

Recomandarea excelentă pe care o primise din partea şan tierului îl urcase direct la volanul unei Dacii cu 49 000 de kilometri la bord, îngrijită, cu vopseaua originală pe ea. Şi acum cînd se gîndea că va trebui să semneze procesul verbal de primire a Balazului, îi venea să se ia cu mîinile de cap, să urle la luna care încă nu dispăruse cu totul de pe cer, Albu îl iertase şi ► de data aceasta aşa cum îi iertase destule boacăne, ce-i drept,

niciodată îndeajuns de mari, dar el nu putuse suferi această iertare, mîndria de şofer îl împiedecase de la a-şi vedea de treabă în continuare pe Aro şi din cînd în cînd pe Dacia scoasă doar la zile mari din garaj. O noapte întreagă se chinuise în aşternut şi pînă la urmă se decise ; am greşit şi

trebuie să-mi ispăşesc pedeapsa, voi pleca de pe maşina conducerii pe o alta, pe o maşină grea, cu ea voi face drumuri scurte la cărat şisturi sau pămînt, rocă, orice altceva. Grosu nu putuse asculta nici de sfiiturile inspectorului de personal Bumbu care fiind împăciuitorist de felul său încercase să-l convingă că nu e bine ce face şi mai bine ar sta pe scaunul său, mai întîi să se ducă la director pentru a'-şi cere iertare, ce naiba, domnule, e chiar atît de greu să-ţi ceri iertare !, mai ales că eşti vinovat. . . Nu putuse asculta şi în cea mai mare parte acum îi părea rău, „eroismul" său de i clipă îi pricinuia acum destule necazuri, mîndria îl oprea de la a mai da înapoi, să meargă cu altă cerere la tovarăşul director care să-i aprobe pur şi simplu revenirea pe Aro . . nu, nu va face asta prea curînd, poate mai tîrziu, acum, rostul său e să lucreze pe Balazul ales. Ieri îi rugase pe maistru şi pe şeful dc coloană să scoată pentru el o maşină mai acătării de la parcul rece, iar cei doi refuzaseră pe motiv că parcul rece e de neatins, de neatins, de fapt îşi dădu seama că cei doi îi poartă pică, îşi plăteau în acest fel mărunt nişte poliţe . . ia-n să-l vedem noi pe şoferul directorului trăgînd la şaibă alături de noi, să-i intre în cap meseria din nou, probabil că a uitat-o . . .

Le era totuşi recunoscător pentru faptul că nu-i rîseserâ m nas, cum o făcuseră destui alţii, colegi de-ai lui caro nu voiau să creadă nici în ruptul capului că el, Grosu, şoferul de pe Aro ceruse cu mîna lui, cu pixul lui, să plece de pe maşina Aro pe un Bclaz. . .

Acum e acum. Nu mai poate fi amînat nimic, nu mai poate fi făcut aproape nimic în plus . . . Singurul lucru posibil ar fi să-şi facă lichidarea..., dar această perspectivă nu-i surîse deloc, unde să se ducă, lui îi plăcea să învîrtă volanul unei maşini, să primească în fiecare dimineaţă aerul rece al zilei pe obraz, era, cum s-ar spune, şofer şi nu altceva ..., n-avea chef nici de altă meserie, de ce să plece de aici cînd singur şi-o făcuse cu mînuţa lui ; mai întîi greşise faţă de director de mai multe ori, acesta îl iertase chiar şi ultima dată, apoi pe el îl mustrase conştiinţa şi ceruse să plece pe o maşină grea şi.. . acum ... tot păcătoasa de conştiinţă îi era adversă ...

Cîte amintiri avea de la volanul maşinii Aro ? O mulţime, domnule, o mulţime de amintiri care acum începuseră să-l năpădească. De cîte întîmplări frumoase nu avusese parte atîta timp cît lucrase pe acest şantier . .. Toate se petrecuseră aşa cum te văd şi cum mă vezi. Se petrecuseră şi trecuseră ca un tren prin gară. Un tren militar care duce recruţii în cine ştie ce garnizoană

îndepărtată de lume şi de familiile lor . . .

Acum e singur cu el, ceasul a luat-o razna. Limbile i se mişcă intr-un ritm înfricoşător de rapid, uite-le cum se dau de-a dura pe ecranul alb. E acelaşi ceas deşteptător pe care îl cumpărase la Constanţa de la un marinar ee se pensionase. Bătrînul om al mării atunci cînd a coborît ultima dată de pe vas şi-a înşirat lucruşoarele pe un ziar, spre vînzare. Probabil că voia să nu şi le păstreze, să nu-l preseze cu amintirile lor în anii ce vor urma. Ciudăţenia marinarului atrăsese destui cumpărători de ocazie Cînd ajunsese el lîngă fostul marinar era deja destul de tîrziu, mai rămăsese doar ceasul deşteptător, nu se tocmise deloc, pur şi simplu îl cumpărase şi plecase cu el spre Barăcile muncitorilor de la Canal . . . Atîta rămăsese în urma marinarului. . . Nişte iniţiale zgîriate pe spatele ceasului. Cîteodată le privea cu atenţie încercînd să-şi aducă aminte de înfăţişarea marinarului Foarte rar mai reuşea să şi-l închipuie cum şedea acolo pe chei, în faţa ziarului întins, a ziarului pe care se mai afla doar un ceas deşteptător care colindase lumea . . .

Se sculă la cinci pentru ca la şase să se înfiinţeze la garaj Nu voia să întîrzie nici o clipă. Bănuia că directorul a dat ordin să fie urmărit cu mare atenţie. Chiar şi colegilor săi care ii invidiaseră voia să le arăte că nu e un nimeni în drum. Prea puţin îi păsa, voia să le arate băieţilor că nu-i este frică să ducă pe drum o maşină cu şist. El îşi luase viaţa în piept destul de deyreme pentru a se teme astăzi de o maşină oricît ar fi ea de mare. Singurul lucru care îl mai înverşuna în momentul de faţă era ceasul deşteptător care îşi urnea anevoie limbile. Atîtea gînduri îi trecuseră prin cap şi ceasul arăta doar şi jumătate. Socoti că pînă la garaj face cinsprezece minute. Trebuie să mai aştepte cel puţin zece minute în baracă.

Pe fundul sticlei se mai observă o linie grosuţă de lichid rozaliu. Ar fi luat o gură, mai mult nici nu era. îl oprea totuşi >.paima. Pentru că avea o oarecare spaimă în mădulare, în stomac . . . Dacă nu va reuşi să le arate băieţilor de ce este el în stare – el, Grosu V. Ion ? Nu. Asta nu se poate. Cu orice preţ. Maşina pe care o va primi astăzi va face cu cel puţin o cursă mai mult decît cel mai bun şofer de la şist. Să vedem cu cine se va lua la întrecere ... Cu Lepădat, eu celălalt Grosu, cu Tilişcuţă, pe ceilalţi nici nu-i cunoştea prea bine. Auzise de un moldovean dat dracului, unul. . . cum naiba îl cheamă, domnule,

uite, că nu-mi aminteso în momentul de faţă ; ăsta trebuie pus cu bota! pe labe, să vadă că un şofer de Aro nu e cu nimic mai prejos decît un şofer de pe grea ...

îşi aduse aminte că are o bucăţică de brînză telemea în du – lăpiorul de la capătul patului. O dezveli din hîrtia albă cu imprimeuri ale unei organizaţii comerciale locale, o reteză în trei bucăţele măricele şi începu să le înfulece pe rînd. Urmă o bucată de pîine care îi trozni între dinţi de uscată ce era, bău o cană cu apă stătută şi nu se mai gîndi la nimic. Fie ce-o fi. . .

Trînti uşa în urma sa, nu de alta dar să audă bine toţi cei care îşi duceau viaţa în baraca asta cît un hangar, că pleacă la lucru un şofer de pe „grele". Pînă la garaj nu întîlni decît maşina care aducea laptele la cantină. Femeia de lîngă şofer îi strigă ceva dar el n-o auzi. Era preocupat în totul de felul cum va prelua maşina şi va pleca la treabă. Dacă astăzi nu-i întrece pe ceilalţi, altă dată nu mai are nici un farmec. Simţea în venele sale o aşa de mare nerăbdare ca atunci cînd plecase de pe S.R., – şi ajunsese direct pe Aro-ul comandamentului şantierului de la Canal. Mereu îşi privea ceasul, voia să ştie cînd va trece prima zi de lucru, se spune că dacă trece cu bine prima zi de lucru într-o profesiune, într-o meserie oarecare, atunci trec şi celelalte fără incidente, fără probleme deosebite, ajungi să prinzi vechime în acea muncă . . .

în garaj descoperi că doi şoferi ajunseseră totuşi înaintea sa şi acum se chinuiau de zor să schimbe un cauciuc. Lucrau repede, repede. Nu-i băgă în seamă, n-avea de gînd să-l intereseze în amănunt problemele lor, ei îl priviră cu oarecare neîncredere dar văzînd că nu le spune nimic, nici măcar bună dimineaţa !, îl lăsară în plata domnului şi foarte repede li se auziră icnetele cum împingeau din răsputeri cauciucul pe roată. Se duse direct la maşina lui, nu avea cheile, trebui să aştepte pe maistru, acesta sosea întotdeauna înainte de şase dar acum nu se zărea nicăieri. Cine ştie ce se întîmplase . . .

Sau poate că întîrzia pentru a-l face pe el să aştepte între ceilalţi şoferi, să le arate celorlalţi că Grosu a venit la mîna lor ? Nu e exclus să fie aşa. Cum nu e exclus ca acest gînd să fie produs de starea psihică în care se afla. Totuşi, maistrul era un orgolios. Observase asta în mai multe împrejurări. încercă să se calmeze. Era hotărît să rabde orice, bineînţeles să nu întreacă vreunul măsura. Ca să nu stea degeaba, cercetă cauciucurile Belaz-uhu, erau încă destul de bune, se putea lucra foarte bine
cu ele pînă la căderea iernii. Ii trecu prin minte să meargă să le .ca o mină de ajutor celor doi şoferi dar se răzgîndi. Să nu creadă că se umileşte în faţa lor. Ochi o găleată care şedea aruncată într-o

groapă în care se depozita stupă murdară, o ridică şi o aşează cu fundul în sus. Se aşează pe ea, îşi privi mîinile, erau normale, de şofer cu toate că lucrase pe Aro. Avusese destule necazuri şi cu maşina lui Albu. Toate proveneau de la felul cum o îngrijiseră ceilalţi şoferi care mai lucraseră pe ea. Ultimul de la care o preluase, era oltean şi avea boala vitezei. Aşa îi ridicase miliţia carnetul la R. şi directorul trebuise să conducă singur maşina pînă la şantier. Trecuse mecanic la întreţinere. Apoi venise el care nu se sfiise să o conducă pe cele mai dificile coclauri ale şantierului, peste tot acolo unde era nevoie de ochiul atent şi aspru al directorului Albu. în luna noiembrie anul trecut îi turtise chiar masca într-o împrejurare de care îşi aducea aminte cu destulă neplăcere. Se afla aproape în coasta lacului Mail, acolo începuseră excavatoarele să muşte din munte, directorul venise să vadă cum a demarat treaba, coborîse'şi discuta cu şeful formaţiei de lucru iar în acest timp el voi să întoarcă maşina cu botul spre drum şi la o manevră greşită intră cu faţa într-o cisternă . . .

Dar iată că vine grosul şoferilor. Constată cu bucurie că nu-l observă nimeni, că nu priveşte nimeni cu ochi urîţâ spre el, îi salutară aproape toţi, cîte unul îi şi zîmbeşte aşa în colţul gurii cum zîmbeşte omul dimineaţa, proaspăt scos din somn şi introdus în realitate. Numai Maradnic îi face un semn amical cu două degete deasupra urechii. Vine şi maistrul, intră întîi în atelierul improvizat, eliberează la toată lumea foi de parcurs, îi sfătuieşte în cîteva cuvinte să aibă grijă de autovehicule dar imediat strigă ceva mai tare – să nu se precupeţească nici un efort pentru transportul rapid al şistului, pentru decopertare, fiecare acolo unde este repartizat, să nu producă accidente, toate în nota unui obişnuit instructaj de protecţia muncii la începutul fiecărei zile de muncă. Le spuse „Noroc bun !” ca la mineri şi toţi se îndreptară spre maşini. **E un iureş** de care s-a dezvăţat de multă vreme, pare un furnicar stîmit de o familie de arici. Aşteaptă ca maistrul să iasă din atelier pentru a-i preda maşina. Nu ştie ce moşmodeşte acolo şi se hotărăşte să pătrundă în atelier. Maistrul scria ceva la masa improvizată din nişte baterii goale peste care fuseseră aranjate bucăţi de placaj. Ii strigă aşa într-o doară :

„Hai meştere, dă-mi maşinuţa în primire ...”

Meşterul se întoarce cu greu către uşă, cu greu şi oarecum cu tot corpul. Scaunul scîrţîi din toate încheieturile. 11 priveşte vreme de un minut după care îl pofteşte să se apropie, întă- rindu-şi cuvintele cu un gest larg făcut cu mîna dreaptă în tre ţinea pixul :

„Hai mai aproape, tovarăşe Grosu, hai mai încoace că no! nu

obişnuim să mîncăm oameni. Chiar dacă, să zicem, ei nu ne au la inimă . . .”

„Eu, meştere, am la inimă un singur of. De ce să te mai am şi pe dumneata. O greutate în plus nu face bine bietei mole inimi . .

„Dar nu-ţi zice nimeni să mă ai la inimă ... Cu toate că pînă acum n-am văzut cine ştie ce respect de la dumneata... în fond, ştiu că aşa fac toţi şoferii care ajung pe maşinile ştabilor... Uită că fac parte din marele neam al manivelei... Totuşi, eu tot n-am înţeles de ce ai cerut să pleci de pe Aro ? E adevărat sau de fapt ai fost sfătuit să-ţi ceri acest transfer ?”

„Meştere, vrei să-mi ţii nişte lecţii ? Să ştii că nici la întrebări nu sînt dispus să răspund ...”

„Da’ de unde. Tovarăşul Grosu V. Ion este nerăbdător să-ş! ia Belaz-ul în primire ... Vrea să rupă munţii sau să-i construiască la loc. Observaţi, stimaţi tovarăşi, pînă unde am ajuns cu puterea conştiinţei şoferilor noştri. Păcat că nu te-am înregistrat. Ai fi fost bun să te dau exemplu de conştiinciozitate muncitorească . .

„Mersi ! Deocamdată nu vreau să fiu dat exemplu nimănui. Vreau să am linişte şi pace ...”

„Şi altceva ce-i mai fi vrînd ?”

„Vreau să fiu exemplu numai pentru mine. Azi, de plidă am chef să vă arăt cît pot eu să lucrez... Mai am chef să vă arăt că fiind pe Aro nu mi-am pierdut deloc îndemînarea ca şofer . ..”

„Trebuia să o faci pînă azi...”

„Eu am chef să o fac chiar azi...”

„Să te văd ...”

„O să vezi meştere. O să vezi şi n-o să crezi. Unul e Grosu V. Ion şi de ăla o să afli dumneata lucruri noi în ziua de astăzi, o să afli şl n-o să te poţi dumiri..

„Greu de crezut ceea ce spui... Adică, te cred, dar nu pot crede că ai să faci ceea ce spui, astăzi. Gîndeşte-te că ceilalţi colegi ai tăi sînt deja plecaţi în prima lor cursă. Tu mai ai de semnat procesul verbal. Apoi mergem la maşina să-ţi arăt lucrurile care şi cum sînt, numărăm oheile şi celelalte mărunţişuri din cutia de scule, pardon, trusa de scule, facem şi un mio instructaj la faţa locului, îţi spun eventualele slăbi ciuni ale maşinii . . . Aşa se cuvine ..

„Meştere, te rog, n-am chef acum de contabilitate. Vreau pur şi simplu să-mi văd de treaba mea, să ies ca un fulger pe poarta garajului, de aceea te rog să-mi dai cît mai repede cheile, foaia de parcurs şi eventual dacă nu-ţi stă cu totul în gît – să-mi urezi – „Drum bun ![K] Apoi am eu grijă de ce trebuie să fac . .

„Te înţeleg dar nu te aprob. în fond e treaba ta. Pune mî-

nuţa şi semnează procesul verbal, apoi semnezi fişa de protec-ţia muncii spor la treabă sau Noroc bun ! cum ai spus că doreşti..

„Aşa te vreau meştere. Nici n-am crezut să fii atît de bun şi de domn cu mine ..

„Asta-i tot 'ce credeţi voi tinerii despre noi, foştii majuri din armată ; că sîntem zbiri, sîntem răii pămîntului, purtăm centurile din armată pentru a vă speria pe voi, cuminţilor, pentru a vă aduce aminte de disciplina de dincolo de uşile cazărmilor, poate nici nu e rău să vă aduceţi aminte din cînd în cînd de disciplină .. .[41]

„Chiar n-aţi înţeles nici pînă astăzi că disciplina nu e oră de curs pentru şantiere ?”

„Hai, hai că vorbeşti prostii. Treci şi semnează aici şi aici . ..”

Se apropie de masa improvizată, apucă între degete pixul meşterului făcut dintr-o bucată de ţeavă de aluminiu strun- jită frumos, semnă în cele două pătrăţele indicate şi întinse mîna după cheile maşinii. Dar meşterul se vedea dispus să o lungească. Poate că voia să-i spună ceva şi lungea discuţia ne-găsind momentul de atac ...

„Acum că tot ai semnat, vino să-ţi string mîna şi să te vedem ce ai să faci pe maşinuţa ce o primeşti astăzi. Nu e nouă dar nici hîrb nu e. Voi numiţi de multe ori hîrburi – tot felul de maşini excelente... Iată şi cheile pe care ţi le dau cu toată inima... S-o stăpîneşti sănătos şi ea să te ducă pe toate drumurile bune, să cîştigi bani şi să fii sănătos Cu ea .. . în rest, treaba ta, nu-ţi port pică ... Să nu uiţi asta niciodată Apropo, unde ai făcut armata ?”

„La tancuri. O unitate pe undeva prin Bărăgan. Acolo mi-am mîncat conservele şi pesmeţii. Dragii de ei . . . Beam ceai şi mîncam conserve cu pesmet. ..”

„Dacă nu era ceaiul să ştii că puteai să te îmbolnăveşti de pe urma conservelor. înainte de a-ţi înmâna cheile vreau să ştii un lucru pe care îl spun la foarte puţini oameni şi în special o spun celor la care ţin sau îi simt rătăciţi departe de ei. Să ştii că şistul ăsta nu poate fi uimit din loc de un singur om. Să mai ştii că termocentrala asta e proiectată să fie desenată de cîteva sute de oameni, maşinile noastre au atîtea şi atîtea roţi, drumurile sînt drumuri de munte, unele mai bune, altele abia le facem în timp ce mergem pe ele . . . Maşinile au trecut aproape toate prin cel puţin

cinci rînduri de mîini, altele prin şi mai multe ... şi tot aşa mai departe . . .”

„Ce să înţeleg din toată poliloghia asta ?”

„Ce vrei...”

„Pot să nu înţeleg nimic sau pot să înţeleg totul. . .”

„Mai întîi ar trebui să ştii că nu trebuie să faci pe nebunul.. .”

„Nu s-a spus despre mine că aş fi nebun ? Atunci de ce să n-o fac dacă tot sînt ?”

„Păi tocmai aici e hiba ...”

„Ce hibă, dom’le ? Hai să o lăsăm baltă că n-ajungem la nici un rezultat..

„. . . cînd îţi zice cineva că eşti nebun, spune-i că eşti, că doar nu te doare gura. Spune-i ce vrei, adică ce vrea, dar n-o fă pe nebunul că tot pe tine te costă reprezentaţia pe care o dai la un moment dat”.

„Ce să mă coste ? N-am nimic mai scump decît mîndria pe care eu şi aşa am călcat-o în picioare .. ., sau poate că ea m-a călcat în picioare pe mine ... Nu mai ştiu cum să spun. Oricum, eu am învins, am avut mîndrie personală. Am greşit şi m-am pedepsit singur. Aş putea şi cred că nu greşesc, să recunosc un fapt: cred că tot pe acest şantier, 'pe acesta sau pe cel de la Canal am învăţat că trebuie să-ţi recunoşti greşelile . . .”

„Să fim serioşi. Cunosc toată problema ta. Te-a sancţionat directorul şi tu nu ai suportat această sancţiune. în fond, bine ai făcut că' ai renunţat la Aro, să ştii că pe maşinile grele se cîştigă mai bine. Doar nu vrei să spui că nu te interesează banii . .

„De uncie ştii toată întîmplarea cu sancţiunea ?[w]

„Ştiu şi cu că de aia sînt om. Crezi că eu nu ştiu şi faptul că atîta timp cit ai fost şoferul directorului ai uitat că mai eşti şofer obişnuit, ai uitat că te mai numeşti şofer, îţi spune-ai conducător auto sau omul lui şefu’ mai pe scurt . .

„Eşti rău meştere. Poate că merit puţină răutate, dar nu poţi să spui că am fost omul directorului în sens rău ... Să ştii că directorul e un om de treabă, chiar dacă e puţin cam sever . .

„Tot adevărat e că nu pot să afirm aşa ceva. Mă refeream în mod special la comportarea ta exterioară, la felul cum ne tratai pe noi ceilalţi care nu încăpeam în Dacia sau Aro directorului . .

„Eşti răutăcios, meştere . .

„Răutatea spune de multe ori adevărul gol-goluţ . .

„Nu ştiu dacă am să înţeleg vreodată de ce anume mă acuzaţi. Omul care am fost atunci cînd lucram pe maşina directorului sînt şi astăzi. Nu văd nici o diferenţă între ziua de ieri, alaltăieri şi cea care începe azi..

„Chiar nu observi nimic ?”

„Nu prea ştiu ce să cred . .

„Prin acest răspuns te aproprii încet-încet de adevăr . . . Important de acum înainte e să ştii să te descurci pe noua maşină. Zilele astea să vii să facem o verificare serioasă la frîne, volanul se cam învîrte mult în gol, itinerarul este imposibil vitezelor de performanţă, cei mai buni dintre colegii tăi fac pe zi cîte douăsprezece curse, iar ceilalţi în general cîte opt pînă la zece. Nu te lăcomi pentru a arăta altora ce a pierdut directorul. Şi încă o chestiune : şeful m-a rugat să-i trimit un şofer bun, cuminte, care să ştie de drumul său ... Ce părere ai ? Pe cine să-i trimit ?”

„Nu ştiu, meştere ! Mai bine şofer pe maşinile grele decît pe maşinuţele directorului. Acolo nu prea poţi să ai un program normal de lucru, de somn, de mîncare. Eşti tot pe drumuri. Eu am fost nimerit pentru că eram burlac, nu le dădeam mare bătaie de cap. Ce era pe mine şi ce se găsea în baracă. Pentru alţii va fi însă mai greu. Nu vreau să-i sperii. îmi spun doar părerea ca unul păţit. Faci şi dumneata cum ştii. Trebuie să sacrifici pe unul. .

„Acu’ o faci pe nebunul. Mă gîndesc la faptul că dacă tc-ar chema directorul înapoi, te-ai duce şi m-ai lăsa cu morala. Cit ai zice peşte ai dispărea cu tot cu gîndurile astea negre ..

„Nu se ştie, meştere. Cîteodată îi vine omului mintea la cap ceva mai tîrziu ...”

„Bine că totuşi îi vine ..

„Asta spun şi eu ...”

Luă cu oarecare furie cheile din mîna butucănoasă a meşterului şi ieşi din atelierul mecarîic. Răsărise soarele. Se anunţa o zi frumoasă, o zi de vară din acelea de neuitat pentru cei care trăiesc mulţi ani în munţi.

în parcare rămaseră trei maşini. A lui şi încă două care probabil erau defecte. Una dintre ele era văduvită de un cauciuc. Şoferul, un pitic gras şi urît lovea cu piciorul în janta goală. Grosu privea peisajul de loc plăcut din garaj. Şoferii se grăbiseră şi în graba lor lăsaseră o dezordine înspăimîntătoare în urma lor. Bondocul cel urît se învîrtea în continuare ca un titirez prin curte, cercetă nişte anvelope depuse într-un ţarc pentru predare la întreprinderea de resort, apoi se întoarse din nou la maşina sa, îi pomi motorul, făcu o cursă prin curtea largă, se dădu jos din cabina maşinii aplecate din pricina cauciucului dezumflat, lunecă într-un pumn de vaselină cine ştie cum ajuns lîngă maşina sa, căută cu

ochii prin parcul auto, nu' văzu nimic din ceea ce l-ar fi interesat, porni cu paşi mici şi iuţi aşa cum merg piticii, către maşina lui Grosu. Acesta deschisese capota maşinii şi acum încerca să descopere de ce nu porneşte hărăbaia lui, maşinuţa pe care tocmai o luase în primire, semnase procesul verbal, meşterul îi spusese cîteva hibe, pe asta cu aprinderea n-o auzise, era chiar ceea ce nu-i plăcea deloc.

Piticul ajunse lîngă el, nu-i dădu nici o atenţie, să mă lase naibii în pace, ce să-i fac eu dacă nu-i atent, ba nu, e căscat, să fie mai autoritar faţă de ceilalţi, să aibă grijă de cauciucurile propriei maşini...

Se dădu jos de pe capotă, şi aşa trebuia să-şi ia patentul din cutie, dacă or fi existînd asemenea specimene de cleşti prin amărîta de trusă pe care o văzuse aruncată sub volan, cine ştie, piticul tocmai ajunsese lîngă el, îl salută cu o mişcare vagă din cap, nici nu ştia prea bine dacă îl salutase sau doar răspunsese la salut, probabil că se salutaseră deodată amîndoi... Dar de unde o fi apărut şoferul acesta ? Eu nu l-am mai văzut pe şantier niciodată. O fi nou angajat. . cine ştie . . .

Dădu mina piticului, de fapt dădu doar trei degete, pe celelalte le ţinu ca din înt'împlare strînse către podul palmei, să ştie piticul eă nu dă mina cu un biet şoferaş care a rămas din prostie în urma celorlalţi ce se aflau deja în cursă ... Se recomandă scurt :

„Grosu.. .”

Celălalt se întoarse cu faţa, cu toată faţa spre el, zîmbi chinuit, nu se putea observa dacă reţinuse gestul lui Grosu de a-i oieri doar trei degete în loc de cinci cîte ar fi fost necesare, apoi răspunse într-un fel ciudat, cu toată gura deschisă, deodată :

„Pantelimon Gîză, şofer de trei zile şi o oră pe şantierul termocentralei ... M-au trimis cei de la l.T.A. să ajut la ridicarea obiectivului dumneavoastră .. . Acu’ nu-i nici un bai. Şi aşa voiam să fac o cură de slăbire, să mai las din kilogramele astea ale mele. Şi nevastă-mea zicea asta, zicea că-s prea greu pentru înălţimea mea, dar ce să fac dacă porneşte săracul meu organism în ritmul ăsta săltăreţ ..vrea mîncare şi eu vreau să mă abţin, să-i dau foarte puţină, numai să-l amăgesc .. .

Dar uite ce prostii spun şi eu, am o nevastă cît dumneata de înaltă şi frumoasă şi un băieţel ca soarele de pe cer, ah, îmi vine să iau cîmpii şi să merg pînă la el, că de dorul lui mă topesc, dorul de nevastă nu-i chiar aşa de mare ca cel de copil. Dar uite

că te ţin de vorbă şi dumneata ai probabil treabă . . . Ce zici că are motoraşul ? Nu porneşte ? Ia să vadă tata Gîză, hah, hai că aşa-mi spun toţi, aşa să-mi spui şi dumneata ; mai intîi m-am supărat pe cei ce-mi spuneau astfel dar pînă la urmă mi-am zis că n-are rost, mai ales că începuseră cu toţii să-mi spună „Tata Gîză”... Nu puteam să mă supăr pe toţi. Ştii cum e, nu poţi să lucrezi undeva, într-un loc în care să nu vorbeşti cu nimeni.. .

Inspăimîntat de avalanşa care pornise asupra sa dinspre Pitic, Grosu şedea cu braţele încrucişate, nu ştia dacă să rîdă sau să-i spună lui Gîză să meargă la dracu-n praznic ; pînă la urmă crezu de cuviinţă să nu-i zică nimic şi nici să rîdă ; de ce să rizi de necazul omului, gîndi că-i mai bine să-l lase în plata domnului pentru că pînă la urmă va tăcea şi-şi va vedea de treaba lui. . . Adăugă cu voce tare :

„Ce naiba o fi avînd ?”

Piticul nu răspunse dar sări sui^prinzător de sprinten direct pe bara de direcţie, îşi băgă capul sub capotă, se vîrî jumătate acolo .. . Chiar şi acolo unde se afla turuia încontinu, nu se auzea bine ce constatări face, auzea doar frînturi de cuvinte desperecheate. Sătul de vorbele fără sfîrşit, lui Grosu îi trecu prin cap să lase capacul peste jumătatea de om, să-l vadă un pic cum se zbate, jumătate înăuntru-jumătate afară, dădu să pună în aplicare gestul dar se răzgîndi. Bietul om o fi din naştere atît de vorbăreţ, ce să-i faoi, nu poţi să-l schimbi tcum printr-o glumă cam de prost gust, un fel de umor negru ^au scoţian, cum naiba i-o fi zicînd .. . Mai bine să ne băgăm i noi căpăţîna la motor, să vedem ce are cucoana de nu porneşte, acu’ trebuia să fiu în cea de a doua cursă, altfel s-a dus *pp apa* sîmbetei planul meu de a-i da gata astăzi pe băieţi . .

Pînă la urmă cele două motoare fuseseră pornite la sfert, soarele se ridicase binişor pe boltă, Piticul aduse o bucată mare le slănină groasă de trei-patru degete şi un pumn de cep^ verzi, puse totul pe capota maşinii sale, intră din nou în cabină unde opri motorul şi aduse un borcănaş cu sare, îl invită pe Grosu să ia o gură de slănină cu ceapă, ultimele provizii de acasă . . .

Luă cîteva bucăţele de slănină, erau destule tăiate mărunt de către Pitic, le aruncă în gură cu o dexteritate care îl făcu pe acesta să se mire cu gura plină, să scoată un fel de mîrîit admirativ, un fel de mormăială în afara gramaticii şi a vorbelor omeneşti. întinse ceapa în sare şi gustă să vadă dacă c destul de iute, îl înţeapă la limbă, nu mai ţinu seamă de acest amănunt, înghiţi totul într-o clipă, simţea că slănina îi face bine la stomac, linişteşte stomacul iritat care dădea semne de nerăbdare. Trebuia să meargă la medic

să se caute. Cineva îi spusese că nu este exclus să aibă nervi la stomac, nervi care atunci cînd sînt iritaţi, stîrniţi, fac pe nebunii, se umflă acolo înăuntru şî înghiontesc mîncarea care a năvălit în săculeţul din piele şi carne . . .

Mîncarea îi veni bine, avea poftă de vorbă, îşi spuse că totuşi nu-i bine ca Piticul să ştie totul despre el, acesta chiar adăugă următoarele cuvinte în loc de desert :

„Acum nu ne mai rămîne decît să-i dăm bătaie. Pornim să-i ajungem pe ăia care probabil au plecat deja în cea de a doua cursă la şisturi . .

Nu-i răspunse, făcu doar un gest care putea să însemne mulţumesc pentru masă, după care porni cu paşi agale către maşină, porni motorul, ambala de cîteva ori ca să-i vadă mersul, bătaia, ridică pedala acceleraţiei atît cît să simtă relantiul şi aşteptă să pornească şi Piticul. Acesta îşi strînse resturile de slănină, le înveli într-un prosop de o albeaţă dubioasă, se vedea acest lucru pînă aici, moşmondi ceva sub bord, probabil îşi ascunse acolo bucata de slănină şi plinea rămasă, apoi îi auzi motorul şi îşi dădu seama că pedala acceleraţiei e împinsă pînă în podea. Semn că trebuie să o ia din loc. îi strigă să o ia înainte, ştie mai bine decît el drumul. Acesta se execută şi cele două maşini ieşiră în mare viteză pe poartă. Auzind zgomot de motor, meşterul ieşi din atelier. îi urmări cu privirea pînă cele două maşini dispărură în valea largă ce se deschidea către şantier. Le mai auzea doar zgomotul motoarelor. în rest era linişte, o linişte rară prin parcurile auto unde de obicei forfotesc de dimineaţă şi pînă seara, şoferii . . .

15.

inspectorul de personal Bumbii dormi rău toată noaptea, se trezi cu gîtnl răsucit şi cu gîndurile aiurea. Aprinse veioza de la capătul patului. Acele ceasornicului arătau ora cinci şi zece

minute. Peste exact o jumătate de oră pleca maşina militarilor spre şantier. Trebuia să se grăbească pînă peste poate. Voi să strige la nevastă-sa să-i pregătească ceva de pachet, dar îşi aminti că e plecată în Oltenia, la părinţi, aruncă cît colo pijamaua şifonată şi udă de transpiraţie şi începu să-şi tragă hainele uşoare de vară. Ca de obicei, cînd era grăbit, uită să se mai spele, avea la birou o cană mare de sticlă, putea să-şi clătească puţin ochii, să-i trezească din păienjenişul care parcă îl trăsese cineva peste vedere. Se grăbea, deşi ştia că astăzi maistrul însoţeşte militarii, şi acesta îl aştepta de obicei chiar dacă întîrzia după orele şase fără douăzeci, de minute. îşi schimbă cămaşa verde cu una albă din în topit, cămaşă Mamaia, după amiază avea să treacă pe la sora sa, avea s-o întîl- nească acolo pe Ina, fata aceea cu părul gălbior ca aurul, Tiţa 'soră' sa avea Trabant Hycomat, în maşina aceea el se simţea în largul său, mergea din cînd în cînd cu cele două fete la cabană unde beau o bere, numai sora lui era sacrificată, ea conducea întotdeauna cu prudenţă. Povesteau tot felul de întîmplări hazlii, Tiţa divorţase de numai cîteva luni, era mereu tristă, bărbatul pe care îl iubise o părăsise şi ea introdusese deja divorţul. Trebuia să stea din cînd în cînd în preajma ei, să o distreze cu glumele lui întotdeauna proaspete, doar venea de pe şantier, acolo auzea atîtea cîte nu poate niciodată înregistra o minte omenească .. .

Dar acum nu e timp de Tiţa şi de prietena ei Ina, nu se mai spălă nici pe dinţi, îşi clăti îndelung gura cu apă mento- lată, o scuipă direct pe covor din princină că era cît pe ce să o înghită, închise radioul care tocmai transmitea un cîntec îndrăcit şi urma sfatul medicului, despre felul cum se face plajă în mod ştiinţific, fără expuneri periculoase la soare, cum se tratează insolaţia, care sînt primele semne ale acestei boli a soarelui ...

Trase uşa cu'putere şi ieşi în faţa blocului, aproape nou, maşina militarilor îl aştepta în parcarea de la colţul Trandafirilor, o vede de aici...

îl salută pe miliţianul de serviciu din faţa clădirii miliţiei, se strîmbă la soldatul de gardă din faţa companiei de pompieri, buna dispoziţie începu să-i revină, fiinţa lui interioară o chemase, şi iată că buna dispoziţie îi dăduse ascultare, se prezentase la post. Soldaţii trăgeau cu sete din ţigările Mărăşeşti fără filtru, cînd îl văzură venind le stinseră, ascunzîndu-le în buzunarele de la piept ale vestoanelor, se urcară în maşina cît un vagon de cale ferată – vopsită într-un verde închis, pieticită în unele locuri cu vopsea maro. Urcă şi el în cabină, salută la modul general şi dădu mîna

doar cu maistrul Sontogea, spuse o glumă despre soldaţi, marmeladă şi ţigările, fostele ţigări Plugar, şi maşina pornită cu viteză de pe loc îl proiectă cu spatele de speteaza banchetei.

Sontogea scotoci o ’vreme în raniţa de la picioare şi scoase o sticlă cu ţuică de mere, adusă de un moldovean care tocmai se întorsese aseară din permisie. Nu refuză, luă sticla şi trase o duşcă, simţi lichidul cu un gust aproape inofensiv alunecind pe limbă către cerul gurii, se strîmbă aşa de ochii lumii aflate în cabină. Nu era rău, rămase totuşi pe cerul gurii cu un gust amar şi parcă i se strepeziră dinţii.

Se vede că maistrul trăsese ceva mai mult din sticla cu gît lung de monopol, vorbea repede de tot, se îneca, şoptea, striga, gesticula, „da, colega, aseară plantonul din schimbul doi a adormit şi cineva a schimbat bocancii plutonului doi, dimineaţa a fost un tărăboi, ostaşii nu-şi găseau bocancii, plantonul a fost băgat la arest..

Bumbu se plictisi de sporovăială maistrului militar, îşi aprinse o ţigară Apollonia şi începu să tragă rar şi adînc finaiul în piept. Ii pieri şi gustul de amăreală al ţuicii . . .

O vreme îl aude vorbind de eîte în lună şi-n stele, apoi uită de maistru, aţipeşte şi se trezeşte înboldit cu cotul să mai bea o gură de ţuică. Ia sticla din mîna militarului, o priveşte în zare, e limpede, trage un gît, o priveşte din nou, e pe jumătate goală, mai trage cîteva înghiţituri şi o înapoiază mulţumind Şoferul înghite în sec văzînd sticla ce e purtată de la gură ia gură, claxonează ca să facă atenţi cîţiva pietoni ce fac cu mîna la „ia-mă nene” şi se bagă ca orbii în faţa maşinilor ce nu opresc să-i ia. îi veni să înjure printre dinţi dar renunţă. Răsuflă spunînd „Ce dracu e cu ăştia, parcă nu văd că e maşină militară ! ? Inşii strigă ceva nedesluşit după maşină, maistrul trage o duşcă, îi pune dopul şi o ascunde la loc în raniţă. Maşina iese din pădure, trece pe lîngă colonia II, virează către C., praful în urma ei acoperă totul, oameni, arbori şi iarba înaltă de munte.. .

Un militar bate cu pumnul în geamul dintre cabină şi ca-roseria acoperită. Gesticulează. Strigă ceva neauzit. I s-a în-tîmplat ceva. Opresc maşina şi trei soldaţi îl coboară pe bniţe pe cel de-al patrulea, leşinat dintr-o dată, îl pun pe iarba de lîngă drum, unul dintre ei, probabil sanitarul, încearcă să-i facă respiraţie artificială. E stîngaci în mişcări şi timid sau înfricoşat. E dat la o parte de către un caporal care încalecă peste cel de jos şi cu mişcări rapide îi burduşeşte plămînii eu

aer, îi mişcă braţele cu multă pricepere, parcă ar ajuta o pasăre să se înalţe în vidul de deasupra pământului dimineţii .

Bumbu îşi priveşte ceasul. Iar va îptîrzia. Dacă între timp îl va căuta Albu, e un om pierdut în spaţiu şi timp. Noroc că militarul slăbănog îşi revine destul de repede şi chiar se ridică

oingur de pe iarbă. Priveşte nedumerit şi puţin speriat de ceea se vede în jur. Este urcat mai mult pe braţe în maşină, în timp ce îşi tot pipăie buzunarul de la piept al cămăşii kaki'...

Pe şantier viaţa e în toi. Praful înecăcios acoperă faţa teii tă a muntelui. Un excavator lărgeşte drumul ce urcă la termocentrală. Rade cu lama toate ridicăturile de pămînt care ar împiedica urcarea convoiului. Pe lîngă ei e un dute-vino de maşini grele, unele cară pămîntul decopertat, altele aduc materiale, schelete uriaşe care mai tîrzîu, după asamblare vor alcătui trupul cel mare al uzinei de lumină. De aici vor pomi nilioanele de kilowaţi către casele oamenilor, către marile combinate, către adîncul minelor de cărbune . ..

în faţa biroului personal stau cinci-şase oameni. Se vede că sînt nerăbdători. Fumează şi discută aprins între ei. Bumbu se amuză la gîndul că băuse cîteva gîturi bune din ţuica lui Sonto- gea dar nu simţea decît o usturime vagă în stomacul nemîncat. . . Se aşteaptă ca unul dintre cei aflaţi acolo să-i reproşeze că a mtîrziat. Ar avea şi dreptate. .. Cine să se gîndească la întîmpla- rea cu militarul leşinat. .. Cînd ajunge la cîţiva paşi de ei îşi sting ţigările şi salută cu : „Să trăiţi, tovarăşe inspector !” Le răspunde cu bună-dimineaţa, descuie grilajul de fier, uşa, îşi pune borseta pe birou şi îi întreabă ce vor. Cel mai bătrîn dintre ei vrea să iasă la pensie. îl ştie. Lucrează la tîmplari şi e cel mai priceput dintre ei. E aici de la înfiinţarea şantierului. îi cere legitimaţia, caută într-un fişet cartea de muncă şi începe să-i calculeze vechimea. Greşeşte... Scoate un minicalculator, reîncepe calculul... se gîndeşte totuşi cum să-l facă pe bătrîn să mai rămînă în activitate ... De unde dracu mai scoate el un tîmplar pentru lucrările ce vor veni ? Ceilalţi sînt mai tineri şi nu cunosc încă toate tainele unei meserii. Iar îl va lira directorul la rost că e incapabil, să iasă pe teren, să meargă în Oltenia, în Moldova, naiba ştie unde, numai muncitori harnici, buni meseriaşi să-i aducă... Niciodată o mare lucrare nu poate fi făcută cu oameni care nu cunosc meseria, cei mai bă- trini au experienţă, au lucrat şi în alte părţi, nu trebuie să pui un inginer lîngă ei să le arate cum se face aia sau aialaltă ...

Omul şade în picioare foarte respectuos, probabil emoţionat la gîndul că, în sfîrşit, i-a venit timpul să depună cererea de pensionare, aşteaptă verdictul omului micuţ din faţa sa. Bumbu îşi scotoceşte în continuare mintea, ce motive să invoce pentru a nu-i întocmi dosarul de pensionare. Nu găseşte nimio

*** – Semne particulara** **0**

mai acătării. 11 priveşte şi îl pofteşte să steti pe un scaun. îi oferă două coli de hîrtie şi un indigo pentru a-şi serie cererea de pensionare. Omul le ia, potriveşte cele două coli, pune indigoul între ele, le îndoaie la margine şi aşteaptă să-i dicteze celălalt ce trebuie să scrie . . .

11 vede cum îi tremură mîinile, de fapt mîinilc lui pot foarte bine fi asemuite cu două baroase uriaşe, degetele sini boante, numai urmele unor unghii mai pot fi ghicite, sînt îngropate în carnea degetelor, acolo înăuntru, bucăţi mari de materie cornoasă . . . Trage hîrtiile de sub palmele bătrînului şi începe să scrie. I-o dă să semneze. îi arată cu degetul unde, şi tîmplarul face două mîzgălituri aproape imposibile în cele dou puncte. îi citeşte textul pe care l-a semnat şi acum îl ascultă respectuos :

„Subsemnatul Cristian Vaier Tudor (C.V.T.) om al muncii pe şantierul termocentralei A II împlinind vîrsta de 62 ani la data de 1 septembrie a.c. şi avînd 42 de ani lucraţi în cîmpul muncii, vă rog să aprobaţi întocmirea dosarului meu de pensionare pentru limită de vîrstă începînd cu data de 2 septembrie a.c. Declar că după pensionare mă stabilesc în comuna T., nr. 234, judeţul O., unde doresc să primesc pensia de stat. Acasă am sobă cu lemne.” Urma data de azi şi semnătura indescifrabilă a omului . ..

Chemă pe altul. Un sudor din echipa montorilor de la termocentrală venise să se intereseze la „personal” dacă poate săşi încadreze băiatul care terminase clasa a VUI-a şi reuşise la treaptă. Voia să-l angajeze pe timpul vacanţei ... îi explică cum să scrie cererea de încadrare şi îi spuse să-şi cheme pentru a doua zi copilul la şantier. Mai au locuri la lucrările de zugrăvit şi vopsit... Să nu fie nici prea greu. Omul plecă mai mult decît mulţumit. Un copilandru de 18 ani închise uşa în urma sudorului şi îi întinse peste masă fişa de protecţia muncii. Căută cererea de angajare în maldărul de corespondenţă, o găsi cu greu, citi rezoluţia inginerului-şef şi îl pofteşte pe băiat să vină peste o oră pentru a semna contractul de muncă.

I se făcuse foame. Ţuica de mere îi ardea stomacul pc dinăuntru. O simţea cum roade adînc în oamea vie. Afară mai aşteptau trei inşi. Ieşi în grag şi îi luă la întrebări. Unul era pentru angajare ca şofer. îi luă fişa de protecţie a muncii şi-l trimise la plimbare pentru două ore. Unul era nelămurit <u sporul de vechime. Venise de la D.T.S. cu 10 la sută şi aici primea doar 7 la sută ... Ii ceru legitimaţia şi căută după nu-

mărul matricol. Găsi cartea de muncă şi se apucă să-i recalculeze, vechimea. Rezulta că are dreptul la 7 la sută. Cei de la D.T.S. greşiseră la una din poziţiile cărţii de muncă. îi arată omului, acesta se încăpăţînează să recalculeze încă o dată. Iese aşa cum i s-a spus şi omul pleacă mulţumit. Cel de-al treilea venise doar să-şi vizeze legitimaţia pentru că cei de la I.T.A. nu vor să-i elibereze abonament dacă nu are legitimaţia vizată la zi. Trînti parafa pe interiorul coperţii galbene, semnă şi-i ură sănătate, s-o poante sănătos... Bine că terminase. Simţea că dacă nu mănîncă ceva va păţi ca soldatul de dimineaţă, încuie uşa biroului şi plecă spre cantina unde mîncau militarii şi şoferii de la decopertare ...

Directorul Albu era din ce în ce mai nervos. Chemă decretară şi o rugă să-i facă un ness superconcentrat. îşi pipăi inima, o simţi că bate tare de tot prin halatul de doc tras direct peste cămaşă. Termenul de dare în folosinţă a structurii era din ce în ce mai aproape, convoiul se tîra mai mult anevoie pe drumurile de munte. Inginerul Pap nu se dovedea îndeajuns de întreprinzător. îşi zise că va trebui neapărat să se repeadă cu maşina înaintea lor ...

Sorbi din cafeaua groasă, făcută cu mult zahăr şi încercă să-şi mai alunge supărarea. Pap va trebui pus niţel pe jăratec, îi va da un termen clar pe care trebuie să-l respecte. Va trimite şi un buldozer înaintea coloanei. Să îndrepte drumurile şi eventual să le mai lărgească ...

Fără nici un chef se apucă să citească hîrtiile din faţa sa. O adresă cu antetul ziarului din R. însoţită de o notiţă tăiată din acelaşi ziar, semnala întîrzierile mari de la definitivarea lucrărilor de montaj la termocentrală, faptul că nici în prezent nu fusese adus ganeratorul. Erau mai multe aspecte negative din activitatea

şantierului lor. Devenea a doua veste tristă pe ziua de azi. Cealaltă fusese aceea că nu va putea pleca din şantier în concediu pînă ce nu va fi adus generatorul şi va fi montat. Hotărârea o luase singur dar nu putea să-i mărturisească acest lucru soţiei sale. Conştiinţa îi dicta că trebuie să fie de faţă la montarea cea mai importantă din toată construcţia termocentralei ...

Mai citi de cîteva ori semnătura de sub notiţă. Cine să fie Nae Pop ? O fi pseudonimul lui Oprea ? Un gînd îl făcu să se precipite asupra telefonului. Formă numărul ziarului din R. li răspunse o femeie tare înţepată. Ceru să vorbească cu tovarăşul Nae Pop. Femeia chicoti la celălalt capăt al firului, după care în-t:ebă cu care dintre cei cinsprezece Nae Pop ar dori tovarăşul •-â vorbească. Nu mai adăugă nimic. închise telefonul. Era clar -ă numai Oprea poate fi autorul notiţei incriminatorii din ziarul de sîmbătă. Interesant i se păru să afle de unde se documentase uit de bine ziaristul despre toate rămînerile în urmă ale şantierului. Cineva îl informase la zi cu aceste probleme pe care auto- i ul le enumera în notiţa sa. Se întrebă, în sinea sa, cine poate să fie... De fapt, omul nu minţise cu nimic, rămînerile în urmă existau şi el mai mult pe aceste rămîneri în urmă era supărat şl la urma urmei îi era ciudă pe el însuşi că nu făcuse destule eforturi pentru ca toate lucrurile să meargă bine. Rămăsese singur în faţa propriei conştiinţe şi de aceea îi era atît de ciudă .

Sorbi şi ultimile rămăşiţe de cafea din ceaşcă, chemă secretara şi îi spuse să convoace o şedinţă a Biroului Executiv al Consiliului Oamenilor Muncii. îşi îngroşă puţin vocea şl adăugă : „îi chemi pe toţi să fie aici mîine dimineaţă la orele 7 Şefii de ateliere şi cei de la montaj să aducă cu ei situaţia clară a lucrărilor executate şi ce anume mai e de făcut... Să nu lipsească inginerul-şef, şeful atelierului mecanic şi energeticul ...”

După ce ieşi secretara privirea îi căzu din nou asupra adresei de la ziar şi pe notiţa critică semnată Nae Pop. Ghemă din nou secretara care întîrzie. Probabil că începuse să telefoneze ia cei ce vor fi mîine la şedinţă ... O rugă să-l cheme la el pe secretarul Comitetului de partid. Bătrânul maistru Unghierea veni în cinci minute. Lucra la controlul rezistenţei sudurii. în felul acesta putea fi găsit destul de repede şi consultat în orico problemă din viaţa şantierului. De sudat se suda peste tot şi Unghierea trebuia să controleze toate fîşiile acelea de sudură. În felul acesta era la curent şi cunoştea pînă în cele mai mici

amănunte treburile viitoarei termocentrale ...

Unghierea se aşează ca de obicei pe scaunul din stînga şi îţi scoase carneţelul cu coperţi negre care îşi avea o istorie a lui. Dacă bătrînul Unghierea era văzut scoţînd carneţelul din buzunar, însemna că şi-a notat o neregulă, o treabă care nu merge prea bine, ceva trebuia îndreptat în locul acela. Cu carnetul pe genunchi, Unghierea aştepta să vadă ce îi va spune Albu. Acesta răspunse la salutul secretarului de partid dar continua să cerceteze ceva anume pe biroul său de culoare maronie. începu tîrziu :

„Cum mai merg treburile pe şantier, tovarăşe Unghierea ?”

Unghierea se scărpină uşor după ureche şi răspunse : „Parcă dumneavoastră nu ştiţi_____ Băieţii sînt bani şi treaba nu merge rău... Dacă ar sosi odată şi generatorul åla...”

„Da. Trebuie să sosească. Pentru mîine am convocat o şedinţă de Birou Executiv. Să mai discutăm unele probleme, să auzim şi părerea celorlalţi oameni. După şedinţă mă voi duce în calea convoiului să-l impulsionez puţin pe Pap – Poate că vii şi dumneata cu mine .. .”

„De ce nu... Vin cu plăcere, tovarăşe director... E foarte bine că aţi convocat şedinţa mîine. Vreau să le atrag şi eu atenţia celor de la montaj. Au rămas puţin cam în urmă şi n-ar strica să le spunem că ştim asta ..

„E momentul să facem o analiză serioasă a muncii noastre ... Nu ştiu dacă aţi citit articolul din ziarul de sîmbătă, despre şantierul nostru ?”

„Să ştiţi că n-am citit ziarele în ultimile zile... Am stat **pînă** noaptea pe şantier. Ştiţi foarte bine că chiar acum se sudează cazanele de mare presiune, cămăşile lor şi... e cea mai **grea** treabă de sudură din toată lucrarea noastră. Orice sudură <u>mai</u> poate fi refăcută şi ulterior, aceasta însă nu se mai poate ...”

Albu îi întinse adresa făcută de ziar precum şi tăietura din numărul de sîmbătă. Unghierea căută o vreme după ochelari, **îi** găsi destul de greu, şi-i puse pe nas şi începu să citească cai glas scăzut:

„Către

Şantierul Termocentralei A.,

în atenţia tovarăşului director şi a comitetului de partid,

Vă înaintăm alăturat materialul apărut în ziarul nostru de simbătă . . în care sint supuse atenţiei opiniei publice o serie de deficienţe constatate la lucrările pe care le executaţi. Ţi-

nînd seama că realizarea independenţei energetice a ţării este o obligaţie de maximă importanţă a tuturor celor care lucrează pe acest front, vă anunţăm că trebuie să răspundeţi în termen (conform Legii presei) ce măsuri întreprindeţi în perioada următoare pentru înlăturarea acestor neajunsuri, ce vă propuneţi pe viitor, ce angajamente vă luaţi faţă de cele semnalate în organul nostru de presă.

Cu salutări tovărăşeşti,

Redactor-şef

T.I.

întoarse scrisoarea pe partea cealaltă şi citi cu glas ceva mai scăzut notiţa despre activitatea de pe şantier. Notă ziua în care apăruse ziarul şi încă două-trei cuvinte numai de el ştiute.

îşi frămînta mîinile neştiind ce să răspundă. Era omul care găsea întotdeauna răspunsul potrivit, alegea soluţia cea mai bună pentru rezolvarea unei situaţii. Trecuse prin multe, închisoare intr-un anumit deceniu. Apoi, după 1965, fusese reabilitat cu totul. După zece ani pierduţi n-a mai avut curajul să urmeze medicina.' Nu era sigur dacă va mai avea puterea să ţină bisturiul între degete ... Se făcuse constructor de obiec- live din acestea îndepărtate de locurile civilizate. Hidrocentralele, podurile, termocentralele fuseseră locurile sale de muncă de cînd ieşise de acolo. Vara se cocea la soarele puternic ce îi îmbrăţişa pe toţi constructorii. Iarna îşi încălzea mîinile la pîi- pîirca unui foc din vreascuri ude sau anvelope uzate. Primăvara şi toamna îl durea reumatismul. Orice stricare a vremii, orice ploaie era simţită în mădularele lui de şantierist cu cel puţin o zi înainte.

Acest articol şi cine se ascundea în dosul informaţiilor aproape exacte îl depăşeau. De aceea înapoie peste birou scrisoarea. Albu nu schiţă nici un gest care ar fi însemnat că ar vrea să o ia înapoi. Unghierea lăsa scrisoarea pe masa directorului. Mîinile îi tremurau. îşi frecă degetele între care ţinuse citeva minute plicul albastru şi cele două bucăţi de hîrtie. Parcă le trecuse prin flacără. Nu ştia ce să spună şi de aceea aştepta să deschidă vorba directorul. Dar acesta nu spunea nimic îl privea atent, genele îi tremurau, ochii clipeau des, ascundeau dincolo de ei mînia sau cine ştie ce gînduri

ascunse. Intră secretara şi le aduse două cafele mici. Unghierea făcu un gest disperat că nu vrea să bea cafea. îl înţepa în inimă de cî- teva zile. Cafeaua era şi semnul dinainte ştiut că directorul îi "a da o sarcină destul de dificilă şi de aceea vrea să-l ia cu bi- nişcrul. Se trase mai adînc în scaunul-fotoliu şi aşteptă. Era un fel de pîndă. în fond trebuia să-l ajute. Spera din tot sufletul că nu va fi totuşi vorba de scrisoarea pe care o citise. Albu sorbi din cafea şi, acum, tuşi uşor. Amîndoi încercau să răspundă în gînd buclucaşei scrisori ce sta între ei la distanţă egală. într-un tîrziu, luă scrisoarea şi o cercetă cu atenţie. Nu se putea şti cu precizie dacă o recitea sau doar o studia aşa în- tr-o doară. împături cele două hîrtii, le introduse în plic, notă ceva pe o coală de hîrtie şi pe toate le întinse lui Unehierea, mre îl privea întrebător. Veniră într-un tîrziu şi cuvintele blajine alo directorului :

„la-le, matale, tovarăşe Unghierea, vezi ce se poate răspunde, vezi care e termenul legal, ce e adevărat şi ce nu prea stă în picioare între aceste afirmaţii. în fond, nu mă deranjează dccît faptul că acel care a scris această notiţă n-a binevoit să treacă pe la noi, pe la Comitetul de partid . . . Doar nu cred tovarăşii că nouă ne e frică să recunoaştem nişte rămîneri în urmă . . .”

„Trebuie să-l întrebăm şi pe Sava, poate or fi vorbit cu el . . Sau cu Titi, şeful planului.. .”

„Aşa zic şi eu. Faceţi cîteva investigaţii şi cu cin'' s-a vorbit, dacă s-a vorbit şi mîine să informăm în şedinţă despre notiţă, despre rămînerile în urmă care, uite, au ajuns sub ochii cititorilor. Ne facem singuri de rîs. Dumneata îi cunoşti bine şi pe cei de la R. şi poţi face asta mai bine decît noi toţi. întreabă şi portarii dacă a fost un străin aici. Mai vezi şi de buldozeristul ăla, mereu uit cum îl cheamă, parcă scrie prin gazete, s-ar putea ca el să-i fi informat cu aspectele semnalate. Ia-l cu binişorul, pentru că **am** auzit că **e** foc **de în**căpăţînat Gheamă-l la matale în birou şi propune-i să scrie în mod organizat nişte materiale despre munca oamenilor noştri, despre munca pe care o facem în aceste condiţii de neinvidiat. Aşa poţi să-i ghiceşti opiniile. îi vezi reacţiile, îi promiţi o zi liberă pe săptămînă ca să-şi poată redacta materialele despre colegii săi, portrete de oameni ai muncii. Vorbeşte-i în numele Comitetului de partid şi dacă se supără spune-i că vorbeşti ca de la om la om, că-i dorinţa matale şi chiar şi a mea de a se reflecta cu adevărat viaţa şantierului nostru în presă ... Poţi face asta, tovarăşe Unghierea ?”

Bătrînul maistru Unghierea nu răspunse imediat.

17.

Accidentul de dimineaţă stîrni mare vîlvă- pe şantier. Studentul care îl găsise pe Boton în groapa cu mortar, nu mai prididea cu explicaţiile. Majoritatea celor de pe şantier au întrerupt lucrul pentru a-l vedea pe Boton. îl dezbrăcaseră de salopetă, îl spălaseră cu apă caldă adusă dintr-un cazan de la bucătărie. Femeia lui leşinase cînd aflase că îi murise bărbatul. Medicul legist sosit între timp se supărase foc pe femeile şantierului care îl dezbrăcaseră şi îl spălaseră pe mort cu apă fierbinte. însuşi Albu venise la faţa locului. Tehnicianul Strat se învîrtea ca o curcă chioară printre miliţienii ce fotografiau, cercetau malul de pămînt cu lupa, desenau cu cretă cele mai mici amănunte pe care le aflau. Albu îl privi urît. Asta le mai trebuia acum. Un accident. Strat plecă cu o maşină în oraş. Voia să fie sigur, să se asigure că nu e vorba de un accident. Femeia lui Boton nu se mai trezea din leşin. O spălaseră cu oţet pe faţă, îi dăduseră să miroase iod dar degeaba. Centralista mai sună o dată salvarea care veni să o ridice. Pe seară sosi şi vestea că muierea lui Boton şi-a revenit şi că se va întoarce să se ocupe de cele necesare Inmormîntării.

La masa de prînz, cîţiva şoferi îşi amintiră incidentul lui Eufim eu mortul şi îi aruncară cuvinte de ocară. La ieşire fuseseră cît pe ce să se încaiere. Maistrul Unghierea care se afla întotdeauna prin preajmă îi despărţi. Ii certă vreme de cîteva minute. Eufim sufla greu. Abia atunci realiză în gînd stupiditatea morţii lui Boton exact la cîteva zile după ce ei se certaseră şi exact doar cu o zi înainte de proiectata răfuială a fraţilor Măciucă. încercă toată după-amiaza să-i găsească pe aceştia dar fără nici un rezultat. Dispăruseră aseară de pe şantier. Cineva îi şopti că umblau undeva către Mala unde aveau cunoştinţe apropiate. Trecu pe la punctul de control şi îl rugă pe portarul bătrîn să le spună dacă îi vede, să-l caute, indiferent de ora la care sosesc în tabără. Apoi se învîrti ca un leu în cuşcă pînă seara tîrziu. Nu se mai duse nici la televizor să vadă serialul, încercă să citească ceva dar în faţa ochilor revenea mereu figura lui Boton. îl revedea aşa cum îl văzuse ultima dată în groapa cu mortar. Murise înecat în apa văroasă. Era umflat cu lapte de var. Instinctiv îşi pipăi obrazul pe care nu de mult căzuse palma mortului şi parcă simţi din nou durerea ce îl urmărise cîteva zile. Luă o sticlă cu spirt de pe noptieră şi începu să-şi frece obrazul cu lichidul albăstriu.

Simţea o uşoară înviorare, pielea îl ustura. Căută un roman printre cele cîteva zeci de cărţi care zăceau pe jos, nu găsi unul care să nu fie citit şi pînă la urmă renunţă. îşi aduse aminte că avea tăietura unui interviu cu Georges Simenon, dintr-o revistă oarecare. Ce-ar **fi** să-l citească acum ? Să vadă ce spune părintele celebrului comisar Maigret ? Scotoci printre cărţi, răsturnă cîteva dosare cu tăieturi din reviste, pe care Ie avea pe măsuţă, bău un pahar cu apă minerală răsuflată. Găsi tăietura cu interviul, îl privi mai întîi pe celebrul scriitor cum stătea proptit în spătarul unui scaun, cu nelipsita-i pipă în gură. Citi materialul dar nu crezu mare lucru din el. Cum poate cineva să scrie o carte, fie ea şi poliţistă, în şapte zile ? Imposibil, domnule 1 Nici n-ai timp să scrii capitolul întîi al unui roman în atîtea zile. El îşi începuse romanul în mare secret la Motru, l-a continuat în anul de studenţie şi acum îl scrie aici, pe şantierul termocentralei din vîrful muntelui. Din clipa cînd l-a văzut pe Boton mort, nu-şi mai găsea liniştea. Cine ştie dacă nu-l vor lua şi pe el la întrebări ? Totul e posibil... Ge va răspunde anchetatorilor ? Cu o noapte înainte dormise singur, scrisese două pagini şi jumătate la cartea proiectată, gîndise mult, îşi aruncase gîndurile pînă în adolescenţă şi aşa îşi aminti că n-a scris de multă vreme părinţilor. Ultima oară le scrisese o scrisoare caldă, îi mustrase uşor că nu-i scriu mai des ; voi sînteţi acolo, pensionari, aveţi mai mult timp liber decît un amărît buldozerist de pe şantierul unei termocentrale unicat în Europa ..Uitase scrisoarea deschisă pe masă. Nu ştia dacă îi făcuse încheierea O reciti. îi era somn şi sete. Ar mai fi băut un pahar cu apă minerală dar nu mai avea. Sticla îl privea goală de alături. Deschise fereastra şi o aruncă afară. îi auzi zgomotul surd pe pă- mîntul adus din excavaţii pentru a nivela bătătura taberei muncitorilor. Stinse lumina şi încercă să se gîndească cum va decurge ancheta la care va fi supus dacă se va afla de incidentul petrecut între el şi mort.

Dacă va nega totul, nu va fi crezut de nimeni. Nu fusese el cel lovit cu palma de către cel decedat ? Nu vorbesc instinctele primitive care răbufnesc uneori în om – despre răzbunare ? Asa e ?

Dacă va recunoaşte totul, va fi crezut de toţi, şi oameaii în uniformă nu se vor mai scărpina în cap de atîtea necazuri pe care le pot pricinui clientul lor. Dar, cum să recunoască aşa tam-nisam că l-a aruncat pe Boton în groapa cu var ? Aici e aici. Malul de om pe care îl reprezenta Boton era destul de greu de urnit către adîncul unde îl găsiseră. Parcă dormea pe o parte cu mîna sub cap. Va recunoaşte că a trecut pe acolo din întîmplare, l-a văzut pe Boton şi gata. .. Prea simplu . . . Mai

bine va spune că au mers împreună să se plimbe prin zona aceea şi profitase de apropierea gropii cu var pentru a-l arunca acolo pe maistrul zidarilor. Se răzbunase şi gata . .. Dar ce va face dacă îl vor întreba cînd şi cum s-a împăcat cu Boton ? Cind şi unde şi-a cerut iertare pentru palma trasă pe un obraz nevinovat ? Bine că nu a trimis acasă scrisoarea. O va completa la arestul miliţiei. îl va ruga pe sergentul major să i-o pună de undeva din oraş. Să afle şi ai lui ce au născut şi crescut. Un pui de criminal ! Oare Papillon cum a fost arestat prima dată ? Nu-şi mai aduce aminte. Tovarăşe locotenent-colonel, eu l-am ucis pe Boton. L-am împins în prăpastia cu var. A vrut să mă lovească a doua oară. Să ştiţi că Boton avea o mînă grea. Din-tr-o palmă mi-a zdrobit obrazul. Şi acum îmi arde faţa .. . Cred că nu s-a gîndit nimeni că sînt oameni care au palma grea şi nu e nevoie să-i mai dea cuiva o palmă, o a doua palmă. Una şi gata... Vă rog să mă credeţi... N-are rost să mai lungiţi atîta

cercetările dumneavoastră. Mai bine predaţi acest caz, aşa cum spun eu, Procuraturii. Să înceapă urmărirea penală asupra mea care mă aflu deja sub arest preventiv. Aşa va intra frica în toţi posibilii criminali . .. Dumneavoastră ce părere aveţi ? îmi vor reduce pedeapsa pentru simplul fapt că am mărturisit totul de la început ? Am circumstanţe atenuante ? N-am pus lucrătorii de miliţie în încurcătură. Chiar dumneavoastră puteţi să puneţi o vorbă bună pe lîngă procurorul care va prelua cazul. Faceţi asta la siîrşitul referâtului sau raportului pe care îl trimiteţi la ei. Vă rog eu, tovarăşe locotenent-colonel ! Preluaţi dumneavoastră cazul meu .. . Citesc în ochii albaştri pe care îi aveţi multă bunăvoinţă. Ce îmi mai trebuie mie, astăzi, decît oarecare bunăvoinţă ? Nu o cantitate prea mare ... în fond, Boton a fost de vină. El m-a lovit prima dată. Se cunoaşte şi acum. Dumneavoastră aţi accepta să vă lovească cineva aşa din senin ? Pe degeaba ? Nici ca om al legii şi nici ca simplu cetă-ţean nu aţi accepta aşa ceva ...

Unde-aţi făcut şcoala militară, tovarăşe locotenent-colonel ? Şi eu am început facultatea. Numai am început-o. N-am avut timp să o termin. M-am plictisit şi am plecat pe acest minunat şantier. Aici am învăţat aproape totul despre oameni, am legal prietenii, am şi citit mult, pentru că trebuie să ştiţi că am şi timp liber aici pe şantier. Doar nu credeţi că am devenit robul maşinilor care rod muntele, îl pregătesc pentru ziua cînd termocentrala va ieşi ca o zînă din ceaţa pădurilor apropiate, oamenii se vor şterge la ochi şi nu le va veni să creadă că din aceste gropi, din aceste mormane de fiare şi utilaje a răsărit o mîndreţe de termocentrală, o zînă bună care va împrăştia lumină caldă, lumină bună peste sufletele celor care vor rămîne aici ... Trebuie să ştiţi că noi, eu, voi pleca de aici, ne oprim, mă opresc pe alt şantier, cu timpul voi învăţa şi eu ca nea Apostol Bucurescu să cunosc şantierul după miros de la cincizeci de kilometri : el aşa face, e dat dracului nea Apostol ăsta .. . Voi umbla pînă ce ies la pensie, numai bine voi reuşi să-mi cunosc patria, fac şi eu ca scriitorii sud-americani, încerc să propun lumii o geografie intimă a patriei mele.

Să ştiţi că nu sînt un moralist convins. Nici măcar nu-mi place să-mi ţină careva discursuri moralizatoare. Am obiceiul să mă descurc de unul singur . .. Cîteodată am impresia că n-am nici înger păzitor şi nici Dumnezeu. Cine ştie dacă m-au botezat cînd eram mic. Eu cred că nu au făcut-o pentru că părinţii snei erau nişte zgîrciţi. Cine să-şi toace banii cu popii, cu scutece frumoase, cu plăpumioare frumoase, dantelate şi înflorate . .. Albăstrii, pentru

că eram băiat. Dacă eram fată trebu iau să-mi cumpere plăpumioară roz ... Cred că m-au ţinut tot În cîrpe şi în cămăşile vechi ale tatii. Cămăşi rupte de atîta transpiraţie la seceră, la coasă, la prăşit. Cred că era rece în ele. Sarea ţine întotdeauna frig. Se pare că aşa a fost. De aceea am eu nişte dungi subţiri pe spate. Dungi roşii de sare bătucită în piele ... Aşa au fost părinţii noştri ... îşi iubeau ca nişte proşti pămîntul. îşi dădeau viaţa pentru el. Omul era frate bun cu pămîntul, pămîntul îl hrănea, îi dădea bani, îi vindeca rănile de seceră şi coasă, îi hrănea animalele pentru lapte şi carne ...

Bubuitul unei explozii de jos de la carieră îl făcu să se trezească brusc. Somnul agitat se întrerupse tot aşa cum începuse.

18.

Ion Măciucă se piti repede după un tufiş de dud tăiat astă primăvară şi din care lăstarii se încăpăţînaseră să răsară. Clinele trecu pe lîngă el hămăind aşa, într-o doară. Merse mai departe şi urlă lung către luna de deasupra satului. Urlă ca la saort, apoi intră într-o curte prin spărtura unei uluci. Mai stătu aşa o vreme după care, mergînd aplecat se apropie de poartă. Bîjbîi după lanţul binecunoscut, îl scoase prin pălăria cuiului de cinci şi deschise poarta cu mare băgare de seamă. Cîteva raţe trezite din somn începură să măcăie uşor, îndepărtîndu-se spre fundul curţii. Pînă la prispă avea de parcurs circa 9—10 metri. La camera din spate se vedea lumină. Lumină slabă, bec de putere mică. Se vede că gospodarul casei era un om econom, grijuliu. Parcurse drumul pînă la prispă şi se sforţă să audă vreun zgomot în mterior. Lipi urechea de peretele de lut dar nu auzi
nimic. Prinse doar un uşor freamăt care probabil aparţinea casei, construcţiei în sine, încheieturilor ei vechi de ani şi ani, tainelor pe care le păstrau cu atîta sfinţenie zidurile. Se prinse cu mîinile de cerdac şi mai mult alunecînd, trecu peste şipcile din lemn.

Privi prin fereastră. La început nu văzu nimic. Apoi ’■ncercă să-şi obişnuiască ochii cu lumina slabă din interior. Văzu o umbră uriaşă, aplecată asupra alteia ce îşi pieptăna părul deosebit de lung. Se lipi de geam şi nu-i veni să creadă ceea ■e vedea dincolo, în cameră. Lîngă femeia ce se pieptăna stătea umbra bărbosului de Văsîi Măciucă, fratele lui după mamă şi tată. Mai întîi voi să repeadă pumnul lui mare în geam, să le aducă aminte celor dinăuntru că el, Ion Măciucă, omul care putea să ridice cu palmele un tractor de faţă, se afla dincoace de geana, îi vede, îl doare inima că afurisita de Coniţă îl înşeală tocmai cu frate-so, bărbosul pe care el l-a adus pe şantier, i-a pus o lopată şi o pîine bună în mîini.. . Repezi totuşi pumnul său mare în geam, zăngănitul ţăndărilor se auzi prelung, simţi ceva cald scurgîndu-se pe degete. îşi pipăi multele tăieturi de pe dosul palmei, se şterse de pantaloni şi atinse cu genunchii orispa. Corpul avea ţinuta unei rugi sau a unui blestem de irate . . .

Văsîi era un om molcom şi nu-i plăcea niciodată să umble după femei. Puteai să juri că trece pe lîngă ele fără să le observe, nu întorcea niciodată ochii după normatoarele care circulau prin şantier îmbrăcate în blugi bine strînşi pe corp ... Şi iată că acum îl descoperă la muierea cu care trăieşte de mal bine de trei luni, femeia pe care o descoperise cu atîta greutate aici în creierul muntelui, în fierbinţeala şi în răceala acestui şantier de termocentrală. I se păru ciudat că Văsîi n-a avut curajul să i-o spună. Se gîndi că poate Văsîi nu ştie de legătura lor. Dar femeia ? De ce nu i-a spus femeia ? Ea e de vină. Desigur. Acum ce să-i facă ? Să intre în casă ? Dacă intră în cameră trebuie să-l bată pe frate-său. Dacă nu intră, o pierde pe Doniţa. Răcoarea serii **îi** mai linişti sîngele în vene, îi cobor! furia din tîmple. Mai privi o dată prin geamul cît două palme de bărbat, cei doi închinau pahare cu vin, nu se vedea prea bine, apoi sorbiră adînc. Nu le păsa cu nimic de geamul spart, cine ştie, poate o pasăre de noapte îşi greşise zborul. Erau veseli, spaima de mai înainte se topise ca ceara la căldura dragostei...

Coborî din cerdac, făcu un semn cu mîna stîngă, un semn care poate însemna adio faţă de cei doi îndrăgostiţi, ieşi din

curte, aceleaşi raţe măcăiră tulburate din somnul de noapte. Bine că plecase clinele, se oprise prin curţile apropiate, nu se mai auzeau lătrături. Voi să o ia direct peste cîmp, să treacă dealul ce duce la şantier, se răzgîndi în ultimul moment cu speranţa că va întîlni o maşină care să-l ducă la colonie. Drumul era destul de rău, luminile de sus ale termocentralei îl orbeau, călca mereu pe pietre zgrunţuroase, le simţea sub tălpi, auzea cum unele dintre ele se sfărîmau, nu-i păsa de nimic, devenise indiferent la toate cele de pe lumea asta ...

Venise pe şantier pentru a strînge bani buni pentru o casă măricică la el în Aleşd, orăşelul acela cît o cutie de bomboane acolo unde părinţii lui îl aşteptau scriindu-i din cînd în cînd că ar fi timpul să se însoare, să nu mai umble pe la femeile altora, o fi el bihorean dar tot omul e mai tare decît altul la el în casă. Nici Văsîi nu era însurat. De fapt era cazul să se însoare mai întîi el. Lucrase undeva la Bălan în mină, acolo nu prea avusese timp de însurătoare, apoi venise aici, bărbaţi erau cu duiumul, femeile puteai să le numeri pe degete... Apoi îl adusese şi pe Văsîi. Acesta avea de gînd să-şi facă o casă cu douăsprezece camere. Nici mai mult şi nici mai puţin... în fiecare lună trimetea salariul întreg acasă la părinţi. îi era teamă să-l ţină la el. Nici la CEC nu voia să-i pună... Încăpăţînarea lui Văsîi ajunsese de pomină pe şantier ...

Tatăl lor avea zece capre pe care le păştea de dimineaţă şi pînă seara prin mărăcinişurile din preajma orăşelului, ele aduceau brînza pentru casă, mamă-sa lucra cu ziua la o cooperativă de invalizi, ea, fiind destul de întreagă la trup şi la minte. Ai lui Măciucă erau numeroşi în Aleşd şi împrejurimi. Neamuri multe şi pierdute. Tatăl lor nu se lăsase toată viaţa urnit de acasă. La nunta părinţilor lor, petrecută prin anii războiului, murise un flăcău tăiat de cuţite. Se spune că la nunta la care moare un om, căsătoria respectivă nu rezistă în timp. A părinţilor lor rezistase, ei erau de-acum doi flăcăi în toată puterea cuvîntului, doi flăcăi plecaţi de-acasă pentru a construi termocentrale ...

Şoseaua era liniştită, nici o maşină nu se vedea cale de cinci poşte. întuneric, întuneric de să-ţi bagi mîinile în ochi, parcă cineva scurgea smoală de pe vîrful unui munte imaginar. Mai avea destul de mers, corpul îi era sfîşiat de un fel de lene amestecată cu o foame cumplită. La masa lui Coniţa stătea acum Văsîi. Se iubesc şi după aceea beau din vinul roşu pe care Co-

niţa îl scoate dinainte din beci şi-l ţine să se răcorească în ciutura fîntînii. ..

Sfîrşeala din trup nu avea de gînd să-i treacă, îi trecu prin gînd să se întindă pe iarba bogată, amestecată cu praful mţrji- telui cărat la vale de maşini. Se aşează pe un butuc de brad. Stomacul se mai linişti puţin, sîngele începu să-i circule din nou prin trup cu repeziciune. Văzu o luminiţă dinspre Colonie şi se bucură ca un copil care descoperă pentru prima dată focul şi binefacerile sale. Hotărî să aştepte acolo pe butucul de brad sosirea luminiţei care parcă se tîra înaintea lui, venea încet, o înghiţeau din cînd în cînd cotiturile neaşteptate ale drumului de munte. îşi ridică tîmpla dintre palme, respiră adînc, se pregăti să întimpine cum se cuvine luminiţa albicioasă a drumului. Părea din ce în ce mai mult să fie o simplă lanternă de buzunar, lupa era reglată să bată cu razele împrăştiate, bucăţile, săgeţile de lumină sfîrtecau noaptea la cîţiva paşi. Lumina se bălăbănea cînd într-o parte cînd în alta şi se apropiaseră îndeajuns ca să poată observa că de fapt e vorba de două trupuri omeneşti care se hîrjoneau în mers, se prindeau unul de altul cu mîinile, descriau sărituri acrobatice în văzduh, se linişteau iarăşi pe pă- mînt, parcă contopindu-se într-un singur trup. Mai întîi îl cu- prinse un fior de teamă. Dacă e vorba de un strigoi ? îşi aduse aminte că strigoii nu au trebuinţă de lumină. Ba chiar fug cît îi ţin picioarele din calea ei .. . începu să rîdă de prostiile care îi treceau prin cap. Cum putea să-i fie lui frică ? Asta e o glumă pe care o punea pe seama slăbiciunii care venea de la stomac . . .

Umbrele prinseră repede contur, văzu mai întîi boneta os- taşului, boneta ostăşească a bărbatului scurt şi îndesat, apoi des- coperi că umbra ce îl însoţea nu era altceva decît o femeiuşcă subţire, o copilă îmbrăcată într-o rochie albă. Cei doi se liniştiră, nu mai ţopăiau unul în jurul celuilalt, se strînseră unul în altul, îl ocoliră pe partea cealaltă a drumeagului, încercară să-şi vadă de drum, temîndu-se parcă de umbra de pe buturugă. Ion Măciucă se înfurie. Ce naiba le-a făcut el de îl ocolesc ca pe un hoţ de drumul mare. Strigă pentru a-şi elibera furia neputincioasă care îl cuprinse din senin, precum îl prinse şi sfîrşeala de mai înainte :

„Măi cătană, mă auzi. .. ? Pune mă fata jos să se odihnească un pic. N-o du ca vîntul şi ca gîndul pînă acasă . . .”

Cei doi nu-i răspunseră. îşi vedeau mai departe de drum, întinseră paşii ceva mai repejor, la un moment dat, fata se desprinse de soldat şi o rupse la fugă în noapte. Bărbatul o urma cu paşi mari şi repezi, un fel de fugă camuflată de felul ciudat în care îşi mişca picioarele spre înainte. Parcă era hotărît să-i acopere cu orice preţ

fuga ... îi părea rău că-i speriase. Ar fi vrut să le strige să-şi vadă liniştiţi de drum dar parcă îi pierise glasul. Zîmbise în adîncul fiinţei sale şi îşi puse din nou capul în palme. Nu mai voia să-i vadă pe cei doi şi luminiţa lor cum se depărtează înspre orăşel... Stătu aşa vreme de aproape un sfert de oră după care se sculă şi îşi continuă drumul. începu să adie un vînticel cald dinspre munte. îşi descheie cămaşa pentru ca trupul său tînăr să simtă vîntul slab şi îşi lungi paşii. Trebuie să fie ora trei. îşi lăsase ceasul electronic în baracă. Şi-l uitase tocmai pentru *a* nu se uita toată noaptea la el. N-ar fi vrut să fie torturat de cifrele fosforescente ale maşinăriei drăceşti. îi trebuia o noapte de dragoste înfocată, lipsită de alte gin- duri, o noapte în care omul ce munceşte toată ziua – să se abandoneze cu totul în braţele cosmice ale femeii. Dintre toate acestea ieşise doar o noapte de drumuri, nervi şi oboseală. Toate motoarele lumii parcă intraseră în pămînt, nici unul nu avea de gînd să-i iasă înainte, nu voia să-l ajute pentru a ajunge mai repede în colonie, în patul de fier al barăcii comune. Acolo să se trezească peste noapte, să iasă din baracă, să facă zece ge- noflexiuni, să tragă în piept aerul rece al muntelui, să-şi golească plămînii de aerul greu ce se făcea peste noapte m interiorul barăcii, mirosul de picioare obosite sau nespălate . . .

începuse să-i placă viaţa pe şantier, îl anunţaseră cei de la personal că i-au făcut şi carnet de muncă, de-acum e un om serios, încadrat în cîmpul muncii, curge vechimea şi banii se adună pentru casa mult visată. Totodată, termocentrala se ridica lîngă umerii săi, începuse lucrul aici din momentul cînd nici o construcţie nu se ridica mai sus de genunchii săi, atunci au început să fie aduse utilajele, maşinile uriaşe pentru decopertare, atunci începuseră să vină oamenii, să curgă de pretutindeni oameni de toate meseriile şi obiceiurile. Cei mai mulţi au rămas şi se află şi acum pe şantier, cu unii s-a împrietenit, alţii au plecat după o lună-două, s-au dus cine ştie unde, n-a mai auzit de ei; doar pe unu Răileanu l-a mai întîlnit în oraşul Doctor Petru Groza, lucra acolo la o carieră de marmură ea şofer, stătuse cu el la un pahar de vorbă şi pînă la urmă omul recunoscuse eă-i părea rău după şantierul de la C., după minunăţia ce se făcea acolo, părea nemulţumit de munca lui, de simplitatea muncii

1
1
2

sale, aceea de a căra cu autobuzul muncitorii care intrau în schimb, îi culegea de prin satele apropiate, pe alţii îi lua chiar din oraş, îi ducea la carieră şi după opt ore îi aducea înapoi, îi lăsa în centrul satului şi el pleca imediat spre casă...

Se despărţise de Răileanu avînd în suflet un sentiment de superioritate faţă de el, şoferului îi părea rău că părăsise şantierul şi se bucurase că îl întîlnise pe Măciucă. Asta însemna că el, Ion Măciucă, om ce terminase şapte clase elementare şi după aceea se ocupase de crescut animale, era superior faţă de şoferul în uniformă... Acum putea să-şi aducă bine aminte că în primele zile îi trecuse şi lui prin minte să plece de pe şantier, să se întoarcă la animalele lui, la pădurea ce aştepta să fie tăiată şi replantată cu puieţi mici pe care el obişnuia să-i mîngîie în fiecare primăvară pînă ce arborii îl întreceau în'înălţime, atunci se mulţumea să-i privească de aproape, să se bucure de rădăcinile lor care pătrund din ce în ce mai adînc în pămîntul pietros al Carpaţilor. De aceea, la începutul şantierului cînd trebui să sacrifice o mulţime de arbori falnici îi păru rău, se certă cu inginerul de la decopertări, acesta îi explică seara în baraca unde îşi avea sediul secţia lor, cum stă treaba, că numai aici se poate face o termocentrală, că uriaşa uzină pentru produs lumină nu se putea construi pe vîrful copacilor, că era absolut nevoie să se construiască aici o uzină pentru lumină . .. Plecase de la inginer fără să-i răspundă dacă a înţeles, toată noaptea se gîndise la uzina de lumină, cum o numise inginerul lor, pînă la urmă ajunse la gîndul că asta e viaţa arborilor – să fie tăiaţi şi duşi acolo unde se face hîrtia sau garniturile pentru mobilă, să se mute de aici aşa cum s-a mutat el de acasă pentru a ajuta la construcţia termocentralei, pentru a pune mîna la construcţia unei uz ini de lumină ... Asta era viaţa lui şi se bucura pentru ea. Chiar dacă în primele zile se plictisise sau se revoltase împotriva tăierilor de arbori, apoi se obişnuise cu ritmul şantierului de aici care nu se asemăna cu nimic din viaţa lui de pînă acum, legase şi cîteva prietenii. La prima retribuţie făcuseră un chef de pomină şi pe el îl duruse capul trei zile, i se făcuse scîrbă chiar şi de culoarea gălbuie, care la început îi plăcuse, a coniacului Calipso, un fel de lichior de care te durea, capul a doua zi după ce ai băut. Băutura fusese pentru el o alinare a

8 – Semne particulare

oboselii de peste săptărrrînă, apoi se plictisise de ea, erau destule îacruri noi care îl puteau atrage pe şantier, ieşea de multe ort şi duminica pentru a cerceta utilajele care sosiseră deja, încerce să priceapă cum vor fi montate) cum funcţionează, care din ele sînt principale pentru viitoarea uzină de lumină, stătea pînă tîrziu între ele, îi venea să le mîngîie cu palma, să le deseneze În praful de calcar al muntelui. ..

Ajungea tîrziu în cabană, cînd toţi ai lui dormeau, era o linişte spartă doar de sforăitul bătrînului Alboşi, bărbosul Alboşi care mai avea cîteva luni pînă să se pensioneze, omul cu stomac de fier, lucrase în tinereţe la un circ ambulant ca „înghiţitor de săbii", dădea şi astăzi cîte o mică reprezentaţie duminica sau în zilele cînd ploaia îi împiedeca pe oameni să iasă la lucru pe munte. Desigur, nu mai avea îndomînarea din tinereţe şi nici măcar sabia pe care o folosea atunci, se folosea de o vergea subţire şi lungă do jumătate de metru, uşor îndoită probabil pentru a pătrunde mai uşor prin gîtul său care în asemenea ocazii devenea atît de vertical o dată cu trupul îneît te puteai înspăi- mînta, cei mai mulţi erau trecuţi de fiori cînd bătrînul începea să se pregătească pentru reprezentaţie. Ion Măciucă nu crezu nici o iotă din ceea ce spuneau oamenii că ar face Alboşi, plnă cînd într-o sîmbătă seara participă şi el la înghiţirea săbiei, se miră multă vreme după aceea de talentul bătrînului care le era tuturor atît de apropiat şi simpatic. Dealtfel, Alboşi cunoştea o mulţime de întîmplări din lumea circului, întîmplări pc care ie povestea cu plăcere celor care îl ascultau pînă tîrziu în noapte. Bătrînul se învoise ca după ce iese la pensie să rămînă cu ei pe şantier, să le facă curat în baracă, să le procure mîncare din oraş, să aibă grijă de toate problemele gospodăreşti ale echipei. Şi aşa nu avea nici o rudă la care să se retragă. Ceilalţi au primit cu bucurie propunerea lui Alboşi, au ciocnit în cinstea hotă- rîrii bătrînului cîte un pahar cu bere, era duminică, bătrînul ţinuse să-i invite la o bere cu prilejul comunicării hotărîrii sale.

Dar acum ei erau departe, probabil că dormeau duşi în lumea visurilor proprii, baraca se zguduia sub tirul de artilerie al sforăiturilor lui Alboşi. Cînd începea acesta să sforăie îşi pu**neau** păturile pe cap sau îşi înfundau urechile cu vat^. Oamenii ti iubeau cu toate sforăiturile care îi făcuseră pe mulţi să se

mute din baraca bihorenilor. Bihorenii sadea rămaseră tari şi muri pe baricada lor, sforăitul nu-i alungase niciunde. împreună dormeau, împreună se strecurau dimineaţa de sub pături afară, îşi turnau unul altuia cîte o vadră cu apă pe cap, se ştergeau meticulos cu prosoapele grele din cînepă sau în ţesute mărunt, apoi apucau drumul cantinei unde îşi sorbeau repede ceaiul, cafeaua cu lapte, îşi mîncau untul cu pîine, margarina cu pîine, marmelada sau mai ştiu eu ce altceva li se servea la dejun. Uneori uitau ce au mîncat de dimineaţă, se întrebau unul pe altul, unii îşi aduceau slănină de acasă şi mîncau din nou, pe la unsprezece făceau o pauză scurtă şi în jurul lor mirosea cale de o poştă a usturoi şi ceapă, a slănină afumată . . .

Viaţă pe şantier, un ziarist scrisese odată un articol despre ciudatul lor mod de a munci, despre forţa şi încăpăţînarea ce o degajau în jurul lor aceşti oameni, despre metrii cubi de pâ- tr.înt pe care îi dizlocă un bihorean într-o zi lumină. Faptele lor puse în ziare le vedeau uşor străine de fiinţa lor, acesta e modul nostru de viaţă, ce aveţi cu noi ?, muncim şi ne vedem de treabă, numele lor trecute cu litere mai groase decît restul articolului, le-au reţinut, unii au trimis cîte un ziar acasă, să vadă şi cei de acolo de ce fapte sînt ei în stare ... Pe urmă au uitat de ziar, faptele lor nu trebuiau reţinute în desagi, faptele lor erau pe şantier, se petreceau în fiecare zi acolo pe munte ...

Numai Alboşi păstrase un ziar, îl împăturise mărunt strecurîndu-l printre batistele noi pe care le prinaise la moartea fra**telui** său. Nu mai avea pe nimeni în satul acela din judeţul Co- vasna, frate-său murise ars de viu sub streşinile casei părinteşti. Nu mai avea de ce să se întoarcă acasă, casa nu mai exista **tar** el era prea bătrîn pentru a se mai apuca de alta. Moartea fratelui său îl legase şi mai mult de confraţii între care îşi muncise ultimii ani dinaintea ieşirii la pensie . . .

Ion Măciucă fusese de faţă cînd Alboşi îşi depusese cererea de pensionare, plîngea de bucurie că ceilalţi acceptaseră să ră- mînă cu ei pe şantier. Seara, bătrînul dăduse cîte o bere la fie- **oare,** berea fusese caldă, parcă o simţea şi acum aproape clocită în gură. Scuipă direct pe un tufiş de brad ce încerca să se desprindă din stîncă, lungi paşii şi încercă să adoarmă în **saers ...**

19

Telefonul din biroul maiştrilor zbîrnîi scurt şi strident. Ci**neva** ridică receptorul şi astfel toată suflarea aflată în şedinţa • **de** comandament află că în incinta şantierului, către colonie se îndreaptă o maşină a miliţiei. Strat, care ridicase receptorul, îl mai întrebă pe portar dacă e o maşină de circulaţie sau o dubiţâ obişnuită. Portarul mormăise ceva nedesluşit, aşa că în minutele următoare toată lumea se gîndea ce fel de maşină o fi intrat în şantier, pe cine caută, cu ce probleme au venit miliţienii. După acest telefon, nu-i mai ardea nimănui de şedinţă, toată lumea ar fi vrut'să se afle în jurul maşinii, să vadă, să audă pe cine va căuta maşina miliţiei. Unii mcrscră cu gîndul că poate e vorba de un mic accident provocat de un şofer de pe maşinile grele care ciocnise uşor o Dacie, alţii avură părerea câ de fapt e vorba de moartea lui Boton, moarte care îi răscolise pe toţi, îi umpluse de ură faţă de posibilul criminal. Se aflase de la Strat că procurorul conchise în cercetările sale că e vorba de o crimă, o crimă odioasă, probabil careva dintre subalternii maistrului se răzbunase pentru cine ştie ce fleac, luase viaţa unui om care aştepta să-i facă nevasta un copil, lăsase femeia singură pe lume să crească pruncul, moartea fusese tragică, meşterul zidarilor murise după ce înghiţise o mare cantitate de apă de var, apă tulbure care se scursese ca un pîrîu din gura mortu**lui** atunci cînd îl traseră afară şi îl întoarseră cu picioarele în sus. Cele mai multe glasuri susţinură că e vorba de moartea lui Boton, precis au venit să-l aresteze pe criminal, sau au venit doar pentru continuarea cercetărilor, instinctiv fiecare se gîndi unde fusese în noaptea cu pricina, dacă au un alibi cît de cit în faţa legii. Zidarii fuseseră luaţi în primire de un băietan subţire şi blond ca un neamţ. înainte de accident fusese şef dc echipă la lucrările ce se executau la mari înălţimi şi mîna dreaptă a lui Boton. Acum şedea cu capul în palme pe scaunul de lîngă fereastra barăcii unde-şi ţineau operativa. Au plecat cu toţii într-un tîrziu, şi lui nu-i mai venea să se mai des- . prindă de lemnul acelui scaun. Veni o femeie şi-l anunţă că **e** chemat la inginerul-şef. Se întrebă în gînd : „Ce o fi dorind ?”

după care se urni din loc, traversă terenul viran dintre cele două barăci şi intră în cea a inginerului-şef. Dădu nas în nas cu un subofiţer gras şi tuciuriu. Acesta îl luă în primire încă de la uşă, îl invită în camera de alături. Prin peretele subţire se auzeau voci care discutau în contradictoriu. Una dintre ele avea un timbru gros, puternic. O recunoscu a fi juristconsultu- lui Ponta care discuta foarte aprins cu cineva. De fapt se auzeau mai multe voci, înseamnă că în birou se aflau mai multe persoane. Probabil, erau miliţienii veniţi cu maşina pe care o anunţase portarul şantierului. Da, sigur, aceştia erau, veniseră pentru moarte lui Boton. Subofiţerul se simţea ca la el acasă, îl pofti să ia loc, împinse ceva mai încolo trei caschete şi un radio- telefon portabil cu antena scoasă afară din- teacă. Aparatul pî- rîi ceva nedesluşit. Părea a fi o voce. Subofiţerul răsuci două butoane şi drăcia amuţi. Dintr-o geantă micuţă scoase un dosar subţire şi îl aşează pe masă. îi întinse o coală albă de hîrtie şi îl îndemnă să scrie o declaraţie cum a fost în seara morţii lui Boton, unde s-a aflat el, dacă a ştiut unde avea de gînd să meargă fostul lor maistru, cine îi erau duşmani din cadrul zidarilor, cu cine se certase în ultima perioadă, cine îl amenințase, tot, tot ceea ce ştie a fi adevărat... Orice cuvînt al dumitale va fi întors pe toate părţile, cercetat cum se cuvine, vor fi interogaţi cei cu care se certase maistrul şi va fi tărăboi pînă la prinderea ucigaşului. Nevasta mortului venise pe şantier şi îşi ceruse lichidarea, mai mulţi oameni slabi de înger de pe şantier se speriaseră şi cîţiva chiar ceruseră să plece de aici... Aşa nu mai merge tovarăşi, mîine, poimîine vine cineva şi ne dă şi nouă în cap, de unde ştim că nu ne vine rîndul şi nouă, atunci de ce să mai stăm aici, să ne luăm catrafusele şi pe-aici ţi-e drumul . . . De lucru găsim berechet, şantierele sînt în floare . ..

Asemenea opinii defavorabile şantierului ajunseseră şi la urechile directorului, i le spusese secretara Fifi, le adusese din autobuzul cu care domnişoara venea de la O. în fiecare dimineaţă şi i le turnase în loc de ceai, în zori...

Iată, acum, el, urmaşul lui Boton la cîrma treburilor zidarilor de pe şantier, maistru faianţar lăsat de meserie din pricina unei femei iubite şi nerecunoscătoare, el, omul care răspundea la numele de Ghiţă Miriştean, nume pe care şi—1 scrisese pe coala albă de hîrtie din faţa sa, în colţul din dreapta sus, aşa cum dădea extemporale la şcoala primară din Salonta, trebuie să scrie prima declaraţie cum şi ce s-a întîmplat cu fostul lui şef, bietul,

grăsanul de Boton, îngropat ieri cu mare pompă şantierească, o maşină uriaşă i-a cărat sicriul spre cimitirul din deal, cimitirul de după Maial, lume multă a împînzit dealurile de la poalele muntelui, au împestriţat cu hainele lor cîmpul verde-brun al muntelui termocentralei...

Miriştean îşi sugea de zor capătul pixului doar-doar i-o veni ceva inspiraţie. Nu ştia ce să scrie. Nu dăduse niciodată o asemenea declaraţie. Mai cu seamă că de faţă se afla şi miliţianul care se prefăcea nepăsător la zbuciumul său. Se făcea că priveşte în tavan, dar de fapt îl cerceta atent. Ii pîndea reacţiile. Se hotărî totuşi să scrie cu litere de tipar tocmai sus de tot, ca şl cum s-ar fi pregătit să scrie fila aceea întreagă : DECLARAŢIE. Mai suci de cîteva ori pixul dar fără nici un rezultat. Do emoţie nu-şi aducea aminte ce făcuse în ziua morţii fostului şef. Scoase din buzunar carneţelul pe care începuse să-şi ponteze oamenii şi scotoci prin filele sale soioase doar, doar va găsi **o** salvare. De fapt căuta să cîştige şi ceva timp. Să nu zică omul pus să păzească legea că îşi fabrică acum un alibi. Că nu **are** unul adevărat. .. Orice om serios are o micuţă agendă în **care** îşi scrie o parte dintre problemele importante pe care le are de făcut, pe care le-a realizat.. . Aşa şi el. . . Cine ştie ce gîndeşte miliţianul ! '

Dintre file nu căzu nici o idee, căzu doar un bilet de autobuz cu care venise de la R., îl prinse între degete şi îl ascunse cu oarecare fereală în buzunarul de la piept al salopetei. Da. Asta era. Boton îl învoise cu de la sine putere să meargă în oraş să aducă vodcă poloneză pentru toată echipa. Prima luată de colectivul zidarilor se transformase în două genţi cu sticle de vodcă, genţi pe care el le cărase singur pînă la autogara din B. apoi se certase cu şoferul că nu avea unde să le pună. Nu voise nici în ruptul capului să pună genţile cu sticle în port bagajul de sub autobuz. Doamne fereşte ! Dacă se sparg. Se duce dracu- x lui bunătate de licoare albă şi fără de miros, bunătate pregătită pentru sărbătorirea celor patru muncitori din echipa lor. Sărbătorirea se organizase pentru după-amiază cînd vor ieşi de la lucru, cei patru zidari din echipa lor nu se născuseră toţi în aceeaşi zi, e adevărat, dar cu toţii consimţiseră să-şi serbeze zloa odată, colectivul harnic- al zidarilor nu se dădea în lături ni«l **ie** la muncă şi cum vom vedea nici de **la** distracţii...

Pină la urmă şoferul acceptă şi astfel cele două genţi GU sticle ocupară un scaun din faţă care de obicei era rezervat pentru I.T.A. Aşa, afacerea se termină repede, risca să rămînă pe jos,

cu trenul trebuia să călătorească o noapte întreagă. Cel mal grav lucru era acela că nici nu mai putea ajunge pînă seara cînd se programase sărbătorirea celor patru colegi ai lor . . .

Cînd ajunse pe şantier în dreptul barăcilor, zidarii tăbărî- seră pe el într-o clipă să-i ia bunătatea de vodcă. Boton îi dăduse la o parte şi numără mai întîi sticlele cu licoare, ceru lista celor care contribuiseră cu bani pentru sărbătoriţi. Aceştia pregătiseră şi cîte o mică gustare, aşa că după masa de seară, urmă banchetul de sărbătorire, fiecare primise cîte o gustare, o bere şi vodcă. Benchetuiseră pînă tîrziu, nu mai ştia care şi cum **se** împărţiseră, unii au plecat mai repede, alţii au rămas să sugă şi ultima picătură din sticlele de jumătate. Boton fusese printre ultimii care plecase. Băuse mai mult decît toţi, fiecare se simţea dator să-l cinstească pe şef. Mai ales că şeful era încă sub imperiul veştii plăcute pe care i-o dăduse nevastă-sa, aceea că va avea un copil, bucurie pe care şi-o aminti cu plăcere imediat) **ce** băuse cîteva sute de vodcă. Plecaseră pe rînd, chiar doi dintre sărbătoriţi se uşchiră mai repede decît trebuia, îi căutaseră peste tot dar fără nici un folos.

Boton plecase cîntînd : „Tinerel- m-am însurat / tinerică rai-am luat. . .” El, Ghiţă Miriştean, adunase sticlele goale şi 1© introdusese în doi saci pe care îi aşezase în holul cantinei cu gîndul ca în una din zilele următoare să le ducă în oraş. **Apoi o** luase de-a dreptul către baraca femeilor şi nu-şi aduce aminte nici acum în ce pat adormise. 11 văzuseră ameţit de-a binelea şi nu-l scoseseră afară, din milă. Să scrie asta în declaraţie ? Să acrie altceva ? Oricum intuia că se află într-o mare încurcătură. Miliţianul îl priveşte cu oarecare milă şi-l îndeamnă să scrie **mal** repede că „pierdem timpul”. Mai adăugă rîzînd : „Timpul e **cel** mai bun detectiv. Cu cît e mai scurt cu atît e mai mult în fole- sul adevărului. Dacă îl iei din scurt reuşeşti totul. Dacă aştepţi să treacă pe lingă tine ca trenul pe linie, ca un marfar printr-o gară plină de călători, atunci n-are nici un rost să mai cauţi. Te faci filosof de doi bani şi cauţi, între măselele adevărului, puricii .. .”

Spusele miliţianului îi plăcură şi parcă mai deschiseră **at-** mosfera ce părea încărcată la maximum în acea încăpere. Chiar zîmbise ca să fie mai pe placul omului în uniformă. Apoi se înfurie şi înjură mişcîndu-şi buzele ca într-un spasm. Ceru **în** gînd iertare mortului că va trebui să spună adevărul cam nefa

llfl

vorabil intrării acestuia în rai, şi se apucă să scrie aşa cum işi derulase filmul memoriei de acum cîteva zile. Făcu cîteva mişcări cu degetele de la mina dreaptă, încercă să le aducă pe calea cea dreaptă a scrisului caligrafic, atunci văzu că la arătător are şi acum o rană urîtă de tot, îşi zdrobise cu ciocanul unghia, încercase să pună nişte cărămizi sparte în două, într-un zid, pentru a face economie de materiale. Economia se răzbunase pe degetul arătător care acum îl incomoda şi nu putea să-şi controleze cu rigurozitate scrisul. Rîndurile erau strîmbe, coborau o dată cu fiecare centimetru de înaintare în alb, în curînd avea să ajungă la colţul de jos din dreapta. Schiţă un gest care putea să însemne şi ruperea paginii dar omul în uniformă îl întrerupse la timp cu vorbele : „Las' că-i bine şi aşa. Adevăr să grăiască pagina dumitale ... E bine, numai adevăr să grăiască ...”

Lui Ghiţă Mirişteanîi veni dintr-o dată rău. Stomacul i se întoarse pe dos şi acum melcuia înspre gît tot ceea ce avea în el. Simţi un gust de salivă amară sub limbă, o înghiţi şi se ruşina pentru starea lui deloc bărbătească. Ce naiba se întîmplase ? Mîncarea să fi fost de vină ? Sau mai vechea lui gastrită ?

Miliţianul îl văzu că-şi tot frînge stomacul în palme şi ii întrebă mai mult rîzînd : „Doar nu ţi-o venit rău, prietene ? Se ştie că unii răufăcători cînd sînt prinşi încep să vomite. E vorba de o reacţie firească a organismului sănătos asupra minţilor tulburate la un moment dat ale omului respectiv .. .”

Auzi dădăceala pretins filosofică a miliţianului dar nu o luă în seamă. Ieşi din birou şi aplecat mult de spate se duse în spatele barăcii... Miliţianul ieşise după el, îl privea din uşa barăcii. îl compătimea zîmbind.

încetul cu încetul se linişti, aerul curat de afară avu o influenţă fastă asupra organismului, în stomac simţi ultimele zvîc- nete din ce în ce mai slabe. Se întinse de-i pîrîiră oasele şi apoi se chirci, se făcu mic de tot aşezîndu-se pe o piatră în formă de uluc. Miliţianul scoase o hîrtie din porthart şi acum citea cu atenţie. Nu-l mai privea. Şi stomacul, gol pe dinăuntru se mulţumea să rumege în gol. Se rezemă de peretele barăcii, o simţi rece, frigul îi făcea bine, atunci observă că are şi fierbinţeală, numai de nu s-ar îmbolnăvi acum, ce vor spune oamenii dacă se mai găsesc doi-trei care cred că lui, criminalului i se face rău cînd este descoperit, dacă femeile nu recunosc din pudoare că el a dormit în baraca lor. Va cere procurorului să nu facă publice rezultatele anchetei. Ce vină are el că fostul său şef a murit într-o groapă cu var ? În fond

cine naiba l-a pus pe ingine- rul-şef să-l numească şef peste zidari tocmai pe el. Poate de asta îl şi cercetează în aceste clipe pe el. Brusc începu să rîdă. în fond de ce şi-ar face probleme atîta timp cît este convins că nu are nici o vină ? E o întrebare dificilă ... Nevinovăţia tot va ieşi la iveală pînă la urmă. Indiferent de felul şi timpul cercetărilor. Miliţianul ăsta care se face că citeşte o hîrtie scrisă de mînă e omul care i-a pricinuit această stare de teamă, de complex al vinovăţiei. De fapt ce să facă şi ei. Trebuie să caute un ac în- tr-un car cu fîn. Pînă nu crezi său nu creezi un cerc al bănuiţi- lor, nu ai cum să începi cercetarea... De unde să începi ? Miliţianul nu pare a fi un om rău. Dimpotrivă. E şi el un om ca toţi oamenii. Bănuieşte glumind : „Gata, tataie, te-am prins. Degeaba te mai ascunzi după degetele unui alibi cu femei măritate gata să te salveze pătîndu-şi ele, familiile ...”

Adevărul e că el, Ghiţă Mirişteanu, ar cam fi cazul să se li- nişteascâ o dată, să nu mai bea nici cele trei-patru beri pe săp- tămînă, să-şi aducă.nevasta pe şantier, să-i găsească un loc la sudori electrici, acolo e mai uşor pentru o femeie, aşa ar cîştiga un ban în plus, ar mînca mîncare gătită de nevastă-sa, ar scuti o mulţime de bani pe care îi strică la cantină, poate că ar reuşi să strîngă nişte bani, un CEC, două de cinci mii, poate că pică o maşină din alea noi, să-l vezi atunci pe Ghiţă Mirişteanu cum l-ar privi de la volan pe acest miliţian şi i-ar striga : „Ce faci, colega, vrei să te duc pînă undeva ?” şi cînd miliţianul ar veni către maşină, .plin de încredere şi speranţă ar accelera puternic, i-ar striga în nas : „îţi aduci aminte tataie că mă bănuiai de crimă ? Pe mine, domnule, pe mine care sînt fricos ca o muscă ? Tu ştii că n-aş fi în stare să tai nici un pui de găină ?” Aşa ar face, i-ar da bice motorului de sub el, s-ar aşeza la drum lung făcînd cu mîna semne de adio către omul îmbrăcat în albastru ... Dar deocamdată se întîmplă altceva. Miliţianul i-a pus mîna pe umăr şi îi face semn să se întoarcă la coala de hîrtie care îl aşteaptă plină de încredere. Adică nu e chiar goală, e scrisă pe jumătate, mai are de scris unde a plecat după ce au terminat aniversarea colegilor. Asta era şi cea mai grea treabă dintre toate. Cea mai delicată şi greu de crezut, de aşternut pe hîrtie. Era fisura alibi-ului pe care îl avea. Se sculă totuşi ca pentru a merge la moarte, urcă cele două trepte şi păşi în biroul pe a cărui tăbliţă de pe uşă scria „Mecanic Şef”. Coala era tot acolo, n-o luase nimeni şi nici nu căutase nimeni să o completeze, BS-L scape pe el de chinurile continuării. Aşa că reluă rîndul mîzgălit, adăugă episodul din dormitorul femeilor, îl scurtă cil putu de tare. Reciti totul din nou, i se păru că n-a fost destul de explicit, voi să adauge ceva între rînduri, miliţianul îl opri, apoi li

făcu semn să continue fără să şteargă ceva din textul **în**cropit pînă acum.

■Ii venea greu să continue. Simţea în buricele degetelor o mîncărime neobişnuită, îl furnicau o mie şi una de gînduri sau sentimente, nici el nu ştia prea bine despre ce e vorba. Important era că fiinţele acelea mărunte i se strecuraseră în sîngele bolnav de greaţă, îi asaltaseră mintea obosită. În fond, el, Ghiţă Miriştean, era un om slab, de ce n-ar recunoaşte că a băut cam mult şi a dormit în cabana femeilor ? De ce să nu recunoască acest lucru ? Din pricina pudorii ? Nu e cazul de această dată. I-au fost milă de el pentru a-l alunga în noapte. L-au lăsat **să** doarmă acolo pe o saltea .. . Cel puţin aşa credea, deoarece **di-**mineaţă s-a trezit pe o saltea fără cearşaf pe coridorul **din** faţa dormitorului. Işi adunase hainele de pe pervazul ferestrei, de peste tot şi plecase furios şi ruşinat să nu care cumva **să-l** vadă cineva. Auzise cîteva chicoteli în urma sa dar nu se **în**toarse să vadă cine era.

Mai adăugă două rînduri la declaraţia care parcă nu se mal sfîrşea, o reciti pentru a nu ştiu cîta oară, repetă în gînd ideile principale pe care trebuia să le atingă, să aibă mare grijă de punctarea celor mai importante probleme din care să rezulte că nu e vinovat, să fie scos încă de la început din cercul amarnic al bănuiţilor. Cum ar mai putea conduce echipa zidarilor dacă s-ar răspîndi pe şantier ideea că el, şeful zidarilor de acum, **e** bănuit de omorîrea lui Boton ? Ar spune lumea că l-a omorît pe şeful său pentru a-i lua locul... Şi n-ar fi deloc uşor cu **o** asemenea bănuială în spate ...

Pornind de la aceste adevăruri se putea ajunge pe căi drepte exact la întărirea bănuielii de deasupra lui. Trebuia să discute asta cu miliţianul, dar nu, mai bine va discuta cu şeful acestui plutonier prea încrezut să se poată discuta de la om la om. **Mai** bine **ar fi** să vorbească cu directorul Albu. Doar nu-i este **indi**ferentă situaţia ce se ivise pe şantier. Dacă le va spune el să-l lase în pace poate că chiar îl lasă în plata domnului să ridice mai departe ziduri. Miliţianul ar putea să sfîrşească prin **a-l** Închide pe Ghiţă Miriştean între propriile ziduri... Ce bine **e că el,** Miriştean Ghiţă, zidar de meserie de o bună bucată **de**

timp, şi-a lucrat niciodată la zidit puşcării. în fond procesul de ecsecutare a zidului este acelaşi : pun bula să vadă dacă zidul a drept, pun sfoara, mortar, aşază cărămidă peste cărămidă, cărămidă lingă cărămidă, măsoară cu metru dacă zidul iese destul *tie* gros, naănîncă prînzul acolo pe zidurile care sporesc de la o zi la alta, urcă pînă la cer, pînă acolo unde nu mai reuşeşte oiimeni să se urce ...

Alungă cît colo gîndurile păcătoase adăugă zece rîndurî ia declaraţia sa, o reciti de la mijloc pînă în final unde semnase citeţ. Puse data şi o întinse plutonierului care mai mult i-c smulse din mînă. Asta după ce în ultimele clipe păruse absenţi ia ceea ce face el, Ghiţă Mirişteau ... O împături frumos şi o băgă în porthartul încăpător. îi spuse că poate merge liniştit la treaba pe care o are. Nici măcar nu catadixise să i-o citească, âşi rezerva probabil plăcerea pentru mai tîrziu. Sau o păstra pentru superiorii săi, nu era curios să afle ce spun oamenii şi cum se rostesc adevărurile lor.

20.

i

Ceasul de pe măsuţa improvizată arăta orele douăsprezece ci un sfert ; din încăperea cealaltă se auzea un sforăit îngrozitor. Eufim nu mai putu să suporte grohăitul aerului prin nările sau traheea vecinului său de baracă. Bătu zdravăn cu pumnul în peretele de lemn, auzi dincolo un fel de mişcare, probabil că ţoferul se trezise şi acum nu ştia de ce anume. Probabil se sculase în capul oaselor şi se uita întrebător prin cameră. Ceilalţi doi erau plecaţi de pe şantier. Ii văzuse dimineaţă cînd aşteptau **o** maşină de ocazie pentru a merge la O.

Acum, loneţii erau pe drumul către casă, probabil căpătaseră cîteva libere şi căutau să profite de ele, iar el, Eufim, **se** ţîndea la ei, sforăitul de dincolo se mai liniştise, se auzea un **fel de** bîaîit ca de bondar gata să-şi dea duhul prins între pînzele

na

groase ale unui păianjen ce îl priveşte sticlos înainte de a se apuca de supt. Aprinse veioza făcută din carton de ambalaj, luă de pe măsuţă *E noapte şi e frig seniori* şi începu să citească de unde rămase aseară :

„O, desigur că-mi veţi spune ; dar cîţi alţi filozofi, înaintea lui Louis Althusser, n-au parcurs zone de umbră similare, chiar dacă nu neapărat finalizate într-o crimă, şi a căror operă azi ?, la ce salvare atunci să mai apelăm, pentru a fi, pentru a redeveni noi înşine ?

Dar n-am fost elevul lui Althusser, nici adeptul filosofici lui, el, pentru mine, la această oră nu-i decît un simplu simptom, nu îndrăznesc să spun al cărei alienări sau, dimpotrivă, al cărei iluminări, se pare că legile franceze nu pedepsesc o crimă săvîrşită în stare de dementă, constatată, fireşte, prin analize şi confirmată, fireşte, prin diagnosticieni de autoritate, legea mi se pare dreaptă, înţeleaptă, cum să condamni la moarte un om cu minţile întunecate ?, omul acela s-ar aşeza în faţa plutonului de execuţie sau sub lanţul spînzurătorii, aşteptînd ca într-o joacă de circari, s-ar amuza, ar scoate limba la judecător şi la călău, ar fi ca o dementă încercînd să contrarieze altă dementă.

Dar de închisoarea beznei perpetue la care Althusser s-a condamnat singur cine o să-l apere ?, şi care va fi, de-acum înainte deosebirea dintre filosoful criminal Louis Althusser şi ceilalţi criminali (linii chiar de rang foarte înalt) fără nici o filosofic .. .” ?

Se* opri brusc din citit. Urma capitolul 78. I se părură prea grele de adevăr aceste gînduri pentru a le amesteca cu altele. Nu voi să meargă mai departe pentru simplul motiv că i-a fost frică. Dacă după aceste cumplite adevăruri vor urma altele ? Unde va putea adăposti el în creierul obosit de atîtea adevăruri şi pe acesta ? Creierul e obosit de noapte, e obosit de gînduri, de sforăitul vecinului nepăsător că în lume sînt criminali şi filosofi, oameni şi neoameni, morţi şi vii. Boton s-a dus pe lumea cealaltă fără să fie pedepsit pentru palma dată pe nedrept. Eu- fim învăţase de mic un lucru mare. Să nu laşi nimic nepedepsit. Biblia fusese o carte de neînţeles pentru el. Cum să întinzi obrazul pentru a mai primi o palmă după ce un ins ţi-a dat o lovitură ? Asta i se părea imposibil. în fond cred că şi Boton era adeptul acestei filosofii în afara Bibliei. Era

prea brutal din fire pentru a respecta Biblia şi conceptele ei. Pe un şantier e cu **to**tul altceva „N-ai timp să simţi că mori”. Parcă Alecsandri a spus asta. Poate a spus-o chiar un ostaş din războiul pentru independenţă. Poate că Alecsandri doar a preluat spusa unui om şi a integrat-o în poemul său ...

Citise toate cărţile lui Fulga dar nici una nu i s-a părut mai grea decît „E noapte şi e frig seniori”. Un jurnal de creaţie, o tăietură piezişă prin miezul viu al creaţiei. Ar fi de dorit pentru această seară un roman uşor, un reportaj despre începuturi, o carte de interviuri neconvenţionale. Creierul e obosit şi are nevoie de clorofilă. Clorofila culturii şi a inteligenţei. Îi simţise primele irigări incomplete încă din liceu. în facultatea părăsită la timp, clorofila venea pe toate posibilele canale dinspre cărţi. Şcoala înaltă se dovedea de o utilitate impresionantă . . .

Ismail . .. Da, Ismail era cel care îi apărea deseori pe pînza memoriei atunci cînd se aducea vorba despre facultatea lui. Ismail desenase facultatea ca pe un complex imposibil care îl în- dopa pe om cu tot ce îi era necesar şi bineînţeles cu tot ceea ce nu-i era necesar. Desenul circulase prin amfiteatre, ajunsese pe mesele unor profesori care au fost amuzaţi de imaginaţia turcului. Către finalul labirintului reprezentat de facultatea desenată de Ismail, omul era înfăţişat ca un ins flămînd umblînd cu gura căscată după o gură de aer proaspăt. Ismail sau altcineva notase dedesubt : „Un regat pentru o gură de aer proaspăt !”

Acesta era Ismail şi el, Eufim nu-şi putea da seama pe unde o fi în prezent Ismail, dacă a terminat cu bine facultatea sau a plecat şi el pe undeva după o gură de aer proaspăt...

Hotărî să-l alunge pe Ismail cel ajuns probabil profesor de filosofie pe la Babadag sau împrejurimi şi să se gîndească la altceva, dacă nu să citească ceva plăcut, ceva care să-l facă mai înţelept şi mai bun.

Scotoci printre volumele de pe noptieră, nu găsi o altă carte care să-l intereseze în mod deosebit, deschise din nou *E frig şi e noapte seniori,* de fapt chiar se lăsase răcoare, sufletul nopţii începuse să bîntuie prin încăpere. Acum la ţară cîntă cocoşii, flăcăii sar pîrleazurile şi se ascund cu, fetele prin tuffele de liliac, prin grîul mărişor şi de un verde închis. Dar asta nu e decît influenţa lecturilor. Da, sigur că da, lecturile îi pun în cîrcă tot felul de imagini copilăreşti. De ce oare, noaptea, lecturile din copilărie sînt mai pregnante în memorie, se revarsă ca nişte plante uriaşe, plante carnivore, gata să hăpăie totul în calea lor ? Fulga e un eseist sublim atunci cînd scrie proză. Nici o

carte de-a lui n-a fost mai bine scrisă decît aceasta. E frig . . . fi ... e noapte ... seniori. E fri-g şi e noap-te se-ni-o-ri, silabisi **eu** ochii în tavan, deschise cartea la întîmplare, citi o jumătate de pagină, se aşează cu faţa pe filele deschise, simţi un miros vag de cerneală tipografică şi încercă să-şi amintească cum arată autorul. îl văzuse acum zece ani la Casa Scriitorilor, era frig şi el intrase cu teamă în casa de pe Calea Victoriei. îl dusese **de** mină Drăculea, bărbatul acela înalt şi sfios, omul care avei două facultăţi şi totuşi nu se decisese să se lase de meseria ingrată de pantofar. Lucra într-un gang al Griviţei, executa **la** comandă mocasini negri sau maro, nevastă-sa îi vindea tinerilor care se dădeau în vînt după aşa ceva. Gerul îi alungase din cafenea în cafenea, pe Victoriei vîntul făcea adevărate ravagii, împrăştiind zăpada pe maşini şi oameni. Au ocolit clădirea şi au intrat într-un gang continuat de un hol strimt cu telefon pe peretele din stînga şi de acolo direct într-o încăpere de un maroniu închis, era cald şi fumul de ţigară plutea în nori uriaşi pe deasupra celor 10—15 mese, aproape toate ocupate la ora aceea. Drăculea făcu semn de salut către un bătrînel simpatic, profesr.r universitar, către un fost magistrat care acum se străduia de zor să înghită la mare repezeală ciorba care probabil frigea. Se aşezară la masa fostului magistrat, acesta privise cu totală **lipsă** de simpatie spre Eufim, Drăculea încercă să-i explice că studentul acesta e un băiat foc de deştept, băiat de-al nostru, ştie ce-i patria şi cît se întinde de-a lungul şi de-a latul, nu se mulţumeşte numai cu cerneala de tipar proaspătă, e respectuos **şi** merită atenţia noastră. Fostul magistrat îi întinse o mînă aii* de uscată încît Eufim se miră cum o mai poate mişca din încheieturi, ce comenzi intime mai pot funcţiona sub pielea ca o muşama de culoare indecisă, cum reuşeşte acest om să se mai **ţină** pe picioare, cum reuşeşte să gîndească sub chelia aproape mumificată în chip natural.

Mai tîrziu venise şi Fulga. Omul cu ochelari, scund, gre-u dar oarecum sportiv, figură de domn stilat crescut în saloane **dar şi** în tranşeele celui de-a doăea război mondial...

Nu-l veni să creadă o poveste tare încurcată despre frontul din apus, începutul războiului, despre prizonieratul domnului Fulga, despre un general fioros ascuns sub figura unui stilat. Eiu-l vedea pe acest om orbecăind prin tranşeele ultimului rfc- **boi, nu-l** vedea închis de tatăl său într-un coteţ, unde i se aducee

o dată pe zi pline şi apă de către o mamă miloasă ca toate rap.mele ...

Eşafodajul omului cunoscut din memorie se transforma repede intr-un film despre conştiinţă. I s-a părut chiar că omul cu ochelari l-a privit insistent pentru o clipă, apoi privirea i-a alunecat pe deasupra, cine ştie unde, poate că înspre cîmpurile de bătaie de odinioară, poate că în acel moment gîndurile i s-au **oprit** în faţa unei treceri acoperite cu sîrmă ghimpată, poate că antenele omului viu pîndeau antenele morţii bănuite a circula prea libere prin interiorul sîrmei ghimpate .. .

Mîncase un ficat aproape crud, îi fusese ruşine să le ceară ^spătarelor să-l mai prăjească puţin, băuse o votcă rusească, ascultase ce spuneau magistratul şi prietenul pantofar . .. Peste toate aceste evenimente bătuse un v.înt cald alternat de un vînt rece. Era vîntul domnului Fulga, generalul ascuns dupfi un costum încheiat pînă sus, milităria îi dictase pînă şi acest amănunt lipsit de importanţă. Omul chinuit de costumul său chinezesc, chinuit de o mie şi una de gînduri, absent la ce se petrecea în local, probabil că atunci îşi scria în gînd paginile memorabilei „E noapte şi e frig seniori” .. .

Magistratul aduse vorba despre procesul lui Antonescu, despre cîinele roşu, despre cum arăta Mareşalul în boxa acuzaţilor de la Tribunalul Poporului.

Fulga plecase repede, parcă ceva îl aştepta undeva. Proba**bil** că îndemnul **„E** frig şi e noapte seniori” ...

E noapte, şantierul se ascunsese sub faldurile întunericu**lui,** oamenii dorm sau visează, Eufim plînge sau rîde pe urma gîcdurilor ce l-au năpădit aşa deodată. Nu mai poate citi, ceva dinăuntrul său îi şopteşte să nu se mai gîndească la nimic, să nu-şi amintească nici o figură de om cunoscut, ce-ar fi să şe gîndească la necunoscuţii pe care îi va întîlni în viitor, cine ştie oe gînduri au aceştia în legătură cu el, cît de mulţi vor fi, ce ascund sub pulpanele hainelor de dimie, camgarn, stofă sau doc. ©ă viaţa e mai grea decît o piatră de moară se ştie de multă vreme, de aceea au şi început să dispară morile cu pietre, apaj morile cu valţuri, între zimţii uriaşi, totul se reduce la scara **unu pe** unu, sîngele cerealelor se amestecă cu sîngele metalu-**lui,** istoria nu mai poate fi aşezată în straturi succesive, arheologii viitorului se vor încurca în rămăşiţele contemporanilor noştri, nici un restaurator nu va reuşi să realcătuiască lumea contemporană nouă aşa cum a intrat pe coşul morii cu valţuri, aşa cum s-a născut ea din

pămînt, aşa cum au crescut cereale, plantele viguroase sau plăpînde din ogorul omului de rînd. Gîndul acesta îl împiedeca să se gîndească la viitor, poate scrisul oamenilor de litere va mai reuşi să salveze ceva din mîndria şi mofturile contemporanilor. Era plasticului şi a pufuleţilor se va pierde ca şi era lui Victor Petrini, va dispare încet, va fi spălată de femeile harnice de pe treptele blocurilor, de pe treptele lumii. Poate că e mai bine să-ţi impui : „Ia din viaţă ce-i frumos .. .” sau să cînţi imnul-ieşirii din junglă a lui Mowgly . . .

Totuşi noaptea e bine să te gîndeşti la viitor. E confortabil să nu-l amesteci cu lucrurile complicate ale zilei. Cartea zăcea desfăcută alături, omul stă ca o pasăre cu braţele larg desfăcute peste marginile patului din fier, ale patului gri, culoarea dormitoarelor de campanie, a păturilor de internat. De fapt, ce poate fi viaţa dacă nu un internat, un loc, o sală de aşteptare. Şantierul ăsta e ca un drum pe care mergi înfruntînd tot felul de greutăţi. Le înfrunţi pentru că vrei să realizezi ceva. Realizezi şi totodată simţi că ridurile se adîncesc în obraji, pe frunte, puterile încep să slăbească, vederea să-ţi aducă pe retină cam aceleaşi lucruri, vremea începe să te plictisească, oamenii lîngă care ai trăit şi muncit să vină doar ca nişte umbre în preajma ta, în închipuirea ta... Da, aşa e viaţa filcsofată noaptea la ora unu, pîndită de fantasmele nopţii. Cine şi-ar putea închipui că noaptea te poţi gîndi la viaţă, poţi să-ţi faci planuri de viitor sau planuri de cum ar fi trebuit să arate trecutul tău de om ? De fapt, ce ar fi de condamnat în trecutul său ? Poate o oarecare moleşeală, o oarecare lăsare pe tînjală, o împiedecare vaită a puterii de a se dezlănţui pe neaşteptate, aşa cum ar fi dorit în unele clipe ale vieţii sale ... Nimic nu e mai plictisitor ca o viaţă plictisită de propriile ei ţesături, încurcată în propriile ei aţe de păianjen puturos şi molîu ... Vorbe ... La miezul nopţii ar fi trebuit să doarmă, ar fi trebuit să-i adoarmă toate simţurile, să viseze că a înviat pînă şi Boton. în fond el n-a avifit nimic cu maistrul zidarilor. Ce vină poate avea dacă nevasta acestuia i-a făcut curte sau poate numai s-a jucat cu el ? Dar mai bine i ar fi să nu se gîndească la ea. Poate să se gîndească cît poate la el. la mortul de acum înmormîntat, aşezat acola în pămîntul uscat al muntelui. . . Cît de ciudate sînt cimitirele aşezate pe

munţi 1 Groparii ar trebui plătiţi mai bine decît cei de la cîmpie, unde pămîntul e moale ca plinea abia scoasă din cuptor. La munte oamenii sînt mai aspri dar şi pămîntul e mai aspru, se împotriveşte să-i primească la sînul său pe cei care i-au călcat faţa împuşcată de o geografie ciudată. Boton e mort, ne- vastă-sa şi-a mărturisit dorinţa să plece de pe şantier . .. Oamenii l-au privit chiorîş, cine ştie, poate că mai cred şi acum că el l-a omorît pe maistrul zidarilor ... El, care nu e în stare să omoare o muscă. Ba, cred că a omorît muşte atunci cînd era copil. Şi acest gest l-a făcut atunci doar îndemnat de gestul lui Nică a Petri, băiatul cu ceaslov şi capre poznaşe, povestiri şi amintiri care i-au ilustrat copilăria.

Ce ţi-e şi cu cărţile astea ! Te duc de mînă prin labirintul vieţii, te zidesc pe păcătoasa de iederă bătută de orice adiere de vînt.

Vecinul începe să sforăie din nou, o vreme a scotocit prin cameră, s-a auzit şi un gîlgîit de om însetat, apa rece se revolta în stomacul înfierbîntat al omului. Lui Eufim îi veni mai întîi scîrbă apoi reciti cîteva pagini din „E noapte şi e frig seniori ...” La o baracă alăturată se auzi cîntatul unui cocoş. Cînta răguşit şi probabil sufocat de atmosfera înfierbîntată a nopţii de vară. îl bănuia singur, închis cine ştie în ce cutie, în ce coş, aşteptînd să moară. în fond, cu toţii aşteptăm să murim, ce altceva aşteptăm ? Poate că şi ziua de mîine e o moarte aparentă ! De fapt pînă la moarte ne aşteaptă, e adevărat, ziua de mîine care e o zi de şantier, o zi de lucru la rocă, la decopertat, o zi de transpiraţie bogată pentru măreţia termocentralei...

Gîndurile triste de adineaori ajunseră pînă sub pieliţa frunţii, acolo, în adîncul de ţesături, pe tigva lui lorik, unde se zice că stă scris sfîrşitul omului... Ce prostii ! Şi totuşi, ce se poate face împotriva acestui sfîrşit ? Cred că nimic... Ba nu, cred că se poate face totul pentru a lăsa ceva în urma noastră ...

Apoi se lăsă din nou linişte în sufletul tău. Zilele acestea fuseseră prea zbuciumate. Acum era o linişte de mormînt. Şantierul doarme. Maşinile dorm şi ele trase la linie. Nu peste multă vreme aici va dudui o termocentrală. Şisturile vor fi scoase din pămînt, vor fi arse şi cenuşa lor minerală se va întoarce din nou În pămînt. Vor arde becuri peste tot, uzina puterii va zdrumica plămînii cei mari ai naturii, îi va pune să respire pentru ea. 0 adevărat că va fi şi fum şi zgură, iarba va deveni uneori colorată precum un curcubeu bogat...

Liniştea din suflet nu era acoperită de nici un gînd. **Aşa se** simţea mai bine şi putea să aibă încredere că somnul va veni **tn** sfîrşit să-l ia în barca sa pe apele nopţii... Eufime, Eufime . . . eşti un om care noapte de noapte citeşti şi te gîndeşti la munca ta... Rău faci – bine faci... Şi mîine e o zi... Pauzele mart din gînduri îl fac să creadă că deja a adormit. Doar undeva **În** subconştient un nerv sau ceva anume stă şi pîndeşte. Pîndeşte soneria ceasului de pe noptieră care se va porni în mod **sigur** mîine dimineaţă la ora cinci... ■

21.

Motorul duduia din răsputeri, scotea pe ţeava de eşapament **un** fum gros şi negru. Motorina nearsă şi scăpată afară se simţea în aer, intra în cabină, în nările celor doi, le înfierbînta mintea obosită. Convoiul se scurgea alene, unde şoseaua permitea şoferii apucau să accelereze cite puţin, apoi iarăşi se strica şi ei erau nevoiţi să coboare viteza, lăsau alene pedalele acceleraţiei. Colosul se apropia de vîrful muntelui. Cei cîţiva kilometri rămaşi pînă la tumul de fum al termocentralei erau şi cei mai greu de parcurs. Curbele deveneau din ce în ce mai periculoase, pădurea pătrundea pînă în sufletul drumului, pe partea cea- r jaltă, prăpastia fără fund se căsca ameninţătoare. Inginerul Pap simţea că-i plesneşte fruntea. Un şarpe ascuns pe sub piele se zvîrcolea, îi presa creierul, voia să scape de strînsoare. Transportul întîrziase trei zile peste termenul fixat de Bucureşti. Schimbase de la Dunăre pînă aici patru şoferi, pe alţii îi trimisese la plimbare. El însuşi s-ar fi dus la plimbare în primele zile cînd a văzut cîtor greutăţi trebuie să facă faţă, dar nu se putea, un inginer energetic nu se face de rîs cu una cu două. Deşi ceruse în Biroul Executiv să nu fie trimis el după generator, să fie ales un inginer auto, nu reuşise să convingă de acest lucru pe nimeni. I se explicase că fiecare şofer ştie ce are **de** făcut, i s-au dat şi doi mecanici auto pricepuţi şi la partea electrică, coloana fusese într-un fel bine organizată şi nu **mal** era nevoie dccît de o coordonare pe măsură. Corpul generatorului

fusese ridicat de pe şlepuri cu o mulţime de macarale pi aşezat pe convoi fără mare greutate. Greutăţile s-au ivit odată cu plecarea de pe loc, ba se spărgea un cauciuc, ba se îneca un motor, drumurile erau în majoritate prea înguste pentru încărcătura lor. În primele zile chiar îşi spusese că nu va teşi la liman cu această încărcătură, chiar îşi pusese în gînd să se ducă la Albu şi să-l roage să trimită pe altcineva deoarece ol nu se simte în stare să ducă treaba la bun sfîrşit. Nu pusese ux aplicare această hotărîre din orgoliu, cum ar fi putut el să recunoască în faţa directorului că nu e în stare de ceva anume ? Vnde mai pui obiceiul lui Albu de a te face să recunoşti singur În scris că nu te pricepi la o treabă sau alta, să-ţi pună această hirtie scrisă de propria mînuţă undeva bine de tot şi să ţi-o arate atunci cînd te duci cu cine ştie ce pretenţie .. .

Desigur, pe şantier era de o mie de ori mai bine, acolo lucrurile se desfăşurau conform unui program de lucru de dina- tote stabilit, cunoşteai foarte bine terenul pe care lucrezi, nu trebuia să te expui pe nu ştiu ce drumuri imposibile în faţa a sute şi mii de gură cască.

ija Dunăre a ajuns cu un teveu hodorogit de toate drumurile muntelui, un fel de asistenţă tehnică în care nu a mai uroat multă vreme după aceea. După ce a semnat de primire le-a vorbit şoferilor despre importanţa misiunii lor, „totul depinde de noi, tovarăşii mei de drum, ceilalţi stau acolo pe munte şi ne aşteaptă. Nimic nu se poate face fără acest uriaş generator care înseamnă în limbajul nostru sufletul şi inima termocentralei. Degeaba există materia primă, degeaba au atîta forţă omenească şi mecanică dacă nu există acest generator.

Vorbise destul de patetic, îi era ruşine în faţa rostirii fiecărui cuvînt, nu prea ştia cum să-i ia pe oameni, mai cu seamă că/auzise atîtea lucruri năstruşnice despre şoferi, le vorbise despre energic, despre posibilităţile sporii ei, despre modernizarea văii şi munţilor de unde se trăgeau, majoritatea. Cei mai mulţi l-au ascultat cu atenţie, cîţiva păreau absenţi la ceea ce el le spunea, doi chiar căscau de-a binelea iar la urmă i-şu explicat pe loc faptul că motoarele lor sînt prinse în pioneze şi trebuie să plece imediat la bază. I-a lăsat să plece, nu ?vea rost să se încurce cu nişte ţipi care de la început nu se rrâtau dornici să lucreze alături de el. După cîteva zile a pu- porni la drum, mergeau încet, nu erau siguri pe cauciucuri, cele mai multe erau şterse, gata să pocnească şi să-i lase în mijlocul drumului, a drumurilor prăfoase ale ţării de la fluviul cel mare. Intr-o seară, cînd le-a dat retribuţia adusă de un coleg de-al lor, a încercat să le vorbească din nou despre im-

portanţa misiunii pe care o aveau de îndeplinit. Se părea că încetul cu încetul oamenii intrau în ritmul transportului, că se obişnuiesc să se deplaseze cu viteze mici, ei, care erau obiş- nuiţi să zboare pe deasupra drumurilor. într-o sîmbătă seara au luat masa împreună, amurgea iar el intenţiona să-i atragă pe aceşti încăpăţlnaţi de partea lui. Au mîncat slănină cu ceapă şi conserve de peşte în ulei şi în sos tomat. Au băut şi cîte un păhăruţ de vodcă. Oricum, a reuşit să-i atragă de partea lui pe cei mai mulţi dintre şoferi. De unii se apropiase şi mai mult. Alţii mai rezistau încă... încăpăţînaţii . . .! Şi acum se gîndea la cîte zile şi nopţi petrecuse el într-o cabină sau pe cine ştie ce pătură soioasă aşezată direct pe iarba prăfoasă a unei margini de şosea . . . Tot acum îşi aduse aminte că avusese un coleg de liceu care mai tîrziu devenise scriitor de prestigiu şi scrisese o carte *Viaţa la o margine de şosea,* o citise şi el, ii plăcuse, o primise cu dedicaţie şi a socotit necesar să-i scrie fostului coleg o scrisoare în care şi-a spus pentru prima dată părerea despre o carte. în fond, citise destule cărţi şi pînă atunci dar nu avusese ocazia să-şi expună punctul do vedere despre ele. *Viaţa la o margine de şosea* fusese o revelaţie pentru el care citise destul Balzac, Dumas, Hardy etc. Descoperise datorită prietenului său că există şi o altfel de literatură, o literatură într-un-anume fel plicticoasă, liniştită dar pătrunzătoare ca un fir roşu pînă în măduva lucrurilor, a faptului cel mai divers din viaţa de toate zilele. în fond i s-a părut prima dată că nici nu e mare lucru să scrii o asemenea proză, ce e atît de greu să spui cîteva lucruri despre un pensionar şi despre fiul lui care vine din cînd în cînd acasă unde îşi redescoperă vechile prietenii, îşi crează noi iubiri, îşi supără părinţii cu escapadele lui nevinovate, cu lipsa de dorinţă de a se căsători, a-şi face şi el un cămin .. . Desigur că nu e mare lucru. încercase atunci să scrie ceva despre eşecul cuiva foarte apropiat, mâzgălise ci- teva zeci de pagini dar nu ieşise decît o poveste siropoasă, uşor biblică, el, omul care era un ateu convins. Rupsese cele cîteva zeci de pagini, le rupsese în dinţi, se înfuriase rău pentru faptul că îi promisese fostului coleg cîteva pagini cu nimic mai prejos decît cele din cartea sus amintită.

Nu ieşise nimic şi atunci s-a convins că nu e bine să vorbeşti despre ceva ce nu-ti aparţine, ceva de care nu te-ai apucat din adolescenţă, scrisul e greu, e un chin, o.'boală care se ia de omul tînăr şi-l duce, ea îl duce pînă la mormînt, îi usucă sufletul, i-l umple veşnic cu fel de fel de miasme, i-l umple cu acel lichid al vieţii din care are prea mult, are pentru a da şi celorlalţi ... S-a lăsat pînă la urmă de ambiţia de a scrie, de pasiunea scrisului, era o muncă pentru care nu simţea o chemare anume, nu simţea că ar

avea ceva anume de spus.

Fiecare spune că viaţa lui e ca un roman, fiecare o convins că viaţa lui ar constitui cîteva romane de senzaţie, de succes sigur de casă. Romanul vieţii lui s-a împotmolit şi acum îşi petrece cîteva clipe în cadrul acestui convoi al generatorului, între şoferi, respirînd un aer imposibil de benzină, motorină şi uleiuri arse prost, de sudoare omenească. Iarăşi vine noaptea, iarăşi se vor opri şi vor dormi încă o noapte sub cerul înstelat de vară, se vor gîndi că mîine la ora prînzului vor fi sus de tot, cum o mai fi arătînd construcţia termocentralei, cum or fi ară- tînd oamenii, le-au mai apărut riduri pe faţă ? şi-au mai schimbat salopetele, ce-o’ mai zice directorul Albu ...

Tn fond se obişnuise pe acest şantier şi uite-l trezindu-se că îi este dor de munte, îi e dor de oamenii de aici, parcă vede în faţa ochilor o masă mare de oameni care se scoală dimineaţa în zori sau înainte de ivirea zorilor şi pornesc la treabă : pe un şantier e întotdeauna ceva de făcut, pornesc maşinile grele, le pregătesc pentru drumurile ce le au de făcut în timpul zilei . . . îmbuca în fugă cîte ceva sus în cabine, alţii coboară cu pachetul învelit în ziar şi-l desfac pe pietre sau pe butucii de brad împrăştiaţi peste tot, tăie bucăţile de slănină în felii mari, conservele sau mai ştiu eu ce altceva şi mănîncă tacticos, între- rupîndu-se doar din cînd în cînd cînd trece cineva pe acolo şi trebuie să-i mulţumească pentru urare ...

Descoperă iubirea de oamenii şantierului tocmai astăzi, în ceasul acesta care-i mai. desparte doar prin cîţiva kilometri de barăci, de trupul termocentralei. Ar trebui să chiuie de bucurie, n-o face pentru că şoferul de lîngă el va sfîrşi prin a-l socoti de-a dreptul nebun, îl priveşte cu coada ochiului cum conduce degajat, cămaşa e descheiată la piept, un păr negru şi lung îi acoperă pielea arsă de soare. Astăzi nu avuseseră nici o pană, convoiul se scurse fără întîmplări deosebite, probabil se obişnuiseră şi maşinile cu ciudata înfăţişare a poverii lor, de aceea şi cîştigaseră destul avans către muntele termocentralei. Cîţiva deja claxonau, semn că ar vrea să oprească pentru halta de noapte, că sînt obosiţi, că le este foame. Ieşiseră dintr-un sat şi se apropiau de altul. Se ghiceau în faţă case mari, gospodării înconjurate de arbori numeroşi. Hotărî să-i lase în pace să oprească oriunde vor dori, nu schiţă nici un gest că ar fi auzit claxoanele. Şoferul îl privea pe furiş dar nu îndrăznea să-i spună ceva, să-i atragă atenţia asupra semnalelor ce veneau de la ceilalţi.

încercă să se gîndească la ziua de mîine, cum vor fi primiţi

Va bază, dacă le va ieşi în întîmpinare Albu, ce se va spune despre aşteptata lor sosire.

Voia să-i ceară cîteva zile de concediu pentru a merge să-şi vadă soţia. Profesoara de latină era deja în vacanţă, stăteau toţi la M., nu-i găsise post pe aproape de O., părinţii ei aveau grijă de copii. Nu-l vruseră de la început, l-au poreclit huhurezul şi îi interziseră fetei să se întîlnească cu el. Şantierul termocentralei constituise terenul cel mai adecvat întîlnirilor lor, acolo nu-i vedea nimeni, se plimbau pînă seara tîrziu, discutau despre Ver- gilius Maro, Spartacus, Lucius Cornelius Sulla, înviau pe terenul străvechii Micii lumea romană intuită din cărţi, întrevăzută Hi săpăturile pe care le executaseră muncitorii, urme romane evidente. Mergeau din cind în cînd la Deva, acolo urcau sus la Cetate, se pierdeau în stufărişul des al ciudatei coline ce străjuie oraşul. Nu se plictiseau niciodată împreună în ciuda faptului ca el era inginer, iar ea profesoară de latină – găseau destule subiecte comune de conversaţie, timpul trecea cu folos pentru dragostea lor. De pe cetate coborau la Perla unde o bere rece pentru el şi o frucola pentru ea – reuşea să-i învioreze şi să-i facă să pornească să redescopere oraşul, străzile sale bizare, un amestec ciudat de arhitectură tipică muntenească şi ardelenească, mîncau îngheţată la Snek Bar, colindau raioanele Ulpiei în căutare de lucruri deosebite, vedeau filme la Patria, la Arta... îi veni în gind un refren adaptat după cine ştie ce... „Vreme frumoasă, cum te-am pierdut...”

încă nu amurgise de-a binelea cînd maşina în care se afla, opri brusc şi un pocnet înfundat se auzi dedesubtul său. Instinctiv se prinse cu mîinile de marginea bordului, dînd capul pe spate pentru a nu se lovi de parbriz. Şoferul înjură din adîneul sufletului, cuvintele se pierdură undeva înăuntrul lor pentru că Pap nu auzi cum sunase înjurătura, apoi deschise cu putere şi ciudă portiera şi coborî să constate spargerea unui cauciuc. I se păru că şoferul continuă să invoce diferite nume de sfinţi şi lucruri sfinte. Fu pomenit şi Papa, nu-şi dădu prea bine seama dacă e vorba de Papa de la Roma sau de el, inginerul fiind cuprins de o mie de gînduri, de o mie de amintiri, uitînd de drum şi de generatorul care trebuia oprit în partea dreaptă a drumului, cît mai în margine pentru a nu încurca circulaţia altor maşini ce treceau pe acolo. Deschise şi el portiera, coborî şi numai atunci

realiză în gînd că se spărsese cauciucul din faţă al maşinii, chiar cauciucul dc pe partea unde şedea el, de aceea i se păru că maşina e puţin înclinată, şoferul nu mai bătea mărunt din gură, se uita ca prostit la butucul roţii ce se odihnea liniştit şi nepăsător pe asfalt. Se adunaseră deja vreo zece şoferi care-şi disputau ideea rezolvării penei în această seară sau să o lase pe mîîne dimineaţă, cînd, odihniţi şi refăcuţi de somnul nopţii aveau posibilitatea să rezolve totul mult mai repede. Singur, şoferul maşinii intrate în bucluc susţinea cu tărie că pana trebuie rezolvată acum, în ciuda năduşelii şi oboselii amurgului. Ceilalţi combateau cu zeci de argumente ideea nefericitului. Că mîine vor fi odihniţi şi pentru atîţia inşi o pană de cauciuc e o jucărie, că acuşi se întunecă şi nu se mai vede, alţii se plîngeau că ie e foame. Şoferul maşinii cu care venise ultima bucată de drum privise înspre el plin de speranţă, el trebuia să ia o hotărîre care să fie lege pentru toţi. Nu ştia nici el cum e mai bine, ar fi vrut în acelaşi timp şi într-un fel şi în celălalt.. . Vorbi într-un tîrziu, scurt, convingător şi se apucară cu toţii să schimbe cauciucul spart, unul dintre ei scoase o muzicuţă şi începu să-i zică un cîntec de dor. Altul se alătură cu voc^a. Cînta mai mult în contratimp :

„Am plecat din sat,

pe şantier m-am înrolat,

Iubita m-a lăsat

> De dor amorezat...

Măi, măi, măi. măăăaăăiiiii.. "

Era cîntecul lor de supărare împotriva hotărîrii sale de a schimba cauciucul în acea seară. Dacă n-ar fi fost atît de aproape pe casă poate că n-ar fi acceptat nici în ruptul capului să facă pana. Ar fi găsit ei o mie de motive de tot plauzibile pentru a nu face pe plac şefului lor. Pentru a nu-i mai întărită, se retrase undeva către marginea şanţului, scoase o hartă a zonei respective şi se apucă să o cerceteze în amănunţime. Ştia că dacă se îndepărtează de ei, îl vor înjura în voie pînă ce le va trece supărarea. Se convinsese că supărarea şoferilor nu e una răutăcioasă, e mai mult un foc de paie, ei, cei pe care lumea îi socoteşte drept nişte oameni înrăiţi de cîte întîlnesc în cale. într-un fel, le da crezare. Nu era de loc uşor să mergi cu vi teza melcului printr-o arşiţă cutremurătoare, să ştii că ai în spate un munte de metal, să-ţi reglezi inima după a celui din faţa ta, să nu-i vezi pe ai tăi de atîtea zile, să mănînci doar hrană rece şi să bei o apă clocită din bidoanele de plastic p< care le aveau în cabine. îi mai privi o dată lung şi o luă cu paşi mari către capul coloanei, mirosea a încins, a motorină arsă şi a motor încălzit pînă peste poate. Un şofer micuţ, n-avea mai mult de un metru şi jumătate, înfuleca dintr-un codru de pîine neagră şi din cînd în cînd rupea printr-o lungă clătinare a capului dintr-o ceapă verde, aţoasă şi frunzoasă, răpită din cine ştie ce grădină de pe marginea drumului. Şoferul din fruntea coloanei, Bărbat, ţinuse un jurnal de bord al călătoriei lor. Presărat cu fel de fel de întîmplări hazlii, cu anecdote, alte întîm- plări povestite şi repovestite în serile cînd se adunau lîngă foc, jurnalul ţinea o evidenţă strictă a kilometrilor parcurşi, a itine- rariului şi a greutăţilor întîmpinate. îl citise aproape zi de zi, acum simţea nevoia să-l recitească, să frunzărească unele pasaje. Erau trei săptâmîni din viaţa lui şi a celorlalţi, trei săptă- mîni dormite prin cabinele maşinilor, ceasuri de veghe şi gîn- duri negre. N-avea cum să retrăiască niciodată aceste trei săptămîni care în fond aveau farmecul lor ...

Dar nu reuşi să-l găsească pe Bărbat. Cabina era încuiată şi el se zărea undeva întretăind linia orizontului, smucind-o către cer. Aşa cum stătea pe colţul de stîncă, părea statuia electrificării, văzută noaptea. Stătea cu braţele ridicate spre înalt, părea că se roagă asfinţitului de soare, chiar i se păru că aude pînă aici şoaptele unei rugăciuni păgîne. Prevăzător, proptise roţile din spate ale maşinii cu două pietre mari, colţuroase, cine ştie cum aduse pînă în şosea .. .

Era prima seară cînd nu mîncau împreună. Se aşezase fiecare pe unde găsise un locşor convenabil şi îşi mîncau ultimile bucate pe care le mai aflaseră în cabine. Cel cu muzicuţa trecu la o nouă doină de jale. Pe lingă coloana de maşini înţepenite în marginea drumului trecu un Aro încărcat cu femei. O femeie conducea, alte patru sau cinci şedeau claie peste grămadă pe bancheta tip Dacie. Acest eveniment neaşteptat îi mai înveseli pe şoferi. Cîţiva nu se abţinură să nu strige să oprească bidiviul lor, să înnopteze aici pe cîmp cu ei, pălmaşii volanului de fiecare zi. Alţii o blestemaseră sec pe şoferiţa care îi claxonase pînă le plezniseră timpanele. Se adunară fără să vrea comen- tînd evenimentul rutier care avusese loc cu cîteva minute înainte. Se apropie şi el de grupul celor înveseliţi, rîseră cu toţii de întîmplare, semn că deja le trecuse supărarea, şoferul de pe maşina ce făcuse pană în ultimul moment scoase de sub bancheta pe care sta două sticle de vodcă poloneză şi îi îmbie să ia cîte o gură drept cinste că unii dintre ei îl ajutaseră. O deschise pe prima şi i-o dădu inginerului, iar din cea de a doua gustă el primul şi îi dădu drumul mai departe. Trase o gură lacomă şi simţi că lichidul incolor îi sleieşte stomacul, îi arde gîtlejul, se furişează pînă în venele de la picioare, muşcă lacom din oboseala ce îl cuprinse. Aşa descoperi că nu a mîncat nimic toată ziua şi că avea o conservă de carne de vită în suc propriu în geanta de voiaj ce se afla în cabină, se hotărî să se retragă undeva către margine pentru a mînca. Totodată, hotărî să nu se mai gîndească la ceea ce se va întîmpla a doua zi, să-i lase în plata domnului pe Albu şi pe ceilalţi membri ai biroului executiv care fuseseră cu toţii de acord cu plecarea sa în această misiune destul de grea, pe care el a reuşit să o ducă bine pînă aproape de capăt.. . Mîine va fi sus şi e destul că va ajunge la timp pentru a nu se întîrzia construcţia termocentralei din pricina sa. Era o victorie a sa şi a tuturor şoferilor aceştia care acum rîd şi se bucură că începe să-i părăsească oboseala de peste zi, că urmează să ajungă cu toţii într-un somn binefăcător.

Unii s-au supărat pe el şi le-a trecut. Nu i-au spus-o dar a simţit el şi i-a lăsat în pace. Liniştea e cel mai bun sfătuitor. Acum, era de-a dreptul sigur că nu-i mai poartă nici unul dintre ei supărare. Şi-au dat seama că nu au de ce. Erau oameni simpli care ce au în guşă au şi în căpuşă.. . Uite-i cum se bucură că mîine vor ajunge sus, acum trăiesc clipa de dinaintea
victoriei care e mai plăcută în sine decît clipa victoriei ce te lasă uneori perplex, te complexează prin sărbătorescul ei. **Nu** se îndoia nimeni de faptul că expediţia aducerii generatorului fusese o adevărată aventură tehnică şi nu mai puţin a spiri**tului** uman inventiv, gata să învingă orice obstacol.

Generatorul nu suferise nici o avarie. Aşa cum fusese preluat de la marinari, aşa va fi predat mentorilor care îl vor ridica pe scheletul său pentru multe zeci de ani de aici înainte.

Cele două sticle de vodcă s-au terminat repede, se întin**seră** pe marginea şanţului cu mîinile sub cap, alţii încinseră cîteva partide de cărţi. Cei care nu jucau chibiţau. La un moment dat mai înflăcăraţi erau chibiţii decît jucătorii înşişi. Inginerul Pap termină conserva care i se păru deosebit de gustoasă după gura de vodcă pe care o înghiţise, îşi simţea stomacul prea greu, bău o jumătate de litru de apă şi se întinse alături de patru jucători mai aprinşi. Grupul celor patru era deosebit de interesant. Doi şoferi erau atît de pirpirii îneît cu greu îţi puteai închipui cum ajungeau să învîrtească volanul uriaşelor maşini, cum ajungeau cu picioarele la pedala acceleraţiei, la ambreiaj, la fi înă . .. Ceilalţi doi erau nişte burtoşi care gîfîiau din pricina şederii incomode pe pămînt, asudaseră din greu iacîndu-şi din cînd în cînd semne discrete între ei. Nici nu mai era nevoie să-şi facă semne între ei deoarece jocul părea să-i favorizeze în continuare pe cei doi graşi'; pirpiriii pierdeau de fiecare dată, se priveau în ochi, părea că-şi reproşează ceva în taină, nu se agitau, păreau convinşi că trebuie să piardă de fiecare dată, că sînt sortiţi să piardă toate partidele din seara aceasta ...

■Pap vedea cu groază cum şeptarii cădeau tot în mîna „graşilor", aceştia erau mulţumiţi de norocul ce ii urmărea cu isis- tenţă, îi supăra doar transpiraţia care parcă izvora de pe gitul lor, se strecura pe sub cămaşă pînă la betelia pantalonului, udînd-o. Inginerul încercase în cîteva rînduri să-i ajute pe cei sortiţi să piardă, dar neştiind prea bine jocul mai mult îi încurcase în gesturile lor disperate de a salva cît de cît situaţia ce părea a fi fără ieşire.

Aşa îi găsi miezul nopţii care se oferi să-i împrăştie pe iarba prăfoasă a muntelui, fiecare sub cap cu bluza de salopetă **Gau pur şl** simplu cu nimic în loc de pernă, mai bine-i aşa, la uima urmei tot pămîntul ne va fi căpătîi, să-i recunoaştem această scumpă proprietate de pe acum ...

Numai chiotele stinse, muzicuţa şi concertul de sforăituri dădeau seamă că aici, la cîţiva kilometri de şantier, coloana generatorului atît de mult aşteptat de către constructori făcea ultima pauză către cer.

Tehnicianul Strat, lung şi eocîrjat, mergea de cîteva zile şi •mai aplecat, parcă ceva îl apăsii în moalele capului sau pe umeri, cine ştie ce greutate avea omul pe suflet. îşi mai ascundea şi mîna dreaptă sub bluza de salopetă. Ai fi zis. privindu-l, că fi este calci omului şi ele aceea nu mai trage pe mînecă salopeta care îi arde la subsuori. Se plimba aşa cu carneţelul său jerpelit 2n mîna stîngă, răspundea la saluturi mai mult mormăind, nu intra în vorbă cu nimeni, mare minime că nu mai făcea atîta morală cînd îl întîlnea pe vreunul fără cască sau aţipind din cauza Esrşiţei la umbra dulce a unui Belazs. Oamenii intrară la bă- nuieP, chiar erau pe cale să creadă că bietul om a amuţit de tot, unii se bucurau în sinea lor, alţi mai năbădăioşi tînjeaw dună minutele de ciorovăială pe teme de protecţia muncii cv. tehnicianul responsabil cu această spinoasă problemă.

Doar apropiaţii ştiau că Strat alunecase pe o banală bucată de castravete ajunsă – nimeni nu ştie cum – în drumul său veşnic de ochi vigilent al protecţiei muncii prin marele şantier «al termocontraVi. Căzuse şi îşi seîntise binişor antebra**ţul** mîinii drepte, nu mai putea să scrie zilnicele rapoarte de activitate, în caro se arăta că de pildă l-a găsit pe Ion Clopot fără cască la „Izolaţii", pe Horea B.ontu fără centură de siguranţă vopsind trup[1]'] termocentralei, pe Floarea Maca dormind lingă compresor, pe Macavei Stanciu hîrjonindu-se sus pe schelă, pe Mirişte cu o ţîrâ rachiu de drojdie în pretinsa sticlă cu lapte **de** capră şi aşa mai departe. Acum se mulţumea doar să vadă **şi** să audă. De scris va scrie el mai tîrziu cînd îl va lăsa dure

rea asta afurisită care îi seacă sufletul şi venele de la braţul drept. Nu se dusese la medic de frică să nu fie trecut la accident în cîmpul muncii şi era sigur că doar asta mai lipsea pentru ca directorul Albu să-l elibereze din funcţie şi să-l numească direct şef de echipă la decopertare sau în cel mai bun caz să-i ofere transferul cine mai ştie pe unde. Răbda durerea cu stoicism şi era mereu prezent pe şantier avînd totuşi grijă să-l ocolească pe Albu, să nu cumva să-l întîlnească pentru a-l întreba ce e cu ţinuta asta de deţinut evadat din Honolulu, salopeta pe o mînecă şi capul în traistă... îi ţîţîia inima de teamă că totuşi Albu va afla de undeva şi de aceea seara mergea pe ascuns la o babă dintr-un sat apropiat care îi „trăgea osul" şi i—1 descînta de dalac şi de alte o mie de boli, scrînteli şi lovituri neaşteptate venite din senin. Nu credea el cine ştie ce în astea dar era nevoit să încerce de toate. într-o noapte chiar visase că un drac, un drăcuşor mititel şi chelbos (reţinuse amănuntul deşi nu-şi închipuise vreodată că dracii pot să trăiască fără păr) aruncase castravetele tăiat drept în două în cărarea pe care trecea el . .., apoi, în cădere îl văzuse pe micuţul necurat cum rîdea cu gura pînă la urechi de păţania sa. După ce-l descîntase baba nu mai visase nimic, dar nici nu se mai lipea somnul de pleoapele sale, stătea cu ochii în tavan pînă dimineaţă, zorii îl apucau tot aşa de treaz cum se culcase seara, avusese timp să se gîndească la toată viaţa sa, la toate cîte trăise mai bine sau mai rău, pe şantierul ăsta ajunsese pe post de tehnician, pierduse ceva la salariu, dar ce conta asta. Tehnicianul e tot tehnician, dacă te prinde legea aşa, ai şanse să rămîi toată viaţa tehnician. îţi mai trebuie puţin noroo şi gata, toate funcţiile tehnice din lege te aşteaptă ca pe un paşă . •

Tehnicianul de la protecţia muncii e legat direct de producţie, are grijă ca producţia să se desfăşoare în condiţii normale, acordul global să fie realizat la toţi indicatorii, sporul formaţiilor de lucru îl ajută şi pe el... Are grijă, veghează să nu se accidenteze nimeni. Cînd se accidentează cineva, atunci să te ţii cîte hîrtii, cîte cercetări, ocări din partea directorului, a altora mai mari decît el. Orice accident e o pată ruşinoasă pe obrazul şantierului, a colectivului de lucru şi cînd te întreabă cineva dacă ţi-ai făcut planul, a doua întrebare în mod invariabil este aceea dacă ai avut ceva accidente de muncă. Aşa că toţi au grijă să nu se accidenteze nimeni, interesul fiind colectiv, tehnicianul Strat s-ar zice că nu prea se omora cu treaba.

Umbla şi el de colo pînă colo şi nota una, alta, se interesa de soarta celor care clin întîmplare totuşi sufereau cîte un mic accident. Ce le pasă însă acestora acum că pe el îl durea braţul de parcă era rupt!

Mai întîi îi trecu prin minte să-şi ia concediul de odihnă dar se gîndise pînă la urmă că totuşi nu e bine să facă una ca asta chiar acum cînd trebuia să sosească generatorul, să fie o mare sărbătoare a muncii lor, a muncii pentru care făcea şi el cîte ceva.

Mai erau cîteva ore pînă la terminarea programului, colindase şantierul prin toate cotloanele, trecuse şi pe la cîţiva kilometri de decopertare, umpluse file din carneţel cu scrisul său mărunt, lunguieţ, despre ceea ce se întîmplă, despre neregulile pe linie de protecţia muncii ce se manifestau pe şantier, ue sorise cu mîna stingă şi de aceea se temea că pînă la urmă nu va înţelege nimic din ceea ce a încercat să mîzgălească cu mare greutate. Cînd se va înzdrăveni, cînd va putea mişca şi mîna dreaptă şi să îmbrace afurisita de salopetă, atunci va avea ce informa la operativa cu maiştrii şi şefii de echipă, îi va lăsa pe toţi cu gura căscată cît este el de documentat, să afle cu totii că, biroul de protecţia muncii este mai informat decît serviciul ăla al americanilor, CIA, sau cum naiba i-o zice mai nou .. . Protecţia muncii trebuie să afle la timp toate cazurile de indisciplină tehnologică, întîrzierile de la program, eventualii nemotivaţi, pe cei recalcitranţi, pe cei obişniţi a-şi clăti dimineaţa gura cu un strop de răchie.. . Aşa sîntem noi...

îşi dădu scama că de fapt îşi pregăteşte discursul pentru clipa mult aşteptată a unei operative de peste cîteva zile. Dacă nu le-a mai făcut observaţii, oamenii şi-au luat-o cu toţii în cap, toţi stau în preajma forezelor fără căşti pe cap, numai în maiouri sau direct în pielea goală. O singură pietricică scăpată de sub protecţia metalică şi le găureşte ţeasta... Ce-or fi cre- zind că se află în Sahara ! Intrase şi prin cantină, nu de alta dar să ştie ce fac femeile alea de acolo, se vedea că mutra lui n-a mai reuşit să impresioneze pe nimeni, făcuseră nişte improvizaţii la cordonul electric, nici măcar nu s-au sfiit să pună ceva peste el să nu se vadă, şi-au luat lumea în cap cucoanele bucătărese, lasă că le arde el cît de curînd cîte o amendă de mai mare dragu, să ţină minte că respectul ce se cuvine faţă de un organ de control pe linie de protecţia muncii nu poate fi pasager ... Mare mirare că nu l-au. poftit şi afară din bucătăria

lor, numai asta mai urma privirilor asasine cu care l-au în- aonjurat.

Nu ştia unde să se aciuieze pentru cîteva ore, îl dureau picioarele de cît umblase astăzi, simţea în glezne nişte înţepături ciudate. Şi muşchii de la picioare i se cam fleşcăiseră. Aşa simţea că a început să îmbătrînească şi pentru o clipă fu nevoit să recunoască în gînd că ceea ce i-a spus nevastă-sa e adevărat. Alungă acest gînd neplăcut, n-avea nici un chef să se spună despre el că e un om bătrîn, că a devenit un om bătrîn ... Să se spună că e un om serios, mai era ce mai era, dar de aici pînă la a se spune că a îmbătrînit e o cale ca de la Polul Sud la Polul Nord. îşi aduse aminte că aşa era şi tatăl său. Avea peste şaizeci de ani şi el mai obişnuia să spună „moşule" celor de o vîrstă cu el sau chiar mai tineri cu un an-doi. înainte de a muri ii ceruse fiului său să scrie la căpătîi : „Aici zace I.S. decedat în plină tinereţe şi iubit de toate femeile frumoase® Nu se ţinuse de cuvînt pentru că cel care răspundea de cimitir nu-i admisese o asemenea inscripţie care cică nu ar fi cadrat cu locul de veci care trebuie să fie un loc de linişte şi împăcare şi nicidecum de dorinţi deşarte ...

Ar fi vrut să intre la magazinerul de la piese electrice dar acesta era plecat cine ştie unde, iar uşa era ferecată cu ur. lacăt uriaş. Un motoraş electric zăcea în cutia lui încă nedesfâ- cut lingă uşa de la intrarea în magazie, mai încolo, cineva aruncase o plasă din plastic în care se observau coji de ceapă şi de cartofi. . . Conchise că e mare mizerie prin partea asta de şantier, mai adăugă chinuindu-se cu mina stingă, cîtcva rîn- duri în carneţelul său, bătu la uşa sudorilor autogeni de unde ie trăsnea un miros insistent de carbid, dar nici aceştia nu se aflau în atelier, probabil că plecaseră la cine ştie ce intervenţie. Intră la bufet dar gestionara păru, evident deranjată de ia cafeaua pe care o sorbea cu un inginer tînăr, stagiar fără sarcini precise pe marele şantier al termocentralei. Ceru şi el c cafea şi, după ce se uită cu un aer cunoscător prin rafturile încărcate cu fel de fel de bunătăţi, se aşează pe nişte cutii goale în spatele tejghelei. Pînă ce fata pregăti cafeaua el se plictisi răsfoind filele carneţelului cu coperţi negre de care era ca şi nedespărţit. Astfel descoperi pentru cine ştie a cîta oară că îl începuse în a treia zi de octombrie 198 ... şi în fiecare şi avea notat cîte ceva. Era un jurnal intim al lucrurilor ce se petreceau pe şantier, al întîmplărilor cele mai importante b-'-

oare fusese el părtaş printre oameni şi maşini, printre utilajele care încetul cu încetul prindeau viată către cerul albastru de deasupra munţilor. într-un fel, fiecare om al şantierului era ¡pomenit cel puţin o dată între filele acestui nu prea arătos carneţel. Cînd venise aici hotărîse să-şi facă cu adevărat datoria. De aceea umbla atît de mult, îi plăcea să supravegheze şi să îndrume el însuşi de multe ori pe muncitori. Luase unele măsuri drastice de care directorul se arătase încîntat. îl pusese pe fiecare om să semneze că a discutat cu el, făcuse un fel de instructaj de la om la om, astfel fiecare semnase şi luase ia cunoştinţă despre principalele pericole de care trebuia să ee ferească pe şantier. Instructajele specifice fiecărui loo de muncă le făceau maiştrii şi şefii de echipă. A fost perioada cea mai entuziastă a muncii sale, a meseriei frumoase în care fusese angajat şi era decis să-şi facă cu prisosinţă datoria. E adevărat că, aşa cum face orice om isteţ, şi Strat încercase să se evidenţieze încă de la început, cînd nu avea somn nici noaptea, umbla prin şantier pe la locurile unde lucrul nu înceta nici atunci cînd se întuneca sau pur şi simplu se gîndea ce trebuie să mai facă pentru ca oamenii să nu se mai accidenteze, munca Ini să fie eficientă. Şi foarte curînd toii luaseră la cunoştinţă că pe şantier a sosit o mină de fier şi plină de iniţiative în tot ceea ce face. Pe urmă începuse să obosească, noaptea cădea frint ca şi muncitorii de la cele mai grele munci ale şantierului, o vreme zăcuse chiar bolnav în spitalul din O. îl dureau picioarele. îl apucaseră şi durelile de stomac, toate se adunaseră pe capul său într-o vreme şi de aceea zelul i se mai domolise, împărţise zona şantierului în mai multe bucăţi pe care se mulţumea să le controleze în cit? o zi fiecare. Metoda se dovedise mult mai eficientă, avea posibilitatea'să ia la cunoştinţă mai repede de unele aspecte şi mai ales nu avea cum să scape lucruri pe care în grabă le-ar fi neglijat...

Cafeaua mai mult îi face râu decît îl reconfortează. Simte est?. în stomac şi în creier. O bea cu înghiţituri mari pentru *n* nu-i simţi gustul execrabil. Bufetiera se întoarce la tinerelul *rt. Fumează amîndoi ţigări dintre cele m°î bune şi probabil că sorb o cafea mai bună decît cea cu care îl servise pe el. Simte că totul îl supără astăzi. Poate că şi cei doi beau aceeaşi cafea . .. Ceva neplăcut s-a strecurat în sistemul său nervos ie la căderea aceea penibilă pe o bucată de castravete. Şi vitele acelea cu drăcuşori, baba care îi tot trage mîna din cot da? nu se văd de loc semne de ameliorare .. . Nici aici nu e loc de stat. Termină cafeau, mai priveşte o dată peste rafturile cu

mărfuri, lasă 3 lei pe măsuţă şi pleacă schiţînd un gest care poate însemna mulţumesc dar şi „m-am lămurit cu apa voastră chioară”. înainte de a pleca îşi dă seama că n-a auzit nimic din ceea ce-şi spun tinerii. încearcă să audă ultimi le frînturi ale discuţiei lor. Se pare că discută despre un film sau despre un spectacol de teatru. Inginerul povesteşte că l-a cunoscut pe Toma Caragiu. Un papiţoi şi ingineraşul ăsta care crede că pe şantier se poate trăi tot rememorînd la nesfîrşit o studenţie plină de evenimente tinereşti . . .

La cantină se descărcau saci cu varză, ardei şi pîine. Şoferul dă sacii cu varză şi apoi le ciupeşte pe bucătăresele care, cu braţele imobilizate, nu pot riposta. Una, luată prin surprindere, scapă sacul din spate şi tăbărăşte în joacă pe mustăcios. Strat pleacă uşor amuzat de întîmplare. Nu ştie în care parte să se ducă. Intră în atelierul auto dar acolo nu e nimeni. O maşină cu motorul demontat aşteaptă pe muncitorii care probabil se află la masă. Pleacă mai departe şi fără să vrea ajunge lîngă parcul rece. Maşinile frumos orînduite aşteaptă momentul cînd vor fi pornite şi le va veni rîndul să alerge pe drumurile de munte. Pînă atunci se mulţumesc să stea bine apărate de intemperii ...

Se hotărăşte să intre, totuşi, într-o baracă, la întîmplare. Probabil că servise unui normator care înscrisese cu conştiinciozitate cursele efectuate de către şoferii de la decopertare. înăuntru c o bancă de lemn şi o măsuţă improvizată cu picioarele în cruce. Simte că dacă nu se întinde imediat va ameţi şi îşi va pierde echilibrul. Bancheta tare îi face într-un fel bine, îi presează carnea pe oase, îi trezeşte corpul la viaţă. în acelaşi timp, poziţia începe să-i liniştească greaţa şi ameţeala. Aici nu-l vede nimeni şi nici el nu mai vede pe nimeni pentru a-şi face nervi la vederea cine ştie cărei nereguli. Se întoarce pe o parte şi îşi răsuceşte ceasul de la mînă, îl ascultă cum bate ritmic, îl întoarce prin cîteva răsuciri ale rotiţei ce îi intră în buricele degetelor. încearcă să aţipească. închide ochii şi începe să numere la nesfîrşit. Nu ştie cînd aţipeşte. în faţa ochilor apăru aşa din senin chipul ultimului mort din şantier, Boton sau curo naiba îl chema pe tuciuriul de la zidari. îl cuprinse un fior amintindu-şi-l cum arăta cînd l-au scos din groapa cu var. Miliţia stă şi acum pe capul celor de pe şantier. Cel mai bine era

•că accidentul s-a întîmplat în afara orelor de program. El n-are nici o vină pentru morţii de după program. Boton ăsta sfida toate regulile de protecţia muncii, se certase odată eu el, îi făcuse referat dar directorul nu l-a aprobat pentru că în perioada aceea avea mare nevoie de zidari. Uite, că s-a întîmplat ceea ce s-a întîmplat şi acum mortul nu-l lasă pe el să se odihnească. Miliţienii l-au întrebat cum e, cum a fost, dar n-a avut ce să le spună. La autopsie se descoperise că Boton consumase foarte mult alcool înainte de a muri. Miliţienii bănuiau totuşi că cineva l-a îmbrîncit pe Boton în respectiva groapă. Omul era prea gras pentru a-şi pierde cu atîta uşurinţă echilibrul. Un ofiţer tînăr chiar calculase cîţi centimetri se poate clătina un om care avea greutatea lui Boton. Nu rezultase deloc că s-ar fi întîmplat să se ducă singur în groapa cu var. Mai ales că maistrul zidarilor nici nu arăta a om pus pe sinucidere sau alte chestii din astea ieftine ... Aşa că n-au decît să caute ucigaşul care l-a împins pe mort în prăpastia cu var. . .

Descoperi că aceste gînduri îl treziseră din somn, se înciudă şi încercă din nou trucul cu număratul. Dar gîndul îi fugea tot pe alături şi mai cu seamă la Boton. în fond, se întrebă ce vină avea el pentru moartea acestui ins care nu-l lăsa în pace să se odihnească, să simtă în linişte tăria acestei bănci din lemn ? întrebări şi iar întrebări. Lumea asta pare făcută numai din întrebări, stau toate într-o teacă şi apar pe rînd . . .

Se înfurie la gîndul că n-a reuşit încă să aţipească, mintea asta o ia înaintea somnului şi lucrează, lucrează ca o maşină infernală ce nu mai poate fi oprită.

Ce bine ar fi dacă omul ar putea dispune de propria lui minte ! S-o oprească atunci cînd vrea, să-i spună : gata, cucoană, lasă-mă să mă odihnesc un ceas, după care te voi convoca din nou în materia mea cenuşie, nervişorii tăi vor fi chemaţi să se agite în folosul meu, să mă ajute să stau în două picioare pentru a gîndi la cîte mişcătoare sau nemişcătoare sînt pe lumea asta. Aşa ? Nimic ! Nu poţi dormi pentru că te gîndeşti haotic la o mulţime de lucruri. Poate că şi mediul ăsta al cabanei într-un fel părăsite, i-a impus starea asta de nelinişte. Ce are el cu această cabană ? Ce altceva mai mult decît faptul că a intrat să se odihnească într-un moment în care simţea că îi fuge pămîntul de sub picioare şi dacă nu se aşază undeva va cădea pe jos ! N-ar trebui să-l intereseze toate astea. Nu are nimic cu ele. Nici cu Boton. Ce vină are el că Boton a murit ?

10 – Semne particulare

Desigur că n-are nici una. De ce oare trebuie să-şi încarce omul de rînd'conştiinţa cu memoria unor alte personaje,

altor inşi de lingă ei ? În fond, omul nu are o atît de mare vină pentru dreptatea sau strîmbătatea persoanei sale. E adevărat că trebuie să şi-o modeleze, să şi-o dibuie la timp, să vegheze ca strîmbătatea să n-o ia înainte dreptăţii fiinţei sale . . . Dar oare ce poate face mai mult ? Sînt izbucniri personale pentru care însăşi persoana în cadrul căreia se întîmplă aceste procese, se miră la apariţia lor. Vin şi trec lăsînd tot felul de urme în viaţa omului, unele pot fi şterse cu oarecare voinţă din partea celui în cauză, altele nu pot fi şterse niciodată din cadrul fiinţei sale Aşa e omul, plin de contrarii şi de nebulozităţi. Aceste nebulozităţi ale fiinţei ar trebui cercetate cu seriozitate de către filozofi, medici psihiatri, sociologi. Şi fenomenele rezultate să servească în luarea tuturor deciziilor factorilor cu acest drept...

Uite ce gînduri îi trec prin cap. îi e ciudă că nu poate aţipi E totuşi bucuros că i-a trecut starea aceea de neexplicat. Işi ş-terse pentru a nu ştiu cîta oară faţa cu mîna, încercare simbolică de a alunga cine ştie ce mască lipită cu forţa pe obrazul său obosit, crezu pentru o clipă că e gata să adoarmă şi închise ochii pentru a nu mai vedea nimic, să nu mai audă decît zgomotul surd al forezelor care muşcau continuu din roca muntelui pentru a ajunge la mineralul atît de necesar viitoarei termocentrale. Dar filonul memoriei se dovedi inepuizabil, se rupse pentru o clipă, se întrerupse pentru un minut—două şi reveni ceva mai neclar, se făcea că muntele e gata tăbăcit pînă la rădăcină, de unde, în loc de şisturi începură să apară sumedenie de izvoare arteziene, apa creştea văzînd cu ochii, nimic sau aproape nimic din ea nu se scurgea în roca aspră de sub fostul munte, utilajele şi oamenii pluteau pe suprafaţa unei mări putrede, o apă murdară de ulei, de şist, amestecată cu rădăcini de copaci sau cu trunchiuri de arbori pe jumătate mîncaţi de putreziciune, încărcaţi de eflorescente mari de bureţi. Din termocentrală nu se mai vedea nimic, undeva într-un colţ acoperit de abur sau fum se zărea fostul turn de răcire, acum o biată, rădică tură cu nimic mai semeaţă decît oamenii care 'mişunau plini de noroi şi de preocuparea de a supravieţui pe luciul apei. El însuşi zăcea pe un fel dc uşă ce fusese odată capitonată, o uşă dublă întredeschisă, înţepenită aşa, parcă ar fi fost fundul unei bărci pescăreşti, al unei bărci vechi de cînd lumea. Tăietura

fundului bărcii improvizate îl ajuta să despice mai uşor apa, să cunoască mai rapid decit ceilalţi ce anume se întîmplă pe acest mare lac ivit de sub munte. Degeaba munciseră atîtea sute de oameni, degeaba se investiseră atîţia bani, uite ce figură ne-a făcut muntele. Curios era faptul că nici un om nu murea, nici un om nu striga după ajutor, nici unul nu se înfricoşa de situaţia ivită, parcă muţiseră cu toţii, se auzea doar apa cum gîlgîia undeva dedesubt şi undeva în depărtare, freamătul cedrilor de pe celălalt munte. încolo, era linişte, cîte unul lovea ceva mai puternic apa şi atunci majoritatea întorceau capul să vadă cine le tulbură plutirea pe un lac ivit într-un mod a-tî: de ciudat. Văzu şi cîteva feţe cunoscute.

Şoferul Grosu, glumeţul Grosu stătea în sfîrşit liniştit agăţat de capota unei maşini care plutea prin apropiere. Schiţa un gest de salut sau poate „ce mai faci dar celalalt nu răspunse, chiar se miră de nerăspunsul celuilalt, ce naiba se în- timplă pe luciul acestei ape, nimeni nu vorbeşte, toţi plutesc liniştiţi sau neliniştiţi de propria lor plutire, de propria viaţă care le rezervă atîtea. încercă să-l strige pe Grosu, dar acesta se depărtase şi acum părea preocupat de cine ştie ce anume, aplecat în faţă meşterea ceva, i se păru că întoarce ceasul de la mînă sau îl cercetează să nu-i fi intrat apă în maşinărie. În dreapta sa descoperi'o femeie brunetă, probabil că era dintre zidari, femeia ronţăia în linişte o bucată de pîine neagră, pusese pe ea un strat de cine ştie ce, nu se prea vedea de aici dacă e marmeladă sau unt, oricum era ceva nedefinit, poate să fi fost altceva, dar de unde naiba a făcut femeia aceea rost de mîncare pe întinderea asta de ape, uite şi lui îi este gîndul la mîncare, îi este foame de-a binelea, îşi simte stomacul că se mişcă rugător către gîtlej, cerîndu-i de mîncare : îi era într-un fel şi frig, un frig din acel provocat de o foame îndelungată, simţea că i se fac burbunici de frig pe mîini, pe ţurloaiele picioarelor acoperite cu salopeta din doc foarte subţire, spălată de nenumărate ori, uzată, tot aşa, fostă odată albastră, acum mei mult albicioasă decît altfel. Stătea lipită de piele, îi imprima pielii un fel de frig albicios.

O văzu şi pe Fifi, secretara. Fusta scurtă i se ridicase pînă deasupra genunchilor, dar, în afară de el, nimeni nu acorda vreo atenţie deosebită picioarelor ei de manechin. E adevărat că o privea cu oarecare lăcomie, aşa cum nu o făcuse niciodată pînă atunci nici n-ar fi îndrăznit, Fifi nu era de curtat de el, un tehnician nici prea prost şi nici prea deştept.

Nici Fifi nu zicea nimic. Părea doar preocupată să-şi aco- pere goliciunea, dar se plictisi curînd de această îndeletnicire

absurdă în locul în care se afla, văzuse şi ea că nimeni nu-i acordă vreo atenţie deosebită, stătea în continuare pe tăblia unei planşete ajunsă cine ştie cum în viitoarea apei. Probabil că era planşeta din biroul directorului, acolo o văzuse, în altă parte nu credea să se mai fi aflat alta, planşeta care zăcea plină de praf în stînga mesei de lucru a lui Albu, nimeni nu văzuse înviind pe ea vreo schiţă utilă sau mai ştiu eu ce altă lucrare necesară şantierului. în fond nici nu era nevoie. Planul lucrării fusese făcut de proiectanţii de la Centrală, n-avea nici un rost să se amestece ei în dedesubturile proiectului atît de ambiţios. Sarcina lor era de a duce la bun sfîrşit termocentrala, de a o face să prindă viaţă, căldură, cum s-ar spune mai pe scurt. Aşa că planşeta şedea în continuare în colţul acela al încăperii în care veneau zilnic o mulţime de oameni, o vedeau şi cei care nu văzuseră niciodată o asemenea adevărată instalaţie cu fel de fel de pîrghii, se minunau şi păstrau multă vreme în gîndul lor drăcovenia din biroul tovarăşului director al lor.

O privea pe Fifi cu lăcomie, deşi fata nu-l observa, îşi vedea de propriile gînduri, împingea din cînd în cînd cu o nuia obstacolele ce se iveau în calea planşetei pe care plutea cu atîta graţie şi linişte. Ar fi încercat să se apropie de ea, simţi chiar îndemnul să dirijeze uşa pe care plutea către planşeta secretarei, dar se răzgîndi. Se ţinu totuşi aproape de plutirea fetei, o urmărea atent, nu-l observase nici acum, parcă orbise, orice persoană, în condiţii normale, (cu atît mai mult o femeie) ar fi descoperit cu plăcere (cochetărie) că e urmărită, adulată, adorată, plăcută etc. Se vede că pe Fifi n-o interesa decît propria ei plutire, propria ei nemişcare anatomică pe întinderea de apă tulbure şi grea.

Hotărî să n-o mai urmărească, destinul ei să-şi urmeze cursul firesc chiar şi-n această situaţie nefericită.

încercă totuşi să abată plutirea către turnul de răcire al termocentralei de sub apă, nu se afla prea departe, se vedea aşa ca prin aburi, cinsprezece-douăzeci de metri mai rămăseseră deasupra urgiei, restul se afla sub apă, nu se ştia dacă nu vor mai creşte apele şi atunci turnul va dispărea complet, munca lor de ani de zile se vadea periclitată de urgie. Trebuia făcut ceva.

Un şofer care avea asupra sa un ţignal, scotea rar cîte im sunet scurt şi parcă repezit, probabil încerca să-şi semnalizeze prezenţa pe întinderea de ape, parcă ar fi fost singur sau, mai degrabă, parcă ar fi

fost un comandant de pluton furios pe ostaşii care merg în devălmăşie, nu ascultă ordinele clare, rostite după un anume cod prin fluierăturile ţignalului. îl cunoştea bine, în viaţa termocentralei lor, în viaţa' socială a uriaşului de jos conducea cisterna cu apă potabilă, o aducea de la izvoarele de dincolo de staţiune, întîrzia prin pădure, bea cîte o bere rece la barăcile de pe marginea şoselei internaţionale, apoi demara cu viteză către şantierul ce-l aştepta însetat. Acum nu mai era nevoie de serviciile lui, apă era chiar mai multă decît ar fi trebuit, cine mai avea chef să soarbă apă cînd ei chiar pe apă începeau să-şi ducă viaţa. Se gîndi cu groază că poate veni noaptea : ce vor face la noapte, cine ştie dacă reflectorul montat pe vîrful turnului de răcire, mai funcţionează, o fi pătruns apa prin cablurile de legătură, s-a dus pe apa sîmbetei curentul electric, se scurge în imensitatea de apă, nu mai luminează ca altă dată întunericul de deasupra fostului munte. Dar noaptea va veni cu toată seriozitatea ei, sau dacă s-au întors pe dos rosturile lumii, poate că e zi continuă pe pămînt, poate că va ţîşni în continuu din burta pămîntului o apă victorioasă, o apă ucigaşă care va ridica pe oameni pînă sus, prea sus pentru a mai fi salvaţi de cineva cu inimă bună; pur şi simplu îi va lovi direct cu tîmpla de barele de uraniu ale cerului, îi va trezi din amorţeala în care au trecut pe suprafaţa acestei ape, le va şopti : „Gata fraţilor, pînă aici aţi plutit 1”

Dar pînă la aceste întîmplări mai e destul timp, deocamdată se apropia cu viteză de melc de tumul de răcire care acum se zărea ceva mai distinct, era ca un far rătăcit în mijlocul apelor, nelegat de nici un ţărm, indicînd semnale întunecoase către cine voia să intuiască ceva despre prezenţa lui insolită în viitoare. Privirea îi lunecă de pe înălţimea turnului de răcire pe un brad falnic, ajuns din întîmplare aici, frunzele verzi îl făceau şi mai impresionant pe întinderea de ape. Intre crengile mai mult lineare ghici două siluete ce păreau înfrigurate. încetă să mai vîslească şi privi atent spre mogîldeţele desenate între verdeaţa copacului plutitor. îi ghici pe fraţii lonete, oltenii năzdrăvani, niciodată despărţiţi, iată-i şi aici împreună, nu vorbesc, încearcă să lege nişte bucăţi de crengi de-a curmezişul trunchiului pe care şed, pentru a sta mai comod.

Fiii dispăruse delîngă el, poate că planşeta nu s-a dezmembrat de tot aruncînd-o pe secretară în adînc. N-o vede şi nici nu cată să se întoarcă către direcţia unde a plecat. Turnul de răcire e aproape, acum vede că e vopsit intr-un roşu aprins, un roşu ce capătă o mohoreală obişnuită din pricina apei, din pricina atmosferei încărcate. în jurul turnului, la o distanţă apreciabilă plutesc un şir de obiecte pe care se află oameni. Nu le ghiceşte pe toate ce sînt, ce au fost înainte de a ajunge plute,

cert e că se pare, o forţă nevăzută dar simţită pînă aici îi ţine Ia distanţă egală de turn. Un zgomot ciudat îi atrage atenţia şi nu ştie de unde vine. Nu strigă nimeni, nu se aud voci omeneşti, crede că-i apa ce bolboroseşte năpraznic lovindu-se de pereţii turnului încereînd să doboare lucrarea măreaţă a omului. Parcă ar clocoti un vulcan, probabil că şi izvoarele din jurul turnului sînt foarte puternice, au un debit ameninţător, apa clocoteşte scoţînd deasupra ei o spumă albă, cenuşie, bogată şi nesfîrşită. Renunţă la gîndul de a se mai apropia de turn, acolo îl aştepta o moarte sigură, mai bine e să pluteşti pe o mare nesigură, o mare fără capăt, decît să mori în cine ştie ce bulboană, o bulboană pe care o vezi cu ochii, te faci vinovat de propria moarte. încercă să vîslească, să se depărteze de pericol, dar o forţă nevăzută începu să-l tragă încet, magnetic înspre turn-. Bulboana se auzea din ce în ce mai distinct, acum, bolboroseala ei semăna cu zgomotul unor gheizere înfuriate, a sute de gheizere izbucnind pe un cîmp de piatră, de calcar nestins, lacom să se îmbibe, să forfotească, să-şi piardă fiinţa sa minerală, greoaie.

îşi dădu seama de pericolul ce îl pîndea şi îşi trezi cu un ţipăt interior toate simţurile în stare de a mai lupta cu primejdia, cu dezlănţuirea naturii. Prinse cu mîinile amîndouă joarda pe care pînă atunci o folosise doar pentru a vîsli din cînd în cmd, leneş, şi începu să tragă cu toată forţa ce o mai avea în el – spre direcţia opusă turnului ce părea să fie ucigaş. O vreme avu impresia că efortul său are o finalizare, că uşa pe care plutea începe să se depărteze de bulboană, desprinse mîna dreaptă de pe vîsla închipuită şi îşi simţi pe frunte transpiraţia ivindu-se din belşug, începînd să se scurgă în şiroaie subţiri, fierbinţi către bărbie, luînd-o în jos pe gît şi de acolo, pe sub salopetă, împrăştiindu-se pe piele. îşi şterse cu un gest repezit broboanele de sudoare care nu apucaseră să se scurgă în jos, apucă cu mîinile amîndouă vîsla şi începu să vîslească din nou cu şi mai mare străşnicie. Descoperi în scurt timp că apa era mai tare ca de obicei, îţi dădea impresia că e sleită, că opune rezistenţă la introducerea vîslei improvizate. Astfel, nuiaua transtormată în vîslă începu să se îndoaie serios, părînd dispusă gata să se rupă în orice clipă. Pentru prima dată simţi foarte aproape pericolul ce îl pîndea aicea în mijlocul apelor fără sfîr.şit Singurul punct de scăpare se dovedise un punct a! morlii ; turnul se dovedise a fi cel mai de seamă pericol de pe apă. Ce s-

o fi întîmplînd acolo ? întrebarea îl rodea, îşi făcea loc din ce în ce mai mult în creierul său, alături de frica aproape parilizantă a morţii în bulboana necunoscută. Cum a apărut această bulboană şi de ce nu se opreşte? O fi vreo rană ascunsă a muntelui, vreo rană mai veche în partea lui subterană, o rană canceroasă, cancerul i-a mîncat trupul din interior şi acum apa caută să pătrundă în acele uriaşe cavităţi pentru a le umple, pentru a le răcori ? în acest sens, în cazul lor nimic nu mai poate fi salvat. Apa se va scurge o dată cu toţi supravieţuitorii acolo în adînc, muntele va rămîne ca şi mai înainte ghebos, încărcat de maşini cuprinse în plin lucru. Bulboana se apropia văzînd cu ochii, mai bine spus improvizata plută pe care se afla, se apropia din ce în ce mai mult pe baza turnului unde se auzea bulbuceala apei. Văzu o ladă uriaşă, probabil fusese umplută cu scule, acum zăcea desfăcută, cu capacul dat în lături, pocnindu-şi-l din cînd în cînd, atunci cînd iluziile de valuri atingeau capacul de marginea ei. Propti vîsla în lemnul cutiei de pe ape şi aceasta se înfipse în scîndura mâncată de putreziciune. Trase cu spaimă pentru a scoate vîsla, reuşi cu mare greutate şi privi pe întindere doar doar va găsi vreun punct de sprijin ceva mai sigur. La cîţiva paşi de el plutea pe mijlocul unei cutii de făcut betoanele o femeie grasă. Probabil că îi era &ald, deoarece se dezbrăcase de salopetă şi o legase în jurul şalelor în formă de brîu. Vîslea cu o scîndura mare şi lată. Nu părea să fi sesizat pericolul bulboanei de lîngă turn ; plutea aşa la întîmplare, mai bine spus vîslea la întîmplare, probabil pentru a nu se opri în loc sau poate cre- zînd sincer în ideea că dacă vîsleşte continuu tot va ajunge undeva la un binefăcător ţărm. O privi cum bate ritmic luciul apei, cum îl sparge cu scîndura, îl amestecă atent, leneş, poate că în sinea ei, calculînd cu atenţie fiecare lovitură de vîslă improvizată. Nu-l vedea, de aceea crezu despre el că e singura fiinţă de pe această întindere care mai posedă simţul văzului, toţi ceilalţi „priveau” preocupaţi doar asupra propriilor lor îndeletniciri care în mai multe privinţe se înrudeau ; toţi voiau să vîslească, să iasă undeva la margine sau poate pentru că simţeau impulsul interior de a nu sta degeaba pe spinarea obiectului pe care se întâmplase să ajungă. Poate că e vorba de un cataclism, de un potop care vrea să reproducă cine ştie ce şir de ploi nesfîrşite din istoria pământului, dar ce folos, nimeni nu intrase în panică, nu strigau, fiecare se agăţase de cîte un corp care se ştie în mod obişnuit că pluteşte pe deasupra apei, se

agăţaseră şi acum aşteptau în linişte să se întîmple reversul izbucnirii apei din muntele ascuns. în mijlocul acestei aşteptări neliniştitoare se ivise întîmplarea cu turnul de răcire care probabil că absorbea din imensa baltă formată pe munte, apa necesară umplerii golului său impresionant. O dată cu apa, puteau fi absorbiţi şi oamenii de deasupra, oamenii care sperau într-o întîmplare fericită, o întîmplare care să îndrepte nefericirea ce se abătuse asupra lor şi a muntelui pe care lucrau cu atîta osîrdie. Trebuia să se întîmple ceva. Ce anume nu ştia nimeni, trebuia să se aştepte; toţi aşteptau să se întîmple neprevăzutul şi tocmai acum se ivise bulboana asta ticăloasă care dezechilibra lumea marină în care trăiau.

Soarele întîrzia să apară, traiectoria sa întrecuse cercul plutitorilor care se aflau la o distanţă apreciabilă de turn, o forţă nevăzută nu-i lăsa să ajungă mai aproape, forţă care printr-un miracol nu mai avea nici un efect atunci cînd era vorba de el. Bulboana se vedea acum clar, spuma se răspândise în jur ca un covor alb avertizând pe cei care ar fi venit pe acolo, că dincolo e moartea care aşterne în giulgiul ei alb pe îndrăzneţul ce încalcă linia nevăzută a cercului. în jur nu mai exista nici un punct de sprijin, nuiaua introdusă în apă nu reuşea să mai opună nici un fel de rezistenţă forţei de atracţie a turnului sau a bulboanei. Simţea cum se îndreaptă spre miezul primejdiei fără să se poată împotrivi. Atîta timp cit ea fusese ceva mai departe de fiinţa sa, putuse să i se împotrivească, să o privească oarecum în linişte, să-i studieze forţele ce se manifestau în mod dezorganizat dar extrem de distrugătoare. Cît fusese departe avusese şi el timp să se gîndească la Una sau la alta. Acum, gîndurile nu mai reuşeau să se închege, toate se adunaseră ca nişte cocoloaşe de sînge în jurul creierului aşteptînd să se odihnească în pacea de dincolo de bulboană. Cind simţi că uşa pe care se află începe să joace în voia valurilor ce se formau în jurul bulboanei deschise pentru prima dată gura pentru a striga. Poate că chiar strigase, articulase un sunet rămas în subconştient din vremuri imemoriale .. . Apele dispărură ca prin minune o dată cu ţipătul şi se trezi Iac de sudoare pe banca îngustă din scîndură geluită prost. Acolo petrecuse două ceasuri de zbucium. Poate numai carnea trupului său tremura ca prinsă de friguri pentru că mai păstra în interiorul ei teama din vis, coşmarul prin care trecuse.

23

La orele opt şi treizeci de minute maistrul Unghierea, secretarul Comitetului de partid de pe şantierul termocentralei, convocase pe toţi membrii comitetului pentru o şedinţă extraordinară avînd la ordinea de zi realizarea în condiţii normale a planului de ridicare a obiectivului, accelerarea montării şi pregătirii asamblărilor ce urmau după aducerea generatorului uriaş a cărui sosire iminentă fusese anunţată încă de ieri. Unghierea era supărat, se vedea asta după felul cum îi privea pe membrii comitetului în funcţie de cum aceştia soseau de la locurile lor de muncă. Chiar şi pe chipurile lor se putea citi o oarecare nelinişte faţă de această şedinţă neanunţată decît ieri după amiază, faţă de problemele noi care bănuiau ei se vor ridica astăzi în faţa oamenilor şantierului. Ultimul sosit fu Oană care reprezenta organizaţia de partid a şoferilor de pe maşinile grele de transportat şist. Unghierea intră în urma lui în sala de şedinţe şi merse direct Ia masa din prezidiu pe care aşează nişte coli de hîrtie, carneţelul de care nu se despărţea niciodată şi o mapă subţire în care probabil se afla un dosar- plic. Cu mîinile la spate, Unghierea trecu în cea ma> adîncă tăcere printre şirurile de bănci, nu privea spre nimeni din acea sală, privea mai degrabă în jos, cine ştie ce îl frămînta atîta, probabil că nu ştia cum să se liniştească cum să-şi domolească motivele pentru care convocase această şedinţă extraordinară, singura, de astfel, convocată în acest mod pe şantierul lor. O altă problemă pe care îşi propusese să o discute cu membrii comitetului era aceea a morţii lui Boton, cum a fost posibilă această moarte pe şantierul lor, cine a permis ca acesta să consume băuturi alcoolice, chiar în afara orelor de program fiind, şi, după aceea, să umble prin şantier, să nu ocolească cum ar fi fost firesc şantierul, să treacă direct spre barăcile dormitor, să cadă în groapa cu var stins .. .

încetul cu încetul, vorbele sale începură să ajungă la cei aflaţi în sală, unele aşa cum le gîndise încă de astă-noapte, altele aşa cum le-a gîndit astăzi, poate chiar în momentul acesta al confruntărilor şi al încercărilor de edificare pentru perioada imediat următoare, a construcţiei în ritm susţinut a colosului energetic.

. . . toamna bate la uşă şi angajamentul nostru a rămas binişor în urmă, pînă şi convoiul generatorului a întîrziat o zi . . ., o zi

înseamnă enorm de mult pentru nevoile economiei naţionale : cine nu-şi dă seama de acest lucru e un iresponsabil şi n-are ce căuta în rîndurile colectivului nostru. Asta v-o spun eu, pe care voi m-aţi ales, o spun eu care am muncit şi la Bumbeşti- Livezeni, şi la Agnita-Botorca şi la Bicaz şi nu vă mai încarc acuma memoria cu alte locuri ale probei de eroism prin care am văzut că a trecut generaţia mea . . . Pînă şi gazeta de perete, propaganda vizuală e la pămînt, nimeni nu se mai ocupă de gazeta şantierului, vreau să spun de gazeta de la centru pentru că celelalte au şi fost desfiinţate cu de la sine putere de careva. Să ştiţi că au şi aceste gazete rolul lor stimulativ, acolo afişam alături de indicatorii care trebuie ştiuţi de către toţi oamenii muncii ; rezultatele în muncă, rezultatele întrecerii noastre socialiste obţinute de brigăzi de echipele independente care îşi duc cu bune rezultate la capăt sarcinile pe care le au .. .. mai puteau fi puşi la gazeta de perete şi cei care întîrzie de la program, chiulangii, pentru că mai avem şi din aceştia cîţiva, cei care încalcă prevederile Decretului 400, cei care se abonează la concedii medicale... Şi trebuie să vorbim tot deschis şi despre cazul lui Boton. îmi pare rău că îl readuc astăzi în atenţia noastră. Trebuie să vorbim despre el pentru că a tras cot la cot cu noi, pentru,că lui şi oamenilor pe care îi coordona, de

la începutul şantierului îi datorăm tot ceea ce vedem zi-dărie la termocentrala noastră... Şi eu zic, vă zic astăzi că nu e puţin lucru pentru un singur om. Nu trebuie să uităm şi să dăm tot concursul organelor de miliţie pentru a stabili cu precizie dacă fostul nostru coleg a fost ucis sau a căzut dintr-o neglijenţă în groapa cu var. Şi e o problemă de conştiinţă pentru noi, aflarea adevărului acesta, stabilirea vinovatului pentru moartea omului, pentru că n-o să-mi spuneţi mie acum faptul că nu există vinovat... Nu se poate, stimaţi tovarăşi, cineva J-a văzut pe Boton că merge pe trei cărări şi atunci mă întreb şi vă întreb şi pe dumneavoastră : de ce l-a lăsat să ajungă singur la barăci ? Cine poate să-mi răspundă la întrebarea asta ? Noi stăm cu mîinile în sîn şi aşteptăm să vină miliţia, să vină alţii să ne facă ordine la locul de muncă... Trebuia să schimbăm întreaga optică a oamenilor, dacă am obţinut unele 'succese nu trebuie să ne mulţumim şi să ne culcăm pe lauri că îi pierdem imediat şi, o dată cu ei, ne pierdem omenia noastră... Şi să nu pierd din vedere aspectul pe care l-am discutat, va trebui să ne mobilizăm cu toate forţele şantierului, să acţionăm muncitoreşte şi, în cel puţin 24 de ore, să prindem criminalul care l-a ucis pe Boton şi să-l predăm organelor de anchetă ; trebuie să arătăm că sîntem cu adevărat un colectiv de muncă adevărat, un colectiv de oameni ai muncii care nu avem nimic de ascuns, care avem conştiinţă muncitorească. Dacă noi, colectivul, nu ne mobilizăm toate eforturile pentru a-l prinde, degeaba ne-am adunat aici, degeaba avem calităţile pe eare le avem, funcţiile pe care le avem ... Credeţi-mă, stimaţi colegi, nu este ideea mea, este, cred, ideea care trebuie să ne anime pe toţi, să facem tot ce este posibil pentru rezolvarea acestui caz. Dacă pe criminal îl va prinde miliţia şi îl va ridica de aici de pe şantier fără ca noi să ne aducem cît de cît o contribuţie la identificarea lui, cum vom sta faţă în faţă eu propriile noastre conştiinţe, ce întrebări ne vom pune şi ce întrebări vă vor pune cei care vă aşteaptă acasă, familiile dumneavoastră .. .

Astăzi va sosi convoiul generatorului. Trebuie să-l coborîm cu mare grijă de pe maşini. Dumneavoastră trebuie să supra- vegheaţi descărcarea, să fiţi cu ochii în patru, să nu aveţi odihnă pînă ce convoiul va fi golit şi va pleca în drumul său... Voi fi şi eu acolo, am înţeles că vine şi tovarăşul director Albu .. Şi să mai aveţi grijă pentru ca munca pe şantier să nu sufere

întrerupere, să nu se adune o mulţime de gură-cască prin preajma convoiului, să mai avem şi accidente în timpul descărcării. Ştiţi dumneavoastră cum e cînd nu ai loc pentru manevrare, cînd o mulţime de inşi îşi dau cu presupusul cum e bine şi cum nu e bine ... Utilajele generatorului vor fi aşezate pe stativele gata pregătite, fiecare la locul unde s-a stabilit încă de **ieri...**

Şi acum să-mi spuneţi fiecare ce necazuri aveţi în colectivele unde vă desfăşuraţi activitatea, ce greutăţi întîmpină colectivele de muncă .. . Eu zic s-o luăm pe rînd, că aşa-i democratic .,. Tu, Mitea ?

Cel căruia se adresase prima dată Unghierea, un bărbat scund şi rotofei se foi o vreme pe scaun răsfoi o filă înegrită de motorină şi împăturită de mai multe ori. Probabil că în fila aceea nu găsi un răspuns imediat, se ridică în picioare după care se aşează din nou, probabil îşi amintise că aşa s-a convenit/ toată lumea să vorbească şezînd pe scaune, să fie o şedinţă mai puţin rigidă, doar se dezbat probleme fireşti . . . Intr-un tîrziu începu să răspundă cu glas din ce în ce mai puternic :

„Probleme deosebite nu am în sectorul meu, nici rămîneri în urmă,tot ceea ce s-a excavat a fost cărat cu maşinile, forezele merg toate, ieri am reuşit să reparăm şi cea de la cota 211, chiar acum dimineaţă am trecut pe acolo şi se comportă mai mult decît mulţumitor ... Am totuşi nişte greutăţi, doi şoferi nu s-au mai prezentat la lucru de două zile şi îmi lipsesc, se simte lipsa celor două maşini.. .Dacă s-ar putea să mi se trimită alţii ..

„S-a notat. Cel tîrziu la prînz o să ai doi şoferi. Luăm de la şantierul tineretului şi îţi trimitem . .. Altcineva ... Ia să vedem. .. Dumneata, tovarăşe Randuly ?[u]

Cel întrebat tocmai se găsise să şoşotească ceva cu vecinul din dreapta. Probabil că fusese o problemă serioasă, deoarece întrebarea secretarului de comitet nu-l dezechilibră nici o clipă, se ridică dar pînă la urmă realiză că toate discuţiile au loc de pe scaune, aşa că luă loc pe scaun şi începu :

„în sectorul nostru nu sînt probleme deosebite şi cînd spun asta nu vreau să acopăr faptul că avem cîţiva absenţi nemotivaţi de la serviciu, că mai avem nevoie de doi zugravi-vopsitori şi n-ar strica să fie detaşat la sectorul nostru pentru cîteva zile, **un** tîmplar pentru a repara cîteva stricăciuni la barăcile-dormi- tor. Cînd plouă, apa începe să se strecoare prin bitum şi curge în camere ... În rest. .cred că brigada tineretului drn sectorul nofctru va ieşi prima în această lună, toată ziua stau pe capul meu şi cer

ba una, ba alta, că ei nu vor să piardă întrecerea, că sînt la un pas de locul întîi... Le mai spun eu că nu-i ajut, mă mai şi supăr pe cîte unul mai insistent, dar pînă ia urmă îi ajut, fac şi ei parte din brigada pe care o conduc şi dacă ei sînt în cinste, toată brigada noastră e dată cu ei.. . Cu nemotivaţii voi discuta chiar astăzi după-amiază..., vreau să vă spun, să spun aici în comitet, că nu am probleme care să nu poată fi rezolvate.. . Treaba cu gazeta de perete va fi rezolvată tot astăzi, a fost scoasă de pe vechiul loc deoarece noi am fost mai cu moţ, şi am dus-o în chiar inima brigăzii, acolo unde puteau să o vadă toată ziua. Acolo s-a descoperat şi a fost nevoie să o scoatem din pămînt. Rău e că n-a fost plantată intr-un loc adecvat de lîngă barăcile-dormitor. Cînd ajung la sector, totul va fi rezolvat operativ... Şi materialele care trebuie puse acolo, vor fi afişate cel tîrziu mîine dimineaţă. . .[u]

Aici Unghierea îl întrerupse fără răutate, doar cu o uşoară undă ironică în glas : „Păi, atunci, n-are rost tovarăşe Randuly să montezi astăzi gazeta şi numai mîine să apară articolele . . . Va arăta rău, o gazetă de perete cu obrajii nespălaţi, nebărbi- criţi. . . Zău, nu credeţi ?”, şi întrebarea secretarului pluti o vreme prin încăpere pînă ce Randuly găsi cuvintele potrivite pentru a răspunde că secretarul are dreptate : „mîine, gazeta va fi aşezată la un loc accesibil oamenilor şi articolele vor fi afişate pe ochiurile roşcate din lemn ...”

Unghierea păru mulţumit de adăugirile făcute de Randuly, îşi roti privirea pe deasupra celor prezenţi, n-ar fi vrut să lungească prea mult şedinţa, oamenii* erau aşteptaţi în sectoarele lor, chiar el avea destulă treabă, mai puse totuşi o întrebare unui tînăr căruia mereu îi uita numele. Acesta parcă abia aştepta să fie interpelat, se ridică în vîrful picioarelor pentru a-i vedea pe toţi cei prezenţi, înghiţi de cîteva ori în sec, tuşi pentru a-şi drege glasul, dădu scaunul mai înapoi pentru a-şi face loc şi începu :

„Ştiţi că eu îi ţin locul lui Brandea de la Atelierul mecanic. Sînt subinginer. Terminat la R., promoţia ’8. şi arn^ cîteva vorbe de spus. În primul rînd aş vrea să vă spun că sînt nemulţumit pentru faptul că am fost adunaţi aici pentru a fi luaţi la întrebări şi a ni se da lecţii de brigadierit. Doar cunoaştem cu toţii ce fapte minunate au făcut brigadierii în epoca lor de

glorii, dar a-i invoca astăzi, cînd dispunem de alte mijloace tehnice, de o altfel de organizare a societăţii, cînd avem de partea noastră toate cîştigurile epocii socialismului, mi se pare destul de romantic, ca să nu spun superfluu. Şi nici cu situaţia asta „grea” cum îi spuneţi Dumneavoastră tovarăşe Unghierea, nu sînt de acord . . . Cred că e o metodă de a menţine treaz spiritul revoluţionar, mai bine spus a fost o metodă de a menţine treaz acest spirit şi. de aceea nu ştiu dacă mai e cazul astăzi să criticăm, să vedem în negru totul, cînd de fapt, cele cîteva absenţe nemotivate, cele cîteva maşini care au rămas fără şoferi sînt nişte fapte atît de mărunte încît nici nu ar trebui băgate prea mult în seamă. Să ştiţi că eu nu pledez să acoperim aceste nereguli, aceste asperităţi ale disciplinei, umbre uşoare de indisciplină . . . Nu, nu vreau asta. Dar de la a le da o importanţă fenomenală şi pînă la mărunţimea lor cotidiană, e o distanţă ca de la cer la pămînt. . . Sau poate că greşesc eu . . . Nu este imposibil acest lucru. Sînt poate prea tînăr şi necopt pe şantiere cum le place oamenilor din preajma mea să spună . . . Deşi dacă e să o luăm aşa cum e făcută, afirmaţia nu prea stă în picioare Cred că ar trebui să nu exagerăm aceste fapte mărunte, să le luăm ca atare, nişte mărunţişuri în procesul muncii de pe acest mare şantier. E adevărat că nu trebuie să le lăsăm să prolifereze, dar să facem acest lucru cu oarecare ştiinţă ; vreau să spun că trebuie să vedem de ce au întîrziat sau au lipsit de la programul de şantier cei cîţiva colegi ai noştri, să aflăm de ce şi apoi să aprofundăm acest fenomen, să-l combatem cu propriile arme. Şi de la mine a lipsit un tînăr şi eu m-am supărat foarte tare pe el, în prima zi chiar voiam să-i propun desfacerea contractului de muncă, să-l critic într-o adunare a colectivului ... şi să ştiţi că n-am făcut nimic din toate astea pe care le-am gîndit la furie ... A venit a doua zi la mine în atelier să-mi explice că i-a venit un văr din Moldova, că s-au întins amîndoi la vorbă şi vin pînă tîrziu, dimineaţă n-a mai ajuns la şantier. N-o să vă vină să credeţi cum l-am tratat. L-am ascultat într-o linişte deplină şi tot într-o linişte deplină l-am lăsat să plece. îl ve-deam cum îi e ciudă că nu strig, nu-l ameninţ cu desfacerea contractului de muncă şi alte alea. . . Ştiţi ce s-a întîmplat mai apoi ? Sînt sigur că nu bănuiţi. .. Omul meu n-a mai întîrziat şi nici n-a mai lipsit nemotivat pînă astăzi iar activitatea lui de după acel incident mă face să cred că niciodată nu se va mai întîmpla ca el să lipsească de la serviciu ... Nu vreau să spun

ca ani făcut gaură în cer cu ceea ce v-am povestit, cu metoda mea de educaţie . .vreau doar să vă spun că eu dacă aş greşi ceva anume nu mi-ar place să fiu beştelit pînă la Dumnezeu’; am şi eu şi au şi oamenii mei conştiinţă, au posibilitatea să-şi dea seama cînd greşesc şi odată ce omul îşi dă seama ce şi cum a greşit, automat cred că se gîndeşte cum poate face că acea greşeală să nu se mai repete... Eu cam atît am vrut să vă spun referitor la măsurile pe care trebuie să le luăm pe viitor, adică să punem greutate mai mare pe conştientizarea oamenilor, să ştie fiecare ce se pierde dacă fac o absenţă nemotivată, cit pierde el personal, cit pierde societatea, şantierul nostru .. . Dar cred că am vorbit destul. .. Totuşi nu vreau să închei pînă nu vă spun încă două-trei vorbe : tovarăşul Brandea e bolnav de cancer şi trebuie să se pensioneze. Doctorii nu vor să-l pensioneze pentru că n-are rost să mai întocmească atîtea hîrţoage pentru unul care mai are doar cîteva zile de trăit. Arată ca o mumie. Sîngele îi e mîncat pe dinăuntru de afurisita de boală pentru care-şi bat toţi capul şi nu-i dau de leac. Tovarăşul Brandea era foarte trist cînd am fost ultima oară la spital. Mi-a şoptit că nu-i pare rău că va muri, ci ii pare rău că moare fără sâ-i vadă la faţă pe mulţi dintre foştii săi colegi de pe şantier. Printre cei cărora le-a dat numele aţi fost şi dumneavoastră tovarăşe Unghierea. Aţi lucrat amîndoi şi la Turnu şi la Mintia şi în alte părţi despre care mi-a spus, dar nu-mi mai aduc aminte pentru faptul că sînt un pic revoltat, şi cu toate acestea nu aţi găsit o clipă de răgaz să mergeţi să-l vedeţi în spital. Faceţi atîta caz pentru Boton, care în fond poate fi numit •— un beţiv ce n-a putut să-şi stăpînească pornirea de a bea mai mult decît trebuie, şi nu vă gîndiţi la unul dintre cei mai pricepuţi oameni pe care i-a avut acest şantier, un om devotat, zilele acestea am aflat că a fost şi brigadier la Salva-Vişeu ; în totul e un om de la care în cîteva luni am învăţat tot atîta cît am învăţat în trei ani de facultate. Vă rog să nu mi-o luaţi în nume de rău, vorbesc de la puterea vîrstei mele, propun să facem tot ce e posibil pentru a merge cîţiva dintre noi la spital la R. cu o maşină să-l vedem pe nea Brandea. Ar fi cea mai mare bucurie pe care i-o putem provoca, bucuria unui om muribund, a unui om care nu se va mai simţi părăsit atunci cînd ne va vedea la căpătîiul său .. . Mergem întîi şi-i cumpărăm cîteva atenţii, să nu zică ceilalţi bolnavi că mergem cu mîinile goale ... Şi aşa **nu** mai poate mînca şi nici bea.”

Aici se opri, părea obosit, se vadea că pusese atît suflet rn ceea ce spusese, că tot adevărul din el a fost spus în faţa acestor oameni mult mai în vîrstă decît el, că şi-a deşertat tot necazul aici că nu se poate să nu aibă încredere în aceşti oameni pe care i-a luat drept martori la adevărul spuselor sale . . .

Unghierea ar fi vrut să-l pună la punct pe băieţelul ăsta care vorbeşte cam multe şi pe faţă şi pe dos, dar intuiţia sa de bătrîn trecut prin multe i-a şoptit să treacă peste criticile ce i s-au adus în mod direct şi să îmbrăţişeze personal propunerea de a-l vizita pe Brandea la spital. Pornirea aceasta venea şi de la faptul că era bun prieten cu Brandea, se cunoşteau de la Salva-Vişeu, mai lucraseră pe cîteva şantiere împreună. Numai treburile multe şi grele ale acestui şantier îl făcuse să scape din vedere internarea lui Brandea, faptul că trebuia în mod logic şi mai ales prietenesc să treacă din cînd în cînd să-l vadă. Privi atent în sală şi îi văzu pe majoritatea adînc impresionaţi do cele spuse de tînărul subinginer, unii chiar se frecau la ochi cu batistele, aşa că renunţă la comentarii, la întrebări şi spuse că propunerea e foarte bună, numai faptul că sîntem atît de ocupaţi ne-a făcut să-l neglijăm pe colegul şi prietenul nostru care se afla pe patul de suferinţă : nu e vorba de rea-credinţă, nu are nimeni nimic împotriva tovarăşului Brandea, numai viaţa asta de şantier care e mai iute decît orice ringhişpil, ne-a luat în duret şi nu ne-a lăsat să-l vizităm pe fostul nostru tovarăş de muncă. Aşa că îmbrăţişă rapid propunerea subinginerului, se oferi chiar să vorbească personal cu directorul pentru a aproba o maşină într-o după-amiază cînd să se meargă la R. Trebuie să fim atenţi pe cine luăm, să facem tot posibilul să-i luăm pe cei mai dragi şi mai vechi oameni din echipă, să mergem noi cîţiva din comitet, poate merge cineva şi din conducerea şantierului. Trebuie să plecăm devreme pentru a avea timp să ne întoarcem pe zi înapoi. Azi după amiază sau mîine soseşte convoiul generatorului şi va fi o adevărată sărbătoare a şantierului nostru, o sărbătoare de la care nu poate lipsi nimeni. Păcat de tovarăşul nostru Brandea, ar fi putut fi şi el un om fericit ală- * turi de noi.. .

Mai întrebă aşa într-o doară dacă mai sínt ceva probleme foarte urgente de comunicat, probleme pentru care producţia ar suferi dacă n-ar fi rezolvate la timp.

Singur, tehnicianul Strat, care fusese invitat la şedinţa de comitet pentru ca problemele de protecţia muncii care s-ar fi

ridicat să fie rezolvate pe loc, operativ, ridică mina în semn că ar avea ceva de spus. Ceilalţi îl priviră curioşi, unii chiar furioşi, alţii se făcură ceva mai mici pe scaunele lor crezînd că iar îi va încondeia pe undeva „protecţia muncii”, încercau să-şi bată capul cam ce are de adăugat atît de important Strat. îl pîndeau cu toţii şi avură posibilitatea unică să-l vadă pe Strat deschizînd gura înainte de a scoate faimosul lui carneţel negru, ba încă nu-l scosese deloc, nu-l vedeau, probabil că îl avea ca de obicei în buzunarul de la piept. Unii chiar crezură la început că se va plînge de furtul carneţelului, alţii îşi băteau în fel şi fel capul cam ce s-a întîmplat cu eminenţa neagră a şantierului, de pare aşa abătut, posomorit de-al binelea... Dar Strat nu le oferi prilejul să se adeverească nici una dintre presupunerile cu care-şi băteau minţile. El ceru în cîteva cuvinte să se numere printre cei care vor merge după-amiază să-l vadă pe Brandea, motivînd că este unul dintre cei mai corecţi şi mai de treabă oamenii cunoscuţi de el pe acest şantier. Motivarea a sunat cam simplu pentru unii, inclusiv pentru Unghierea, aşa că acesta a spus doar : „mai vedem noi, să-i prezentăm o listă tovarăşului director. Să ştie şi dînsul de care oameni se poate lipsi cîteva ore şantierul nostru ...”

Unghierea dădu liber adunării cerînd să mai rămînă cîteva minute doar tînărul subinginer al cărui nume îi scăpa şi acum, îşi muncea creierul să-şi aducă aminte dacă îl mai văzuse, dacă a mai fost vreo dată faţă în faţă cu el în afara de această şedinţă lărgită a comitetului. De pe banda memoriei nu reuşea să-i parvină nimic, totul era imaculat ca un cearceaf pe care n-a dormit nimeni. în timp ce oamenii părăseau sala de şedinţe a C.O.M.-ului, îşi bătea capul cam ce metodă să folosească faţă de acest tînăr care nu-l atacase direct, dar nici mult nu lipsea să-l numească vinovat de uitarea faţă de Brandea şi mai ales de folosirea unor metode vechi, perimate în munca pe care o avea. în fond, puştiul avea puţină dreptate, pe Brandea nu aveau voie să-l uite, muncise omul prea mult în viaţa asta ca să fie uitat aşa dintr-o dată, să fie lăsat singur în faţa acelui cancer scîrbos care îi cuprinsese trupul. Dar tînărul trebuia să ştie că ideile de acest gen nu se pun într-o şedinţă ; se vine frumuşel la Comitet cu propunerea ţi se aşteaptă rezultatul care în acest caz nu avea cum să nu existe... Ah, şcolile astea, nu ştiu să-i înveţe pe oameni şi şcoala vieţii, să le explice nişte

11 – Senine particulare lucruri privind interioarele discrete ale vieţii. Ei au glagorio proaspătă, n-au nici atîtea probleme pe cap aşa cum avem noi, în fond e destul de uşor să vinezi unele scăpări

în activitatea unui om indiferent de funcţia pe care o ocupă . . . Mai greu e să-l faci pe acel cineva să recunoască . . . Ceea ce nu e cazul meu, nu se întîmplă în cazul meu . . . Am fost şi rămîn toată viaţa un om deschis tuturor ideilor bune care vin de la alţii..

Eheee ! Nu merge aşa viaţa, tinere subinginer, chiar dacă â* fi deştept. De obicei, tinerii ăştia vorbesc cu dispreţ despre generaţia noastră, a celor care am mîncat la gamela brigăzilor şi am pipăit cu lopeţile zeci de kilometri de cale ferată, drumuri şi alte uriaşe obiective care şi ele s-au învechit astăzi, o dată cu noi. Asta nu e voie. Ce-o fi în capul său ? Poate că nici nu e prea deştept. Poate că vrea să parvină ? Întîlnise destui dintre aceştia în viaţa lui. Oricum, va trebui ca în cea mai scurtă vreme să-l ajute să devină într-o funcţie de răspundere. Asta poate chiar pentru gestul de a-l fi înfruntat astăzi în faţa comitetului şi a celorlalţi invitaţi. . . Ştia el că eu îi iubesc pe cei îndrăzneţi ? N-avea de unde să ştie asta . .. Asta e un secres al meu, un secret pe care nu-l pun în aplicare decît numai după ce m-am convins că acel cineva merită, că e destul ae îndrăzneţ dar şi destul de cumpănit pentru a nu transforma îndrăzneala în prostie ... Dar mai bine să văd cum se comportă eînd e luat la rost aşa între patru ochi ... Se înmoaie sau nu se înmoaie. Poate că nici nu e bine să-l iau la rost. Poale c& e unul dintre aceia care nu suportă să strigi la ei ? Tot ce se poate. De fapt nici n-am de gînd să strig. De ce aş striga ? A spus omul o problemă, a ridicat o problemă care interesează generaţia mea ... De ce aş fi rău pentru asta ? Nu, domnule ; e bine să fiu atent cum vorbesc cu el.. . De unde ştiu eu că nu m-am ramolit între timp, că nu mai cunosc felul de a fi, d«r a se manifesta al acestor generaţii ? Mai înainte, aveam obiceiul şi mergeam ia reuniunile lor, la şedinţele lor de U.T.C... , acum, am fost luat în duret de treburile şantierului şi nu prez am mai avut contact cu tineretul.. . Vina îmi aparţine în totalitate . . . Nici nu-l cunosc prea bine. Nici el nu cred că ştie mare lucru despre mine. Poate că n-a vorbit Brandea despre aventurile lui, aventurile lor din tinereţea brigadierească. I-c fî povestit nenorocitul şi chestia aia de la Hunedoara, aia ca pistolul. .. Răspundea în dreapta şi-n stînga la salutul oamertîlor care se retrăgeau oarecum încet, parcă nu se grăbeau, parcă ar fi vrut să ştie cu toţii ce mai are meşterul de vorbit cu tînărul subinginer care astăzi îi făcuse praf pe toţi, Ie luase piuitul. Clar, domnule, clar ca lumina zilei, a zilei frumoase care este azi. Brandea ăsta ! Nici acum nu i-a intrat în cap că

secretele unor biografii nu trebuie ştiute de mulţi... I-o fi povestit treaba aceea de la Hunedoara.. . De cîţiva ani o şl uitase ... Se schimbaseră multe şi nici nu i-o mai reproşau tovarăşii în ultima vreme .. . Practic, le luase apărarea. Că modul fn care le-o luase nu era prea legal, putea să-l coste Curtea Marţială, asta trebuie să fie apreciată de ei, nenorociţii care puteau înşfăca o bătaie pe cinste de la miliţienii ăia păstraţi de la vechiul regim ... Se aşează la masa prezidiului. Ieşiseră cu toţii. îşi aminti seara aceea cunoscută de mulţi reporteri care au scris despre Hunedoara, dar nici unul n-a avut curajul s-o !»crie pentru a ajunge la cititori. Sau poate că nu avea el habar, să se fi întîmplat asta ... în fond, ce se întîmplase ? Douăzeci de brigadieri toţi unul şi unul fuseseră prinşi la o încăierare în O.T. Se încăieraseră cu cei din batalioanele de muncă, »cursori ale vechii burghezii, ale chiaburilor care fuseseră duse la reeducare prin muncă. Brigadierii fuseseră provocaţi de un ins slab şi beat care le strigase : „flămînzilor !" Atîta le-a trebuit celor CiU'e mîncaseră la prînz doar zeamă de fasole şi mămăligă cu marmeladă... Unul, Ţîrlea l-a luat de piept pe lunganul care a început să se scuture ca un plop prins de furtună.. . Şi apoi, gata încăierarea... Pe seară zăceau sărmanii brigadieri ca nişte şobolani în pivniţa de la capătul Bulevardului. Era deja noapte şi cei puşi să-i păzească tot n-aveau de gînd să-? elibereze. Se adunaseră şi ei, cincizeci de inşi în salopete şi cămăşi albe în colţul porumbiştei de la marginea O.T.-ului. Aşteptau. Ce ? Să vină ortacii lor de la arest. Dar miliţienii n-aveau de gînd să le dea drumul să vină la barăcile dormitoare, încet, încet miliţienii au plecat acasă. Frămîntau cu cizmele lor noroiul de pe viitoarea stradă Corvin. în capătul acelei viitoare străzi se afla un bloc. Acolo şedeau cei mai mulţi.. . Clădirea Miliţiei era prea liniştită pentru nelinişte a care sa *a&A* cuibărită în sufletul celor cincizeci de brigaderi de afară şl pentru sufletul celorlalţi douăzeci de închişi. Atunci, el, Unghierea, s-a desprins de grup şi le-a spus cu glas autoritar câ aştepte semnalul lui. A plecat către clădirea veche a Miliţiei

1C
2

cu paşi înceţi, cu paşi care parcă nu erau ai lui. îşi aminteşte şi acum că a mers mai mult plutind către clădirea roşcată, cu două etaje.. . Şi-a dus mîinile la spate şi a intrat bocănind soldăţeşte pe trepte. Holul n-avea mai mult de şase metri. Un ghişeu micuţ se deschidea în faţa sa. Miliţianul dormita. Cînd a auzit uşa, şi-a pus ochelarii. Nu putea uita nici astăzi gestul aceluia de a-şi pune ochelarii cînd îl păştea o adevărată primejdie. Şi-a pus ochelarii şi a aşteptat ca tînărul cu bocanci de brigadier să ajungă în faţa ramei din lemn de stejar. îi pîndea cu încordare mişcările. Mai întîi a crezut că după ce îşi va pune ochelarii, va scoate pistolul şi îl va soma. Dar miliţianul n-a făcut asta. A «prins o ţigară . . . Era între două vîrste, un ins dintre aceia cărora le dibuieşti cu mare greutate anii... Apoi, mi-am luat inima în dinţi şi i-am spus : „Băiatu', afară am cincizeci de brigadieri care au înconjurat clădirea voastră. Aveţi închişi douăzeci de oameni de-ai noştri în beciul vostru. I-am oprit cu mare greutate pe ceilalţi să nu vă pună foc pentru ca toţi să ardeţi de vii ; acum aşteaptă exact cinci minute să ies viu şi nevătămat de aici însoţit de cei douăzeci de bărbaţi ai noştri. Aşa că, grăbeşte-te să le dai drumul, iar eu voi face semne către cei de afară că aici totul e bine, să nu se grăbească careva să arunce vreun şomoiog din alea pregătite special pentru asta... Dă pistolul încoace, să nu-ţi vină cine ştie ce gînd necugetat. Aşa, dă-l încoa, nu te teme că nu mă ating de cocoşul lui. Am mai umblat eu cu de astea. Cîte gloanţe ai în el ? Cinci. Bun. Celelalte poţi să le ţii la dumneata. Nu am de gînd să le folosesc. Ştii, eu sînt bucureştean şi cred că-s mai deştept decîit ăilalţi. Dacă era după ei, deja erai mort, tăticu . .. Pe şantierul de la Podul Grand am învăţat să lucrez cu mîinile curate. Nu dau voie nimănui să-şi bată joc de mine. Acuma, cînd zic de mine cred că îţi dai seama că vorbesc şi de confraţii mei, de ortacii de afară şi de cei de la voi... nu mai ştia cum să-şi oprească vorbăria pe care o declanşase dintr-o frică uriaşă care îl cuprinse doar atunci cînd a intrat în clădirea ¡Miliţiei. Vorbea pentru a nu fugi afară, pentru a nu se face de rî«...

îşi întrerupse şirul gîndurilor, şirul amintirilor care îl năpădiseră ca nişte liane obraznice, pentru a-l privi o clipă pe subinginerul ce aştepta. Frunzărea un „Sportul" cam şifonat şi pe jumătate rupt. Nu se sinchisea de aşteptarea la care îl con

damnase bătrînul. Cine ştie ce combinaţii de echipe stau în capul său, cine ştie pe cine înjura pentru cine ştie ce arbitraje necinstite. În fond, poate că era mai bine să rămînă o discuţie serioasă cu acest tînăr imberb. Dacă e încăpăţînat şi nu ajunge la^ nici un rezultat, îşi va strica toată ziua de lucru,. Şi are atîtea de făcut astăzi. N-avea chef de discuţii psihologice, de psihologicale. Poate că avusese înainte de amintirile ce îl năpădiseră aşa dintr-o dată.

Se apropie de tînăr şi îl bătu cu palma lui grea pe umăr : Nu se abţinu să nu spună :

„Să ştii, tinere că-mi plac oamenii ca tine ... E adevărat că starea asta se manifestă din plin la generaţia voastră, dar tot adevărat e că nu toţi au curajul să ridice – aşa cum ai făcut azi – o problemă omenească într-o şedinţă ... Cînd te-ai ridicat am avut impresia că vei cere să te ajut să treci într-un loc de muncă mai uşor, să te declari nemulţumit de mîncarea de la cantină, de cearceafurile din dormitor sau în cel mai bun caz să ceri transferul la un complex hotelier de aiurea. Ştii că „Scîntcia" a dat destule cazuri dintre acestea. Da, dar dumneata ai vorbit frumos despre un coleg de-al meu de la brigadă, chiar dacă mai înainte m-ai criticat pentru exemplele date de mine de pe vremea brigăzilor şi n-ai părut îneîntat de faptul că ne amintim mereu de eroismul acela al nostru ... Am înţeles prin asta că e bine să vorbim mai mult despre propriul nostru eroism de astăzi, chiar dacă ne amintim şi de cel de atunci... Să ştii că mi-ai plăcut mult de tot, ţi-o repet fără să mă ruşinez de asta. Mă bucur şi pentru că ai lucrat sub mîna lui Brandea, că ai adus astăzi vorba de el, că ai avut acea iniţiativă pentru care meriţi să-ţi mulţumesc... Vom merge desigur pînă la el şi apoi ne vom duce pe rînd la patul lui. A fost de la 17 ani şantierist şi a rămas şi în aceste zile de dinaintea sfîrşitului. E o adevărată minune că n-a murit pînă acum. Ştiu că era aproape gata de atunci cînd l-au ridicat de la barăci... Trebuie să-mi fac autocritica, nu l-am uitat, nu puteam să-mi uit un fost coleg de şantier, dar treburile astea în care te încîlceşti toată ziua, te fac să uiţi de tine şi de ai tăi... Oricum, n-am nici o scuză faţă de Brandea ... Acest om merită cinstea dumi- tale şi mă bucur că un tînăr dintre destui fluşturatici de azi pot să cinstească şi să respecte pe un om învechit de bunătate şi romantism revoluţionar. Nu vreau să-ţi ţin o lecţie... Cu toate că ai lovit puţintel şi în mine... Poate că am meritat. .;

Ajm să-ţi spun în. a;eesţ® zile unde ai greşit. Să nu-mi spui atunci, că ai făcut această greşeală în mod involuntar. Nu eşti omul care să greşeşti involuntar ; lucrurile şi gesturile pe care le faci sînt ca ale unui bătrîn, vreau să spun ca ale unui om **cu**

multă experienţă de viaţă. Poate mi se pare ... Oricum, Se numeri printre cei care mergem astăzi să-l vedem pe Brandee. Trebuie să te vadă pe mîinile noastre. Să moară şi el liniştit. La orele 12,30 să fii în faţa porţii mari. De acolo vom pleca, îl conving pe director... I-a stai puţin. Am să propun să **iei** în mod oficial, prin decizie locul lui Brandea. Să fii numit în locul bătrînului meu camarad. Cred că nu ne faci de rîs. Nîei nu te cred în stare să te faci de rîs. Şi acum, du-te la treabă. Să meargă şantierul strună. Să nu stea nici o maşină din pricina muncitorilor tăi... Termocentrala trebuie ridicată în termenul cel mai scurt___

Subinginerul Mariş îşi despături „Sportul" şi plecă spre atelier frunz'ărind rubricile mici ale cotidianului. Era parti- ' zanul nezdruncinat al echipei Steaua. Aşa de mult se imprimase milităria mîncată la şcoala de tanchişti dintr-un oraş moldovenesc, încît echipa Steaua, aşa cum le inspirase un ofiţer dur, era cea mai puternică echipă a tuturor clasamentelor, campionatelor şi mai ales a tuturor timpurilor... Urmărea cu privirea cam unde se ridicase Steaua, nu era mulţumit de locul doi. Ce să caute „Craiova" deasupra militarilor ? Se rezolvă în sine, îşi aduse aminte eum încetul cu încetul îndrăgise această echipă militară, cum o îndrăgise pînă la a nu o mai da pe alta nici chiar atunci cînd pierdea cîte un meci. în fond, îşi spunea, şi echipele astea de fotbal sînt formate din oameni şi e bine-, cunoscut faptul că oamenii au posibilităţile şi limitele lor, mo-, mentele de vîrf şi de cădere în ritmul biologic... Aşa că ce, să ne mai mirăm cînd unele echipe formidabile pierd cîte un meci în faţa unor echipe de rîndul 3 sau 4 ...

> Renunţă să se mai gîndească la sport, băgă ziarul în buzu nar, îl înfundă bjnei ca să hu-şi mai amintească de el pîndl după-amiază cînd avea posibilitatea să-l citească în întregime fără să mai fie întrerupt de unul sau altul... •

Purtarea lui Unghierea îl mirase. De aceea nici nu replicase, cu toate că de două ori îşi muşcase limba pentru a se ab ţine să nu răspundă. Ar fi vrut să-i dea o replică bătr!nul»d secretar de partid, dar pînă la urmă renunţase. Fusese destal de dur în prima parte a intervenţiei sale, îl atacase chiar rn ceea ce-i era atît de drag ; brigăzile dragile lui brigăzi de reconstrucţie ... Era convins că Unghierea nu făcea deseori caz de brigăzile din care făcuse parte pentru a-i impresiona pe eei

■care îl ascultau. Probabil că atît de mult îi intraseră în sînge acei ani, acei ani care fuseseră alimentaţi în continuare de anii ce îi petrecuse tot pe şantiere, încît nu se putea dezvăţa ca atunci cînd voia să fie didactic, să nu amintească" perioadă romantismului revoluţionar al brigăzilor . . .

Nu ştiia ce să creadă de purtarea lui Unghierea din final. Monologul pe care îl purtase în faţa lui, vorbele pe care le rostise cu oarecare egalitate în ton ... Dar, se gindi, probabil că va mai avea ocazia să-l asculte şi îşi va forma o părere. Fie bună, fie rea ...

în atelier era o forfotă de nedescris. Strungurile zbîrnîiat' în plină acţiune iar şpanul se adunase în grămezi impresionante dedesubtul lor. Nişte role imense erau strunjite cu migală la toate cele patru strunguri. Gozo mînca slănină cu ceapă roşie pe lada cu scule. Albert venea din cînd în cînd de lîngă strungul său şi apuca cu mîinile lui mari cîte o bucată de slănină pe care o arunca de la nivelul mîinii direct în gură. După aceea repeta gestul cu o fărîmitură de pîine şi cu alta de ceapă. După fiecare gest al său, îşi ştergea palmele de salopeta-combinezon care între timp se murdărise de-a binele şi nu mai constituia pentru el un motiv de fală. Mariş voi să-i adune să le spună ce măsuri, ce probleme s-au discutat la şedinţa lărgită, dar pînă la urmă renunţă, se aşează la măsuţa metalică din colţul dinspre termocentrală şi începu să facă pontajul. Mîine e în cinsprezece şi trebuie predat la timp. Se gîndi că dacă după masă pleacă la spital la Branidea, să lase toate hîrtiile în regulă. îşi adusei aminte ceva anume şi se ridică de la masă pentru a trece **pe** lîngă fiecare să le şoptească ştirea că după-amiază va merge' **la** Brandea. Băieţii se arătară bucuroşi şi chiar propuseră să adune ceva bani pentru ca subinginerul să nu meargă cu mîna goală la spital. Mariş se opuse, le spuse că va pune bani de Ja el şi dacă va fi nevoie le va cere el cît trebuie de la fiecare. Bineînţeles, salutările şi micile daruri vor fi transmise **din** partea întregului colectiv...

IOT

M
6

Nae Pop se socoti multă vreme un ziarist de mina întîia. După cei zece ani de gazetărie, în care nu excelase de loc, tot se mai socotea o mare speranţă a publicisticii. în urmă cu cîţiva ani, făcuse rost de un transfer cu antetul unei binecunoscute reviste bucureştene. Cu această hîrtie în mînă colindase toate birourile redacţiei, o fluturase pe sub nasurile tuturor, i-o arătase chiar şi redactorului-şef al ziarului în care lucra, şefului sectorului presă, ce mai încolo încoace, la toată lumea ce ar părea interesată de un asemenea eveniment al vieţii publicistice a lui Nae Pop. Unii l-au crezut şi chiar au discutat între ei despre necazurile şi neputinţa presei din provincie care nu ştie să-şi pună în valoare oamenii, oameni pe care îi pierde sistematic. Noroc mare că mai sînt şi alte ziare în ţara asta, noroc mare că mai sînt inşi care ştiu a sesiza şi aprecia talentul unui om. Rezultatul acelei hîrtii a fost că într-o şedinţă de colegiu, o persoană importantă l-a numit pe Nae Pop drept unul dintre cei mai inimoşi oameni ai redacţiei, un om energic, cu simţul descoperirii adevărului de toate zilele al vieţii noastre ... Cu atît s-a ales Nae Pop şi atunci a început să-i mai scadă entuziasmul de acest gen. Se hotărî să caute la biblioteca din oraş o serie de ■cărţi ale marilor reporteri care au fost, pentru a le citi din scoarţă în scoarţă, pentru a prinde de la ei acel fior de care le vorbise cu atîta patos un profesor la facultate. Le vorbise despre reportaj ca despre o specie aparte a literaturii, despre scrierea istoriei adevărate a unei ţări prin reportaj, despre iubirea cititorilor faţă de creatorii de literatură trăită... E adevărat că atunci nu dăduse prea mare atenţie celor spuse de profesor, se număra şi el printre cei cîţiva care se credeau aşi ai profesiunii, printre acei care îşi spuneau singuri că au „nas” pentru cazurile ce interesează presa. E adevărat că un coleg al lor care acum e la un cotidian bucureştean le explicase în cîteva ceasuri de seară în faţa unei beri că presa nu se face numai din cazuri izolate, că presa reprezintă o reflectare a realităţii în literatură, reportajul fiind acea graniţă insesizabilă cu ochiul liber dintre ficţiune şi fapte, oameni autentici, exemplare care pot fi mîn- dria unei societăţi, oamenii de bine de azi... Nu-şi mai aducea bine aminte ce spunea în continuare V. N., cert e că acum îşi aduse aminte de vorbele lui, îi era oarecum ciudă, dar hotărî să treacă peste toate reticenţele sale de a nu învăţa de la nimeni, de a se socoti o eminenţă a presei, pentru a cerceta cu adevărat ce înseamnă presa şi mai ales cum se poate face ea bine de tot. De la bibliotecă s-a întors cu Brunea Fox subsuoară, cînd ajunse în faţa clădirii redacţiei se hotărî să ascundă totuşi

cartea în buzunarul întotdeauna larg al sacoului, nu de alta, dar dacă îl vor vedea ceilalţi colegi, vor face diverse glume pe seama faptului că se inspiră de la Brunea Fox. Portarul îl salută cu un „să trăiţi că ne trebuiţi!”, rostit cam grandilocvent, nu-i zise totuşi nimic, n-avea chef să facă nimănui observaţii, dacă ar fi avut un asemenea chef, atunci putea fi sigur că numai lui şi-ar fi făcut destule reproşuri de tot felul. în fond, trecuse, prin viaţă ca gîsca prin apă, nu se însurase încă nici la-cei' 38 de ani pe care îi avea şi, mai ales, nu reuşise să se impună cit de cit în meseria pe care e adevărat, o îndrăgise încă de pe băncile şcolii. Dar se vede că de la a îndrăgi şi pină la a practica o meserie există un drum ascuns, un drum greu de atins, drum pe care numai dacă reuşeşti să-l dibui, ai posibilitatea de a spune că eşti un om pe meseria ta... Ii era realmente ciudă, ar fi dat în primul rînd vina pe faptul că nu mai citise în vremea din urmă decît numai cărţi de aventuri şi alte cîteva cărţi pentru copii, proaste, desigur, pe care i le dăduse cu dedicaţie scriitorul G. H., localnic ca şi el, un înrăit al scrisului oricum ar fi, al scrisului şi al publicatului fără întrerupere ...

Da, probabil că o vină mare avea şi că nu citise, nu-şi alimentase cu nimic nevoia de cunoaştere ... Realitatea ... Da. Şi realitatea e bună pentru un gazetar. E chiar obligatorie pentru un om care face presă. A învăţat asta la şcoală şi şi-a dat seama că e adevărat... Dar realitatea nu poate să aducă îmbunătăţiri vocabularului folosit, nu poate să-l salveze de la a face unele gafe în articolele sale, unele confuzii dc termeni... Plus repetiţiile supărătoare chiar pentru cititorul comun, care în mod obişnuit nu citeşte decît ziarul local...

Da. îşi aminteşte de perioada cînd şi-a început meseria. Perioada aceea atît de romantică. Atunci voia să se facă remarcat cu orice preţ ; scrisese o serie de articole care stîrniserâ mare scandal, oamenii îl porecliseră Fantomas ; apărea şi dispărea exact cînd te aşteptai mai puţin. Scrisese articole despre

ospătarii eare luau bacşiş, despre şefii de local care se îmbătau, despre oamenii muncii care fugeau din şut la o berică, la un rachiu de vin ..razii împreună cu miliţia ... şi toate materialele apăreau în ziar, înfiorau pe cei vinovaţi, puneau pe gînduri pe cei care puteau oricînd să cadă în greşeală ... Apoi trecuse şi perioada aceea, se plictisise, mai băuse o bere cu unul dintre cei criticaţi, unii au reuşit să i se strecoare pe sub mînecă, l-au linguşit şi. .. deodată s-a văzut coborît de pe platforma dei Fantomas direct la rubrica de „industrie", vizitînd uzinele, vorbind cu muncitori, interesîndu-se de cifrele de plan, de scoaterea de la laminate, de realizări şi economii, valorificarea materialelor reutilizabile etc.

De cîteva zile şi nopţi e tot nervos. Redactorul şef l-a sfătuit să-şi ceară trecerea la „agrară" ... Motivul a fost necrezut ... Cică a tipărit două articole cu acelaşi titlu în decurs de şase luni... Şi, se întrebase el... ce e cu asta ? Oricui i ae poate întîmpla. Secretarul de redacţie ce a păzit ? Numai el poartă vina ? La agrară ? El ? Se burzuluise rău de tot. Plecase din biroul redactorului-şef şi trîntise cu putere uşa. Parcă ea purta o vină ... Merse direct la cofetăria „Cosînzeana" unde ceru o cafea mare şi tare. Şezînd la masă încercă să recapituleze ce se întîmplase în viaţa lui. Lucrurile mai importante. Cele neimportante le lăsa să treacă neobservate. Şi gîndise la Mary ... O veche rană rămasă neînchisă ... Mary ... Fusese un laş. De dragul meseriei o lăsase în mîinile lui Minei... Cum să se însoare el ? Un gazetar trebuie să-şi facă un nume şi numai după aceea se poate gîndi la căsătorie... Nici planurile dc a scrie cîteva romane nu au fost materializate în nici un fel. Pe Mary a pierdut-o, de scris cărţi nici n-a început, meseria a devenit ceva de rutină ..., da, totul sau aproape totul i-a ieşit pe dos. Trebuie să chibzuiască bine ce face cu viaţa lui. Gata ! S-a terminat cu perioada romantică a meseriei şi a vieţii mele. Trebuie să o iau de la capăt... Cum ? Da. Asta e ... Cum ?

Băuse cafeaua şi simţea un tremur în stomac. Minease de dimineaţă un corn cu rahat şi parcă îl simţea întreg, nerumegat înăuntru. Nu-i plăcuse. Ce bine era dacă nu-l mînca ! Deodată tresări. Nu mai avu timp să mediteze asupra cornului cu rahat, în cofetărie intră Marínela. Cu soţul ei. La braţ. Ii veni să înjure. Şi pe ea a pierdut-o. Tot de dragul meseriei... închis» ochii şi se visă pentru o clipă la braţul Marinelei... Ea, înaltă şi nemaipomenită de frumoasă, doctoriţă apreciată de toţi —

S70 El, gazetar apreciat, temut, om de meserie aleasă... Deschise ochii şi cele două imagini pe care voi să le alături, se

şterseră ca şi cum nici n-ar fi fost... Pe fundul ceştii descoperi o rausculiţă mică. I se făcu scîrbă de cafeaua pe care o înghiţise. Chemă fata care îl servise şi-i arătă. Veni şi şefa cofetăriei« Nu mai terminau cu scuzele ... Parcă stomacul lui ştia de scuzele lor.. . Cornul cu rahat începu să se zbată în stomac aşa cum se zbate un şarpe deasupra flăcărilor. I se păru că va fi nevoit să vomite ... Bău un pahar cu apă ... între timp, Mari- aela ieşise din cofetărie. Nu ştia dacă îl văzuse. Ar fi vrut să o privească, să ştie şi ea că el e aici, că e un gazetar pierdut în spaţiu, că s-a decis să-şi revizuiască viaţa, să se însoare ? Da. Simplu. Dar cu cine ? Marile lui iubiri au trecut, fetele s-au căsătorit, sînt la casele lor. Numai el aşteaptă... Ce aşteaptă ? Să-şi revizuiască viaţa ...

Pleacă din cofetărie şi parcă simte musca în cerul gurii. E oprită acolo ... Sentimentul e îngrozitor. I se pare că are ceva amar în cerul gurii... îşi aduse aminte că are în gentuţă un tub de mentosane, îl desfăcu şi începu să sugă două drageuri rotunde, albe, cu gust puternic de mentă. Asta parcă îi mai trecu gustul rău din gură, privi cîteva clipe în vitrina librăriei unde un citat din Montaigne trona scris cu litere mari de tipar. „Quia etiam bene profcientes animos tentare non cessat”. Nici Sibrăresele şi nici el nu aveau deocamdată de unde ştii că, extras din faimoasele Eseuri ale parlamentului francez, citatul era de fapt mai vechi decît Montaigne şi chiar decît Franţa, aparţinea lui Augustin. În fond, prea puţin conta treaba asta, francezul ştia prea bine latina şi se prea putea să-i aparţină citatul în latineşte. Nimeni nu sesizase greşeala, aşa că ea se afla acum la locul ei...

Se gîndi că n-ar strica să intre puţin în librărie, tocmai se anunţase o nouă ediţie din CeZ *mai iubit*... şi să le roage pe fete să-i reţină două exemplare. Unul pentru el şi celălalt tot pentru ... el. Cine ştie dacă nu rămîne fără unul dintre exemplare ... Cărţile bune trebuie să le cumperi în două exemplare. Asta era deviza lui... Intră în spatele standului, ocoli o măsuţă su broşuri şi pătrunse în cămăruţa depozit a librăriei. Două fete de liceu cu matricolele pe braţ îşi sorbeau acolo cafeluţele şl discutau cu aprindere despre cum avusese loc nu ştiu ce în- fflnire. Doina Uţcal îl urmă şi le spuse fetelor să plece, „gata teîndăveala şi sporovăială, la studiu cu voi...” îl pofti să şadă

>n

pe un taburet de plastic şi-l întrebă dacă nu doreşte un coniac micuţ. Mai avea nişte coniac „Dunărea” rămas de la ultima lansare a cărţii romancierului istoric din oraşul lor, omul care nu iubea băutura, se uscase pe picioare aşa cum se usucă un stavrid pus să se afume... Bău un gît, amestecul de coniac şi mentosane îi provocară o plăcere urmată de o uşoară înviorare. Mai trase o gură, luă şi Doina un gîtişor, o sfătui să-i pună deoparte două exemplare din *Cel mai iubit*... şi plecă. N-avca chef de vorbă cu toate că-şi revenise. De săptămîna viitoare va trebui să plece în agricultură şi asta nu-i surîdea deloc. Cine ştie cum o fi acolo ? Nu fusese niciodată trimis pe ogoare, susţinuse întotdeauna că nu are simţ practic pentru asemenea ştiinţă, n-are chemare şi pricepere să scrie despre tractoare, despre semănători şi oamenii care rînesc gunoiul de la grajduri. Dacă n-ai trecut niciodată în copilărie pe la ţară, prin agricultură, n-ai nici o şansă să înveţi la o vîrstă tîrzie, legile atît de complicate ale agriculturii. Aşa susţinuse acum cîţiva ani cînd se puse problema rotirii loi' în cadrul secţiilor ziarului. Reuşise să-i convingă pe toţi că n-are organ pentru agricultură şi se oferise Troici să-i facă perioada de un an, regula fiind regulă şi trebuind respectată cu stricteţe, aşa cum s-a stabilit în colegiu.

Dar acum n-avea nici un chef să treacă pe acasă. Mai bine merge la Bachus să bea o bere. E în timpul liber, are cîteva recuperări şi de ce să nu profite de ele. îşi aduse aminte şi de Pînăran, maistrul de la confecţii metalice. Are să-i dea două beri şi un grătar. îl ajutase să facă un text publicitar. Suna cam aşa : „Secţia metalică a cooperativei... vă aşteaptă cu încredere şi oţel de cea mai bună calitate. Fabricăm repede şi garantat pe cel puţin o sută de ani, împrejmuiri metalice pentru case, morminte, garaje metalice, orice fel de schelării din oţel fabricat la Galaţi şi Călăraşi. Poftiţi cu încredere în strada Ecaterina Baum, nr. 33 (lîngă sifonieria fraţilor siamezi). Vă aşteptăm între orele 6—21. Telefon nu avem. Deocamdată. Vom da un nou anunţ cînd ne vom instala telefon”. Se şi miră cît de bine îşi aduce aminte acel text destul de stupid la care Pînăran nu voise să accepte nici o modificare... în fond, e treaba lui, treaba cooperativei la care lucra_____

în local e linişte. Două femei vopsite strident băură dintr-o înghiţitură vodca din păhăruţe şi o şterseră uşurel, cînd îl văzură. Tinichigiul din piaţă terminase de băut trei sticle de bere şi acum se înfrupta cu elan dintr-o bucată mare de ficat. Două sute de rom aşteptau lîngă celelalte sticle cu bere ca să fie băute în amestec. Cind îl zări, se opri din molfăit şi strigă de se

auzi pînă la bucătărie : „Să trăiţi, don’ de la ziar !”, la care el îi răspunse printr-un gest plictisit cu mîna stingă. N-avea chef de vorbă cu nimeni. Să fie sănătoşi şi să-şi caute în altă parte parteneri de discuţii. Gata. Ziaristul din mine va arăta ce poate, îşi pipăi buzunarul în care simţi cartea lui Brunea Fox. Aşezat hi masă începu să-i răsfoiască filele. Cartea fusese citită şi răscitită. Uite, că se citeşte şi reportajul dacă e bun ...

Veni ospătarul înalt, vorbind destul de stricat româneşte şi îl întrebă dacă „damnul, doreşte mîncat” la care el răspunde scurt : un coniac Dunărea sau Milcov înainte, apoi mîncarea şi două butelii de vin la gheaţă . .. Adăugă atunci cînd văzu că ospătarii e gata să deschidă gura... nu mă interesează părerea dumitale că vinul se bea la temperatura camerei... Fă aşa cum spun . . .

Ospătaru Feri nu mai adăugă nimic, dădu numai din cap, un semn care putea însemna orice, numai da, nu.

Privi în jur. Doi tineri sorbeau bere şi discutau destul de încet pentru a se auzi de aici ce vorbeau. îşi încordă auzul dar tot nu reuşi să audă decît un „S-a făcut cu babacul...” Apoi, plictisit privi în partea dinspre statuia lui Bachus. Cineva acoperise cu o bucată de hîrti.e albă dedesupturile bărbatului cu pocal. Dincolo de statuie văzu două ţărănci, cine ştie cum ajunse în acest local. Una dintre ele controbăia după ceva de negăsit într-o traistă de lînă în timp ce a doua se ştergea liniştită pe mîini cu faţa de masă. O făcea fără nici o sfială, ca şi cum s-ar fi şters cu un prosop obişnuit. îi veni să rîdă dar n-o făcu. Prima dintre ele reuşi să scoată o batistă înnodată pe care se chinuia acum să o desfacă pentru a ajunge la banii pentru nota de plată. Ospătară din acel sector, o blondă stafidită se impacientase de cît trebuie să aştepte pentru „necioplitele” astea, cine naiba le-a adus la Bachus. Parcă n-ar avea loc destul la bodegile din piaţă ... Desigur, ospătară nu rostise vorbe dar el îşi dădu seama că asta ar fi spus cu buzele ei puternic rujate ...

Atmosfera era cam leşioasă, îi păru rău că venise aici, Feri se încurcase pe dincolo de perdeaua vişinie. Se gîndi că diseară **se** va plictisi şi mai rău. Ce va face ? Trebuia să plece undeva în aceste zile libere ... Dar unde ? în munţi... Ar fi o soluţie...

Cu cine ? Asta e mai greu ... Se gîndi o’ clipă la posibilitatea **de , a** invita pe una dintre fostele lui prietene... îi reveni în **faţa** ochilor Marinela cea de la cofetărie. încet încet, apăru lîngă trunchiul ei de gazelă şi trunchiul unui bărbat osos şi lat în umeri ca un taur... Se scutură pînă ce imaginea dispăru. încercă să nu se mai gîndească la zilele libere ce urmau ... Va citi pe Brunea Fox iar cînd va termina cartea se va duce la bibliotecă şi o să ceară Bogza... îl citise şi la facultate dar **va** încerca să şi-l aducă aminte_____

Feri vine şi coniacul e foarte bun. Alcoolul pişcă limba care mai păstra gustul mentosanelor. O clipă îi trecu prin faţa ochi- < lor imaginea cu musca dar reuşi să şi-o şteargă repede, sorbi încă odată din coniac, bău cîteva înghiţituri de apă minerală şi **se** decise să citească numai cîteva pagini din Brunea Fox t „Periscopul sobolului” Panait Muşoiu s-a aşezat pe pat alături de mine. A avut grijă să arunce mai întîi peste bord, adică pe duşumea, lestul cărţilor. Stăm de vorbă. Din cînd în cînd ridic ochii spre crîmpeiul de stradă încadrat în fereastra **un®** cu trotuarul.

— Nu te indispune priveliştea asta decapitată, domnule Muşoiu ?

M-a privit mirat.

— Cum aşa ! Nici nu mă interesează. Să-ţi împărtăşesc un fenomen care ţine de mecanismul impresiei optice : strada asta, **cu** amănuntele ei, s-a imprimat în memorie fără să-mi **dau** seama. Te uiţi prin fereastră, crezi că eşti adîncit în gînduri, că nu vezi nimic, neavînd habar că ochiul e ca un aparat fotografic cu lentila deschisă. în decursul anilor, probabil că imaginile mi s-au întipărit automat. Şi aşa se explică de ce posed albumul mutilat al tuturor vecinilor mei, reduşi anatomic la jumătate, la un sfert, atît cît i-a înregistrat ochiul prin bucăţica de geam. Le ştiu numai picioarele. De exemplu, opinca e a olteanului **cu** zarzavaturi; bocancul, al măturătorului ; gheata cu gumilas**tic,** a pensionarului de la tribunal (am auzit de el) ; pantoful niţel scîlcit, dar totdeauna văcsuit, e al funcţionarului comerciali ; papucii clămpăniţi sînt ai bucătăresei; glezna subţire ou ciorapul bine tras e al studentei din ograda cu nalbe...”

Aici se opri şi nu mai voi să citească mai departe. Să nu zSăS lumea că o face pe interesantul... Dar ce interesant vede **lu- mea** Brunea Fox. Minunat. Cum să fac – să văd şi eu aşa ? **93** sarprind interesantul pînă în cele mai mici detalii.... Sorbi db» coniac şi iarăşi din apa minerală. Ar fi vrut să termine bucata aceea de Brunea Fox... Feri vine să-l întrebe dacă mai vrea un coniac înainte de grătar. Refuză... Feri se retrage şi

apare imediat cu grătarul. Cere usturoi dar Feri n-are aşa ceva. Carnea e tare, reuşeşte cu greutate să o taie şi să arunce bucăţelele În gură. înghite ultima picătură de coniac. Mănîncă mai departe, deşi cam fără poftă. Termină şi împinge pe colţul mesei farfuriile. Bea apă şi îi face semn lui Feri baci să deschidă prima sticlă cu vin. îl gustă mai întîi fără apă, apoi cere să-i toarne un deget do apă acidulată. Astfel, vinul capătă un gust mai bun. Avea miasmă de tămîioasă, cine ştie cum se nimerise asta la un soi care nu posedă asemenea calităţi. Privi din nou prin local, lumea se adunase, mesele se umpluseră, chiar dacă nu stăteau cfte patru la fiecare masă, aşa cum dorea bătrînul ospătar şi cura se chinuia din răsputeri să-şi educe clienţii. Nici unul nu asculta de cuvîntul lui Feri baci şi atunci, acesta se răzbuna pa ei. lăsîndu-i să aştepte mult şi bine pînă le venea paharul cu licoare . . .

Văzu doi tineri pe care îi cunoştea de la uzină. El, strungar la laminor, ea, sudoriţă la construcţii metalice... Liniştiţi, ieşiseră şi ei la local... Ar fi vrut să ie spună o vorbă dar sa răzgîndi la timp. Voia să fie o seară liniştită, o seară albastră umplută cu rîndurile strînse din cartea lui Brunea Fox ... îl chemă totuşi pe ospătar şi-i făcu observaţie că vinul nu e destul de rece, să-i pună cealaltă sticlă în frigiderul din bucătărie, să-l pună naibii în congelator că nu are chef să-şi piardă toată după- amiaza şi seara aici, aşteptînd să se răcească o butelie cu vin . . . Repede, Feri baci, repede, pînă nu mă superi şi atunci te dau pe mina lui Loţi ; ştii că el abia aşteaptă să-ţi facă muzicuţă... Dar ospătarul era destul de curajos astăzi, probabil că băuse un co- ttiac-două şi de aceea nu-i mai era frică de şeful de sală. Nu zise totuşi nimic, se ghicea că astăzi nu-i este frică de Loţi, dpaz din gestul său care putea să însemne : „Lasă-mă, dom’le, cu balivernele dumitale !”, dar care putea la fel de bine să fie un gest obişnuit al unui om obosit, al unui om care îşi duce braţul ps Ungă corp pentru a-şi odihni o clipă muşchii sătui de cărat bunătăţi pe la mese.

Afară începuse să se întunece, îşi aduse aminte că trebuie să telefoneze la tipografie să afle dacă a intrat foiletonul cu apro- zariştii, să vadă dacă nu mai trebuie tăiat ceva, dacă nu mai trebuie adăugat ceva... Simţea acreala vinului sub limbă. Plecă

spre biroul şefului de local să telefoneze la tipografie. Zumzetul interior al telefonului îi răsună multă vreme în ureche fără ca cineva să răspundă. Mai formă odată numărul tipografiei. Sună de cîteva ori şi răspunse Bodar. Era la datorie ca întotdeauna. De la bătrînul Bodar învăţase destulă meserie şi mai ales munca din tipografie. El era singurul care avea răbdare de a-i învăţa ce trebuie să facă un ziarist în tipografie, să ştie cum se culege, zeţăria, să-i priască mirosul de plumb, să nu ameţească tot privind literele puse invers pe plăci etc.

De astă dată Bodar a fost ca întotdeauna la înălţime. A împins în jos articolul romancierului istoric pentru a încăpea foiletonul cu aprozarişti. îl şi felicitase pentru felul cum e scris. Felicitările lui Bodar au făcut cît o sută de scrisori de la cititori, scrisori care ajung mai întîi pe masa redactorului-şef care se interesează cît de mult pătrunde ziarul în rîndurile cititorilor, care materiale sînt cel mai mult apreciate, care reporteri aduc cei mai mulţi cititori ziarului etc.

Fu mulţumit de telefon, chiar atunci intră şi Marciao, şeful cel gras al localului, făcu o plecăciune care putea să însemne un salut învechit, gest care nu-l impresionă de loc pe Nae Pop. îi răspunse din vîrful buzelor şi dădu să iasă. Marciao îl opri printr-un semn cu mîna întinsă în formă de barieră lăsată. Se opri şi pentru a nu ştiu cîta oară privi prin biroul larg ticsit cu statuete din lemn înfăţişînd femei de toate dimensiunile, coloritul, poziţiile în care fuseseră surprinse de artişti. Ştia prea bine acest birou, aşa cum îl ştia toată lumea. Unii veneau doar să-i privească statuetele din lemn alţii să soarbă un coniac »’în acela special, Marciao era un băiat de treabă. Singurul lui defect mai mare era acela că nu reuşise în căsnicie. Divorţase de trei soţii la care le făcuse cîte un băiat dolofan. Toţi cei trei copii îl vizitau aproape zilnic şi el era deosebit de mîndru de ei. Numai pe femei nu voia să le vadă prin preajma lui...

între timp, Marciao scoase o sticlă minusculă din care turnă două păhăruţe pe măsură. îl ridică pe al său şi îmbie pe Nae Pop să nu refuze o asemenea marfă bună. E de departe, mi-a lăsat-o un străin care a şezut o săptămînă la hotelul de alături şi a cinat în fiecare seară la masa din capătul sălii. Nu mînca niciodată dimineaţa şi la prînz, numai seara venea după orele douăzeci, se aşeza la masa din colţ care îi fusese rezervată de la început, **în-**cepea să-şi desfunde luleaua uriaşă din Iernii de abanos. Era semn să-i tare înfometat. Cică venise într-o vizită de afaceri în

:ară. Voia să vadă nişte sorturi de apă minerală de la noi. Pleca pe la orele zece din zi şi nu se întorcea niciodată mai devreme de asfinţitul soarelui. Trăgea direct la hotel, se spăla, îşi schimba hainele, mergea la chioşcul de alături, cumpăra un maldăr do ziare şi apoi venea în local să mănînce.

Marciao se întrebă şi îl întrebă pe Nae Pop ce naiba făcea sil ă inul cu acele ziare, el care nu ştia decît zece-cinsprezece cuvinte româneşti şi acelea stîlcite ca vai de ele. .. Nae Pop n-avea chef să-i răspundă şi continuă să privească statuetele din lemn îşi opri ochii asupra unei negrese care fusese sculptată excepţional. Pînă şi părul nu prea mare, creţ, părea natural, aşa cum fusese sculptat în fibra lemnului. Marciao privea respectuos la ziarist, aştepta ca acesta să guste din băutura oferită, ştia că Nae Pop o face pe nebunul cu el, de aceea era hotărît să aştepte oricît. Nu i se dădu prilejul, deoarece Nae Pop luă imediat paharul, ciocni cu Marciao şi îl duse în dreptul nasului. Mirosul era dc băutură tare, aspră, cine ştie din ce anume extrasă. Avu impresia că e whisky veritabil cum nu văzuse şi nu băuse de multă vreme. îl coborî în dreptul buzelor şi îl turnă dintr-odată pe gît. îi simţi arsura la rădăcina limbii, parcă îşi scufundase gura într-un izvor rece, repede, şi ascuns vederilor. în loc să se ameţească brusc după cum se aştepta, avu impresia că păhăruţul minuscul avusese darul de a-l trezi din amorţeala vinului sorbit mai înainte. îşi simţea măruntaiele ca pe nişte ţurţuri de gheaţă încovrigaţi în interiorul burţii. Marciao îi văzu nedumerirea de care fusese cuprins şi şopti ca pentru el : „încă un păhărel din licoarea asta şi devenim oamenii care am fost. . Trase şi celălalt pahar pe jumătate, voia să-i dibuiască gustul, amestecul de isme era destul de greu de identificat, nu puteai să-ţi dai bine seama cu ce anume s-ar asemăna la gust, puteai crede că e turţ fără mirosul pe care îl are turţul, puteai la fel de bine să juri că e alcool dublu rafinat în care au fost puse o mulţime de buruieni de pădure, tămăduitoare, buruieni care ascund în tulpinile lor fel de fel de esenţe extrase din pămîntul niciodată înţeles pe de-a-ntregul de omul care vede acele plante şi nici măcar nu se minunează de locul unde au crescut, de tainele pă- mîntului ascuns sub minunatele frunze ...

. Marciao îl privea într-un anume fel satisfăcut că reuşise să-l laşe tablou pe Nae Pop, pe afurisitul Nae Pop de care nu poţi ascunde niciodată nimic, nu poţi să ai un secret, nu poţi face nimic fără să afle ziaristul. Satisfacţia şefului de local devenea

din ce în ce mai mare pe măsură ce Nae Pop nu-şi revenea, să deschidă naibii gura, să spună ceva, să înjure, să rîdă, să plîngă, să facă ceva care poate însemna că şi-a revenit de pe urma celor două păhăruţe de whisky. Dar satisfacţia cîrciumarului nu dură prea mult, zgomotul paharului aruncat de celălalt îl trezi din plăcerea de dinainte, afurisitul de ziarist, aruncase de perete păhăruţul minuscul, două asemenea pahare avea la viaţa sa, le luase dintr-un local din marginea Parisului cînd fusese într-o excursie mai de mult pe acolo .. .

Pentru a nu-l înjura de mamă pe Nae Pop, pe încrezutul Nae Pop, se aplecă şi strînse cioburile micuţe ale paharului sacrificat într-un mod atît de tîmpit. îi mai rămase doar un pahar, cu acela nu reuşea să mai impresioneze pe nimeni, nu putea să bea dintr-un pahar normal iar musafirului să-i pună în micuţul pahar supravieţuitor.

Ziaristul ghici supărarea de pe chipul cîrciumarului şi o dădu pe moldoveneşte după cum îi plăcea lui Marciao : „Las’ brea omule, că nu stă imperiul în paharul ista Marciao se chinui să zîmbească dar ieşi mai mult un rînjet de om încolţit : Nae Pop mai zise doar : „Salutare . . .” şi ieşi din biroul unde nu se mai vedea dorit.

Lîngă masa sa văzu oarecare mişcare. Feri baci se chinuia din răsputeri să împingă cît colo un individ beat care nu avea alt chef decît să stea la masa cu vin roşu pe ea . . . Nu-şi dădea bine seama cine e, nu credea să-l fi întîlnit vreodată, mai întîi fu tentat să-i repeadă una în bărbie, apoi se domoli, cine îl vedea făcînd una ca asta îl va arăta cu degetul, va zice, uite, Nae Pop, ziaristul nostru, bate pe un beţiv în mijlocul restaurantului, riscă să-şi păteze chiar hainele, poate să-şi tulbure seara asta care a început promiţător .. .

îl lasă pe Feri baci să-l care cît colo pe zdrahonul prea beat şi se linişti din ce în ce mai mult cînd simţi scaunul sub şezutul lui, i se păru că e din ce în ce mai bine să stai jos, în fond ce naiba va face atunci cînd va trebui să stea în picioare ore în şir pe vreo arătură executată la 28 de centimetri, să vezi atunci ciudă pe omul şi ziaristul din el. . . De fapt, ciuda asta ar trebui să o transforme în cea mai autentică bucurie, va ieşi dimineaţa pe cîmpiile proaspăt arate, prin lanurile de grîu dat în pîrgă, prin porumbiştile care foşnesc precum pădurile de plopi la vremea toamnei prin viile care îşi coc strugurii mari cu boabe ţîţa vacii, Afuz Aii etc.

Da. îşi spuse da în sensul că ar trebui să dedice masa din seara aceasta la restaurant, mutării sale în agricultură. Acolo îi va cunoaşte pe adevăraţii ţărani, pe specialiştii noştri din agricultură, va respira aerul proaspăt al cîmpiilor şi dealurilor, nu va mai înghiţi zilnic gramele de fum şi praf din acest oraş. Va fi un alt om, sîngele îi va circula mai repede ca de obicei, i se vor colora şi obrajii îngălbeniţi de atîta stat în biroul acela de care ar fi cazul să se fi plictisit. . .

îşi ciupi nasul şi văzu că nu e beat. Se întrebă, atunci de unde entuziasmul acesta pentru soarta lui viitoare pentru care pînă atunci se plînsese atîta propriei lui fiinţe ? Dar frenezia de adineaori reveni, începu să-i cuprindă întreaga fiinţă, ai* fi vrut să plece chiar acum în cîmp, să asculte cum creşte iarba, să vadă cum ies cîrtiţele din adăpostul lor de sub pămînt, cum se înspăi- mîntă de cerul înstelat şi se retrag înapoi în vizuină cum iepurii de cîmp vin la grădina de zarzavat a ceapeului să ronţăie varza şi morcovii, cum un nene îi va alunga cu fluierături dintr-un ţignal răguşit sau cu bîta pe care o agită în aer pînă iepurii fug în porumbiştile alăturate de unde se întorc imediat ce Nenea intră în căsuţă pentru a fuma o ţigară răsucită din filele unui ziar, Magazinul sau Sportul, un ziar oarecare uitat acolo de dom’ injiner . . .

Da. Ar trebui să se bucure de această ieşire în cîmp, de această şansă de a se înviora, asta era şansa lui de a evada din viaţa monotonă pe care o acuza, un reviriment nu vine întotdeauna că voim noi, poate veni şi din afara noastră, uite, cum a venit această mutare în agricultură a lui Nae Pop . . . Mai întîi s-a supărat, apoi a calculat în propria lui minte că e mai bine aşa . . ., agricultura oferă şi o altă posibilitate de viziune mai amplă, apropiată de pămînt.. ., şi ce nu poate să scrie omul atunci cînd e vorba de pămînt, de roadele sale, de oamenii pămîntuluî acesta . . . Era sigur de pe acum că îi vor ieşi nişte materiale demne de invidiat de către toţi cci care stau în birouri şi îşi capătă la telefon datele necesare scrierii unui articolaş pricăjit . . . Va descoperii secretul făuririi clorofilei, va pîndi lîngă o plantă uriaşă pînă ce va observa cu ochii lui cum se naşte sîngele verde al ei, sucul cel dulce şi bun al arborilor ; cum ies din ouă păsă- relele mii de pe frumoasele cîmpii...

Sorbi un pahar cu vin, îl simţi cum i se strecoară pe ţevile necunoscute ale trupului, se ducea în jos, undeva în jos, cine ştie

cit de în jos, în fond de ce naibii se duce vinul în jos pentru a se urca pe nevăzute la cap !, e un secret al lui, al furişării nevăzute către creieri, vaporii lui încălziţi de stîngăcia sîngelui au tendinţa să urce în sus, să privească de acolo trupul omului, să-l domine ca pe un serv prins la timp, un serv ce voia să plece de pe moşia unde fusese prea lesne priponit de legi puternice. [1]

Căscă de cîteva ori zgomotos, lovi cu piciorul o bucăţică de pîine care ajunsese pe mocheta roasă de vechime şi încălţările oamenilor, pîinea ajunse lîngă masa vecină, mai precis intră sub poalele unei femei subţiri ca o lamă de cuţit, însoţită de un bărbat gros şi roşu la faţă, părea congestionat de propria lui statură, din cînd în cînd se freca pe nas cu ajutorul unui pahar pe jumătate golit, pe jumătate încă plin cu vin alb. Se scărpina şi apoi spunea ceva, părea că îi şopteşte o taină adîncă, ori poate că era îndrăgostit de ea, cu toate că aparenţele vorbeau despre o dragoste mistuitoare a roşcovanului pentru vinul alb din faţa sa, pentru frapiera încărcată cu sticle din acelaşi vin, le privea din cînd în cînd, de fapt, cred că se asigura că nu le-a răpit cineva de acolo, le mîngîia cu privirea, încerca totodată să o convingă pe femeie că e bine să mai ieşi din cînd în cînd la restaurant, bineînţeles că numai cu femeia iubită, ea trebuie să vegheze ceasurile tale cele mai frumoase, altfel crîşma nu are nici un rost, băutura devine o simplă băutură, un lichid care se tel scurge pe gîtlej, ajunge cine ştie unde şi se duce pe cine ştie unde în ţărîna mumă (chiar aşa a spus !), buna şi primitoarea cuvertură de frunze uscate, nimeni nu mai ştie ce fel de băutură a fost, acolo nu mai are etichete, devine anonimă.

Femeia îl ascultase cu oarecare atenţie, probabil se plictisise de vorbăria omuleţului roşu, privea pc furiş în jur, se temea că mai ascultă cineva vorbele descusute ale bărbatului din faţa ei, Nae Pop se făcu imediat că mototoleşte un şerveţel, părea adînc preocupat de această treabă fără rost, poate că pentru el avea un rost misterios, era rostul omului care se plictiseşte, el putea să se plictisească, nu-l amenințe nimeni cu vorbe despre băutură şi despre preocupările nobile, despre rostul femeii în cadrul bi-neeuvîntat al societăţii...

Nae Pop o privi cu ceva interes, cine ştie dacă nu femeia asta a slăbit tocmai din princina omuleţului roşu care o ucide încetul cu încetul cu vorbele sale melodioase, pare că spune o poveste oarecare, o poveste do adormit oameni şi animale. în tond nici nu o chiar atît de bine să ai un asemenea om, să ai pe suflet un

asemenea fond sonor, să ţi se cuibărească în sînge un asemenea ins, mai bine rămîi fată bătrînă decît să-ţi ucizi viaţa cu un chip roşu, bondocul care se linguşea pe lingă paharul cu vin, îi făcea cu ochiul, îl sorbea cu privirea, îi era teamă în acelaşi timp şi de femeia slăbuţă din faţa sa, parcă îl hipnotiza cu privireci ei rece-călduţă.

Bău cu sete încă un pahar cu vin şi încearcă să desbneze ceva pe şerveţelul din faţa sa. în fond ce treabă avea el cu roşcatul şi cu femeia acestuia ? Poate nici nu e femeia lui ! Poate . ..

Ospătarul sosi la vreme pentru a-i umple paharul. De sub pixul chinezesc ieşi un cîine alergînd către un orizont incert. îi păreţi rău că nu avea la îndcmînă o culoare brună. Ar fi vrut să-l coloreze, să-i dea viaţă bietei vieţuitoare. . . Se gîndi totuşi 'ă un cîine nu poate fugi de la masa stăpînului său. Un os, o bucată de pîine neagră sau albă, totuna e. Bău şi cel de-al treilea pahar. Simţi un uşor junghi în partea stingă a plămînului. Probabil că drăcuşorul care e aşezat pe partea stîngă a pornit Ia atac. Vrea să pună stăpinire pe bietul ziarist Nae Pop. Ce-ar fi să-şi schimbe numele ? E o idee. Dacă ar fi să pornească scrierea unei cărţi despre un ziarist ratat ? Un roman ? E o idee formidabilă. Greu de materializat. . . Aceste cuvinte, aceste gîndurî veniseră singure. .. Cum să-l înceapă ? Cum să-l scrie ? Cum să-l încheie ? Un roman unde un singur individ se mişcă anevoie prin prăselele societăţii de consum. Care societate de consum ?

Aruncă pe scaunul din faţa sa şerveţelul pe care se vedea cîinele înţepenit pentru totdeauna. Nu ştia ce să facă în acel moment cu mîinile sale. Trebuia să le găsească o treabă urgenţă, o treabă care să nu sufere amînare. Altfel ar fi pornit singure către pahar, ceea ce Nae Pop ar fi vrut să evite din tot sufletul. Mai ales acum, cînd era decis să ia totul de la capăt.. . Cartea lui Brunea Fox e la vedere. Ar trebui să citească din ea cîteva pagini, să continuie ceea ce începuse mai de mult. . . Unde a rămas ? Parcă la paginile despre Panait Muşoiu ... Ce fusese acesta ? Revoluţionar utopic .. . Nu. Nu cred. El tradusese cele mai multe dintre documentele marxismului. Da. Aşa e. Parcă îşi aduce aminte.

25

Cînd întinse mina dădu de ceva tare şi rece, încercă să zgî-

rie cu unghia şi în despărţitura dintre unghie şi carne pătrunse ceva aspru. îşi retrase mîna şi încercă să se scoale în capul oaselor. E adevărat că cele mai cumplite vise le avusese întotdeauna cu cîteva secunde, minute (cine ştie cum se măsoară timpul în somn !) înainte de a se trezi. Ultima dată visase că excavatorul pe care lucra se răsturnase în văgăuna din „Gîtlejul sîrbului" cum îi spuneau localnicii prăpastiei celei mari din munţii aceştia. Visase rău şi după moartea lui Boton, visase şi atunci cînd murise Vlaşcu, cînd . . .

Şi acum trebuie să viseze din nou. Au şi visele un timp al 'or care se repetă din cînd în cînd. Afurisitele . . .

Mai întinse odată braţul înainte şi simţi din nou răceala şi tăria, probabil a peretelui ce se afla undeva la capătul patului. Mai întîi crezu că cineva i-a furat salteaua, cerceafurile, pernele şi el a adormit pe stinghiile metalice ale patului de şantier. Pe partea pe care stătea culcat, îl durea zdravăn carnea, de fapt ii amorţise, zăcea strivită de greutatea corpului său. îl durea şi capul. Starea generală nu era dintre cele plăcute.

Deschise un ochi şi zări că între timp cabana lor fusese zugrăvită mai nou în albastru, un albastru intens. Cînd naiba o zugrăviseră, de nu prinsese de veste pînă acum ? Probabil că acest lucru se întîmplase mai devreme, dar el din pricina oboselii zilnice de la şisturi nu avusese timp să contemple pereţii încăperii în care dormea. Mai mult ca sigur. Altceva nu putea fi. încercă să alunece pe spate în patul tare, voi să contemple mai bine tavanul vopsit în albastru intens, chiar îşi întoarse o bună parte din corp, cînd patul se termină brusc şi trupul îi alunecă în gol. Căderea i se păru că durează cîteva ore, spaţiul de la pat la podea era nesfîrşit, voi să pună mîna pentru a uşura cît de cît impactul cu podeaua, oricare ar fi fost ea, dar braţul nu-l ascultă de loc, poate că se mişcase ceva în el, poate că articulaţiile îi putreziseră în timp ce dormise, cine ştie ce se întîmplase ...

Podeaua pe care n-o vedea, veni totuşi, lovi surd toată suprafaţa corpului, părţile moi se afundară pe jumătate în cimentul alunecos, celelalte trozniră cu putere, bufniră. Toate se aşezaseră la locul lor destul de repede, durerea singură săgeta muşchii ; îşi pipăi tîmpla unde deja se ridicase un cucui de mai maro dragul, îl simţea cum creşte sub piele, cum naiba s-o fi umilind pielea asta de pe cap, fîşia ei atît de subţire, cum o fi reuşind să se facă dintr-o dată atît de groasă, de voluminoasă .. . Nu mai încăpea nici o îndoială că visul de mai înainte fusese şi cel mai cumplit. Boton i se arătase din nou în timp ce dormea, îl ameninţase cu degetul uşor îndoit spre interior :

„Ai grijă, ţîncule, am să iau femeia cu mine aici unde sînt. . . Nici într-un caz n-o las acolo pe şantierul vostru de unde-am plecat aşa de unul singur . . . Ştii că femeia trebuie să fie întotdeauna mai tînără şi mai frumoasă decît bărbatul pentru simplul motiv că ea se trece cu frumuseţea ei mai repede, pe cînd bărbatul se trece mult mai încet. Peste cîţiva ani, bărbatului i se urăşte de femeia lui şi o ia razna. Mic nu mi s-a urît de nevastă-mea. O iubesc şi ea o să-mi nască un pruncuţ de mai mare dragul. A zis directorul că mi-l botează, vrea să-i fie naş. Ce mai veselie va fi pe şantier atunci ... Iţi dai scama . .. Vom pune masă mare pentru toată lumea şi vom chema pe alţii din satele apropiate. Să se ştie că Boton, maistrul zidarilor de la termocentrală, are un copil frumos şi deştept. . . Sper că tu n-ai nimic împotrivă ?”

Apoi se trezise ca din senin sau căzuse din pat. întrebarea aceea îl rodea pe dinăuntru, îi făcea găuri mici cu un sfredel din acelea pentru cepuit putinile cu vin în primă cară . .. Era o întrebare la care nu ştia ce să răspundă ... Absurdă, domnule . .. Ce treabă am eu cu pruncul lui, cu femeia lui, cu moartea lui. . . Nu vreau să mă gîndesc o singură clipă la acest om a cărui moarte m-a impresionat pînă la lacrimi. . . Cum îi veni lui să pipăie peretele ? Şi ce dacă-i rece ? Naiba să-l ia. Doar n-o fi cald precum fiinţele omeneşti. Oamenii au sînge şi sîngele, pata sau pasta aia lichidă ca scuipatul după o beţie zdravănă, se mişcă de colo pînă colo prin carne, pune muşchii la treabă, dezmorţeşte oasele, alimentează mintea, îl desprinde pe om de lucrurile înconjurătoare .. .

Se ridică de pe podea şi făcu două-trei genoflexiuni pentru a vedea dacă mai e întreg, sorbi o gură zdravăwă din sticla cu ceai şi rom aflată la capătul patului şi încercă din nou să se

lungească pe patul cazon care îl aruncase atît ele uşor în hău. Privi ceasul de mînă aşezat alături de perna tare din iarbă de mare şi văzu cit mai e pînă la ziuă. Ce ţi-e şi cu visele astea ’ Te răpesc din braţele somnului exact cînd ai mai mare nevoie de odihnă . . .

Aseară citise Montaigne şi băuse ceai cu rom. Romul îi amorţise stomacul nemîncat de mai multe ore iar Montaigne îi dezmorţise sufletul. În fond, acest printţ al ideilor e un sfătuitor de taină pentru o seamă de inşi care vor să-l urmeze. Experienţa lui de-o viaţă, viaţa lui printre cărţi şi oameni l-au condus să ştie totul despre oameni şi despre spiritul lor. îşi masă din nou muşchii de la picioare, sorbi încă un gît do ceai cu rom, deschise cartea format de buzunar şi începu să citească rar, cu glas tare : „Mare iscusinţă ! Să mi se arate faptul cel mai curat şi fără greş, îi voi găsi cincizeci de îndemnuri păcătoase, care vor avea chip de adevăr. Martor mi-e Dumnezeu, pentru cel care vrea să priceapă, cîte felurite înfăţişări nu se cuprind în- lăuntrul vremii noastre. Eu nu fac atît cu răutate, cît fac pe dibacii greci şi grosolan . .

Are sau n-are dreptate filosoful ăsta ! ? Cine ştie cîte ascunzişuri are fiecare lucru pe care noi credem, ne înşelăm să credem că-l stăpînim cu totul şi cu totul pentru noi ! Aşează pătura mai bine pe pat, o întinse pentru a nu-l deranja şi se trînti cu faţa în sus. Cineva aruncase un muc de ţigară în tavan. Şedea acolo de cine ştie cînd, se înnegrise uşor, îl veghea cum doarme şi cum trăieşte mai multe ceasuri pe zi în această încăpere a şantieru- x lui. Âici visa şi aici trăia. De muncit o făcea acolo pe şantier, printre uriaşele maşini care decopertau muntele, căutau în adin- curi mineralele de preţ pentru energie. Aşează cartea direct pe podea alături de pat şi încercă să reconstituie marea parte din viaţa sa şi a altora. Işi aduse aminte că nu ştie prea bine viaţa lui Montaigne şi luă din nou cartea de jos şi în cîteva minute parcurse cu privirile sale lacome tabelul cronologic de la începutul ediţiei proaspăt apărute. O luase de la Timişoara încă din vară, la începutul verii, dar nu apucase s-o citească pentru că era prea cald şi munca pe şantier îl aducea noaptea gata obosit la patul din cabană. Vara debutase greu, se înfipsese bine în omoplaţii acestor locuri, năduşeau oamenii şi maşinile, li se lipeau hainele de piele şi se usca, pielea pe braţe mai ceva ca la şerpii ce năpîrlesc vara, li se schimbă pielea.

Ceva sc întîmplase pe şantierul lor, termocentrala crescuse şi se dezvoltase cum nici nu se aşteptau ei. Şantierul devenise o mare uzină, acoperise muntele pe toate laturile sale, oamenii' se

învechiser ă, noii veniţi nu mai erau aşa de mulţi ca în alţi ani, delegaţii plecau din ce în ce mai rar după oameni. Se trecuseră deja la selectarea atentă a celor care vor rămîne să lucreze la termocentrală atunci cînd ea va intra în funcţiune. Operaţiunea se face cu discreţie, nu trebuia făcută zarvă mare. Inspectorul de personal Bumbu mai mult şoma decît încheia c ontracte de angajare. între timp îşi pusese la punct un registru detailat al sporurilor de vechime, reuşise să extragă din carnetele de muncă ale oamenilor datele necesare unui asemenea instrument extrem de util. Reclamaţiile se răriseră de tot, inspectorul cu verificările trecuse să-l ajute pe tehniceanul Strat la probleme de protecţia muncii, rezolvarea la zi a agitaţiei vizuale privind protecţia muncii, controlul strict la fişele de instructaj etc.

Eufim îşi propusese ca pînă diseară să sară de la o problemă vitală la alta. De la Montaigne la fraţii Măciucă, la răposatul Boton, tehnicianul Strat, directorul Albu, şoferul Grosu, dactilografa Fifi, maistrul Boanfă, Bozarcea, Unghierea, Ghiţă Me- reştean, fraţii lonete şi alţi mulţi, nu mai era nimic, toată lumea trebuia revizuită şi filtrată prin creierul său de fost student plecat la timp din facultate, aşezat la munca de jos, bun de observat ce se întîmplă prin cotloanele societăţii. .., trimis în excursie prin realitate, să vadă şi să ştie cum se cîştigă pîinea în mod cinstit, sub o roată de Belazs, lîngă şenila unui excavator, pe culmile teşite ale muntelui, deasupra gurii hăurilor .. .

Încercă să-şi amintească repede cum i-a cunoscut pe cîţiva dintre cei care îi veniseră aşa pe neaşteptate în gînd. Nu reuşi să scormonească prea adînc. Scotoci după jurnalul jerpelit aflat totdeauna la capătul patului, căută vreme de cîteva minute prin paginile sale scrise în toate culorile posibile prin care poate trece un om. îşi aminti întîi de Boton. Imediat îi sosiră pe marginea creierului o seamă de miliţieni care încercau să meargă prea singuri pentru exerciţiul lor pe frînghia îngustă ce le era întinsă dinainte. îi lăsă o vreme să vadă ce au de gînd. Erau foarte încăpăţînaţi oamenii în uniformă, cine ştie unde voiau să ajungă ; se hotărî să-i lase în pace ; poate la capătul funiei se află chiar fotografia reală a morţii lui Boton, astfel va scăpa de suspiciunile ce mai persistă asupra sa, oamenii în uniformă vor ajunge o dată şi o dată la concluzia lor ? Cine ştie ? Nimeni nu poate fi mai pătrunzător decît l-a lăsat natura sau îl lasă conştiinţa, flerul. Da. Citise şi Eufim destule romane poliţiste. Cîteva fragmente destul de nereuşite ale unor autori îi săriseră în ochi, îi zgîrîiaseră neplăcut ochii, viaţa la vremea anchetei privind moartea lui Boton. în fond, cei doi ofiţeri care se perindaseră zilnic prin şantier pentru a ancheta cazul morţii lui Boton nu-şi făcuseră decît datoria. Scotociseră peste tot, dar groapa cu var nu le putea vorbi despre moarte, le oferise doar un lăcaş

întipărit de trupul meşterului mort şi, cam atît. în rest trebui- seră să caute cu înfrigurare, chiar cu oarecare plăcere poliţistă.' îi scotociseră pe toţi, merseră pe seama informaţiilor ce le căpă- tară la prima oră, aşa îl întrebaseră şi pe el, printre primii. Nu fusese el cel pălmuit de Boton? Ba da. Student plecat din facultate cine ştie de ce anume . .. Nu credem noi că numai din romantism revoluţionar. I-au explicat de la bun început că numai el poate fi criminalul. L-au şi întrebat destul de brutal „De ce ?", cum se poate omorî un om din pricina unei palme, chiar căpătate pe nedrept... A semnat mai multe declaraţii, pc o parte şi pe alta. Nu avea ce declara. Cel mai mult i-a plăcut de locotenentul tînăr care avea un tic nervos, bătea cu de-getul mic în tăblia biroului semimetalic la care şedea şi întreba. Avea permanent în faţă o coală albă de hîrtie, stiloul micuţ, retezat la un capăt, odihnea alături. De fapt cred că avea două ticuri. Din cînd în cînd îşi descheia un nasture la veston pentru ca imediat să şi-l închidă la loc. La prima întrevedere se purtase urît cu el. îi spusese că şi aşa nu are rost să mintă pentru că ei au probe concrete despre asasinat. Chiar aşa îl numise. Asasinat- Nu descoperiseră nici atunci că bihorenii avuseseră în plan să-l bată pe Boton. Cine ştie cum, dar nu aflaseră. De fapt, bihorenii nici nu fuseseră bănuiţi de amestec în afacerea asta. Mai tîrziu, locotenentul subţire şi cu două ticuri, mai ceva ca în romanele poliţiste, îl îndrăgise, îi povestise cum se decisese să se facă militar, o poveste încîlcită cu o nedreptate suferită în copilărie de la un tată vitreg, o dorinţă greu de strunit de a face dreptate şi de a se şti de partea dreptăţii, a celor care suferă din pricina nedreptăţii altora. De doi ani se află în orăşelul de alături, mai avea doi ani şi avea să termine facultatea de drept... Apoi va vedea ce o să facă ... Totodată îl sfătuise să fie atent cum va circula prin şantier. Pînă la aflarea adevăratului criminal ce îl ucisese pe.Boton, toate privirile vor fi aţintite asupra lui. Să aibă grijă cum trăieşte, să nu umble noaptea prin locuri mai puţin umblate . . .

Eufim îl refuzase politicos. Nu că n-ar fi avut încredere în ceea ce îi spunea tînărul ofiţer. Ba chiar îşi luase unele măsuri de precauţie, nu mai umbla hai-hui prin şantier după terminarea programului, nu mai trecea nici pe lîngă casa lui Popîndău, cel de la gura de foc a centralei care aducea apă caldă în cabane. Popîndău îl înjurase într-o dimineaţă de crucea mă-sii, apoi îl luase de piept şi-i spusese de faţă cu o seamă de oameni „Eu, n-am nevoie de cremenal la casa mea. Fata mea se mărită cu oricine, dar nu cu un cremenal şi un puşcăriaş de cuţit... Să piei, laşule, din faţa curţii mele, să nu te mai araţi la cel puţin un kilometru de casa mea, de gospodăria mea.. . Dacă nu înţelegi de vorbe, ai să înţelegi de mînia lui Dumnezeu care trece prin mîna mea ..

Ameninţarea fusese categorică, nu admitea replică, miliţianul avusese dreptate ; Popîndău nu avea timp de explicaţii, pentru el era

clar că Eufim ucisese şi numai nişte iţe necunoscute lui, nu-l duseseră încă pe studentul neterminat la puşcărie . . .

într-un fel îşi amintea de toate astea ca de un vis urît, cel mai urît vis care îl visase în viaţa sa, un vis trăit de altul, un ins pierdut de fiinţa lui, un ins care n-a avut ce face în unele clipe ale vieţii sale şi atunci s-a refugiat să semneze nişte declaraţii tip despre o oarecare crimă neelucidată încă. Insul acesta îl trăise, îi trăise cîteva luni din viaţă, i le furase pe nedrept, fără drept de întoarcere. Se lâfăise ca un belfer în timpul său, se scăldase fără pic de ruşine în bazinul său, băuse fără ruşine apa coclită a teritoriului în care se instalase fără o aprobare prealabilă, nu se mai putea apropia nimeni de zona interzisă, zonă păzită cu străşnicie de o seamă de inşi. în alt fel, zona semăna cu o casă fără ferestre (nu se admiteau la asemenea case nici ferestrele) o casă misterioasă, sprijinită de colţii unei stînci de care te-ai fi zdrobit încercînd să-i vezi interiorul. Acum e noapte şi trecutul apropiat se vede mai bine, nu se aude decît un nebun de cocoş al bucătăresei moldovence, îl ţinea fără să-i pese de ce zice lumea, în camera ei de doi pe unul, acolo îl hrănea cu ce apuca, mai cu seamă îi dădea orez. Acest cocoş spărgea nesuferit noaptea de mai multe ori, o bucăţea fără să-i pese că e pe un şantier modern care nu admitea în sinul său un cocoş, un ceas deşteptător arhaic, un strigoi de al cărui glas se
sperie muncitorii mai bătrîni şi femeile ce visează noaptea că s-au întors vremurile cînd erau la casa lor de la ţară şi trebuiau să se scoale cu noaptea în cap pentru a merge la maşina de treier, la coasă, la arat . . . Uh, ducă-se pe pustii de viaţă arhaică ! Mai bine pe şantier. Chiar dacă nu-i apa ca aceea scoasă din fîntîna personală, trebuie să te duci pînă la cisternă, e mai bine ca pe cîmp unde te prindea ploaia şi trebuia să stai cu sacul pe cap pînă se uda ţesătura de cînepă, pînă se uda gurguiul ascuţit şi apa pătrundea vicleană la piele, purta cu ea o sumedenie de boli şi reumatisme ticăloase ...

Cele cîteva săptămîni pe care i le furase omul fără faţă, fără semne particulare, trecuseră, redevenise Eufim, fostul student ce plecase din facultate pentru a se angaja pe unul din marile şantiere ale patriei, simţise el că trebuie să cunoască mai bine realitatea ţării sale, voia să cunoască mai bine ce înseamnă patria materială, patriei văzută cu ochii liberi, pentru că de patria văzută cu ochii minţii avea deja cunoştinţă . . . Postul de buldozerist îi convenise de minune, singóle utilajului gigant parcă se scurgea şi prin propriile vene, cînd era acolo sus pe scaunul metalic, aşezat pe acea pernă de culoare maro, vedea lumea şantierului cu ochii cu care trebuia văzută şi trăită . . .

îi convenea de minune acest spaţiu al anonimatului prin muncă, aici putea să gîndească în linişte, putea să cerceteze ca-

ractere puternice şi caractere slabe, îndoite de vînt şi de alte cauze pur omeneşti. Caracterele . . .

Domnul Montaigne îl privea de pe coperta a doua a cărţii de *Eseuri.* îi veni să rîdă de hainele filosofului. Ce-ar fi să se îmbrace şi să meargă mîine pe şantier în hainele de epocă ale bătrînului filosof şi moralist ? Ar fugi lumea mai ceva ca atunci cînd se împrăştiase ştirea cu experienţele din Oceania sau de mai ştiu eu unde ... Ce caraghios e gulerul scrobit şi răsfrînt în mod neregulat peste redingota de filosof şi învăţăcel ! Ce ciudată este şi viaţa asta a filosofilor ! îi citesc eu aici pe şantier unde filosofía lor nu face doi bani jumătate, unde nici o înţelepciune de-a lor n-are cum să pătrundă, intrările în realitate sînt păzite cu străşnicie, spaţiul muncii îi cere omului să i se dăruie, numai aşa obiectivele lor vor fi ridicate în timp util, numai aşa efortul lui Eufim de a părăsi facultatea şi a munci oriunde pe întinsul ţării sale, va fi apreciat cum se cuvine . . .

Nervii lui Eufim se relaxaseră, intraseră într-o stare mai liniştită, parcă pluteau undeva în afara calotei din care privea bătrînul sfetnic al regilor. Deschise cartea la pagina 89 şi citi cu oarecare surprindere : „A filosofa înseamnă a învăţa să murim . . Formidabil ! Păi, noi avem nevoie să învăţăm să murim ? De ce să murim ? Mai bine să ne moară moartea pe drumul plin de prăpăstii ce vine către şantierul nostru, să se piardă pe urmele ciobanilor şi ale gropilor arse de cărbune, să moară de una singură pe marginea şanţurilor, să nu-i pună nimeni o luminare în- mină, să se ducă unde-o şti, pe noi să ne ocolească pentru cel mai important motiv că noi construim o cerate a luminii şi se ştie, moartea e reprezentanta întunericului, n-are ce căuta aici unde facem lumină din piatra arsă, să se ştie do către toţi puternicii de pe pămînt, din cer sau de sub apă ! ?

în fond, poate că Domnul Montaigne vorbeşte despre o anume moarte, nicidecum despre moartea pe care mi-o închipui acum . . . Hai să dăm cîteva file înapoi din cartea de faţă „Că nu trebuie să judecăm fericirea noastră decît după moarte . . Păi, cum să judecăm noi fericirea după ce trecem un prag pe care nu-l cunoaştem ? în fond, poate că are dreptate filosoful – nu ştim la urma urmei ce înseamnă fericirea. Aşa că judecăm şi noi ceva ce nu ştim în întregime după altceva care iarăşi nu ştim. Trăim ca să construim, să ne conştientizăm că vom muri cîndva mai devreme sau mai tîrziu ... Ce mă apucă şi pe mine asemenea probleme . . . Acuşi e ziuă şi mai bine citesc o altă pagină din Montaigne. Să nu-l mai judec atît de aspru, să fiu concesiv cu el. De fapt, noi descoperim lumea lui şi vrem să o aplicăm ca un şablon peste a noastră. Desigur că nu se poate, nu

se potriveşte, cele două bucăţi nu seamănă una cu alta. Nu că una e mai mare şi cealaltă mai mică . . . Nu se potrivesc ele aşa din principiu. Chiar steaua dacă o aşezi peste lună ai să vezi colţurile sclipitoare cum rănesc aerul din jurul celor două posibile corpuri. Chiar Eufim, adică cu, nu mă asemăn cu vecinul care doarme în cămăruţa de alături, eu mă gîn- desc la Montaigne, la lună şi stele, iar el doarme buştean după ce a băut aseară ceva şi a cîntat pe nas : „Tereza, mîncate-ar boala. . „ Cine ştie ce of o fi avut bietul sudor Morii, cîte ofuri o fi avut el pe Tereza asta care nu-l lăsa nici cînd dormea în plin munte, într-o cabană'din lemn aglomerat, din rumeguş aglomerat. . .

• Acuşi e ziuă şi ce întuneric... Parcă c din cineva, parcă seamănă cu cineva, cu gîndurile cuiva, ale unui poet sau ale unui şantierist, cine mai ştie, cine mai crede că pot exista şi poeţi pe aici... în fond ce vină au poeţii pentru a-i pomeni la acest ceas de dinaintea zilei ? Desigur, niciuna .. .

Nu e bine să mai citesc din Montaigne. Trebuie să mă opresc. Voi citi mai tîrziu gîndurile scrise ale acestui domn. Mai bine mă gîndesc la toţi oamenii pe care i-am cunoscut în aceste locuri, cei care sînt aici, cei care au plecat în alte părţi. Dar, stai. . . Parcă m-am mai gîndit la aceştia şi nu am dus gîndul pînă la capăt. . . Mi-ar trebui o carte uşoară, una care să „mă prindă”, să mă poarte pe alte meleaguri, să-mi şoptească simplu de tot : „Dragă Eufim : – te-am văzut ieri pe şantier. Munceşti ca un apucat. Seara citeşti din Montaigne, citeşti altceva sau te gîndeşti la Boton . . . Rău faci. Ar trebui să înţelegi că Boton trebuie scos din viaţa ta. A murit şi gata .. .” De aceea poate că şi fusese la înmormîntarea lui Boton. Cum să nu se ducă ? Fusese ca orice şantierist care îşi conduce pe ultimul drum un fost coleg ... Şi ce dacă avea să sufere după aceea ? E o altă treabă . . . Unghierea ţinuse o cuvîntare emoţionantă. Unii piîngeau, preotul tăcea şi urmărea cu atenţie ceea ce spune omul mic de statură, cu părul alb, cocoţat pe movila de pămînt din stînga gropii proaspete. . . Erau în cimitirul minerilor, Boton avea să se odihnească alături de minerii morţi de-a lungul timpului în lupta cu cărbunele. Cert e că maistrul Boton avusese o înmormîntare pe cinste. Dacă ar fi făcut cineva un test asupra celor prezenţi, probabil că n-ar fi fost nimeni printre cei de faţă care să nu regrete moartea maistrului zidarilor. Boton luase şi el loc în cimitir alături de ceilalţi morţi ai şantierului sau ai locului, doi metri la dreapta şi alţi doi metri la stînga faţă de ultimul îngropat cu nu ştiu cîte săptămîni în urmă.

îl năpădiseră atîtea gînduri, atîtea veşti veneau din memoria lui obosită, i se perindau prin faţa ochilor, mutilau cu

drăgălăşenia sau hidoşenia lor acest sfîrşit de noapte pe şantierul termocentralei. în fond, îşi zise, ar fi mai bine să nu-mi mai fac atîtea gînduri, să las şi eu să treacă ziua o dată cu apusul soarelui, să las să treacă noaptea neobservată de spiritul meu pus pe sfătoşenie. La ce îmi folosesc mie aceste gînduri, cu ce mă fac ele mai bun mîine pentru împins zecile de metri cubi de rocă ? De ce-mi bat eu capul, de ce nu-l las să se odihnească pe perna asta umplută cu cîlţi, cu vată sau cine ştie cu ce naiba o fi plină ? Mai bine citesc Montaigne, disec gîndurile rafinate ale acestui franţuz, privesc albume de artă, în-

torc filele unor cărţi de aventuri palpitante, eroii să joace ton- torioul în faţa ochilor mei... De ce să-i pun eu în ţesătura aventurii cînd, scriitorii mi-i servesc pe tavă pentru cinci-şase lei ? Nu-i drept, copile, Eufime... Fii cu picioarele pe pămînt şi ascultă cum se scurge apa izvoarelor pe sub pietre, cum sforăie vecinul din cabană, cum poate se întoarce Boton în mormînt, de acolo le rîde în nas celor de pe şantier' care se sufocă de căldură, iar la iarnă vor îngheţa binişor în gerul de afară. El stă acolo sub pămînt, de acolo îi judecă pe cei vii, le dă sfaturi pe care ei nu le aud sau nu le iau în seamă.

Se aşează într-o poziţie comodă şi încercă să închidă ochii. Se auzi o bufnitură. Probabil că Montaigne se plictisise să-i mai stea alături şi se rostogolise pe podea. Nu-l ridică. Se simţea bine întins şi cu ochii închişi. îşi puse palmele pe piept aşa ca şi cum ar fi fost mort. Chiar ... Cum i-ar fi stat mort ? Cine l-ar descoperi dimineaţa ? Ce vor zice oamenii ? Cine l-ar boci la groapă ? Ar mai rosti Unghierea o cuvîntare atît de emoţionantă ca la moartea lui Boton ? Ce s-ar alege din jurnalul său ? 11 va citi cineva sau va fi p.ur şi simplu aruncat la gunoi ? Oare ar afla careva dintre rudele îndepărtate de moartea mea ? Dar, părinţii ? Ce-ar zice părinţii ? Că sînt un om fără semne particulare ... Aşa cum a fost bunicul meu ... Sau aşa cum a fost stră-străbunicul cel paşoptist... Şi eu m-am strecurat pe porţile din faţă ale vieţii... Am intrat, am ieşit şi iarăşi am mtrat. .. Am vrut să fac ce vreau şi am reuşit. Dacă aş mărturisi că m-am simţit şi mă simt în continuare foarte bine pe acest şantier – nu m-ar crede nimeni.. . Mai bine tac şi fac. Mîine mă scol şi voi lucra după puterile mele la şist, la spart rocă, la mişcarea milenarelor stînci...

Ce bine e să stai întins în patul acesta ! Pătura aspră vine ca o binecuvîntare pe braţele goale, pe picioare, pe piept. Dacă aş spune că sînt cineva pe acest şantier, alt glas din mine ar spune, m-ar contrazice imediat că eu nu sînt decît un biet cuvînt al lui Montaigne, un complex de sunete articulate sau mai puţin articulate altă dată, un „berbec", un berbec şi mi-a plăcut să iau totul în coarnele mele fragile pe care le-am crezut de fier, din wolfram, naiba mai ştie acum noaptea din ce ...

.

19

0

M-am bărbierit la trei zile o dată, am citit tot ce mi-a căzut în mînă, am iubit cu pasiune. Am atîţia ani şi – îmi sînt singur călăuză ... Să-l iau drept model pe Montaigne ? Aş fi şi fericit şi ridicol. La ce mi-ar folosi învăţăturile lui aici pe şantier ?

Puteam să-i răspund în parabole ofiţerului care mă ancheta la moartea lui Boton ? Nicidecum. Dacă începeam să mă bîlbîi, să lungesc cuvintele, să le răstălmăcesc sensul, miliţianul putea să tragă o concluzie nefavorabilă mie. Puteam să aştept mai multe zile pînă la scoaterea mea din cercul celor bănuiţi. . . Işi aminti că citise într-o noapte *Crimă şi pedeapsă,* o ediţie ferfeniţită, lipsindu-i cîteva file la început şi mai multe la sfîrşit. O mîncase pe nerăsuflate, văzuse crima, o fotografiase liniştit la lumina neonului care din cînd în cînd clipea ca un om care a văzut moartea îndreptîndu-se către el.

Amintiri care se duc, rămîn în urmă o dată cu lucrările care au fost deja efectuate.. . De fapt, zilele au trecut, a trecut şi noaptea aceasta, şantierul se va dezveli din nou în faţa dimineţii de vară, oameni vor ieşi de prin culcuşurile lor unde s-au aciuat de frică năduşelii, îşi vor dezmorţi muşchii împin- gînd la lopată, sudînd, -alergînd, notînd ceva anume în carneţele soioase. Aşa va fi şi în această zi...

Dimineaţa începu cu adevărat să se arate prin fereastra de numai două palme, parcă cineva turnase plumb bine topit în atmosfera de afară, se sculă din pat, ridică pe Domnul Montaigne şi—1 aşează cu oarecare sfioşenie pe măsuţa de brad verde, deschise ferestruica şi aerul răcoros avu darul să alunge cît colo toate imaginile, coşmarurile, bucuriile şi tristeţile acelei nopţi de insomnie. Imaginile de noapte se topesc, dispar în hăul de unde au venit, devii de o mie de ori mai atent la ce se întîm- plă cu tine, ai ajuns pe tărîmul unde totul se întîmplă cu adevărat, totul e posibil în vis, din vis te trezeşti tot culcat cu faţa în sus, pe o parte sau alta, pe cînd din viaţa trăită anapoda nu te mai trezeşti niciodată, te transformi într-o seamă de celule moarte, celule-cenuşă ...

Işi lepădă bluza de pijama care îi rămăsese mică, trase direct pe piele un maiou scurt şi ieşi din baracă pentru a se spăla. Răcoarea îi făcea bine, lepăda de pe el cele din urmă gînduri ale nopţii chinuite, simţea cum se dislocă din el materia somnului, se decojea ca o pieliţă scorţoasă, înaintă în aceste brazde de somn, papucii de casă i se agăţară într-o rădăcină de copac rămasă dezgolită afară din pămînt. Se abţinu să nu înjure, era bine să nu înjure dis-de-dimineaţă, îşi turnă pe spate o cană cu apă. Se frecă îndelung cu prosopul încă ud de aseară, simţea

pielea respirând, se bucura pentru ca, aruncă prosopul pe sîrma de cine ştie cine întinsă între cabane şi în

.

cercă să facă nişte genoflexiuni. Un, doi, trei, patru, cinci, şase, şapte, opt, nouă, zece, unsprezece, doisprezece, treisprezece, paisprezece, cinsprezece, şaisprezece..., gata pe ziua de azi, miinc voi face cu două mai mult, ba nu, cred că voi face cu patru mai multe... Nu vreau să cred că am îmbătrînit, că am obosit, simt aerul mai rece decît era în alţi ani, poate că m-am obişnuit cu lîncezeala, pe motor e întotdeauna cald, miroase a motorină proastă, a ulei de toată mîna, a valvolină, a fiare încinse, a transpiraţie de om şi a transpiraţie de fier .. .

Se obişnuise cu motoarele încă de la cursul de calificare pe care îl urmase timp de şase luni la Timişoara, acolo învăţase ce înseamnă un motor, un motor ca un om viu, ca inima unui om care e comandată să se oprească sau să pornească atunci cînd vrem noi. Caizerliu Artur le spusese pentru prima dată cînd intrase în clasa lor de oameni bătrîni, semiţărani dornici să se califice pentru a lucra pe un şantier, că a fi mecanic e acelaşi lucru cu a fi medic de oameni, că de fapt motoarele nu sînt ca nişte oameni mari, ele sînt ca nişte copii care necesită mai multe îngrijiri decît cei maturi. Caizerliu era singurul profesor agreat ele cursanţii plictisiţi şi îngrijoraţi de faptul că nu vor reuşi să prindă ca lumea o meserie, că nu vor reuşi să se acomodeze cu noua lor ocupaţie pentru care se pregăteau. La trei zile de la începerea cursurilor venise cineva de pe şantier şi îi puse să semneze un contract de şcolarizare prin care se angajau că vor lucra cel puţin cinci ani pe şantierul lor sau acolo unde va fi nevoie, unde se va muta întreprinderea care construia termocentrale. Unii s-au codit, alţii au semnat şi chiar au simţit o uşurare că au plecat de lingă casele strămoşilor lor, că vor fi mult mai utili societăţii în care trăiesc. Printre aceştia fusese şi Eufim, se bucurase că a găsit un loc de muncă ascuns de lumea dezlănţuită, dacă cineva i-ar fi cerut să rămînă în T. poate că ar fi refuzat politicos să semneze, s-ar fi ridicat şi ar fi plecat din clasa unui liceu mecanic unde au făcut primele luni de şcoală. în prima duminică după începerea cursurilor au plecat cu toţii în oraş, erau douăzeci de inşi, douăzeci de bărbaţi porniţi să bea cîte o bere de Timişoara, s-au oprit la o grădină de vară unde sfîrîiau nişte mititei frumos mirositori. Au băut ceva bere, au mîncat cîte opt mici de căciulă, se făcuse amiază, nimeni nu s-a mai dus să mămnee la cantină, chiar şi cei mai zgîrciţi au deschis pungile şi s-au simţit bine, pătrunseră într-o lume nouă, era o lume pe care unii o pîndiseră de multă

H – Semne particulare vreme, alţii nimeriră în ea ca musca în lapte, esenţial era câ toţi se simţeau bine, berea era nici prea caldă şi nici prea rece, micii fuseseră usturoiaţi din belşug, muştarul cerea apă, apa se transformase în bere şi berea se scurgea fără nici o oprelişte pe gâturile

celor douăzeci de bărbaţi veniţi de peste tot să se califice mecanici de utilaje grele pentru un şantier îndepărtat, unde se construieşte o termocentrală, erau în timpul lor liber şi libertatea îţi dă toate puterile, îţi dezlănţuie energii nebănuite.

Cursurile au fost scurtate cu o lună şi două săptămîni, pe şantier era nevoie de oameni, au învăţat mai repede decît îşi propuseseră profesorii să-i înveţe ; ştiau ce e acela un motor, o transmisie, un sistem de aprindere, o instalaţie hidraulică, a pompă de injecţie (pe asta n-o înţelesese nicidecum Eufim, se uita la complicatele ei canale interioare, conductele extraordinar de fine etc.), manetele de comandă, să controleze nivelurile de ulei, să schimbe uleiul, termenele de schimbare a acestuia şi Ie notaseră cu toţii în caietele de la curs. S-au despărţit tot printr-o masă comună la acelaşi restaurant, acum era dej^ toamnă, grădina de vară se transformase în mustărie, aveau şl pastramă, plecaseră bine dispuşi, cîţiva dintre ei întrecuscră măsura la gîndul că de acum s-a dus dracului huzureala, vor trebui să pună mîna la treabă, şantierul îi aştepta cu braţele deschise larg, cu greutăţi pline de entuziasm faţă de cei ce vor veni, mâncare şi dormitor pe gratis, orele libere de după amiază vor deveni dulci amintiri, amintiri de care se vor lega în toată viaţa lor, acum a venit timpul cel mare al lucrului, timpul celor care nu mai lenevesc... Asta e viaţa, au spus aceste cuvinte de cel puţin cinci mii de ori fiecare dintre cel douăzeci de bărbaţi, au repetat şi au ciocnit sticle cu bere, au rupt torţile cănilor de lut în care mai fierbea mustul acrişor au schimbat între ei adrese, adresele de la bază, adică de acasă, cele do pe şantier cine]e mai ştie... El, Eufim nu putuse să dea o adresă de bază, adresa lui era volantă, cine ştie uncie va fi repartizat, în care punct al muntelui, nu se ştie dacă va avea cineva răbdare să poarte o scrisoare pînă va ajunge la fostul student, acum buldozerist calificat. Aveau cu toţii asupra lor carnetele de muncitori calificaţi în meseria de mecanici de utilaje grele şi terasiere, îşi priveau din cînd în cînd fotografiile, acolo îşi scriseseră numere de telefon, acolo, cei mai tineri purtau fotografiile iubitelor.

În scurtă vreme fiecare avea cîte o prietenă, începuseră să se ferească unul de celălalt, rareori mai aveau curajul să iasă împreună, asta se întîmpla numai atunci cînd fetele erau ocupate sau plecate cine ştie pe unde. Atunci găseau prilejul să-şi povestească unul altuia de-a fir a păr tot ceea ce se întîmpla în decursul unei întilniri. Seara se certau din te miri ce, vorbeau toţi deodată, îşi opreau vorbele cu gesturi repezite care puteau însemna : „las' că vă spun eu ceva mai grozav ..„a mea e cu totul formidabilă ..

Numai Spulber făcea pe misteriosul, se retrăgea strategic din faţa valului de întrebări, o făcea pe obositul sau poate chiar era obosit de-a binelea, pe la orele unsprezece îl vedeau adormind, îşi bălăngănea capul ca un înecat, asta însemna că studenta l-a cam terminat pe mecanicul nostru, au şi rîs de el în acest sens, au rîs de bărbăţia lui afişată cu atîta nonşalanţă.

După cîteva întilniri de acest gen, Spulber s-a dat la fund, cum îi plăcea lui să se laude, fund însemnînd căminul cam de- părtişor de centrul oraşului, acolo îşi ascundea dragostea pierdută cu de la sine puterea. Şedea sau îi privea fotografiile, cîteodată îl găseau şi cu amuleta primită de la fată, o privea şi probabil îşi aducea aminte numai ceea ce voia el... După o perioadă oarecare, Spulber a uitat de studentă, a ieşit din melancolia în care intrase prea repede, s-a împrietenit mult cu Eufim, el, care pînă atunci îl considera pe aceasta drept un şoarece de bibliotecă, mîncător de ziare şi nedat la femei frumoase. Se obişnuiseră să meargă la o patiserie alăturată, stăteau, acolo cîteva ore, mîncau cîrnăciori cu muştar şi beau bere blondă pînă îşi umflau burţile, discutau despre femei, despre viitoarea lor meserie, despre ziua de mâine în general. Ascundeau cu grijă gîndul care îi rodea pe amîndoi, acela de a discuta despre amorul cu studenta. O singură dată băuseră cam mult şi ajunseseră la concluzia că Eufim trebuia să-l îndemne pe Spulbec ?.ă continue aventura o dată începută, regretau că nu se împrieteniseră mai la început, că nu se puseră să înveţe o limbă străină la Universitatea populară ...

Regretau şi mai comandau cîte două sticle cu berc, care de fiecare dată erau ultimele pe ziua de azi, examenele bateau la uşă, trebuiau să se pună cu burta pe carte, motoarele nu puteau ¿1 învăţate în birt, printre ospătare veştejite şi oameni cu chef.

Au plecat tîrziu după închiderea patiseriei, au mai stat de vorbă în faţa localului pe nişte schelete de foste scaune meta

lice, apoi au luat-o încet către cămin, străzile erau mai mult pustii, se înnorase de ploaie ; de mohoralâ lui Spulber îi veni să cînte un cîntec dramatic iar lui Eufim îi veni să recite „Dan, căpitan de plai”. Unul cînta încetişor, apoi din ce în ce mai tare, în timp ce al doilea recita binecunoscuta poezie Aşa au reuşit să producă prea mult zgomot, au atras atenţia **unui** miliţian tinerel care repede voi să restabilească ordinea, bineînţeles că nu putu, cei doi nu voiră să se oprească şi nici să prezinte buletinele de identitate. La întrebarea insistentă a ser- gentului-major a răspuns Spulber : „Sîntem nişte proşti, ce rost mai are să-ţi mai spunem şi ţie cine sîntem şi ce liram ne poartă prin oraşul acesta . . . Vezi-ţi de drum cît ne vedem şi noi. Cintă şi tu ceva de suflet dacă te lasă inima. Majurul nu se lăsă, văzînd că nu poate să-i reţină se apucă să vorbească prin staţie cu alţii, să ceară sprijin. Eufim îşi aduse aminte primul că nu e indicat să ai de-a face cu organele de ordine şi că ei sînt vi- novaţi şi o luară la fugă pe o străduţă care se ivi ca o binefacere în stînga lor. Ghinion mai mare nici că se putea, se pierdură pe nişte străzi labirintice, nici berea şi nici întunericul nu le dădea nici o mînă do ajutor pentru a ieşi într-o stradă mai de doamne-ajută, de unde apoi să ajungă în locuri cunoscute. Or- becăiră o vreme pînă ce dădură peste o femeie între două vîrste şi pe care o întrebară cu o voce rugătoare cum se ajunge la tramvaiul 1 negru. Dar femeia nu înţelese bine întrebarea poate şi pentru faptul că o rostiseră amîndoi deodată, şi nici una nici alta se puse pe strigat : „Ajutoor, săriţi oameni buni, vagabonzii se iau de mine ! . . aşa că le pieri entuziasmul şi o luară din **nou** la fugă prin nişte ganguri de mai mare dragul. Femeia încetase cu strigătele ei, dar acum explica unor inşi ieşiţi de prin blocurile apropiate, în ce aventură mare fusese atrasă de doi tineri care încercaseră să se lege de ea .. . După o vreme n-o mai auziră, doar doi cîini continuau să latre prin tufişurile unde se retrăseseră speriaţi.

O jumătate de oră mai dură peregrinarea pe tot felul de străzi şi străduţe pînă îi îndrumă un luptător din gărzile patriotice cine ştie cum rătăcit pe acolo, să iasă la tramvai, îndrumarea se dovedi de folos aşa că, după numai un sfert de orâ, urcară în tramvaiul ce îi duse la parc. Traversară parcul în tăcere, nu le mai reveni cheful după aventura eu femeia care îi acuzase pe nedrept.

Portăriţa, curioasa Saveta nu se afla la locul ei, probabil se dusese la bucătărie să mănînce, aşa că intrară fără să fie văzuţi, se strecurară pe aleile întortocheate fără să fie observaţi, începură să meargă la pas, liniştiţi, ca şi cum s-ar fi plimbat printre arbori

Aşa au reuşit cu toţii să-şi procure cîte un sac plin cu amintiri din timpul cursului de mecanici de utilaje terasiere . . .

Nu se mai întîlnise cu nimeni de la terminarea şcolii. Doar cu Marton se întîlnea aproape zilnic, se căsătorise între timp şi nevastă-sa îi turnase doi plozi unul după altul, îl vindecase de perioada cînd o făcea pe craiul în T. ...

Dar acum începe o nouă zi, nu e timp pentru visare prelungită, două bucăţele de salam şi una de pîine pot fi mîncate 0 dacă stai în picioare, buldozerul aştepta să-i înfierbînte motorul, să-l pornească spre treburile cele mari ale termocentralei . . .

Directorului Albu i se făcu rău aşa din senin. Şedea rezemat mai mult decît lejer de spătarul scaunului, capul îi căzuse în- tr-o parte, îl ţinea umărul sculptat al spătarului pentru a nu aluneca în jos pe covor. Şedea aşa de cîteva minute, poate de mai multă vreme, între somn şi trezie, nu mai ştia nimic, doar ochii i se mişcau plini de curiozitate în orbite. Ar fi vrut să strige, să apuce ceva de pe biroul său uriaş pentru a arunca de perete dar nu se simţea în stare să-şi mişte braţele... Oboseala din ultimele zile începuse să o resimtă încă de dimineaţă. Nu avusese o singură clipă de răgaz, trecuse pe la fiecare sector de lucru, văzuse cu ochii săi cum stau lucrările, în ce stadiu se află, cum sînt pregătite cele care urmează. Venirea generatorului care se petrecuse cu atîta fast în şantier pusese capac acestei oboseli prelungite ...

Pe banda memoriei i se perindau gînduri fără o noimă anume, întâmplări incredibile, stranii. Se făcea că Ella, fata Iui cea mai mică şi mai dragă a venit acasă şi aşa tam-nisam îi comunică marea veste (de care el trebuia să se bucure) că se căsătoreşte... Visul nu avea un suport real, fata se găsea în perioada asta într-o vacanţă studenţească în Polonia .. . Apoi se făcea că Grosu a venit sfios (aşa cum nu-l ştia) să-i semneze foile de parcurs pentru drumurile numeroase pe care Ie făcuseră în ultima decadă . ..

între vis şi realitate, între moarte şi viaţă, Albu încercă să-şi răsucească gîtul spre dreapta, să corecteze poziţia imposibilă în care se găsea, în care îl surprinse păcătoasa de inimă, dar un

junghi ascuţit şi pătrunzător îi străpunse pieptul şi se scurse undeva către şale. Parcă fusese un şoc electric..., chiar, ce ar fi să descoperim cîndva că aceste junghiuri care ne apucă din cînd în cînd, sînt chiar şocuri electrice, semne ale electricităţii trecute prin fragilul nostru organism, şocuri pe care le primim din atmosfera încărcată a timpului din jurul nostru, a timpului pe care îl trăim şi care ne trăieşte cu atîta fervoare. Totul e posibil, aşa că se abţinu deocamdată să mai repete gestul ; era mai bine ca inima să fie lăsată în pace, să-şi revină singură, să se aşeze din nou în piept fără să fie împinsă cu ranga de către păcătosul ce o deţine de la naştere.

Ciudat că totuşi auzul îi funcţiona perfect, ochii se mişcau liberi de parcă nu i-ar fi aparţinut, o auzea pe secretară cum şu-şotea dincolo cu cineva, probabil îl învăţa cum să vorbească, cum să se comporte în faţa directorului . .. Oricum, îşi promise ca imediat ce îşi va reveni o să o întrebe pe vicleana de Fifi, ce şuşotise cu atîta dăruire şi mai ales, cui anume .. .

O muscă se aşează tocmai pe fruntea sa, păcătoasa, nu ştia ce face, probabil se spăla, îşi făcea toaleta pe pielea lui grasă, sau poate că sugea cu micuţa trompă grăsimea sărată a transpiraţiei curse din belşug. Oricum, o simţea ca pe un junghi, din păcate persistent, un junghi în miniatură provocat de micuţa insectă, altul ar fi spus de către scîrboasa insectă care alerge bezmetică prin toate gunoaiele, dar el spuse doar biata insectă. Probabil că musca îi înţelese intenţia paşnică de a nu o jigni şi dintr-un salt fu în aer, bîzîi puţin fără rost, iar după un timp, probabil se răzgîndi, veni din nou spre faţa omului şi nici una nici alta i se aşează pe buza de sus, se plimbă o vreme prin deschizătura uşoară a buzelor, o simţi şi se înfioră, dacă n-ar fi

fost imobilizat ar fi fugit după ea şi n-ar fi lăsat-o vie nici dacă ar fi fost într-o şedinţă cu însuşi ministrul energiei electrice ...

Simţi cu surprindere că organismul începe să-şi revină, işd trase capul în poziţia normală. Continua să simtă o amorţeală **în** picioare, parcă o sută de mii, un milion de ace prelungite îi treceau prin carne, prin carnea trupului către tălpile pantofilor. De acolo făceau calea întoarsă prin aceeaşi muşchi, fărămîndu-l fără milă, lăsînd sîngele într-o inerţie greu de identificat. în- tr-un fel, starea aceasta, acest preinfarct îi dăduse posibilitatea să se verifice ca om, să se gîndească la sine, să-şi aducă aminte de cele două fete, să reflecteze puţin pe seama comportării secretarei, să se verifice pe sine în faţa marelui şantier la pupitrul căruia se afla.

Cînd îşi reveni pe de-a-ntregul, primul gînd care-l fulgeră **fu** acela de a o chema pe secretară, dar renunţă imediat, cine putea să creadă că el era cît pe ce să moară doar cu cîteva clipe înainte, putea să crape liniştit în scaunul pe care s-a aşeza s prima data acum cîţi ani, plin de elan, plin de hotărîrea de a muta cît mai repede muntele de la locul său. Se sculă de pe scaun şi încercă să facă unele mişcări, cîţiva paşi, dar nu se dovedea pe deplin restabilit, se lăsă din nou pe fotoliu, întinse picioarele în faţă, şi le frecă puţin, îşi pipăi obrajii încă reci, răsuflă adine pînă simţi o arsură în coşul pieptului, expiră aerul înăcrit din plămîni, simţi că, o dată cu aerul stătut din plămini, expirase şi ultimele rămăşiţe ale bolii, se ridică din nou **şi** făcu alene cîţiva paşi mici, prudenţi, către uşă. Ar fl vrut să-i strige cîteva cuvinte secretarei dar pînă la urmă renunţă, se întoarse la birou, sună apăsînd pe buton şi nu trecură nici zece secunde pînă ce Fifi în persoană legănîndu-şi şoldurile îşi făcu apariţia în încăpere. Afişa un zîmbet mut de femeie vopsită proaspăt, blondă ca să placă celor din jur, sa aibă mutră stas de secretară de director. Un „Poftiţi !” îndulcit **cu** o greu perceptibilă umezire a buzelor vopsite strident, îi făcu să strige cam înfundat : „Fă-mi o cafea fără zahăr !ᵘ, iar ca îi răspunse tot aşa de mieros „Imediat !”. După ce ieşi Fifi, încercă să-şi amintească cum s-a procopsit cu această secretară, nu-şi aducea deloc aminte cum a apărut în anticameră, ce gesturi a făcut prima dată cînd a văzut-o şi cînd l-a văzut. **În** focul acelui început de şantier cine mai stătea să aleagă şi se*- cretara, toată lumea era cu ochii pe calificaţi, de unde să **ia**

atîţia şoferi, atîţia mecanici, atîţia ingineri mecanici, atîţia Ingineri constructori, atîţia tîmplari, atîţia geologi, atîţia lăcătuşi, atîţia tehnicieni, atîţia necalificaţi pentru lopată . . . Atitea erau de făcut, şantierul trebuia pornit, la radio se difuzaseră citeva ştiri entuziaste despre pregătirile de aici, despre pornirea acestui uriaş obiectiv. Pornit sau demarat – nu mai ţinea minte cu tot dinadinsul cum s-a spus – esenţial e că se spusese, ascultaseră citeva milioane de oameni care ţin deschis zilnic aparatul, nelipsitul aparat de radio .. . Şantierul mai era încă în faza procurării forţei de muncă. Primii aduşi se plimbau cit era ziua de lungă prin pădurile bogate, culegeau fragi, ciuperci. Nu-i putea ţine nimeni în mînă, în frîu . . .

Lucra de dimineaţă şi pînă seara tîrziu, primii oameni sosiţi pe şantier erau mobilizaţi la înălţarea, consolidarea barăcilor, la săpat şanţuri în jurul taberei pentru a nu intra apa în încăperi, la adusul saltelelor, a păturilor, a tot ceea ce trebuie la casa omului învăţat cu şantierul. Veniseră şi cîteva fete, două au fost angajate la proaspăta cantină şi două la dormitoare, să se ingrijescă de lenjeria de pat, să facă ordine, să ţină evidenţa tuturor bunurilor. Una dintre ele fusese chiar nevasta lui Bo- ton, ăla de muri înecat în var. Ce chestie şi asta. Să mori în lapte de var ! Aşa c. Pînă la urmă ancheta stabilise că maistrul zidarilor alunecase şi căzuse singur în groapa cu var care din neglijenţă nu fusese astupată la sfîrşitul programului... Ce moarte stupidă ! Oamenilor nu le venise să creadă . . . Dar unde fusese cu gîndul ? Da. Aiurea ... La începutul şantierului . . . Işi aduse aminte ca astăzi că la cîteva zile de la angajare nevasta lui Boton venise, la el în audienţă. Ţinea audienţele pe şantier, printre oameni, pentru oameni, nu ţinea nimeni o evidenţă strictă a audienţelor pe care le acorda, nici el nu ştia bine cînd acorda audienţe şi cînd doar discuta cu oamenii noului şantier ...

îi spusese că ar vrea să-şi aducă bărbatul să muncească în acest loc. Lucra pe un şantier de importanţă deosebită unde ea nu avusese acces. De acolo nu voiau să-i dea transferul. îşi notase totul şi n-a fost nevoie de mari intervenţii pentru ca Boton să sosească cu o maşină a şantierului încărcată cu boarfe. La cîteva zile de la întîmplarea aceasta femeia venise să-i mulţumească pentru ajutor, insistase să-i spele tocmai ea cămăşile, să-i deretice prin baraca unde locuia. O privise cu oarecare atenţie, prima dată cînd o privi plin de curiozitate, voi să o dea afară, apoi se răzgîndi, femeia era frumoasă, avea ochi fini şi arhitectură de mongoloidă. îşi ţinea mîinile în faţă adunate la un loc, parcă ar fi ascuns ceva în palmele pe care le tot freca una de alta, fără să le dezlipească.

îi dăduse cheia de la baracă, scara găsise o curăţenie exemplară,

dacă n-ai fi ştiut unde te afli puteai foarte bine să spui că te găseşti cel puţin la un hotel de lux, hotel a întîia, dormise mai bine ca în celelalte nopţi, nu mai visase groaznic, pentru că de cînd începuse şantierul nu visase decît avalanşe de pămînt venind peste mari adunări de oameni, transformând totul în piatră şi sînge, se făcea că şantierul nu putea porni din pricina acestor mari avalanşe care veneau din vîrful muntelui aşa din senin. Aceste vise îi chinuiau nopţile scurte în care apuca să se întindă pentru odihnă ; cineva îl învăţase să bea ceai de sunătoare care i-ar face bine, i-ar rîcîi cu ghearele somnul, imaginaţia nebunească din timpul nopţii...

A doua zi găsise la fel de curat, iar într-un borcan de tocană de legume îl aştepta un buchet de superbe flori culese din poienele apropiate. Lîngă buchetul de flori aşezat într-o vază atît de improvizată, şedeau patru pere mari, zemoase. De unde o fi ştiut femeia aia atunci că mie îmi plac perele mari, zemoase ? Un mister nedezlegat nici pînă astăzi. Un mister de care uitase să o întrebe.

îşi întrerupse gîndul pentru că Fifi tocmai deschisese uşa şi îi aduse cafeaua. Ceşcuţa minusculă odihnea pe o tavă uriaşă, tavă pe care el o primise în dar de la tinerii utecişti o dată cu deschiderea şantierului naţional al tineretului de la Termocentrală. Fifi lăsă tava pe măsuţa din faţă, aduse numai ceaşca pe biroul său, o aşează cu mare precauţie parcă ar fi presimţit că dacă ar fi aşezat-o în mod obişnuit, s-ar fi răsturnat şi lichidul maror.iu-negru s-ar fi prelins peste hîrtiile ce umpleau biroul directorului. După ce aşează ceaşca rosti un „Domnul, este servit frază insuportabilă, frază care parcă îi sfredelea creierul, îşi propusese de atîtea ori să o repeadă, să-i ceară să nu-i mai spună aşa, dar renunţase de fiecare dată, se temea să-şi iasă din fire faţă de femeia asta ...

Totuşi, de această dată, după ce rosti un „mulţumesc !u sec, o pofti să nu-i mai spună, să nu mai întrebuinţeze fraza tipică din filmele western, ce dracu !, sîntem noi pe un şantier dar să nu confundăm viaţa asta liberă de aici cu viaţa altor oameni cu care noi avem comun doar chipul omenesc. Fifi nu-i

înţelese revolta, îşi ţuguie buzele, probabil pentru a se abţine să nu-i răspundă, avea nevoie pentru a nu răspunde, de un gest anume făcut cu buzele, pînă la urmă nu răsunase decît un nefiresc: „Da, am înţeles ! după care ieşi pentru a nu mai auzi i „Ai înţeles pe dracu ghem şi grămadă", cuvinte şuierate **de** către director ...

Sorbi din cafea, era plăcută, amăreala îi făcea bine, se supunea unui singur chin în plus, un chin pe care şi-l dorea, era singurul chin pe care îl suportă fără să se supere. între nervii zilnici ai vieţii pe şantier, ce mai contează un gust amar sare la urma urmei, spun unii că te ţin treaz, că îţi întăreşte forţele slabe pe care le mai ai în organism, ţi le dirijează către ceea ce ai de făcut la un moment dat. Uite, el acum, de pilda, semnase întreaga mapă de corespondenţă, putea să o strige pe Fiii să o ia pentru a o împarte factorilor de resort, mai avea cîteva convorbiri telefonice cu centrala, cu judeţeană, cu Drobeta, cu Bacăul, Fabrica de betoane de la T., cu... naiba mai ştie cine, căută agenda să vadă ce anume mai avea notat.

îşi căută şi ţigările dar nu le găsi în buzunar, căută în sertar, în cutia din lemn de nuc de pe birou, nu le găsi nici acolo, da, ce s-o fi întîmplat, unde o fi pachetul abia început... **Pe** aici, pe undeva, printre zecile de hîrtii de pe birou. Dădu mapa Ia o parte şi găsi acolo aproape strivit pachetul de ţigări, prinse una cu acea nerăbdare proprie fumătorilor înrăiţi, o trase şi o aprinsese în aceeaşi grabă de care era cuprins, inspiră primul fum, îl trase pînă simţi că nu mai are sînge în vene, apoi stătu cîteva secunde cu acel nor uriaş în plămîni, simţea prţn haină că fumul i-a încălzit nepermis de mult corpul **pe** dinăuntru, atunci îi dădu drumul, încet, cîte o pală uşoară pînă simţi că dacă nu varsă repede fumăraia din plămîni, moare, moare de-a binelea, nu ca înainte cînd doar înţepenise un pic. înima se comporta normal; după un început de infarct e numai bine să tragi o ţigară şi să bei o cafea, parcă ar fi nemulţumit eă infarctul n-a mers pînă la capăt, eşti un om pierdut, un om care voieşte să moară aici, un om căruia nu-i pasă de viaţa lui, numai un iresponsabil ar face, ce face el acum, acum cînd > n-a trecut decît treizeci de minute, poate mai mult, de la infarctul consumat atît de straniu ...

îşi aduse aminte că cineva îi spusese odată că orice infarct este o moarte şi că cine a trecut prin asta poate lesne povesti ce e dincolo, dincolo de lumea pipăibilă, în lumea re-

incarnărilor, cine mai ştie care sînt adevărurile din tot ceea ce se spune pe toate drumurile. .. Mai trase un fum, sorbi o gură de cafea, sună şi Fifi se înfiinţă rapid. O întrebă : „Ce faci, fato, nu-mi dai judeţeană ?u la care ea îi răspunse că e deranjat telefonul, a trimis pe cineva să verifice dacă nu cumva baiul e tot la stîlpul ăla căzut de furtună, în colţ la Baboaîa, unde-o ia drumul către oraş. „S-a dus Mitocaru, e singurul care se pricepe la telefoane. Cred că a şi ajuns. Staţi să văd dacă n-a venit tonul”. Se apropie de birou, ridică receptorul şi îl duse la ureche. Da, am spus eu că Mitocaru se pricepe. Uitaţi că a refăcut linia, zise şi îi întinse receptorul către ureche ca să audă şi el ţiuitul neîntrerupt ce venea din pîlnia de plastic. Luă receptorul din mîinile ei îngrijite şi-l aşează în furcă. Fifi plecă în anticameră. Strigă după ea : „Fă-mi toate comenzile aşa cum ţi le-am dat !”

În aşteptarea ţirîitului binecunoscut din cutia de plastic, se apucă să citească cu voce întretăiată un referat semnat de inspectorul Bumbu : „... Cu respect, aduc Îa cunoştinţă conducerii Şantierului că din echipa de săpători au plecat doi cemeni care nu s-au mai întors nici astăzi, după zece zile de ia plecarea de pe şantier. Au luat cu ei legitimaţiile de oameni ai muncii pe şantierul nostru. Le-am scris acasă cu adresa ar. 2317 din 20 iunie 19... atenţionîndu-i ca în termen de trei zile de la primirea prezentelor hîrtii să se prezinte la biroul personal pentru a-şi justifica nemotivatele. Menţionez că nici unul nu s-a prezentat aşa cum cerea hîrtia semnată de onorata conducere a şantierului nostru ... Nici una dintre adrese nu s-a întors retur, semn juridic că ele au ajuns la destinatarii care ne ignoră, ştiindu-sc cu musca pe căciulă, adică vreau să spun că nu şi-au făcut lichidarea, nu au predat legitimaţiile pe care le pot utiliza în scopuri străine întreprinderii noastre. Conform vechiului cod al muncii, după numai trei nemotivate se desfăcea contractul de muncă la cel care le presta. Actualul cod al muncii nu mai conţine sus-numita prevedere, însă din practică, oamenilor care dispar de la locul de muncă şi nu se gîndesc să vină să-şi justifice absenţele nemotivate, li se vor desface contractul de muncă pentru a nu încărca inutil schema de personal a şantierului, pentru a putea trimite delegaţie după alţi oameni ai muncii care vor cu adevărat să muncească, să contribuie Ta dezvoltarea socialismului în aceste colţuroase părţi aîe patriei noastre pe care cu toţii o iubim...

Ca urmare a celor relatate mai sus propun desfacerea

contractului de muncă următorilor tovarăşi : Capmare Văsîi, originar din judeţul Maramureş şi Hurubea Mitică Roşcatu cel Şchiop, născut în judeţul Mureş şi domiciliat în Petroşani, unde a lucrat la o cooperativă meşteşugărească pînă ce l-a salvat un prieten căruia pe urmă i-a devenit duşman ...

Cei de mai sus urmează să fie puşi în discuţia grupelor sindicale, a colectivelor din care au făcut parte, să fie înfierată atitudinea lor lăsătoare faţă de muncă, de munca cinstită **şi** se va propune desfacerea contractului de muncă disciplinar, **ca** să se înveţe minte că disciplina de pe şantier n-o fac ei, o facem noi, e disciplina muncii în colectiv. . .”

Deşi îi venise de mai multe ori să rîdă de stilul alambicat, de cuvintele pompoase ale referatului întocmit de inspectorul Bumbu, n-o făcu totuşi, aprobă desfacerile de contract de muncă, spunîndu-şi că asta e viaţa şi nu poate să o schimbe el. .. Dacă oamenii nu au mai venit, înseamnă că au găsit de **lucru** pe acolo, poate că s-au întors în satele de unde veneau, au început să iubească, să reiubească, s-au reîndrăgostit de pămîntul de acasă .,,

27.

Lui Eufim începu să-i fie frică. Liniştea de pe şantierul **pe** sfîrşite, liniştea ce i se cuibărise în suflet nu prevestea nimic bun, prevestea probabil sfîrşitul unei perioade din viaţa sa, începutul unei alteia, un drum către necunoscutul pe care începuse să-l cunoască. Nu avusese parte niciodată de atîta linişte, deşi se poate spune că se obişnuise cu viaţa liniştită de pe şantier, munca de zi cu zi, înălţarea uriaşei termacentrale, a monstrului de lumină şi căldură, cum îl numeau minerii. Probabil se încheiau socotelile muncii sale pe acest loc... Parcă ceva totuşi roade la temelia acestei linişti, o zgîndără, pregătea în ascuns cine ştie ce eveniment. Probabil că era evenimentul mutării sale de pe acest şantier sfîrşit pe un

altul ... Dar nu e bine să numim faptele extraordinare din viaţa noastră evenimente .. . Primul eveniment din viaţa sa fusese moartea mamei sale, eveniment, aşa cum îl numeau oamenii din sat, eveniment trist. Păstra în amintire o singură şi mare imagine. Se vedea în mărul lonathan din faţa casei. O mulţime de oameni îmbrăcaţi în negru invadaseră curtea lor, treptele ce duceau în cerdac erau încărcate de femei bătrine care din cînd în cînd îşi ştergeau cu colţul casîncilor, ochii. Din grajd sărise ia un moment dat căţeaua urlînd ca prinsă de nebunie cîi— neascâ. Se retrase în droşcărie şi de acolo urla din toate puterile ei. Nimeni nu mai văzuse un cîine urlind în puterea, în crucea zilei. Mai cu seamă că de faţă se aflau o mulţime de oameni îmbrăcaţi în negru. Ion Stoian luase un par din faţa tăietorului de lemne şi aruncase după căţeaua lor neagră. El, singur, privea din măr această învălmăşeală de chipuri de bărbaţi şi femei. Chelcguţoaia se certă cu Jenică de la un felinar ciudat proptit în părul încărcat cu aşternuturi şi haine gata să fie date de pomană pentru sufletul moartei. El privea din măr. Acolo sus, în mintea lui de copil, moartea nu avea cine ştie ce semnificaţie. Moartea însemna deocamdată o mulţime de oameni în negru care vorbesc în şoaptă prin curtea casei, intră prin toate acareturile, o seamă de femei care taie de dimineaţă şi pînă la ora prînzului găini, curcani, un om care aduce de la stînă o oaie albă legată de un ţăruş. Oaia e speriată de atîta adunătură, încearcă să scape, smuceştt funia, behăie speriată că nimeni n-o bagă în seamă să-i dea drumul să pască. Căţeaua a fugit pe miriştea din spatele casei, acolo continuă să urle, se aude pînă aici forfota neliniştii ei cîineşti. Soarele e mai fierbinte ca oricînd, oamenii vin la el să-i ceară mere rumene pentru a-şi astîmpăra setea. Un pui de ţigan de-al lui Ţigmarău îşi umple sînul cu prune roşii şi se retrage pe ghizdurile fîntînii pentru a le mînca în linişte. Din cînd în cînd bea cîte o sahă mare cu apă. Frosina lui Stoian scoate afară din camera cu lut pe jos o cuvertură înflorată, apoi scoate altele şi altele, le aşează pe jos una lîngă alta pînă la poarta cea mare pe unde va ieşi carul cu boi ce va duce moarta. încă nu ştii prea bine ce înseamnă un om mort, cu atît mai mult nu ai de unde să ştii ce înseamnă să-ţi moară mama. Aseară, mai multe femei, rude de-ale bunicii te-au mîngîiat pe creştet şi te-au căinat amarnic : „Bietul copil, a rămas fără mamă !tt sau altele : „Ce ştie el cîte îl aşteaptă de-acum înainte !”, „Numai

copil fără mamă să nu fii !, „Ar trebui, dacă există Dumnezeu deasupra noastră, să se îngrijească să nu mai strîngâ la sinul său nici o mamă.. cîte şi mai cîte, vorbe greu de înţeles, le simţeai doar gustul amar în gură, parcă ai fi mîncat nisip, ai fi băut apă cu medicamente amare şi triste. Totuşi, stai în măr şi te mulţumeşti să priveşti de acolo lumea, nu ştii ce se va întîmpla mai departe, crengile stufoase ale mărului îţi oferă linişte, turnul de observaţie e ideal, nu are multă lume posibilitatea să te descopere pentru a-ţi striga să te dai jos. Hăngăliţa se învîrteşte în jurul părului încărcat cu haine şi se miră cîte lucruri a avut moarta, îşi lipeşte ochii de cîteva taioare şi fuste, de un palton lung şi negrii, un ncgru-închis, se gîndeşte sâ ceară ceva din toate astea, dar nu găseşte pe nimeni dintre ai curţii, curtea e plină de oameni străini, nu ştie bine care sînc rude şi care au venit doar să petreacă pe ultimul drum, moarta, atîţia oameni la o înmormîntare vin numai dacă mortul a avui cu adevărat prieteni, prieteni devotaţi, oameni care să nu-l uite imediat ce prietenul a pus mîinile pe piept, imediat ce răsuflarea i-a pus gheara în gîtlej. De undeva de pe uliţă vine şi popa, e acelaşi popă care fusese bătut măr de către tatăl tău. îşi îmbrăcă omul veşmintele sfinte din mers, dascălul îi aşeza o bretea, ba o cută ; cei doi se grăbesc, încep să bată clopotele, aerul parcă e mai încins ca pînă acum, scapi din mină un măr roşu care se duce direct în capul unui bătrîn. Poartă barcă lungă şi se spune că ar fi fratele de la Năstăseni al bunicii. A fost prin Germania, prin Austria, printr-o sumă de ţări...

Moşul Savel fusese închis o seamă de ani, după ’65 venise din puşcărie dar nu apucase să-i povestească maro lucru. Murtw într-o primă primăvară, primăvara mor tuberculoşii, nu le mal rezistă plăminii putregăiţi în trupurile lor, nu mai rezista e plămînul bătrînului Savel.

într-un fel îşi amintea cu scîrbă acea a doua înmormîntare, urmase un praznic pe care mătuşa îl întinsese în curte, mese lungi improvizate din seînduri de brad aşezate pe suporţi din fiare; privea cu silă cum înfulecau oamenii din mîncarea daxa pentru sufletul mortului, omul care cutreierase lumea şi îa- tr-un fel o avea la degetul mic al piciorului său drept, degerat.

Mătuşa Ţinea îi pusese pe piept toate decoraţiile pe care-le mai găsise prin lada de zestre golită încă de pe vrommn,

între toate strălucea decoraţia mare a bătrînei Românii, o şle- fuise bătrînul la venirea din închisoare, o trăsese cu şmirghei fin, acum, crucea era pe piept, prinsă cu o agrafă, şedea alături de icoana reprezentînd pe Sfîntul Gheorghe, ucigătorul de balauri ; femeile şi bărbaţii apropiaţi veniră la coşciug şi sărutaseră cu oarecare fereală icoana de pe piept, un copil al nu ştiu cui, îndemnat de mama sa, se apropiase de coşciug şi ri- dicîndu-se în vîrful picioarelor, nu ajunsese la iconiţă, astfel că se mulţumi să sărute vechea decoraţie a românilor, a românilor care luptaseră la ’77, nu observaseră prea mulţi întîmpla- rea, aşa că trecu neconsemnată de nici o şoaptă, se pierdu în vacarmul celor care abia aşteptau praznicul de după îngropăciune sau abia aşteptau să se termine o dată cu îngropăciunea asta, să se întoarcă fiecare la treburile sale ...

Inmormîntarea mamei sale nu fusese atît de complicată, poate veniseră mai mulţi oameni decît în mod obişnuit, era inmormîntarea unei femei de 29 de ani, nu era moartea unui bătrîn de 65 de ani împliniţi despre care se spunea : „Bine că l-a stins Dumnezeu şi pe ăsta, că abia mai făcea umbră pă- mîntuluî”, „Mînca precum un hîrdău fără fund de toate şi tot mai cerea !”

Murise o femeie ce suferise trei operaţii la cap, creierul mic nu voia nici într-un fel să se pună pe treabă, emana o durere îngrozitoare, nu ştiau nici doctorii cum să-l mulţumească, deschiseseră de trei ori calota capului şi-l văzuseră cum se zbate, avea undeva un bulb de carne, care odată tăiat, obişnuia să crească foarte repede la loc, creştea dureros de repede la lec, presa asupra scoarţei, nu mai încăpea între oasele craniului, vo?a să evadeze din închisoarea întunecoasă de carne şi sînge.

Lumea căina moarta şi-l bîrfea pe tatăl său, spuneau fără să se mai ferească : „Uite-l, ce-i pasă lui, viaţa îi e înainte, mai poate ţine două femei, Je poate băga şi pe ole în groapă, le trimite urgent în cer la Domnul Sfînt, în timp ce el îşi vede de treabă, uite ce roşu e, le poate băga şi pe astea două în groapă, singur,... parcă-i umflat cu ţăgea, o băut şi-o mîncat în timp ce femeia îi zăcea prin spitale... Putea să găsească ceva, să facă pe dracu’ în patru, putea să vorbească mai ca lumea cu doctorii să o scape, măcar de dragul copiilor, nu trebuia să se ocupe atîta de colectiv, putea să vîndă caii, pe Ilie şi Liza şi să dea banii doctorilor în loc să-i dea la colectivă ca să fie examplu de preşedinte .. . Ticălosul!”

Se vorbea în şoaptă, se striga pe ici colo cite o vorbă mai tare, nişte femei plîngeau, bunica bocea în hohote, chiar tatăl tău cit era de roşu la chip, atunci cînd au scos sicriul din casă a fost podidit de plîns, a încercat chiar să oprească sicriul, strigînd : „Unde mă laşi, măi, femeie, cu doi copii ? Cui mă laşi măi Valerio, tu ?” Preotul i-a pus mina pe umăr să-l liniştească, bărbatul s-a ferit, a înţeles şi ascultat de gestul preotului, doi bărbaţi în faţă şi alţi doi în spate au ridicat sicriul pe umeri şi au pornit cu el către poartă. Era greu, bărbaţii mergeau încovoiaţi sub povara moartei şi a sicriului, aşa se spune că omul mort cîntăreşte mai greu decît omul viu, îl trage pămîntul către sînul său, prinde ceva din lumea fără de sfîrşit a mineralelor. În poartă s-a ţinut prima Evanghelie de la Matei şi preotul a cîntat foarte frumos. în timp ce oamenii ascultau în genunchi, el s-a furişat din măr şi a căzut în braţele mătuşii Tinca, bătrîna care îl căutase peste tot. Acum îl trăgea neînduplecată către poartă, aşa era normal, cei doi copii să meargă în urma căruţei alături de mămica lor, ei nu ştiau sărmanii că n-o vor mai vedea decît peste şapte ani, atunci cînd vor scoate din pămînt cîteva oase, un craniu tăiat de operaţii, toate vor fi strînse de către gropari, preotul le va stropi cu aghiazmă, apoi vor fi puse din nou în groapă, o slujbă de cîteva minute, o pomană la poarta cimitirului, continuată acasă şi atîta tot pentru un fost om, un suflet care s-a zbuciumat pentru el şi mai ales pentru alţii .. .

Au urcat pe Valea Morii în sus, boii trăgeau greu carul, convoiul se oprea din cînd în cînd, preotul cînta alături de ceilalţi din suita lui ; la Grădină s-a alăturat şi preotul din Bibireşti, întîrziase pentru că i se stricase motocicleta aproape de Variantă, îşi trăsese repede veşmintele cele aurite şi se alăturase convoiului, acum se auzeau glasurile a doi popi, oamenii se mirau destul de tare ca să se audă, uite, au venit doi popi, chiar că e jale mare să moară o mamă a doi copii, femeie tînără . . . Sora lui se afla în spatele sicriului, plîngea acolo, la un moment dat au luat-o nişte femei miloase în braţe, trebuiau să o scoată de lingă moartă, poate că nici mirosul acela greu nu-i făcea bine, poate că sufletul ei de copil era rău zdruncinat de moartea mamei ei, moartea e tot moarte, nimeni nu mai întoarce un mort de la groapă, nici o minune nu se mai întîmpiă după ce omul a murit şi trec cinci zile de cînd i-a stat inima. Aşa e, nimic nu se mai putea întînapla în convoiul lor, popii îşi cîntau pe nas slujba, cei doi dascăli le ţineau isonul, eîteva femei mai apropiate

plîngeau, bunica, prea buna ta bunică, striga în gura mare : „Fata mea, fata mea. . ., unde te duci fata mea ...!?” Nimeni nu ştia ce înseamnă să ai un singur copil şi acela să-ţi moară. Cine mai ştie dacă mai există dreptate şi Dumnezeu pe pămîntul ăsta unde se întîmplă atî- tea nedreptăţi îneît ajungi să pui la îndoială totul, îţi pui propria viaţă la îndoială. De atunci se întîmplasc un lucru ciudat, orice mort care se întîmplă să-i ajungă în drum, parcă rupea ceva din sufletul său, parcă murea cîte un pic o dată cu orice convoi mortuar pe care îl întîlnise în anii liceului făcut prin- tr-un oraş moldovenesc, în anii studenţiei. în Bucureşti, se pare că oamenii mor puţin mai înstrăinaţi decît în alte părţi, înmormîntarea se face mai ferit, nu ştie toată lumea că a murit un om, cîntă fanfara, fanfara nu ştiu cărei întreprinderi, închiriată fiind pentru a cînta eîteva marşuri mortuare, eîteva cîntece triste de ţi se pare că dintr-o clipă în alta vor începe să cadă cărămizile de pe ziduri în capetele oamenilor ce nu au habar că a murit un om, care n-au habar că chiar în clipa aceea s-a petrecut o tragedie adevărată, o tragedie omenească. În Bucureşti, participase]a înmormîntarea marelui scriitor, fusese o zi ploioasă, convoiul celor veniţi să-l petreacă pe ultimul drum, părea fără capăt ; ei, studenţii s-au dus cu toţii să-l petreacă pe ultimul drum.

Mergea în urma convoiului şi se gîndea la prima moarte văzută cu ochiul liber, era moartea mamei sale, din coşul căruţei nu văzuse mare lucru, adunătura de oameni îl împiedica să vadă prea departe, la eîteva palme de seîndura pe care şedea se afla chipul mamei sale, era ars, oricum, pătat de arsuri, dacă tatăl său nu ajungea la timp avea să mai aducă de la Bucureşti doar un pahar cu nişte cenuşă, crematoriul funcţiona din plin, telegrama întîrziase pe drum, era vară, morţii nu puteau fi ţinuţi prea multă vreme la morgă, poate că nici nu mai aveau loc, tatăl său a împins cu umărul doi gardieni în halate albe şi cu chipuri roşii, i-a dat la o parte, le-a dat cîte o sută de lei, pentru a-l lăsa să caute un trup printre cele cî- teva zeci de trupuri de femei întinse pe nişte grătare, gata, să fie linse încet de limbile flăcărilor care nu glumesc niciodată. Apucaseră să o ardă puţin la şold şi să-i pîrlească mare parte din părul ce mai rămăsese netuns din pricina tuturor tăieturilor de la operaţii. Recunoscuse timpul nevesti-şi doar spriji-

11 – Semne particulare

nindu-se pe o aluniţă mare de sub braţul drept şi o alta mai mică situată imediat sub gît. Chipurile se asemănau atît de mult în moartea ce le cuprinsese încît era imposibil de recunoscut cineva fără semne particulare, fără acele alunele din naştere, mare noroc de ele, o înhăţase ca un lup de pe grătar, cei doi paznici i-au sărit în ajutor, primiseră doar cîte o sută de lei; cu ajutorul celor doi a reuşit să o scoată într-o cameră alăturată crematorului unde au îmbrăcat-o şi după alte cîteva ore cineva i-a adus actele necesare scoateri din morgă. O maşină neagră o purtase pînă în sat, lumea ştia deja că ea murise, aflase din bocetele bunicii, îşi aduce aminte şi astăzi că atunci cînd a venit tata cu telegrama, bunica făcea călţunaşi, iar ei mîncau cireşe amare din cireşul ce se găsea pe atunci în spatele chilerului. Cînd aţi auzit pe bunica plîngînd în hohote, aţi alunecat pe şindrilele acoperişului, aţi venit pînă jos de-a rostogolul, şi v-aţi julit coatele şi genunchii, vai de capul lor, bunica plîngea hohotea, călţunaşii puşi la fiert au fost uitaţi şi au clocotit pînă s-au făcut fărîme apoi s-au adunat în cocoloaşe de brînză şi aluat, au venit şi nişte vecini, pînă s-a înnoptat, a ştiut tot satul că a murit Valeria lui Roşu, a murit la Bucureşti operată fiind a doua oară la cap, ba nu, a treia oară, creierul mic e cel mai al dracului dintre toate ale omului, el ţine echilibrul, dă verticalitate ; pîndeau oamenii pînă va sosi moarta, a treia zi au reuşit să vadă maşina neagră care a fulgerat ca o pasăre de pradă, satul, l-a îndoliat şi i-a stîrnit curiozitatea.

La a doua moarte fusese băiat mare, aproape bărbat, venise acasă chemat de o telegramă, îl chemaseră pentru că ştiau de adevărata prietenie dintre el şi moşul Savel, şedeau amîndoi de vorbă pînă tîrziu, beau vin alb şi mîncau seminţe de dovleac prăjite cu sare, mîncau pîine făcută pe vatră şi varză murată, mîncau şi beau de plăcerea vorbirii, el era curios ce se mai întîmplase înainte de a cunoaşte lumea, voia să ştie de toate şi numai Moşul putea să-i spună multe şi de toate, bătrînul putea răspunde la orice întrebare, ştia binişor patru umbi şi vorbea tot atîtea, e adevărat că înţelegea mai multe, la orice ceas de vorbă nu uita să aducă gîndul despre Ştefan cel Mare şi Sfînt, îl pomenea oricînd cu plăcere, chiar atunci cînd plecase la şcoala de cavalerie o făcuse tot îmboldit de faptul că Ştefan cel Mare avea un cal adevărat şi că un ostaş adevărat fără cal e un ostaş marionetă, nu are haz să fii ostaş fără cal, la Iaşi îi întărise acest gînd statuia cavaleriei înglo

dată între arbori, şedea acolo uitată de ostaşii care jinduiau după carele de luptă, după maşinile care începuseră să apară imediat după primul război mondial.

Unchiul său trăise cea mai aventuroasă viaţă posibilă, zece ani de puşcărie, alţii de război. .. între timp sc convinsese că bătrînul nu avusese nici o vină pentru anii de puşcărie, nu avea stofă de detractor al cuiva, avea doar plăcerea de a povesti ceea ce văzuse, avea plăcerea omului trecut prin multe, trecut prin momente grele şi pus oricînd în slujba celorlalţi d sufletul său mare ...

Morţii aceştia îi desfăcuseră viaţa în fîşii mai late sau ma; inguste, trăise o studenţie înfrigurată, acum trăia zile pe şantierul termocentralei aproape de finalizare. Nu ştia cum să numească zilele petrecute pe şantier, cu adevărat putea să spună că aici trecuse prin multe întîmplări demne de ocolit de către i fricoşi, de către cei ce nu sînt bărbaţi cu adevărat. Şantierul acesta îl făcuse să discearnă mult mai bine ceea ce îşi punea în gînd să facă, ceea ce avea de gînd pentru viitor. Studenţia sau şantierul ? Acestea erau cele două probleme la care se gîndea cu adevărat în aceste ultime zile de dinaintea intră- i ii în funcţiune a termocentralei...

Ce trebuia să ţină el minte de aici ? Multe... Nu putea să-şi amintească totul, nu putea şti cu adevărat ceea ce îi va folosi şi ceea ce nu-i va fi de folos... Boton ? Da, moartea lui Boton ... Ce vină avusese el dacă unii l-au bănuit de crimă ? E adevărat că ar fi avut motive s-o facă, de o răzbunare adevărată ... Dar ce folos ?, răzbunarea e arma prostului, asta e o frază care pune multă lume pe gînduri, însă e sigur că nimeni n-o respectă, la urma urmei omul preferă să fie prost deci: călcat în picioare de alţii. Oamenii au inventat fraza asta pentru a nu mai rosti perceptul biblic cu palma şi obrazul ; trebuia inventat altceva.

Boton se duse şi el, era nevoit acum să se chinuie, să-şi zbată creierii cu morţii pe care îi condusese la groapă, mai mersese odată în urma unui mort, ploua şi avea acelaşi drum cu cei cîţiva pribegi ce duceau un bătrînel singur, pe drumul fără întoarecere, coşciugul era acoperit şi nu-i văzuse chipul, îi spusese cineva că e vorba de un bătrin găsit mort în propria casă, îl găsiseră după mai multe zile de la moarte, era aproape putred, o femeie de la ţară venea la două săptămîni să-i spele rufele şi se speriase că bătrînul nu-i deschidea uşa, îi săriseră cîţiva vecini în ajutor, spărseseră uşa şi găsiseră cadavrul. Acum mergeau cîţiva din bloc să-l conducă pe ultimul drum, simţise nevoia la un moment dat să se oprească sub o straşină, să se apere de ploaie ; n-o făcuse, probabil împins de un îndemn lăuntric de a merge cîţiva paşi alături de cei cîţiva bă- trînei ce conduceau pe unul de-al lor către

groapă . . .

Dar moartea lui Boton fusese cu totul altceva, se petrecuse undeva pe şantier, acolo unde el ajunsese după ce a părăsit facultatea, acolo reuşise să ia o palmă de la cel mort, simţea şi acum urmele degetelor butucănoase în carnea obrajilor, să iei o palmă aşa pe degeaba, măcar dacă ar fi fost ceva cu adevărat între el şi nevasta mortului, atunci ar fi meritat să ia o palmă, o palmă luată pentru o femeie se merită, vorba lui Spulber, nu e lucru chiar atît de imposibil ; în fond, un ceas de dragoste aici pe şantier merita chiar mai mult, localnic cele se dovediseră nişte fricoase, voiau să ne mărite doar cu cei care vor cămine la termocentrală, la viitorul mare obiectiv industrial, cu cei care vor deveni oamenii de bază ai locului . . .

Astea sînt băştinaşele, asta vor ele, unele dintre ele şi-au văzut visul cu ochii, mai bine de jumătate dintre cei necăsătoriţi care lucraseră la construcţia termocentralei, acum erau căsătoriţi-aveau copii, aşteptau ca uzina de foc şi lumină să pornească, să se aşeze cu trupul şi cu sufletul în preajma zidurilor ei...

Boton a ştiut că aici e greu de cucerit o femeie şi de aceea era gelos pe nevastă-sa, o urmărea pas cu pas, punea zile întregi pe cîte unu din propria-i trupă să o urmărească pe afurisita de sudoriţă în ginşi bine strînşi pe trupul de viespe.

în fond, morţii cu morţii, viii cu viii. Avem de trăit o viaţă şi trebuie să o trăim, să o cinstim cum putem mai bine să-i acordăm toate şansele de a deveni o viaţă interesantă.

Acum, Eufim nu poate să spună că e trist, azi e liber şi fericit, arc timp să se gîndească la cîte în lună şi cîte în stele, să citească ; în fond şi cărţile astea în care se tot uită, vorba lui : în care mă tot uit, din care încerc să desluşesc această lume, altă lume, una visată de mine, n-au cum mă depărta prea mult de adevărul vieţii în care trăiesc, uite, totuşi, trebuie să recunosc că ele mi-au fost credincioase întotdeauna ; MontaigneşiHegel, Breban şi Preda, cărţi pentru care am suferit, cel mai greu e să te apuci să suferi pentru o carte, să suferi atunci cînd ai terminat de citit o carte ...

Au şi dreptate ! Cine mai suferă astăzi atunci cînd citeşte o carte ? Desigur, că nimeni. Atunci de ce să sufăr numai eu ? N-are rost. Un buldozerist n-ar trebui să sufere de loc. Ei sfarmă totul în picioare. Duce la vale dealul şi poate să urce valea la deal. Oare treaba asta a spus-o Maiakovski ? Nu ... Nu-mi aduc bine aminte .. .

Liniştea. Ah, liniştea de duminica de după-amiază pe şantier.

2
1
2

îţi ţiuie urechile, simţi că te bate un vînt de mortăciune pe umăr, te zvîrle fără nici o sfială în culcuşul tău, acolo te trimite să plîngi sau să rîzi, poţi să mergi şi la circiumă, poţi să bei şi la cabană pînă îţi stă sîngele în vene, poţi face ce vrei şi în fond nici chiar ce vrei; poţi să scrii alor tăi dacă-i mai ai, poţi să mergi în pădure, să alergi de unul singur pe coclaurile astea, pe coclaurile munţilor ăştia încolţiţi de buldozere. Dacă stai ziua către asfinţit şi asculţi la picioarele muntelui, se aude un vaiet, rocile plîng în afund, plîng pentru cele desprinse din matca lor şi tîrîte la vale, umplînd golurile dintre versanţi, gă- sindu-le o utilitate.

Un gît de vodcă şi gîtlcjul îţi amorţeşte pentru două minute, băutura atît de incoloră şi fără miros se strecoară în jos prin fierbinţeala maţelor, ah, să ştii că e bună vodca într-o duminică pe un şantier departe, poţi să te iei cu ea aşa cum ai \ orbi cu un prieten, poţi să-i vorbeşti despre necazurile, des- spre bucuriile tale, poţi să-i spui ce gîndeşti despre ziua de ieri, despre ziua de azi, gîndurile tale de viitor, despre cum bate vîntul, despre cum plîng munţii şi-i auzi doar tu, cum mor păsăi ile în aer, doar tu ai văzut cum un vultur uriaş a venit mort ca o troiţă retezată din ceruri de către cineva nevăzut, a atins cu aripile desfăcute şi moarte aerul celor care mîn- cau şi au scos strigăte de mare spaimă, şi-a înfipt ciocul în pă- mîntul zgrunţuros, acolo a zăcut pînă ce o femeie .mai îndrăzneaţă s-a apropiat de straniul cadavru ceresc, a încercat să-l ridice în braţe, n-a reuşit pentru că aripile mari s-au desfăcut ca un evantai nevăzut, erau moarte, deveniseră moi, sealungi- seră pe pietre, erau imposibil de adunat grămadă lîngă trupul format din carne tare, probabil aţoasă din pricina frecării necontenite cu văzduhul. Apoi au prins cu toţii curaj, au lăsat cît colo mîncarea şi au încercuit obiectul căzut din cer, unii au glumit spunînd că ar fi un extraterestru prefăcut în pasăre de pradă pentru a-i studia pe oameni, alţii şi-au făcut cruce spunînd că n-au văzut şi nici n-au auzit să se întîmple pe undeva aşa ceva, mai ales că aceşti munţi duc mare lipsă de vulturi. I-au întins aripile moarte şi i le-au măsurat cu pasul, avea în total şase metri de la vîrful unei aripe şi pînă la vîr- ful celeilalte şi încă nu erau întinse cum ar fi trebuit, nu văzuse nimeni pe cerul de deasupra capetelor o asemenea pasăre, un ucenic fusese de părere că ar trebui împăiată şi predată muzeului judeţean, alţii îşi manifestaseră neîncrederea că la judeţ ar exista un muzeu de păsări ; pînă la urmă au hotărît să o ducă jos la cabană, acolo vor hotărî mai bine ce să facă cu ea. Mai hîtru, Virgil de la concasoare

propusese să o împă- ieee şi să fie atîrnată în biroul lui Albu. Toţi se amuzaseră la această idee, pasărea avusese darul să le dezgheţe inimile, aşa uitară de moartea lui Boton, uitară şi de alte morţi, pe primul plan se afla deocamdată moartea păsării uriaşe, incredibil cum pot muri asemenea păsări, nimănui nu-i vine să mai creadă în asemenea minuni, uite, că poate muri şi un vultur, un vultur uriaş cine ştie cum pătruns în acest spaţiu de deasupra viitoarei termocentrale.

Întîmplarea cu vulturul îl scoase şi pe el din acel pericol al liniştii care te pune pe gînduri, te trimite să pîndeşti ce pericole uriaşe te aşteaptă dincolo de liniştea aparentă. Acum, totul e normal, cine mai ştie că după o linişte uriaşă poate veni un pericol la fel de uriaş oamenii s-au învăţat eu perioadele de linişte şi cu pericolele în aşa măsură încît nici nu mai fac distincţie între ele, trec dintr-un pericol într-o întîmplare fericită cu aceeaşi bună-credinţă a omului învăţat să ducă şi varza şi capra în aceleaşi braţe, privind binevoitor cum, capra roade lacomă frunzele verzei, cum varza se împuţinează văzînd cu ochii, în sinea lui se bucură că peste doar un kilometru va rămâne în braţe doar cu o singură povară, un braţ îi va fi liber, va putea face ce vrea cu el, eventual, semne de bună pace către ceilalţi trecători, va privi cu blîndeţe capra şi se va bucura că diseară îi va dărui o oală cu lapte gros şi spumos din care se va înfrupta pe săturatelea ...

Totul e bine cînd se sfîrşeşte cu bine. Aşa şi el se simte în siguranţă. Bine că nu va mai dura mult şantierul ăsta. Se va termina curînd şi el va pleca mai departe pe linia atît de întortochiată a vieţii sale. Linia vieţii din palmă e destul de simplă pentru a mai crede vreodată în chicomanţie. Simplitatea ei a fost depăşită pînă acum de evenimentele vieţii sale. Cine mai ştie cîte au fost ? Cîteodată şi le aduce aminte, dar cel mai des le simte ghimpele răutăcios tăind în carne, parcă ar fi mici bombe cu efect întîrziat, ce explodează doar cînd gramul acela de sînge rău ajunge să le alimenteze pentru o clipă.

îi părea rău că n-avea la îndemînă o hartă a României, ar li alergat cu degetul pe liniile fluviilor, pe cele ale căilor i erate, pe şirurile de munţi, ar fi căutat cu ochiul ascuns în buricele degetelor sale un destin pentru vremea viitoare, locul unde se va stabili atunci cînd va pleca de aici, unde va trăi în viitor, unde va aştepta să vină revelionul şi gîndurile întortocheate ale anului viitor. Anul viitor era foarte important pentru el, ar fi dorit să se

întoarcă în amfiteatrele Universităţii din laşi, nu ştia precis de ce ar fi renunţat la Bucureşti, acolo s-ar fi întîlnit cu foştii profesori, cu profesorul care l-a vizitat aici, ar fi urmat o mulţime de întrebări asupra realităţii din care venea, s-ar fi găsit vreunul care să-l dea şi exemplu etc. Poate nici unul dintre ei n-ar fi în stare să înţeleagă pe deplin neliniştea aceea care îl cuprinsese atunci cînd. în Gara de Nord căuta un punct îndepărtat al dezvoltării ţării, un punct unde să se aciueze, un punct în care să-şi trăiască propria fericire-ne- fericire, să-şi slujească sîngele răcit şi încălzit de atîtea evenimente .. .

Acum e duminică şi e tîrziu, poate tot într-o duminică se va sfîrşi cu şantierul, atunci va vedea pentru prima dată ce va face, îşi va lua bocceluţa şi cu trenul ce pleacă întotdeauna la miezul nopţii va părăsi A., îşi va lua adio de la această localitate, va saluta din mers turnurile înalte ale termocentralei pentru care lucrase din tot sufletul; da, sigur, se vede foarte bine de aici, să nu uite cărţile, ele trebuie să-l însoţească pretutindeni, pe parcurs le mai schimbă, uită, unele dintre ele prin dormitoarele ce îl adăpostesc, îşi procură altele, alţi autori se străduiesc să-i ţină de urît, să-l îndrume în viaţa morală şl socială.

E cinci. Mai e destul pînă se înserează. Simte nevoia să iasă dar ceva din sufletul său, din trupul său se împotriveşte acestei porniri, trage către sine sticla de vodcă şi o pune la gură. Soarbe o gură, două, le înghite în silă, nu este băutor şi băutura asta este îngrozitoare, îţi ţine de urît numai după ce reuşeşti să o îngurgitezi, pînă să faci asta eşti nevoit să te strîmbi de

neplăcere, asta e, băutura e un viciu, toţi ştiu asta şi majoritatea uită adevărul, îl ascund la spate. La alimentara dintre barăci se găseşte rar băutură ...

Cînd va putea să-i înţeleagă pe adevăraţii şantierişti ? Cînd va reuşi asta ? Cred că foarte puţini oameni pot face acest lucru. De fapt, şantieriştii au o duzină de manifestări comune dar şi o altă duzină de manifestări proprii ce diferă de la om la om, de la vecinul de pat, la vecinul de utilaj, fiecare gîndeşte în alt mod, cu toate că, într-un fel, conştiinţă comună le este şantierul, viaţa la grămadă, în colectiv. Viaţa la grămadă ! Ce propoziţie stupidă. Cum poţi să spui că cineva are trăiri la grămadă ? E o eroare greu de explicat.

Uite cit de singur sînt eu astăzi, deşi e duminică şi majoritatea şantieriştilor au întins-o în oraş, se plimbă pe sub streşinile caselor, agaţă fetele băştinaşilor, se mai încaieră la Maial, privesc melancolici gara cu teduc-teaducul ei, trenurile ce se duc în atîtea părţi spre care ei nu pot pleca deocamdată, cercetează eraşul, fac tot ce poate face cineva care se satură de o săptămînă de lucru, ar sta duminica în casă să se odihnească dar energia tinerească îl scoate-afară din barăcile cu uşor iz de mucegai, îl trimite în oraşe, acolo poate să-şi spele ochii cu fetele şi femeile ce se plimbă pentru că ştiu sigur cu ce ochi sînt privite, sînt admirate, sînt dorite etc., cum ar spune poetul: „Chi puo dir com’egli arde, e în picciol fuoco !” (Petrarca, Sonetul 137), îşi aduse repede aminte, era un vers pe care îl învăţase în liceu, acolo îşi însemnase într-un caiet o seamă de citate latineşti sau italieneşti, cu ele presăra scrisorile trimise Lidiei, Lidia îi răspundea în englezeşte, avea acasă un dicţionar român-englez, un dicţionar mai mult americănesc decît englezesc pur, se chinuiau reciproc pentru a afla ce scrie celălalt, ce mai citeşte celălalt, era un joc sincer, copilăresc, interesant, devenit util mai tîrziu cînd j învăţase mai bine englezeşte decît latineşte sau italieneşte, acum

ştia foarte bine să citească în engleză, să scrie atunci cînd era nevoie...

' Au şi cărţile rolul lor. Uite cam ce ar spune Montaigne de-**t** spre gîndul său de viitor, unde va ajunge, spre ce va năzui (păcat

că nu are în faţă harta atît de cunoscută pentru a-i mîngîia rîu-rile, căile ferate, şirul munţilor etc....). Da. Să vedem ce spune Domnul Montaigne : „Cei care aduc vină omului că zoreşte tot-deauna după ceea ce va să vie şi care ne învaţă să ne ţinem de

/

bunul de faţă şi să rămînem la acesta, deoarece nu avem nici o putere peste cele ce vor să fie, ba chiar mai puţin decît peste cele ce au fost, dau la lumină cea mai obişnuită din rătăcirile omeneşti, dacă ei s-ar încumeta a chema rătăcire lucrul către care firea însăşi ne îndrumează, ca să slujim mai departe ţelul ei.. .” înţelept. Bine spus. Teoretic şi practic poţi să înţelegi multe dintre aceste cuvinte aşezate într-o ordine de sine stătătoare de către înţeleptul francez. Ce nebun de pe acest şantier s-ar încumeta la ora asta să citească din Montaigne, să întoarcă pe o parte şi pe alta cuvintele franţuzului, să le caute corespondent în realitatea şantierului pe care se află, realitate pentru foarte mulţi inşi – insuportabilă ... în fond, uite că şi mie îmi scapă cuvinte fără acoperire. De ce aş rosti : „realitatea asta insuportabilă ? !” Ce vină are realitatea că unii n-o înţeleg ? Desigur, niciuna. Eu simt vinovat, alţii sînt vinovaţi pentru că o credem insuportabilă, se cred (unii) drept nişte învăţaţi fără gustul realităţii...

Treaba lor. Sînt căpos şi cred că măcar duminica am dreptul la viaţa mea, la una pe care să o gîndesc în amănunţime, la o ordine interioară în viaţa mea, la o disciplină liber autoimpusă de către persoana mea psihică, persoanei mele fizice ...

Vreau să am răgazuri ale propriei vieţi. Aş putea să fac şi eu duminica ceea ce fac ai mei colegi, şantierişti. Dacă m-aş simţi obosit, foarte obosit de lăsarea serii, aş veni acasă băut şi nu m-aş putea odihni, m-ar durea capul, mi s-ar lăsa o dîră de conştiinţă peste ochiul drept cu care îmi place să cred că încerc să-mi orînduiesc viaţa, să-mi aleg zilele cele bune şi pe cele rele, să-mi aleg cărţile dragi, să cunosc ceea ce nu-mi convine, ceea ce tropăie prin sufletul meu obosit...

Ce gînduri răzleţe, ce gînduri de om singur într-o duminică singură ! Mîine va fi cu totul altfel. Astă seară am de mîncare o cutie de merlucios în sos tomat cu iz de fum şi usturoi.

Recunosc cu mîna pe inimă că această cutie de conserve e cam mică şi vodca a stîrnit în stomac o poftă de mîncare teribilă, nici un căzănel cu ciorbă acră şi doi ardei iuţi n-ar avea puterea să mă sature, să-mi oblojească stomacul, să mă lase în seara asta să dorm fericit, să nu mai citesc din Domnul Montaigne, să vegetez ca niciodată pe patul de fier, să-mi golesc creierul de orice

gînduri, să adorm în liniştea mea de cînd eram copil, fără o sută de gînduri asupra viitorului, fără altă sută de gînduri despre prezent.

Ploaie de vară, repede şi iute, muntele decopertat miroase pînă departe a opăreală, parcă cineva nevăzut ar fi opărit nişte fiare încinse, le-ar fi pus să se călească într-o apă puturoasă, plină de mătasea broaştei. Şantierul zăcea retras în inima lui de fier şi beton, de rocă şi gînduri ascunse, oamenii scoteau doar palmele din locurile de unde îşi găsiseră adăpost, încercau să vadă dacă mai plouă, dacă ploaia e rece, dacă va dura mult.

Numai Albu umbla prin ploaie ca şi cum n-ar fi ştiut că plouă, hainele îi erau ude leoarcă, le simţea lipite de piele, trebuia să se schimbe imediat, îi mai lipsea doar o răceală zdravănă ; deşi lucrase pe atîtea şantiere, avea groază de frig, frigul de vara îl făcea să răcească imediat iar căldura din timpul iernii îi provoca greutăţi în respiraţie. De la terminarea facultăţii avusese parte numai de şantiere, o vreme crezuse chiar că s-a îndrăgostit de ele, apoi a început să îmbătrînească, a simţit asta într-o noapte, aici în baraca unde dormea, deodată n-a mai putut să respire în voie, apoi a început să tragă cu lăcomie aer în piept, trăgea din răsputeri şi totuşi simţea un imens gol în plămîni, simţea că se sufocă, se ridicase din pat, nici în picioare nu avu şanse mai deosebite, simţea că i-a sosit sfîrşitul, ce păcat, ce neghiobie, să mori tocmai cînd ţi-ai terminat treaba, laşi o termocentrală gata făcută să se laude altul că şi-a mîncat zilele şi nervii cu lucrătura ei, tu dai ortul popii aici într-o baracă prăpădită, inima, ah !, inima care îi mai jucase feste de cîteva ori. Doar cu cîteva săptămîni în urmă avusese acel atac de cord, acel început de atac de cord, foarte puţin, lipsise pentru a trece în lumea drepţilor sau a nedrepţilor. Iată că semnele bătrîneţii sau ale bolii încep să apară destul de des ca să se hotărască o dată pentru totdeauna să renunţe la viaţa de şantier, să aibă curajul de a solicita Centralei tutelare ca, la terminarea lucrărilor acestei termocentrale să fie transferat într-un oraş, undeva într-o localitate unde să aibă o baie ca lumea, unde să beneficieze din plin de cîştigurile civilizaţiei.

încercase la Judeţeană să-şi găsească im **loo prin** apropiere, existau destule oraşe unde ar fi putut lucra ca simplu inginer, nu-i mai trebuiau funcţii de conducere, numai să aibă liniştea omului care vrea să trăiască o sută de ani, să muşte cu încredere din propria pensie, din acel

salariu al liniştii, cum îl numise un unchi de-al său, pensionar de la Cavnic de douăzeci şi doi de anL Salariul de linişte era prea departe, aproape imposibil de atins deocamdată, mai întîi, ar fi vrut cam cu jumătate de gură să ceară mutarea într-un loc liniştit, dar cu cealaltă jumătate ds gură ar fi dorit să meargă pe un alt şantier, şantierul îi intrase în sînge, praful de pe şantiere, barăcile, problemele complexe ce se ivesc zilnic pe un şantier, erau lucrurile pe care le ura-iu- bea. Cel mai mult îl înfuria felul cum vedeau mulţi dintre cel cu care intra în contact, şantierul. Un fel de coloană de maşini şi alte cîteva excavatoare care merg şi tot merg iar din urma lor vin oamenii cu mîinile în buzunare cîntînd cîntece de la Bum- beşti-Livezeni.

Dar nu e aşa. L-aş lua de piept pe cel care ar îndrăzni să creadă altceva decît ceea ce ştiu eu despre şantier. Uite, acum am ajuns la birou ... Baraca asta prăpădită i-a fost sediu şi putea să-i fie mormînt. Totuşi, soarta a ţinut cu el. A rezistat pentru a vedea astăzi termocentrala ridicată pînă la vîrf. în cîteva zile pot să aprindă marele cuptor, marile focuri şi gata, constructorilor li se strînge mîna în semn de mulţumire şi „la revedere, vă mulţumim pentru ajutor, de-acum intrăm noi pe fir, sînteţi liberi să încercaţi şi să începeţi în altă parte, găsiţi voi altceva de construit, dar, vă rugăm mai repede, hai, mai repede, că ne ţineţi de vorbă ..

Da, aşa se va întîmpla peste cîteva zile, cel mult o săptă- mînă, trebuie să mă gîndesc bine ce fac, cei de la Centrală vor să preiau „un alt mare şantier”, aşa se exprimase şeful personalului, un tip hîrşit şi el pe multele şantiere energetice, retras la Centrală în urmă cu cîţiva ani din pricina unei necruţătoare boli de plămîni. El n-a zis nimic, s-a mulţumit doar să recepţioneze mesajul conducerii forului tutelar, l-a rumegat pînă acolo încît singur a început să se convingă ce are de făcut, să-şi distrugă propriile convingeri, acelea prin care de unul singur hotărîse să se retragă din activitatea marilor şantiere pentru un post modest, în „viaţa civilă” cum spun marii boşi ai şantierelor. Un gînd scurt alunecă pe acest făgaş şi se văzu pentru o clipă în cine ştie care colţ de ţară, păduri şi stînci uriaşe îl înconjurau pe el şi pe o mînă de oameni, în timp ce alţi cîţiva inşi care se păreau a fi proiectanţii îi arătau cu mina întinsă ce trebuie să fie acolo fn trei-patru ani...

Mintea i se cuplă în continuarea acestei „clipe”, pune mina frate şi formează muncitori, pune-i să lucreze, dădăceşte-i, educă-i şi, cînd să zici hopa-mitică, se termină şandramaua şi te trezeşti iarăşi singur. Singur cum sînt acum, unde naiba o fi secretara, femeia asta cred că îşi ia tălpăşiţa, pleacă înainte de a ter-

mina totul, aş vrea să-i chem pe cei de la administrativ să coase dosarele şantierului, să le numeroteze filele, să le pună etichete cu ce conţin, să scrie perioada şi să le pregătească de arhivare. Totul trebuie pus la punct, eu trebuie să-mi pun la punct gîndurile, să le strunesc un pic, mîine sau poimîine trebuie să discut cu directorul general şi atunci trebuie să fiu hotărît, să optez pentru alt şantier sau pentru un loc călduţ, sub obrocul unor dosare, în dosul unui birou în care să văd doar hîrtii, să-mi lipsească oamenii, ah ! simt că aş lua cîmpii dacă oamenii nu mi-ar călca pragul să-mi ceară ceva, să se declare nemulţumiţi de ceva, să mă-njure, să-i aud vorbind între ei, să-i văd mîncînd la cantină, să-i văd cum stau ciorchine pe cine ştie care schelă, să le aud fîşîitul mîiniloi' cînd lucrează... Da. Trebuie să optez şi cred că voi opta pentru una sau alta, glasul meu lăuntric îmi cere să fiu raţional, să vreau un birou liniştit, în timp ce glasul meu hiperlăuntric, cel din inimă, din inima inimii entuziaste îmi cere să mă duc pe un alt şantier, să pot asculta în continuare o muzică mîngîietoare pentru sufletul meu ... Şi aşa am să fac...

îşi dezbrăcă încet cămaşa şi cu ocazia asta descoperi că e destul de murdară la gît, şantierul rămîne tot şantier, o întinse la uscat pe spătarul scaunului, parcă simţea un frig ciudat pătrunzîndu-i în oase, asta mi-ar mai trebui : o boală de mai mare dragul, se hotărî să îmbrace peste pielea arsă de soare un halat aproape nou ce şedea de foarte multă vreme în cuier, simţi docul moale lipindu-se de piele, îi simţi căldura, ţesătura îl gîdila la subsiori, nu-l încheie, îl strînse parte peste parte şi îl legă cu cordonul strîns. Parcă ar fi fost în halat de baie, mai lipsea canapeaua pe care să se întindă, ziare pentru citit avea destule pe birou ; se hotărî să stea în fotoliul din stînga, să observe de aici cum se vede lumea unui director de şantier care stă plin de importanţă pe scaunul directorial, uite, că nu avusese această curiozitate niciodată ; păcat, trebuia să pună pe cineva să şadă pe scaunul său, ar fi înţeles totul mai uşor, poate că şi-ar fi schimbat stilul şi metodele de conducere, ar fi fost mai blînd, ar fi fost mai aspru ... nu se ştia, omul e o taină care se descoperă în fiecare zi pe sine aşa cum descoperi cu destule surprize pe alţii...

Aşa îl găsi Unghierea cînd intră mai mult neauzit în cizmele sale de cauciuc cu carîmbul scurt, cizme minereşti de care nu se despărţea nici în timpul şedinţelor. Dădu bună ziua şi directorul tresări dar refuză să se întoarcă pentru a descoperi cine intrase în fostul său birou, aşa fără ca el să simtă, poate e vreun om cu necazuri, poate că e cineva care vrea să plece cu transfer înainte de a

se termina cu totul şantierul, cine ştie ...

Dar uite că nu e aşa, Unghierea vine întotdeauna cu probleme serioase, fostul brigadier de la Salva Vişeu, i-a fost de un real folos pe acest şantier, cel puţin jumătate dintre hotărî- rile sale cele mai importante le luase în urma unei discuţii profunde, a analizării situaţiei ivite, împreună cu secretarul de partid. Dar să vedem cu ce problemă a venit Unghierea... Să nu-l lăudăm prea mult. . . Mai întîi să-l rugăm să ia loc pe scaunul de director. Precis va spune că m-am ţăcănit de tot ori nu mai am mult. îl pofteşte cu un gest larg şi repezit. Maistrul ar fi vrut să rămînă în picioare sau cel mult s-ar fi aşezat pe celălalt fotoliu. Faţă în faţă, de pe fotolii egale, s-ar fi privit în ochi. De acolo se poate vedea mai bine lumea. Se poate şti cu uşurinţă ce are deasupra creştetului, partenerul de discuţie. Dar în cazul ăsta nu e important ce are pe creştet celălalt... Nici nu-i stă rău bătrînului maistru pe scaunul directorial ! Uite ! E puţin jenat de scaun sau de situaţie, nu ştie ce va spune directorul, îl pîndeşte cu ochii săi blajini care au văzut destule, au participat la construcţia şi reconstrucţia atîtor locuri din ţară ... Are şi o viclenie plină de miez, dacă poate exista aşa ceva. Pentru că există şi o viclenie a lucrului bine făcut, o viclenie a omului care ştie multe şi te face să afli asta după ce te conduce prin labirint, prin labirintul realităţii, de această dată ...

Dar să-l ascultăm pe Unghierea. El trebuie să ne spună ceva care să aibă darul de a ne scoate din moleşeala asta, din melancolia asta a sfîrşitului de şantier, de lucrare...

Ce e cu tine, Albule ? Ce naiba ? Te-ai molipsit de la vechile romane franţuzeşti pe care.le-ai citit în copilărie? Nu-mi vine să cred. Te ştiam om stăpîn pe picioarele tale. E adevărat că parcă se rupe ceva din tine odată cu sfîrşitul ăsta de şantier ?

Aşa e ? Te cred, poate numai eu care sînt alter egoul tău, te cred ... Nu e prima dată cînd trebuie să pleci dintr-un loc fără întoarcere. Desigur, este exagerat spus fără întoarcere. Te poţi întoarce aici oricînd, în calitate de vizitator. Poţi veni noaptea, ziua, în zorii zilei, cînd anume vrei să revezi truda ta de cinci ani încheiaţi. Pînă se termină totul, numai bine se fac cinci ani

———

Unghierea nu ştie dacă e momentul să vorbească, să spună ceva, să spună ceea ce vrea. Pînă la urmă îşi scoate faimosul carneţel şi caută ceva numai de el ştiut. Are acolo cifre, litere, nume de oameni. Ce ar putea să aibă altceva ? Probabil că a venit pentru a anunţa desfiinţarea organizaţiilor care au func- ţionat pe acest şantier. Gata 1 De acum înainte, fiecare la casa lui. fiecare în alt colţ de ţară. Unde va merge Unghierea ? Uite,

că a ghicit. De asta a venit şi maistrul. E muncit de aceleaşi gînduri. A deschis gura şi parcă plînge. Nu l-a auzit niciodată vorbind aşa. Ceva dinlăuntru! său se vaită, parcă scoate sunete dezarticulate. Cine ştie ce se întîmplă ...

Cum ? Unghierea îi cere să meargă cu el ? ! Asta nu se poate ! Maistrul s-a îndrăgostit de felul său de a conduce ! ®e mai multe ori i-a dat a înţelege dimpotrivă, că ceva nu e în regulă, că ceva din sufletul secretarului de partid s-ar împotrivi felului de a conduce al directorului Albu... Dar uite că n-a fost aşa. Unghierea îi cere să meargă cu el acolo unde se va duce. Nu-i era la îndemînă să răspundă că primul gînd al său era de a nu mai merge pe un şantier, ar vrea să se retragă din activitatea de şantier, undeva în proiectare, în cercetare, hîrti- vistică, aşa cum el singur îi zicea meseriei de constructor care se face în afara şantierului... Dar nu, mai bine îi spun că nu ştiu unde voi merge, că Centrala a amînat nepermis de mult tatonările ce se fac în mod obişnuit pe lîngă conducătorii şantierelor ce se închid. Cine ştie ce o fi în mintea directorului general ? Oricum, gestul lui Unghierea m-a mişcat profund. Inima a început să-mi bată cu mai multă putere. înseamnă că oamenii ăştia au fost legaţi oarecum de mine. E plăcut să observi acest lucru tocmai acum la plecare, cînd totul e gata. în cîteva zile vom pleca şi nici nu ştim care încotro o vom apuca. Să-i promit lui Unghierea mai mult decît pot, decît ¿înt eu de ne- decis, de şovăielnic în aceste oiipe V. Nu. Nu fac acest lucru •tîta timp cît nici eu nu ştiu ce mai pot. Chem secretara să ne

facă două cafele. Beau o cafea cu bătrânul maistru Unghierea. Aşa cum sînt îmbrăcat în acest halat din doc, mulţi nici nu m-ar recunoaşte. Dar secretara nu răspunde. înseamnă că nu s-a întors. Unghierea iese şi după cîteva minute revine cu tot cu femeie. Cafelele sînt făcute repede, au aromă. Bem şi parcă ne mai liniştim. Cel puţin eu. Unghierea scoate o bucată de hirtie din buzunar şi citeşte nişte nume. Aprob fără să ştiu ce. La urmă mă dumiresc că e vorba de oamenii pe care trebuie să-i luăm pe un alt şantier. Cum să-i spun că nu aş mai vrea pe şantier, că jumătate din omul Albu nu mai vrea să *meargă* pe şantiere ? Parcă îmi este ruşine de acest bătrîn al tuturor şantierelor. Nu sînt hotărît...

De fapt sînt un romantic ... mi-am pierdut simţul umorului, încerc să cred că se mai poate reconstitui viaţa mea ... Sînt naiv. De ce aş cere altora să treacă prin ceea ce am trecut eu ? Din 'irgoliu ? Din ce altceva ? Să lăsăm viaţa liberă, la libera ei alegere.

împăturesc hîrtia lui Unghierea şi îmi dau seama că n-am buzunar în care s-o introduc. Pînă la urmă o pun pe sticla mesei de lucru. Văd eu mai tîrziu ce voi face. Cred că afară nu mai plouă şi ar fi bine să ies. Acelaşi aer de munte îmi va face bine. Unghierea şi-a băut cafeaua destul de grăbit. S-ar putea să fi intuit pe chipul meu gheara nehotărîrii... Sună telefonul. „Da ... Cine e ? Dumneavoastră ! ? Cînd veniţi ? Marţea viitoare.. . Notăm şi vă aşteptăm . . . Trimitem maşina la 11. să vă ia de la accelerat... Am înţeles ! Să trăiţi 1”

Puse receptorul în furcă. Secretara închise uşa care se deschisese singură. Rămîne singur şl se hotărăşte să-şi lepede halatul.

Cămaşa nu e bine zvîntată, o simte rece pe piele. Mai simte că are temperatură. Ceva se întîmplă cu el. îşi bagă cămaşa în pantaloni. Iată că însuşi directorul general va veni aici. Pornim toţi oamenii la curăţenie şi ordine. Predăm şantierul la cheie. Poate că ne pregăteşte o surpriză. Mai mult ca sigur. Nu face el un drum atît de lung doar pentru a asista la punerea tn funcţiune a termocentralei. Pînă atunci mă hotărăsc şi eu. Rămîn, plec pe alte şantiere sau mă retrag din competiţie ? Ceva din toate acestea sau poate că intervine o altă soluţie .. .

De acelaşi autor :

FLOAREA SOARELUI SAU MINA DE LUCRU
versuri, Ed. Cartea Românească, 1978 (volum laureat la concursul de debut pe anul 1977). Premiul Comitetului Central al U.T.C.

ALFABETUL STRANIU ÎN CARE VĂ VORBESC
, versuri, Ed. Cartea Românească, 1980

JURNAL DE UZINĂ
reportaje, Ed. Cartea Românească, 1981

TULBURAREA NATURII
versuri, Ed. Facla, 1982

INCURSIUNI ÎN FANTASTICA REALITATE
reportaje, Ed. Eminescu, 1982 (în colaborare)

UTOPIA PROFESORULUI DUNCA
roman, Ed. Eminescu, 1983

PLANTELE DIN FEREASTRĂ
versuri, Ed. Albatros, 1984

PLANETA CĂRBUNELUI
reportaje, Ed. Eminescu, 1984 (în colaborare)

STEAUA DE PĂMÎNT
reportaje, Ed. Eminescu, 1985

NOIMA DE AUR
versuri, Ed. Cartea Românească, 1986

V

EDITURA FACLA.

Scrisul lui Valeriv Bârgcu surprinde o umanitate frustă,- aerul tare şi natural ai firilor simple, în a căror conştiinţă gîndi ea, simţirea şi acţiunea converg generos. Romanul captivează prin autenticitatea scenelor de şantier şi, totodată, prin culoarea şi diversitatea tipologiilor umane. Scris cu nerv jurnalistic, plin de poezia aspră a naturii banatice montane, traversat de oaze analitice SUM-NS PARTICULARE este un imn şi totodată un documentar ai vieţii libere, drepte şi dăruite unei cauze, a şan- tieriştilor români de pe cuprinsul ţării-

1

ION ARIEŞANU

Lei 12